

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

RAPORT
Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
ZA LATA 2005-2006

WARSZAWA, LISTOPAD 2007 ROK

Dokument został opracowany w Departamencie Środowiska Urzędu Marszałkowskiego
Województwa Mazowieckiego w Wydziale Polityki Ekologicznej

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	6
1. Cel i zakres Raportu	6
2. Elementy metodologii Raportu	6
2.1 Źródła informacji dotyczących Raportu	6
2.2 Metodyka pracy	7
3. Założenia Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego	8
II. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI ŚRODOWISKOWYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO	10
1. Środki krajowe	10
2. Środki zagraniczne	13
III. STAN ZAAWANSOWANIA REALIZACJI ZADAŃ PRIORYTETOWYCH Z TERMINEM WYKONANIA DO 2007 ROKU	25
1. Cel główny (1) – Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska	25
▪ likwidacja mogilników i magazynów po przeterminowanych środkach ochrony roślin	25
▪ opracowanie koncepcji regionalnej sieci zakładów utylizacji odpadów	25
▪ budowa oczyszczalni ścieków dla Warszawy	26
▪ dostosowanie istniejących oczyszczalni ścieków do wymogów ustalonych (III stopień oczyszczania)	27
2. Cel główny (2) – Racjonalna gospodarka wodą	28
▪ opracowanie regionalnego programu retencjonowania wód z uwzględnieniem programów przygotowywanych w latach 1997-99 na obszarach byłych województw	28
▪ opracowanie pilotażowych programów ochrony wód dla zlewni Liwca, Omulwi, Łydyni i Radomki	29
▪ opracowanie programów przywrócenia prawidłowego funkcjonowania melioracji dla terenów zagrożonych deficytem wodnym	29
3. Cel główny (3) – Zwiększenie lesistości i ochrona lasów	29
▪ opracowanie wojewódzkiego programu zwiększenia lesistości	29
▪ uporządkowanie ewidencji gruntów leśnych	30
▪ opracowanie regionalnego systemu Monitoringu Gospodarki Leśnej	30
4. Cel główny (4) – Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego	30
▪ wdrożenie na terenie województwa systemów ochrony przeciwpowodziowej	30
▪ opracowanie regionalnego systemu informacji o trasach przewozu materiałów niebezpiecznych	31
▪ utworzenie regionalnego systemu wczesnego ostrzegania i wspierania służb ratownictwa (sporządzenie wojewódzkiego planu zarządzania ryzykiem)	32
5. Cel główny (5) – Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej	33
▪ włączenie do działalności Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego zadań z zakresu edukacji ekologicznej	33
▪ zorganizowanie w miastach regionalnych ośrodków edukacji ekologicznej	33
6. Cel główny (6) – Rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej	33
▪ opracowanie i przygotowanie do wdrożenia programów rolnośrodowiskowych na obszarach chronionych	36
▪ opracowanie programów rozwoju usług turystycznych dla Kampinoskiego Parku Narodowego i parków krajobrazowych	36
▪ opracowanie koncepcji możliwości wykorzystania na Mazowszu odnawialnych źródeł energii	38

7. Cel główny (7) – Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych	38
▪ <i>Uchwalenie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego uwzględniającego system obszarów chronionych</i>	38
▪ <i>Utworzenie parków krajobrazowych obejmujących: dolinę Omulwi i Płodownicy wraz z fragmentami Puszczy Kurpiowskiej; dolinę Narwi wraz z kompleksem bagiennieo-ląkowym „Pulwy”; dolinę Wisły na odcinku od Płocka do Warszawy (wraz z dolnym odcinkiem Narwi) na odcinku Góra Kalwaria – Dęblin oraz na odcinku granicznym z woj. lubelskim (Małopolski Przełom Wisły); Dolinę Dolnej Pilicy; Dolinę Górnego Liwca; fragment Wysoczyzny Rawskiej i Równiny Lowicko – Błońskiej; fragment Lasów Łukowskich</i>	39
▪ <i>Powiększenie obszarów Parków Krajobrazowych: Nadbużańskiego (dolina Bugu do Zalewu Zegrzyńskiego i Puszcza Biała), Górznieńsko-Lidzbarskiego i Bolimowskiego</i>	40
▪ <i>Utworzenie obszarów chronionego krajobrazu obejmujących: dolinę rzeki Bzury, Liwca, Kostrzynia, Świdra, Okrzemki, Orzyca, także fragment Równiny Kurpiowskiej oraz kompleksy położone w gminach: Jadów, Strachówka, Poświętne, Dobre i Stanisławów</i>	40
▪ <i>Opracowanie planów ochrony Kampinoskiego Parku Narodowego i Parków Krajobrazowych</i>	40
IV. REALIZACJA ZADAŃ SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMU	40
1. Zadania szczegółowe realizowane w ramach celu głównego (1) – Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska	40
2. Zadania szczegółowe realizowane w ramach celu głównego (2) – Racjonalna gospodarka wodą	73
3. Zadania szczegółowe realizowane w ramach celu głównego (3) – Zwiększenie lesistości i ochrona lasów	79
4. Zadania szczegółowe realizowane w ramach celu głównego (4) – Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej	85
5. Zadania szczegółowe realizowane w ramach celu głównego (5) – Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej	96
6. Zadania szczegółowe realizowane w ramach celu głównego (6) – Rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej	110
7. Zadania szczegółowe realizowane w ramach celu głównego (7) – Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych	122
V. PODSUMOWANIE I OCENA REALIZACJI PROGRAMU	130
1. Wskaźniki środowiskowe i zrównoważonego rozwoju województwa mazowieckiego	130
2. Podsumowanie Celu głównego (1) - Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska	132
2.1 Cel szczegółowy – Poprawa jakości wód	
2.2 Cel szczegółowy – Poprawa jakości gleb	
2.3 Cel szczegółowy – Uporządkowanie gospodarki odpadami	
2.4 Cel szczegółowy – Zapewnienie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego	
2.5 Cel szczegółowy – Ograniczenie uciążliwości hałasu	
2.6 Wnioski dotyczące realizacji priorytetów w ramach Celu głównego (1)	
2.7 Analiza kosztów realizacji Celu głównego (1)	
2.8 Koszty poniesione na realizację Celu głównego (1)	
3. Podsumowanie Celu głównego (2) – Racjonalna gospodarka wodą	141
3.1 Cel szczegółowy – Zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych	
3.2 Cel szczegółowy – Ograniczenie poboru wód podziemnych dla celów gospodarczych produkcji i usług	
3.3 Cel szczegółowy – Ograniczenie wodochłonności	
3.4 Cel szczegółowy – Poprawa standardów zaopatrzenia w wodę	
3.5 Wnioski dotyczące realizacji priorytetów w ramach Celu głównego (2)	
3.6 Analiza kosztów realizacji Celu głównego (2)	
3.7 Koszty poniesione na realizację Celu głównego (2)	

4. Podsumowanie Celu głównego (3) – Zwiększenie lesistości i ochrona lasów	145
4.1 Cel szczegółowy – Osiągnięcie wskaźnika lesistości Mazowsza do 25%	
4.2 Cel szczegółowy – Zmiana struktury własnościowej lasów	
4.3 Cel szczegółowy – Racjonalizacja gospodarki leśnej	
4.4 Cel szczegółowy – Rozwój funkcji ochronnych i buforowych lasu	
4.5 Wnioski dotyczące realizacji priorytetów w ramach Celu głównego (3)	
4.6 Analiza kosztów realizacji Celu głównego (3)	
4.7 Koszty poniesione na realizację Celu głównego (3)	
5. Podsumowanie Celu głównego (4) – Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego	149
5.1 Cel szczegółowy – Ochrona przeciwpowodziowa	
5.2 Cel szczegółowy – Ochrona przeciwpożarowa	
5.3 Cel szczegółowy – Zmniejszenie ryzyka awarii związanych z wykorzystaniem lub transportem substancji niebezpiecznych	
5.4 Wnioski dotyczące realizacji priorytetów w ramach Celu głównego (4)	
5.5 Analiza kosztów realizacji Celu głównego (4)	
5.6 Koszty poniesione na realizację Celu głównego (4)	
6. Podsumowanie Celu głównego (5) – Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej	153
6.1 Cel szczegółowy – Kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami ekorozwoju	
6.2 Cel szczegółowy – Wiedza ekologiczna jako ważny czynnik w procesie zarządzania	
6.3 Cel szczegółowy – Tworzenie ekologicznych podstaw kształtowania tożsamości regionalnej i lokalnej	
6.4 Wnioski dotyczące realizacji priorytetów w ramach Celu głównego (5)	
6.5 Analiza kosztów realizacji Celu głównego (5)	
6.6 Koszty poniesione na realizację Celu głównego (5)	
7. Podsumowanie Celu głównego (6) – Rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej	157
7.1 Cel szczegółowy – Wzrost ilości podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty jakości	
7.2 Cel szczegółowy – Rozwój proekologicznych form produkcji rolniczej	
7.3 Cel szczegółowy – Wzrost wykorzystania energii odnawialnej	
7.4 Cel szczegółowy – Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozach osób i towarów	
7.5 Cel szczegółowy – Zmniejszenie materiałochłonności i energochłonności produkcji	
7.6 Wnioski dotyczące realizacji priorytetów w ramach Celu głównego (6)	
7.7 Analiza kosztów realizacji Celu głównego (6)	
7.8 Koszty poniesione na realizację Celu głównego (6)	
8. Podsumowanie Celu głównego (7) – Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych	162
8.1 Cel szczegółowy zwiększenie obszarów objętych ochroną prawną do 35% powierzchni województwa, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych, kompleksów leśnych, a także obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”	
8.2 Cel szczegółowy utrzymanie i wzmocnienie ciągłości powiązań przyrodniczych w ramach korytarzy ekologicznych krajowych, regionalnych i lokalnych	
8.3 Cel szczegółowy partnerstwo samorządowe i partycypacja społeczna w działaniach na rzecz tworzenia obszarów chronionych	
8.4 Cel szczegółowy określenie do roku 2006 zasad gospodarowania na wszystkich obszarach chronionych oraz sporządzenie planów ochrony dla tych obszarów	
8.5 Cel szczegółowy utworzenie nowych obszarów chronionych zgodnie z wymogami europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000	
8.6 Wnioski dotyczące realizacji priorytetów w ramach Celu głównego (7)	
8.7 Analiza kosztów realizacji Celu głównego (7)	
8.8 Koszty poniesione na realizację Celu głównego (7)	
9. Koszty ogółem poniesione na realizację <i>Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego</i>	167
 VI. WNIOSKI	 168
Wyjaśnienia skrótów użytych w opracowaniu	171
Literatura	173

I WPROWADZENIE

Niniejszy *Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego za lata 2005-2006*, zwany dalej Raportem, jest drugim tego typu dokumentem, kompleksowo przedstawiającym stan zaawansowania prac środowiskowych na Mazowszu. Pierwszy *Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego za rok 2004 (z uwzględnieniem roku 2003)* został uchwalony przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w grudniu 2005 r.

Obowiązek sporządzania w/w raportów wynika z zapisów art. 18 ustawy - Prawo ochrony środowiska, która jednocześnie obliguje do tego odpowiednio zarządy województw, powiatów i gmin.

Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego, z wykonania którego przygotowano niniejszy *Raport*, został uchwalony przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w grudniu 2003 roku i aktualnie nie jest już dokumentem obowiązującym. Obecnie funkcjonuje nowy dokument, który określa politykę ekologiczną Mazowsza - *Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 roku*, przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w lutym 2007 r.

1. Cel i zakres Raportu

Zamiarem niniejszego Raportu jest próba oceny stopnia i efektów realizacji priorytetów oraz zadań, zapisanych w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego*, pokazanie postępów jakie udało się osiągnąć w zakresie wykonania przedsięwzięć wpisanych w wyżej wymieniony program, mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, jak również analizę ujętych w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego* działań oraz ich rezultatów wraz z poniesionymi nakładami finansowymi.

Okres raportowania to lata 2005-2006, jednak ze względu na to, że niniejsze sprawozdanie jest ostatnim raportem z realizacji *Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego* przyjętego w grudniu 2003 r., w podsumowaniu znajdują się również informacje na temat lat 2003-2004.

2. Elementy metodologii Raportu

2.1 Źródła informacji dotyczących Raportu

Informacje o realizacji zadań zawartych w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego* były zbierane od wszystkich powiatów i gmin do nich należących z terenu Województwa Mazowieckiego, jak również od miast na prawach powiatu grodzkiego do których, w przypadku Województwa Mazowieckiego, należą: Miasto Stołeczne Warszawa, Ostrołęka, Płock, Radom oraz Siedlce.

Materiały do Raportu pozyskiwane były również od: Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego; Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie; Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Warszawie; Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Warszawie; Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie; Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektoratu Transportu Drogowego w Warszawie; Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie, Olsztynie, Lublinie, Toruniu, Białymstoku, Radomiu i Łodzi; Kampinoskiego Parku Narodowego w Izabelinie i parków krajobrazowych¹; Komendy Głównej i Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej; Komendy Głównej Policji; Kolei Mazowieckich Sp. z o.o.; Radia dla Ciebie, od instytucji finansujących zadania środowiskowe:

¹ Park Krajobrazowy „Podlaski Przełom Bugu” w Janowie Podlaskim, Koziński Park Krajobrazowy w Pionkach, Nadbużański Park Krajobrazowy w Siedlcach, Zespół Parków Krajobrazowych Mazowieckiego, Chojnowskiego i Brudzeńskiego, Górznięsko -Lidzbarski Park Krajobrazowy, Bolimowski Park Krajobrazowy.

Fundacji EkoFundusz, Banku Ochrony Środowiska S.A. i Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, a także od jednostek pomocniczych Urzędu Marszałkowskiego: Mazowieckiego Zarządu Dróg Wojewódzkich; Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Warszawie; Wojewódzkiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie oraz Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego w Warszawie.

O pomoc w zdobyciu informacji przydatnych do niniejszego Raportu zostały poproszone także: Organizacje Ekologiczne², Uczelnie Wyższe³, Zakłady Dużego Ryzyka, Zakłady Zwiększonego Ryzyka oraz ponad 200 przedsiębiorstw z terenu Województwa Mazowieckiego (głównie energetycznych).

Ponadto w dostarczeniu danych uczestniczyły, merytorycznie odpowiedzialne za realizację niektórych zadań programowych, Departamenty Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego (Departament Opłat Środowiskowych; Departament Rolnictwa i Modernizacji Terenów Wiejskich; Departament Nieruchomości i Infrastruktury; Departament Kultury, Promocji i Turystyki, Departament Strategii i Rozwoju Regionalnego).

W przedmiotowym Raporcie wykorzystane zostały również materiały będące w posiadaniu poszczególnych biur i wydziałów Departamentu Ochrony Środowiska (m.in. Biura Edukacji Ekologicznej i Wydziału Gospodarki Odpadami).

Przeważającym źródłem wszelkich danych statystycznych, w tym danych, dzięki którym można było wyliczyć odpowiednie wskaźniki środowiskowe służące monitorowaniu realizacji celów Programu, był Główny Urząd Statystyczny. Publikacje, z których korzystano to m.in. „Ochrona Środowiska 2005” i „Ochrona Środowiska 2006”. Dane zaprezentowane w wymienionych opracowaniach Głównego Urzędu Statystycznego dotyczą lat 2004 i 2005.

Z uwagi na fakt, iż termin opublikowania przez Główny Urząd Statystyczny danych za rok 2006 to listopad 2007 rok, niemożliwe jest wykorzystanie ich w niniejszym raporcie ze względu na zbyt krótki czas, który jest potrzebny do ich przetworzenia (rok 2006 został uwzględniony w Raporcie tylko w niewielkim zakresie, w miarę posiadania bardziej aktualnych danych).

2.2 Metodyka pracy

Przedmiotowy Raport został opracowany przede wszystkim na podstawie informacji otrzymanych od uprzednio wymienionych podmiotów.

Po wstępnym zaprezentowaniu założeń *Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego* przedstawione zostały źródła finansowania inwestycji środowiskowych na Mazowszu. Pokazano dotychczasowe wykorzystanie funduszy unijnych na ochronę środowiska w ramach okresu programowania 2004-2006, a także wydatkowanie środków na zadania ekologiczne ze źródeł krajowych.

Raport szczegółowo ukazuje realizację priorytetów zapisanych w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego*, czyli zadań, których wykonanie przewidziane zostało do 2007 roku. Zarówno realizacja priorytetów jak i pozostałych zadań zawartych w raportowanym dokumencie zaprezentowana została z podziałem na cele główne Programu, którymi były:

- Cel główny (1) – Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska,
- Cel główny (2) – Racjonalna gospodarka wodą,
- Cel główny (3) – Zwiększenie lesistości i ochrona lasów,
- Cel główny (4) – Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego,
- Cel główny (5) – Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej,

---

² Społeczny Instytut Ekologiczny, Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”, Stowarzyszenie „Chomiczówka Przeciw Degradacji”, Fundacja Promocji Gmin Polskich, WWF Polska, Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku i Radomiu, Federacja Zielonych „Gaja”, Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki, Fundacja Ja Wisła, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Liga Ochrony Przyrody, Zielone Mazowsze, Polska Zielona Sieć, Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska, Stowarzyszenie Chrońmy Mokradła „CMok”, Fundacja Nasza Ziemia, Fundacja IUCN Poland, Fundacja Recal, Stowarzyszenie Klon Jawor, Polskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk o Ziemi.

³ Uniwersytet Warszawski, Politechnika Warszawska, Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego.

- Cel główny (6) – Rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej,
- Cel główny (7) – Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych.

Taka formuła niniejszego dokumentu kontynuowana jest również w dalszej jego części, która dotyczy podsumowania i oceny realizacji poszczególnych priorytetów oraz zadań, wraz z analizą kosztów zaplanowanych przedsięwzięć.

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone w podobnym układzie do wcześniejszego *Raportu z realizacji Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego za rok 2004 (z uwzględnieniem roku 2003)*, co stwarza możliwość łatwego zaobserwowania zmian i postępów, jakie dokonały się w realizacji przedsięwzięć środowiskowych w latach 2003-2006.

3. Założenia Programu Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego

Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą Nr 118/2003 z dnia 15 grudnia 2003 roku.

Aktualnie nie jest to już dokument obowiązujący. Obecnie funkcjonuje nowy dokument, który określa politykę ekologiczną Mazowsza - *Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 roku*, przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w lutym 2007 r.

Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego, z którego sporządzony jest niniejszy *Raport* zakładał realizację siedmiu **celów głównych** poprzez wykonanie **celów szczegółowych**, do których przypisane zostały poszczególne priorytety i zadania (zaprezentowane w dalszej części Raportu).

Wykaz celów głównych i szczegółowych stanowiących podstawę analiz w niniejszym dokumencie:

- **Cel główny (1) – Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska**
Cele szczegółowe:
  - poprawa jakości wód
  - poprawa jakości gleb
  - uporządkowanie gospodarki odpadami
  - zapewnienie wysokiej jakości powietrza atmosferycznego
  - ograniczenie uciążliwości hałasu
- **Cel główny (2) – Racjonalna gospodarka wodą**
Cele szczegółowe:
  - zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych
  - ograniczenie poboru wód podziemnych dla celów gospodarczych, produkcji i usług
  - ograniczenie wodochłonności
  - poprawa standardów zaopatrzenia w wodę
- **Cel główny (3) – Zwiększenie lesistości i ochrona lasów**
Cele szczegółowe:
  - osiągnięcie wskaźnika lesistości Mazowsza do ok. 25% w 2020 r.
  - zmiana struktury własnościowej lasów
  - racjonalizacja gospodarki leśnej
  - rozwój funkcji ochronnych i buforowych lasu
- **Cel główny (4) - Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego**
Cele szczegółowe:
  - ochrona przeciwpowodziowa
  - ochrona przeciwpożarowa
  - zmniejszenie ryzyka awarii związanych z wykorzystaniem lub transportem substancji niebezpiecznych

▪ **Cel główny (5) - Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej**

Cele szczegółowe:

- kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami ekorozwoju
- wiedza ekologiczna jako ważny czynnik w procesie zarządzania
- tworzenie ekologicznych podstaw kształtowania tożsamości regionalnej i lokalnej

▪ **Cel główny (6) – Rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej**

Cele szczegółowe:

- wzrost ilości podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty jakości
- rozwój proekologicznych form produkcji rolniczej
- wzrost wykorzystania energii odnawialnej
- zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozach osób i towarów
- zmniejszenie materiałochłonności i energochłonności produkcji

▪ **Cel główny (7) – Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych**

Cele szczegółowe:

- zwiększenie obszarów objętych ochroną prawną do 35% powierzchni województwa, ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych, kompleksów leśnych, a także obszaru funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”
- określenie do roku 2006 zasad gospodarowania na wszystkich obszarach chronionych oraz sporządzenie planów ochrony dla tych obszarów
- utrzymanie i wzmocnienie ciągłości powiązań przyrodniczych w ramach korytarzy ekologicznych krajowych, regionalnych i lokalnych
- partnerstwo samorządowe i partycypacja społeczna w działaniach na rzecz tworzenia obszarów chronionych
- utworzenie nowych obszarów chronionych zgodnie z wymogami europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000

II. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA INWESTYCJI ŚRODOWISKOWYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Finansowanie inwestycji środowiskowych można podzielić na dwie grupy. Pierwsza z nich to **środki krajowe** pochodzące z różnych źródeł finansowania (m.in. rządowe i samorządowe środki publiczne, fundusze ekologiczne, środki własne), natomiast druga to **środki zagraniczne**, czyli pomoc finansowa uzyskana głównie z Unii Europejskiej.

1. Środki krajowe

NARODOWY FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W WARSZAWIE

Finansowanie ochrony środowiska przez NFOŚiGW w latach 2005 i 2006:

Na pomoc finansową w formie dotacji i pożyczek NFOŚiGW wydatkował w **2005 roku ok. 133 mln zł** (w tym w formie dotacji wypłacono ok. 20 mln zł, a w formie pożyczek ok. 113 mln zł), natomiast w **2006 roku ok. 88 mln zł** (w tym w formie dotacji wypłacono ok. 12 mln zł, a w formie pożyczek ok. 76 mln zł).

Tabela 1: Wielkość wydatków (dotacje i pożyczki) Funduszu na finansowanie poszczególnych dziedzin ochrony środowiska w latach 2005 i 2006

Lp.	Dziedziny	Wydatkowane środki (w tys. zł)	
		Rok 2005	Rok 2006
1.	Ochrona powietrza	14 783,0	52 143,7
2.	Ochrona ziemi	5 470,0	1 133,9
3.	Ochrona wód	52 995,4	27 923,1
4.	Gospodarka wodna	49 501,0	-
5.	Edukacja ekologiczna	1 632,4	1 878,9
6.	Ochrona przyrody	5 895,7	3 795,0
7.	Monitoring	850,0	480,0
8.	Nadzwyczajne zagrożenia	2 349,2	571,5
RAZEM		133 476,7	87 925,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z NFOŚiGW (lipiec 2007).

Dodatkowo NFOŚiGW przeznaczył **ok. 18 mln zł** na dofinansowanie 20 zadań realizowanych w ramach **działania 2.4 - "Wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowywania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska"** Sektorowego Programu Operacyjnego – Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (w 2006 roku NFOŚiGW wypłacił ok. 400 tys. zł) oraz **ok. 62 mln zł** na współfinansowanie projektów ISPA i Funduszu Spójności (w latach 2005-2006 wypłacono ok. 2 mln zł).

WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ W WARSZAWIE

Finansowanie ochrony środowiska przez WFOŚiGW w latach 2005 i 2006:

Ogółem w **2005 roku** zawarto 1595 umów na łączną kwotę **ok. 171 mln zł** (w tym w formie dotacji przyznano ok. 42 mln zł, a w formie pożyczek ok. 128,5 mln zł), natomiast w **2006 roku** zawartych zostało 1039 umów na łączną kwotę **ok. 132 mln zł** (w tym w formie dotacji przyznano ok. 29 mln zł, a w formie pożyczek ok. 103 mln zł).

Tabela 2: Wielkość wydatków (dotacje i pożyczki) Funduszu na finansowanie poszczególnych dziedzin ochrony środowiska w latach 2005 i 2006

Lp.	Dziedziny	Kwota dofinansowania (w tys. zł)*	
		Rok 2005	Rok 2006
1.	Ochrona powietrza	34 347,6	22 012,0
2.	Ochrona ziemi	4 001,0	1 171,7
3.	Ochrona wód	51 688,3	45 203,5
4.	Gospodarka wodna	38 406,8	33 761,8
5.	Edukacja ekologiczna	1 805,1	2 107,2
6.	Ochrona przyrody	3 366,9	2 225,3
7.	Monitoring	2 441,0	2 100,0
8.	Nadzwyczajne zagrożenia	8 228,7	7 174,6
9.	Fundusz Spójności**	1 000,0	-
10.	ZPORR	25 396,2	16 043,2
11.	Pozostałe	48,4	-
R A Z E M		170 730,0	131 799,3

* Jest to kwota nie uwzględniająca aneksów do umów zwiększających bądź zmniejszających kwoty dofinansowania.

** Dofinansowanie opracowania dokumentacji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Źródło:

Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie za 2005 rok, Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie za 2006 rok.

FUNDACJA EKOFUNDUSZ

Finansowanie ochrony środowiska przez EkoFundusz w latach 2005 i 2006:

EkoFundusz na dofinansowanie działań środowiskowych w województwie mazowieckim przeznaczył **ponad 10 mln zł w 2005 roku i ponad 16 mln zł w 2006 roku.**

Tabela 3: Wielkość wydatków EkoFunduszu na finansowanie poszczególnych dziedzin ochrony środowiska w latach 2005 i 2006

Lp.	Dziedziny	Wydatkowane środki (w tys. zł)	
		Rok 2005	Rok 2006
1.	Ochrona powietrza	106,9	6 271,5
2.	Ochrona wód	9 837,0	9 167,0
3.	Ochrona przyrody	655,0	630,7
R A Z E M		10 598,9	16 069,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od Fundacji EkoFundusz (lipiec 2007).

BANK OCHRONY ŚRODOWISKA

Finansowanie ochrony środowiska przez BOŚ w latach 2005 i 2006 w Województwie Mazowieckim:

W 2005 roku BOŚ udzielił **247 kredytów** na finansowanie działań z zakresu ochrony środowiska których wartość wyniosła **ponad 60 mln zł**, natomiast w roku 2006 przyznał **233 kredyty**, o wartości **ponad 77 mln zł**.

Tabela 4: Liczba i wielkość udzielonych przez BOŚ kredytów na finansowanie poszczególnych dziedzin ochrony środowiska w latach 2005 i 2006

Lp.	Dziedziny	Wydatkowane środki (w tys. zł)			
		Rok 2005		Rok 2006	
		Liczba udzielonych kredytów	Kwota kredytów	Liczba udzielonych kredytów	Kwota kredytów
1.	Ochrona atmosfery	203	44 881,4	184	44 169,7
2.	Ochrona powierzchni ziemi	10	4 404,4	2	1 269,2
3.	Ochrona wód	16	4 993,8	31	25 867,6
4.	Gospodarka wodna	17	5 867,5	16	5 956,0
5.	Edukacja ekologiczna	1	163,9	-	-
R A Z E M		247	60 311,0	233	77 262,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z BOŚ (lipiec 2007 r.).

KONTRAKT WOJEWÓDZKI NA LATA 2005-2006

W lipcu 2005 roku został zawarty Kontrakt Wojewódzki dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005-2006 pomiędzy Radą Ministrów, reprezentowaną przez Ministra Gospodarki i Pracy, a Samorządem Województwa Mazowieckiego, reprezentowanym przez Marszałka Województwa Mazowieckiego.

W ramach Kontraktu samorządy lokalne miały możliwość ubiegania się o dofinansowanie inwestycji dotyczących oświaty i ochrony zdrowia - głównie z zakresu budowy, rozbudowy oraz remontów szkół i szpitali.

Do zadań mających wpływ na poprawę stanu środowiska zaliczyć można przedsięwzięcia dotyczące termomodernizacji budynków. W 2006 roku dofinansowane zostały 3 takie zadania (dwa w Mieście Radom i jedno w Powiecie Wyszowskim) na łączną kwotę **ok. 2,8 mln zł**, w tym ok. 1,3 mln zł stanowiła dotacja z budżetu państwa, a 1,5 mln zł stanowił wkład beneficjenta.

MAZOWIECKI KONTRAKT SAMORZĄDOWY

Mazowiecki Kontrakt Samorządowy realizowany był w 2005 roku.

Samorząd Województwa Mazowieckiego przeznaczył dodatkowo 24 mln zł z budżetu województwa na dofinansowanie inwestycji oświatowych i w ochronę zdrowia, o które ubiegały się samorządy w ramach Kontraktu Wojewódzkiego w 2005 r.

W ramach programu dofinansowane zostały zadania podnoszące standardy ochrony zdrowia, zmniejszające różnice w dostępie do świadczeń zdrowotnych oraz z zakresu modernizacji przestarzałej bazy oświatowej.

Do zadań mających wpływ na poprawę stanu środowiska, podobnie jak w przypadku Kontraktu Wojewódzkiego, zaliczyć można **przedsięwzięcia dotyczące termomodernizacji obiektów szkolnych i szpitali - dofinansowane zostały 43 zadania na kwotę ok. 3 mln zł.**

MAZOWIECKI PROGRAM WYRÓWNYWANIA ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Sejmik Województwa Mazowieckiego, mając na uwadze realizację *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego* w zakresie wyrównywania szans rozwojowych gmin, które posiadają niewystarczający potencjał infrastruktury technicznej oraz ograniczone szanse pozyskiwania środków z różnych programów pomocowych na infrastrukturę, uchwalił z inicjatywy Zarządu Województwa Mazowieckiego *Mazowiecki Program Wyrównywania Rozwoju Obszarów Wiejskich* (MPWROW).

Na realizację w/w programu Samorząd Województwa Mazowieckiego przeznaczył w 2005 roku ze swojego budżetu kwotę 30 mln zł.

W ramach MPWROW dofinansowanych zostało **ok. 50 zadań środowiskowych** (zadania dotyczyły głównie budowy sieci wodociągowej) **na łączną kwotę ok. 13 mln zł.**

SAMORZĄDOWY PROGRAM ROZWOJU MAZOWSZA

W 2006 roku Samorząd Województwa Mazowieckiego przeznaczył 100 mln zł na realizację *Samorządowego Programu Rozwoju Mazowsza* (SPRM).

W ramach w/w programu gminy i powiaty z terenu Mazowsza mogły ubiegać się o dofinansowanie m.in. do zadań środowiskowych dotyczących budowy, rozbudowy i modernizacji sieci kanalizacyjnej oraz wodociągowej, a także do przedsięwzięć związanych z termomodernizacją obiektów.

Dofinansowanie na zadania środowiskowe można było uzyskać w ramach czterech komponentów:

Komponent B - Mazowiecki Program Modernizacji Placówek Oświatowych na Terenach Wiejskich
Dofinansowanych zostało **ponad 120 projektów** mających wpływ na ochronę środowiska naturalnego na kwotę łącznie **ponad 8,3 mln zł.** Dotyczyły one głównie termomodernizacji obiektów szkolnych.

Komponent C – „Mazowiecki Program Wyrównania Rozwoju Obszarów Wiejskich”

Zaakceptowanych zostało **67 wniosków środowiskowych** na kwotę łącznie **ok. 15,4 mln zł.**

Dotyczyły one głównie budowy, rozbudowy lub modernizacji sieci wodociągowych i ujęć wody (59 projektów o łącznej wartości ok. 13,8 mln zł), a także budowy kanalizacji sanitarnej (8 projektów o łącznej wartości ok. 1,6 mln zł).

Komponent E – „Mazowiecki Program Zaopatrzenia w Wodę – budowa wodociągów na terenach wiejskich”

Projekty dotyczyły głównie budowy i rozbudowy sieci wodociągowych oraz stacji uzdatniania wody. Zaakceptowane zostały **162 wnioski** na kwotę łącznie **ok. 21,3 mln zł.**

Komponent F – „Uzupełnienie finansowe ZPORR – wodociągi. Pomoc kłękowa”

Projekty dotyczyły głównie budowy sieci wodociągowych.

Zaakceptowanych zostały **11 wniosków** na kwotę łącznie **ok. 7,5 mln zł.**

W ramach SPRM w 2006 roku na zadania związane z poprawą stanu środowiska naturalnego wydatkowanych zostało **ok. 52,5 mln zł.**

2. Środki zagraniczne

Pomoc zagraniczna przeznaczona na dofinansowanie działań z zakresu ochrony środowiska to głównie pomoc uzyskana z funduszy unijnych.

W województwie mazowieckim najwięcej środków w sektorze ochrony środowiska zostało przyznanych z Funduszu Spójności (ponad 520 mln euro w ramach 10 projektów środowiskowych). Umożliwiły one samorządom realizację dużych przedsięwzięć o wartości powyżej 10 mln euro. Samorządy planujące mniejsze inwestycje mogły liczyć na dofinansowanie z funduszy strukturalnych, głównie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR). Sektor prywatny mógł ubiegać się o wsparcie funduszy strukturalnych zarówno dla dużych jak i mniejszych inwestycji.

W ramach funduszy unijnych nie został utworzony jeden program, który obejmowałby wszystkie rodzaje projektów środowiskowych. Inicjatywy na rzecz ochrony środowiska są traktowane w Unii Europejskiej jako zagadnienie horyzontalne, a więc dotyczące wszystkich dziedzin gospodarki. Dlatego też działania z zakresu ochrony środowiska mogły być wspierane przez wiele funduszy jak również programów i rozdzielone zostały pomiędzy różne programy i działania w zależności od typów beneficjentów.

W dalszej części rozdziału przedstawione zostały najważniejsze ze względu na finansowanie działań środowiskowych programy unijne, w ramach których beneficjenci z Mazowsza uzyskali wsparcie na realizację przedsięwzięć ekologicznych.

PHARE

W ramach przedakcesyjnego programu Phare 2003 SSG (*Spójność Społeczna i Gospodarcza*) w latach 2005-2006 został zrealizowany projekt pn. „Poprawa warunków rozwoju dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw” dotyczący budowy kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków.

Gmina Nasielsk (Powiat Nowodworski) jako jedyna na Mazowszu uzyskała pomoc Unii Europejskiej w ramach w/w programu na działanie związane z ochroną środowiska (wybudowana została oczyszczalnia ścieków o przepustowości 2000 m³/d oraz kanalizacja sanitarne o długości 5 km).

Całkowity koszt projektu wyniósł **ok. 2,7 mln euro**, w tym dofinansowanie z funduszu Phare to **ok. 2 mln euro.**

Fundusz Spójności (FS)

Realizowane w latach 2000-2003 projekty przy wsparciu przedakcesyjnego instrumentu pomocy Unii Europejskiej – ISPA, stały się od 2004 roku (po wstąpieniu Polski do UE) projektami Funduszu Spójności. Poza nimi od 2004 roku na Mazowszu dofinansowanie z FS uzyskały nowe projekty.

Łącznie w Województwie Mazowieckim realizowanych jest 10 projektów środowiskowych, w tym 9 dotyczących gospodarki wodno-ściekowej i jeden dotyczący gospodarki odpadami.

Łączna wartość projektów wynosi ponad 830 mln euro, w tym dofinansowanie z Funduszu Spójności to ponad 520 mln euro.

Tabela 5: Wykaz projektów środowiskowych realizowanych na Mazowszu w ramach Funduszu Spójności

Lp.	Nazwa projektu	Beneficjent	Termin przyznania dofinansowania z programu ISPA	Planowany termin zakończenia inwestycji	Wartość projektu w mln euro	Wydatki ISPA/FS w mln euro	Udział ISPA/FS w %
1.	Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie (faza I i II)	Miasto Stołeczne Warszawa	IX 2001 XII 2003	XII 2008	189,9	110,7	62,0
2.	Gospodarka odpadami komunalnymi w Radomiu	Gmina Miasta Radom	XII 2002	XII 2009	19,0	11,2	65,0
3.	Gospodarka wodno-ściekowa na terenie miasta i gminy Grodzisk Mazowiecki	Miasto i Gmina Grodzisk Mazowiecki	XII 2004	XII 2008	15,5	11,0	73,0
4.	Modernizacja i rozbudowa systemu wodociągowo-kanalizacyjnego dla miasta Otwock	Gmina Miejska Otwock	XII 2004	XII 2009	34,3	19,7	61,0
5.	Program uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej na terenie miasta i gminy Piaseczno	Urząd Miasta i Gminy Piaseczno	XII 2004	XII 2009	43,4	31,7	73,0
6.	Modernizacja i rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków dla miasta Radom	Wodociągi Miejskie w Radomiu Sp. z o.o.	XII 2004	XII 2008	42,2	26,1	63,0
7.	Modernizacja i rozbudowa systemu odbioru ścieków w Ostrołęce i gminie Olszewo-Borki	Urząd Miejski w Ostrołęce	XII 2005	XII 2010	27,3	19,0	71,5
8.	Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji Wołomin-Kobyłka	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Wołominie oraz Urząd Miasta w Kobyłce	XII 2005	XII 2009	35,3	27,6	81,0
9.	Gospodarka wodno-ściekowa w Żyrardowie i Jaktorowie	Miasto Żyrardów	XII 2005	XII 2009	23,3	18,3	78,6
10.	Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie (faza III)	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Warszawie oraz Miasto Stołeczne Warszawa	XII 2005	XII 2010	405,5	248,1	62,5
R A Z E M					835,7	523,4	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od NFOŚiGW w Warszawie oraz na podstawie informacji ze strony www.ekoportal.pl

Fundusze Strukturalne

W ramach funduszy strukturalnych w latach 2004-2006 działania środowiskowe wpisane były głównie w dwa programy operacyjne: *Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORA)* oraz *Sektorowy Program Operacyjny – Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO-WKP)* i finansowane głównie przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

Dodatkowo na terenie województwa mazowieckiego w raportowanych latach realizowane były zadania związane z ochroną środowiska w ramach **Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (SPO Rolnictwo)**, finansowanego z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej – Sekcja Orientacji.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)

Działania środowiskowe realizowane w ramach ZPORR to:

Działanie 1.2 – Infrastruktura ochrony środowiska,

Działanie 3.1 – Obszary wiejskie,

Działanie 3.2 – Obszary podlegające restrukturyzacji.

W ramach w/w działań dofinansowanie uzyskało **ponad 100 projektów środowiskowych** na kwotę łącznie **ok. 353 mln zł**, w tym **ok. 218 mln zł** wynosił udział Europejskiego Funduszu **Rozwoju Regionalnego**.

Przedsięwzięcia dotyczyły głównie **oczyszczania ścieków i zaopatrzenia w wodę**. Wśród projektów środowiskowych znalazły się również **inwestycje przeciwpowodziowe i dotyczące zagospodarowania odpadów**.

Na uwagę zasługuje projekt realizowany w ramach Działania 1.4 ZPORR (*Rozwój turystyki i kultury*) – „Budowa Kompleksu Basenowego z wykorzystaniem źródeł termalnych w Mszczonowie.

Całkowity koszt przedsięwzięcia to **ok. 26,8 mln zł**, w tym **ok. 8 mln zł** wynosi udział EFRR.

▪ **Inwestycje z zakresu oczyszczania ścieków**

Zaakceptowanych zostało **65 wniosków** na kwotę łącznie **ok. 260 mln zł**, w tym **ok. 160 mln zł** **wynosił udział funduszy strukturalnych**.

Dotyczyły one głównie budowy oczyszczalni ścieków, sieci kanalizacyjnych, sieci kanalizacji deszczowej oraz innych urządzeń służących do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków.

Tabela 6: Wykaz projektów z zakresu oczyszczania ścieków realizowanych na Mazowszu w ramach ZPORR

Lp.	Działanie	Data podpisania umowy	Nazwa zadania	Beneficjent	Całkowita wartość projektu	Dotacja z EFRR
1.	3.1	XII 2004	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Dąbrówka	Gmina Dąbrówka	1 043,8	735,6
2.	3.1	XII 2004	Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Sułkowo Borowe, Budy Sułkowskie, Unikowo, Niedzbórz	Gmina Strzegowo	1 081,9	714,1
3.	1.2	XII 2004	Zwiększenie potencjału inwestycyjnego regionu – rozbudowa sieci wodno-kanalizacyjnej w Józefowie	Miasto Józefów	35 607,2	21 478,0
4.	3.1	I 2005	Budowa pompowni ścieków P-8 w Nieporęcie wraz z przewodami tłocznymi pod Kanałem Żerańskim	Gmina Nieporęt	2 105,4	1 578,6
5.	3.1	IV 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej z przyłączami w Baboszewie w ulicach Leśnej, 19 Stycznia, Gliniojeckiej	Gmina Baboszewo	1 551,1	1 116,1
6.	3.1	IV 2005	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Kotuniu	Gmina Kotuń	1 265,4	949,0
7.	3.1	IV 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości: Czarnocin, Czarnocinek, Łebki, Mdzewko, Syberia	Gmina Strzegowo	3 524,7	2 363,7
8.	3.1	IV 2005	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej we wsi Ruszkowice	Gmina Borkowice	1 983,3	1 439,3
9.	3.1	V 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej we wsiach Łomna, Łomna Las, Palmiry w gminie Czosnów	Gmina Czosnów	2 160,5	1 357,4
10.	1.2	V 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Celestynów: zadania VI, VII, VIII	Gmina Celestynów	6 222,2	3 826,7
11.	3.1	VI 2005	Budowa oczyszczalni ścieków na działce oznaczonej nr ew. 213 w miejscowości Boguty-Żurawie	Gmina Boguty-Pianki	1 528,2	1 069,7

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

12.	3.1	VI 2005	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Nieporęcie	Gmina Nieporęt	732,6	446,6
13.	3.1	VI 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej dla osiedla "Dębina" i gimnazjum w Stanisławowie Pierwszym	Gmina Nieporęt	388,3	287,3
14.	1.2	VI 2005	Rozbudowa oczyszczalni ścieków wraz z budową sieci kanalizacyjnej w gminie Stare Babice	Gmina Stare Babice	26 487,3	17 722,3
15.	3.1	VII 2005	Budowa kolektora kanalizacji sanitarnej z przykanalikami we wsi Lelice	Gmina Gozdowo	1 510,3	829,6
16.	3.2	VII 2005	Budowa sieci kanalizacyjnej w Kosowie Lackim Pańska Kolejowa (ulice przyległe) z przepompownią ścieków	Gmina Kosów Lacki	796,9	520,5
17.	3.1	VII 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami oraz zbiornikowej przepompowni ścieków w Kałuszynie	Gmina Kałuszyn	2 307,1	1 244,1
18.	3.1	VII 2005	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ulicy Krasieńskiego w Izabelinie C w gminie Izabelin	Gmina Izabelin	977,1	611,8
19.	1.2	VII 2005	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Łosice	Miasto i Gmina Łosice	5 224,6	3 177,0
20.	1.2	VII 2005	Budowa oczyszczalni ścieków i kanalizacji - Stoczek, Gajówka Wschodnia - etap I	Gmina Stoczek	7 507,7	4 904,0
21.	3.1	VII 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Błońskiej wraz z przykanalikami do studni przyłączeniowych	Gmina Tarczyn	527,6	364,0
22.	3.1	VII 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Zawada	Gmina i Miasto Przysucha	618,9	455,2
23.	3.1	VII 2005	Budowa systemu kanalizacji sanitarnej w miejscowości Smogorzów i Pomyków	Gmina i Miasto Przysucha	2 467,0	1 828,8
24.	3.1	VII 2005	Budowa kanalizacji deszczowej i sieci dróg na osiedlu Polesie w Kozienicach	Gmina Kozienice	4 777,1	3 553,5
25.	3.1	VII 2005	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przykanalikami zadanie III, IV, V w miejscowości Jedlińsk	Gmina Jedlińsk	1 140,5	855,4
26.	1.2	VII 2005	Rozbudowa i modernizacja systemu kanalizacji Osiedla Zachód w Ciechanowie	Gmina Miejska Ciechanów	8 678,6	4 663,9
27.	3.1	VII 2005	Budowa sieci kanalizacji w miejscowościach: Kolonia, Grudusk, Wiksin, Rąbież Gruduski	Gmina Grudusk	1 397,3	891,9
28.	3.1	VII 2005	Budowa oczyszczalni przydomowych w gminie Przesmyki w ilości 201 szt. - II etap	Gmina Przesmyki	1 892,2	1 375,6
29.	1.2	VII 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicach na terenie Gminy Zielonka w latach 2004-2006	Gmina Zielonka	7 110,0	4 332,3
30.	3.1	IX 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej - teren miasta Drobina	Miasto i Gmina Drobin	1 879,6	1 409,5
31.	3.2	IX 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej w Osiedlu Leśna w Żyrardowie	Miasto Żyrardów	553,7	415,3
32.	3.1	IX 2005	Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Nowy Jadów	Gmina Jadów	2 481,3	1 853,2
33.	3.1	IX 2005	Kanalizacja sanitarna Osiedla Północne - Etap II i ul. Bohaterów Warszawy, Młodzieżowa i Litewska	Miasto Węgrów	1 242,9	760,6
34.	3.1	IX 2005	Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Nowe Gulczewo w gminie Słupno w powiecie Płockim	Gmina Słupno	4 365,7	2 754,5
35.	3.1	IX 2005	Budowa sieci kanalizacji ciśnieniowej w miejscowości Bartodzieje	Gmina Tczów	1 688,0	1 181,6
36.	1.2	IX 2005	Budowa systemu kanalizacji sanitarnej w Legionowie - I etap	Miasto Legionowo	10 552,6	6 148,9
37.	3.1	IX 2005	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Zabrodziu	Gmina Zabrodzie	1 747,6	1 224,8
38.	1.2	IX 2005	Budowa systemu oczyszczania ścieków w nadbużańskim rejonie turystycznym gminy Sarnaki	Gmina Sarnaki	8 773,9	5 522,8
39.	3.1	IX 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami i pompowniami ścieków w miejscowości Bielsk	Gmina Bielsk	217,3	116,5
40.	3.1	X 2005	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przykanalikami i przepompowniami ścieków w Pilawie	Miasto i Gmina Pilawa	2 969,6	1 329,6
41.	1.2	X 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej w Skuszewie	Gmina Wyszaków	4 627,0	2 450,3
42.	3.1	X 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej z przyłączami Pułtusk - Popławy, zadanie I do szpitala w budowie	Gmina Pułtusk	2 739,7	1 929,4
43.	3.1	X 2005	Budowa gminnej oczyszczalni ścieków komunalnych oraz I etapu sieci kanalizacyjnej w m. Latowicz	Gmina Latowicz	3 630,3	2 403,3
44.	3.2	X 2005	Budowa sieci zbiorczych kanalizacji sanitarnej i deszczowej na osiedlu Dzierzgowska w Mławie	Gmina Miejska Mława	1 374,6	965,6

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

45.	3.1	X 2005	Budowa Systemu Kanalizacji Sanitarnej Gminy Michałowice	Gmina Michałowice	2 422,3	1 436,3
46.	3.1	X 2005	Rozbudowa oczyszczalni ścieków i systemu kanalizacji sanitarnej w Długosiodle	Gmina Długosiodło	2 881,6	1 878,1
47.	1.2	XI 2005	Uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej w bezpośrednim otoczeniu zbiornika wodnego Domaniów	Samorząd Woj. Mazowieckiego	10 870,0	6 825,8
48.	3.1	XI 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej miejscowości: Nowy Jadów oraz Jadów (+kanalizacja deszczowa)	Gmina Jadów	4 522,6	2 660,1
49.	3.1	XI 2005	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przykanalikami i przepompownią w Maszewie n. Wisłą	Gmina Stara Biała	2 472,1	1 129,5
50.	3.1	XII 2005	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Odrzywole	Gmina Odrzywół	1 552,4	732,4
51.	3.1	XII 2005	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej d=200 II etap I=4391 oraz przyłączy kanalizacji sanitarnej 137szt.	Gmina Młodzieszyn	1 605,6	975,8
52.	3.1	XII 2005	Budowa kanalizacji sanitarnej w części miasta Radzymin	Gmina Radzymin	1 429,7	967,1
53.	1.2	I 2006	Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków w Sochaczewie	Gmina Miasto Sochaczew	12 929,9	8 738,0
54.	3.1	II 2006	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Woła Rębkowska	Gmina Garwolin	3 459,8	1 734,4
55.	3.1	VII 2006	Budowa systemu kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączami w gminie Halinów	Gmina Halinów	1 013,0	378,3
56.	3.2	X 2006	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej z przyłączami dla części miejscowości Gorzewo i Klusek	Gmina Gostynin	2 323,8	820,6
57.	3.2	X 2006	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i przepompowni ścieków w miejscowości Dębe Wielkie jako element restrukturyzacji gospodarki lokalnej	Gmina Dębe Wielkie	1 796,0	1 000,0
58.	3.2	X 2006	Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej w północnej dzielnicy miasta w Żyrardowie - etap I	Miasto Żyrardów	808,3	525,4
59.	3.2	X 2006	Budowa kanalizacji sanitarnej z przykanalikami-zadanie II (część zlewni VI), zadanie III (zlewnia VII-IX)	Gmina Myszyniec	2 308,4	904,8
60.	3.2	X 2006	Budowa kanalizacji ściekowej wraz z kanalizacją deszczową w ulicy Siedleckiej w Mieście Sokołów Podlaski, w Żanecinie Gmina Sokołów Podlaski - etap I	Gmina Sokołów Podlaski	1 010,9	543,2
61.	3.2	X 2006	Rozbudowa kanalizacji w Gminie Pionki, we wsiach Kamyk i Zalesie	Gmina Pionki	1 415,0	406,6
62.	3.2	X 2006	Budowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Rościszewo	Gmina Rościszewo	1 999,0	994,1
63.	3.2	X 2006	Przebudowa oczyszczalni ścieków w gminie Różan	Gmina Różan	2 485,3	965,8
64.	1.2	XI 2006	Ochrona ekosystemu Zalewu Żegrzyńskiego przez budowę oczyszczalni ścieków i kanalizacji gminy Klembów	Gmina Klembów	17 143,4	10 073,5
65.	3.2	XI 2006	Budowa kanalizacji sanitarnej na osiedlu przy ulicy Północnej w Radomiu	Gmina Miasta Radom	990,0	618,7
R A Z E M					258 897,7	159 466,4

▪ **Inwestycje z zakresu zaopatrzenia w wodę**

Zaakceptowanych zostało **48 wniosków** na kwotę łącznie **ok. 62 mln zł**, w tym **ok. 36 mln zł** wynosił udział funduszy strukturalnych.

Dotyczyły one głównie budowy lub modernizacji sieci wodociągowych oraz urządzeń służących do gromadzenia, przechowywania i uzdatniania wody oraz urządzeń regulujących ciśnienie wody.

Tabela 7: Wykaz projektów z zakresu zaopatrzenia w wodę realizowanych na Mazowszu w ramach ZPORR

Lp.	Działanie	Data podpisania umowy	Nazwa zadania	Beneficjent	Całkowita wartość projektu	Dotacja z EFRR
1.	1.2	XI 2004	Budowa sieci wodociągowej w północnej części gminy Zwoleń	Gmina Zwoleń	2 637,8	1 327,2
2.	3.1	XII 2004	Budowa sieci wodociągowej w zachodniej części gminy Nieporęt	Gmina Nieporęt	1 662,5	1231,2

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

3.	3.1	XII 2004	II etap budowy sieci wodociągowej w miejscowości Chajety	Gmina Dąbrówka	181,1	91,4
4.	3.1	XII 2004	Budowa stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowej z przyłączami w miejscowości Dąbrówka	Gmina Dąbrówka	1 603,2	1 006,5
5.	1.2	XII 2004	Budowa dwóch stacji uzdatniania wody w Mławie	Gmina Miejska Mława	6 082,0	4 470,8
6.	3.1	XII 2004	Przebudowa i modernizacja stacji wodociągowej w Pokrytkach	Gmina Strzegowo	910,2	682,6
7.	3.1	IV 2005	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami w gminie Kołbiel	Gmina Kołbiel	1 482,6	732,9
8.	3.1	VI 2005	Budowa stacji uzdatniania wody w Józefowie, gm. Nieporęt	Gmina Nieporęt	2 498,5	1 762,2
9.	3.1	VII 2005	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami Dąbrowa-Wólka	Gmina Przesmyki	317,6	166,0
10.	3.1	VII 2005	Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach Pozarzyn, Bolino, Wiązówka, Chmielwo, Wilczkowo, Rębowo	Gmina i Miasto Wyszogród	1 013,3	445,5
11.	3.1	VII 2005	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami w 8 msc. bm. Baranowo i tranzyt sieci	Gmina Baranowo	2 463,1	1 305,7
12.	3.1	VII 2005	Rozbudowa wodociągu Kadzidło - zadanie Podgatka i Kuczyńskie	Gmina Kadzidło	1 316,6	856,8
13.	3.1	VII 2005	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami w miejscowości Wesółka i Grochówka	Gmina Zbuczyn	480,3	273,7
14.	3.1	VII 2005	Budowa sieci wodociągowej dla wsi Sobicze	Gmina Zbuczyn	102,1	58,3
15.	3.1	VII 2005	Budowa zbiornika wyrównawczego nr 2 na stacji wodociągowej we wsi Bielsk	Gmina Bielsk	144,5	92,3
16.	3.1	VII 2005	Budowa nowoczesnej infrastruktury wodociągowej na zapotrzebowanie Gminy Rząśnik	Gmina Rząśnik	1 996,7	1 165,8
17.	3.1	VII 2005	Sieć wodociągowa wraz z przyłączami dla potrzeb wsi Żukowo	Gmina Bielsk	230,8	116,5
18.	3.1	VII 2005	Przebudowa i rozbudowa sieci wodociągowej we wsi Postolińska - Chrząsne	Gmina Tłuszcz	1 022,0	766,5
19.	3.1	IX 2005	Budowa wodociągu wiejskiego w gminie Pokrzywnica, etap III	Gmina Pokrzywnica	2 650,1	1 460,4
20.	3.1	IX 2005	Sieć wodociągowa wraz z przyłączami dla potrzeb wsi Niszczycze Pieńki	Gmina Bielsk	204,5	103,6
21.	3.1	IX 2005	Budowa sieci wodociągowej we wsi Czarnowąż, Rososz, Łączka, Niechnabrz, Pieńki, Kępa, Koszewnica	Gmina Kotuń	1 635,7	979,0
22.	3.1	IX 2005	Budowa wodociągu: wsie Pasieki, Kaczka, Kobylin, Józefowo, Wólka Kunińska, Kunin, Ponikiew Duża	Gmina Goworowo	686,2	335,7
23.	3.1	IX 2005	Rozbudowa sieci wodociągowej w gm. Serock 1. Serock, ul. Polna, Dłużewskich 2. Wierzbica 3. Kania Polska	Miasto i Gmina Serock	712,8	361,9
24.	3.1	IX 2005	Rozbudowa sieci wodociągowej w gminie Wodynie	Gmina Wodynie	500,0	279,2
25.	3.1	X 2005	Rozbudowa sieci wodociągowej dla wsi Rąkcece, Nakwasin, Liwin	Gmina Mała Wieś	316,2	113,7
26.	3.1	X 2005	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami dla północnej części miejscowości Zbuczyn	Gmina Zbuczyn	484,2	188,2
27.	3.1	X 2005	Budowa sieci wodociągowej dla wsi Chromna	Gmina Zbuczyn	372,7	198,4
28.	3.1	X 2005	Rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę miejscowości Pluty, Daćbogi, Mrocзки, Śmiary, Łupiny i Kaczory	Gmina Wiśniew	955,9	508,1
29.	3.1	X 2005	Rozbudowa systemu zaopatrzenia w wodę Gminy Radzanowo	Gmina Radzanowo	814,7	460,0
30.	3.1	X 2005	Stacja Uzdatniania Wody w Kobylnikach	Gmina i Miasto Wyszogród	1 671,2	1 253,4
31.	1.2	X 2005	Rozbudowa sieci wodociągowej na terenie miasta Marki	Gmina Marki	6 234,0	4 186,5
32.	3.1	XI 2005	Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach Dębe - Szewnica	Gmina Jadów	796,4	366,8
33.	3.2	X 2006	Budowa sieci wodociągowej z przyłączami w miejscowości Gaczyska i Jastrząbka	Gmina Baranowo	751,3	377,4
34.	3.2	X 2006	Budowa stacji uzdatniania wody Glinice i sieci wodociąg-	Gmina	1 885,1	920,4

			gowej wraz z przyłączami w miejscowościach Glinice, Kolonia Dęba, Wrzeszczów, Wola Wrzeszczowska	Przytyk		
35.	3.2	X 2006	Budowa wodociągu we wsiach: Ciepielewo, Orzyc, Laski, Magnuszew Mały i Przeradowo	Gmina Szekłów	2 101,8	705,1
36.	3.2	X 2006	Budowa sieci wodociągowej w gminie Jasieniec: Gośniewice, Gniejewice i Warpęsy	Gmina Jasieniec	165,6	70,0
37.	3.2	X 2006	Rozbudowa wodociągu w miejscowości Jamki i Rdzów w gminie Potworów	Gmina Potworów	1 175,7	422,2
38.	3.2	X 2006	Budowa wodociągu w gminie Biezuń	Miasto i Gmina Biezuń	1 503,9	900,7
39.	3.2	X 2006	Wzrost konkurencyjności Gminy Zabrodzie w oparciu o modernizację i rozbudowę infrastruktury wydobywania i uzdatniania wody	Gmina Zabrodzie	1 978,2	680,1
40.	3.2	X 2006	Budowa sieci wodociągowej w miejscowościach Rutki Głowice, Rutki Borki, Rutki-Begny	Gmina Ciechanów	625,1	312,6
41.	3.2	X 2006	Budowa sieci wodociągowej na terenie wsi Białostrzegi	Gmina Bodzanów	450,2	336,8
42.	3.2	X 2006	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Wysoka, Wysocko i Stanisławów w gminie Szydłowiec	Gmina Szydłowiec	850,2	436,2
43.	3.2	X 2006	Budowa wodociągu we wsiach Zglechów - Łękawica, Stara Wieś - Nowy Zglechów	Gmina Siemnica	818,1	269,3
44.	3.2	X 2006	Przebudowa/Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody "UNIERZYŻ" na terenie gminy Strzegowo	Gmina Strzegowo	1 239,7	805,8
45.	3.2	X 2006	Rozbudowa sieci wodociągowej w Gminie Sypniewo	Gmina Sypniewo	1 218,2	1 000,0
46.	3.2	X 2006	Budowa wodociągu wiejskiego w gminie Pokrzywnica, etap IV	Gmina Pokrzywnica	1 409,0	568,5
47.	3.2	X 2006	Budowa wodociągu w Wólce Okrąglik, Wólce Dolnej, Bojarach, Rytelach Świętych; Gmina Kosów Lacki	Gmina Kosów Lacki	915,9	585,0
48.	3.2	X 2006	Budowa infrastruktury wodociągowej w Gminie Jabłonna Lacka - wodociąg Dzierzby	Gmina Jabłonna Lacka	591,8	299,8
R A Z E M					61 859,3	36 036,7

▪ **Investycje przeciwpowodziowe**

Zaakceptowane zostały **3 wnioski** na kwotę łącznie **ok. 27 mln zł**, w tym **ok. 20 mln zł** wynosił udział funduszy strukturalnych.

Investycje dotyczyły remontu wałów przeciwpowodziowych wzdłuż rzek oraz naturalnych zbiorników wodnych.

Tabela 8: Wykaz projektów przeciwpowodziowych realizowanych na Mazowszu w ramach ZPORR

Lp.	Działanie	Data podpisania umowy	Nazwa zadania	Beneficjent	Całkowita wartość projektu	Dotacja z EFRR
1.	3.1	X 2005	Budowa urządzeń odwadniających i małej retencji – Komorów Osiedle i Komorów Wieś, Gmina Michałowice	Gmina Michałowice	3 701,5	2 643,5
2.	1.2	XI 2005	Przebudowa – modernizacja obwałowań rzeki Wisły w km 35+000 do 45+000, Gm. Maciejowice	Samorząd Woj. Mazowieckiego	20 014,1	14 950,0
3.	1.2	XI 2005	Remont obwałowań zbiornika „Troszyn” na długości 5.100 km w gm. Gąbin i Słubice, pow. Płock	Samorząd Woj. Mazowieckiego	3 133,7	2 260,5
R A Z E M					26 849,3	19 854,0

▪ **Inwestycje dotyczące zagospodarowania odpadów**

Zaakceptowany został 1 wniosek na kwotę ok. 5,3 mln zł, w tym ok. 3,2 mln zł wyniósł udział funduszy strukturalnych. Nazwa projektu to „Końcowa rekultywacja, ukształtowanie składowiska i selektywna zbiórka odpadów w gminie Wołomin” (działanie 1.2 ZPORR; umowa podpisana została w październiku 2005 r.).

Sektorowy Program Operacyjny – Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO-WKP)

Działanie środowiskowe realizowane w ramach SPO-WKP to:

Działanie 2.4 - Wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowywania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska.

Jego celem była pomoc przedsiębiorcom w inwestycjach wynikających z wymogów ochrony środowiska, w tym wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie:

- **przeprowadzenia inwestycji koniecznych do uzyskania pozwolenia zintegrowanego (IPPC)** – dofinansowane zostały 4 zadania, łączna kwota inwestycji wynosi ok. 121,5 mln zł, w tym ok. 28,1 mln zł stanowi udział EFRR;
- **gospodarki wodno-ściekowej** – dofinansowanych zostało 6 zadań, łączna kwota inwestycji wynosi ok. 18,1 mln zł, w tym ok. 5,7 mln zł stanowi udział EFRR;
- **ochrony powietrza** – dofinansowanych zostało 5 zadań, łączna kwota inwestycji wynosi ok. 57,8 mln zł, w tym ok. 14,4 mln zł stanowi udział EFRR;
- **gospodarki odpadami przemysłowymi i niebezpiecznymi** – dofinansowanych zostało 6 zadań, łączna kwota inwestycji wynosi ok. 17,8 mln zł, w tym ok. 6,2 mln zł stanowi udział EFRR.

Łącznie wartość projektów środowiskowych wyniosła ok. 215 mln zł, w tym ok. 54,5 mln zł stanowi dofinansowanie EFRR.

Tabela 9: Przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska realizowane w latach 2005-2006 na Mazowszu w ramach działania 2.4 SPO WKP (w tys. zł).

Lp.	Tytuł projektu	Beneficjent	Całkowita wartość projektu	Dotacja z EFRR	Dofinansowanie z NEOSiGW	Środki beneficjenta
Poddziałanie 2.4.1 - Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie uzyskania pozwolenia zintegrowanego						
1.	Rozbudowa przedsiębiorstwa poprzez dostosowanie do wymogów pozwolenia zintegrowanego	Zakład Flexodruku "Drukpol" Ziemak Zenon	2 401,9	835,7	716,3	849,9
2.	Modernizacja trzech elektrofiltrów kotłów blokowych w Elektrociepłowni Siekierki	Vattenfall Heat Poland SA (d. Elektrociepłownia Warszawskie SA)	33 987,0	8 252,3	211,6	25 523,1
3.	Modernizacja elektrofiltrów bloku nr 2	Elektrownia Kozienice S.A.	15 199,7	4 427,1	-	10 772,6
4.	Zakup pieców fluidalnych w celu uzyskania pozwolenia zintegrowanego	Orlen Eko Sp. z o.o.	69 900,0	14 628,4	4 876,1	50 395,5
RAZEM Poddziałanie 2.4.1			121 488,6	28 143,5	5 804,0	87541,1
Poddziałanie 2.4.2 - Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie gospodarki wodno-ściekowej						
5.	Zakup i montaż nowoczesnych urządzeń automatycznej podczyszczalni ścieków galwanicznych	"GALWA-KOR" Sp. z o.o. Płock	1 177,6	385,0	330,0	462,6
6.	Modernizacja ciągu podczyszczania ścieków przemysłowych na oczyszczalni ścieków w Józefowie k/Błonia	Przedsiębiorstwo Gospodarki Wodno-ściekowej "GEA-NOVA" Sp. z o.o. Stare Babice	3 675,2	1 190,0	510,0	1 975,2
7.	Instalacja podczyszczalni umożliwiającej ograniczenie ładunku zanieczyszczeń w ściekach przemysłowych	ZPC FLIS Zakład Pracy Chronionej Flis Mariusz i Agnieszka	390,1	136,5	58,5	195,1
8.	Modernizacja gospodarki wodno-ściekowej	Zakłady Elektronowe	504,0	176,4	75,6	252,0

	w galwanizerni ZE LAMINA S.A.	LAMINA S.A.				
9.	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków - symbioza środowiska i produkcji przemysłowej	Boryszew S.A.	2 368,3	828,9	257,8	1 281,6
10.	Budowa oczyszczalni umożliwiającej ograniczenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami	Bioton S.A.	10 000,0	3 037,5	1 012,5	5 950,0
RAZEM Poddziałanie 2.4.2			18 115,2	5 754,3	2 244,4	10 116,5
Poddziałanie 2.4.3 - Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie ochrony powietrza						
11.	Ograniczenie emisji spalin poprzez modernizację kotła parowego OR 10-040	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Ciechanowie Sp. z o.o.	867,0	273,0	117,0	477,0
12.	Obniżenie emisji pyłów z kotłów WR 25 w "RADPEC" S.A. Radom	Radomskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej "RADPEC" S.A.	12 006,4	4 113,0	1 762,7	6 130,7
13.	Połączenie kolektorem parowym Elektrowni Ostrołęka B i Elektrociepłowni Ostrołęka A	Zespół Elektrowni Ostrołęka S.A.	25 000,0	3 120,6	1 040,2	20 839,2
14.	Instalacja współspalania biomasy bloków 200MW w Elektrowni Kozienice S.A.	Elektrownia "Kozienice" S.A.	8 994,4	3 148,0	1 349,2	4 497,2
15.	Instalacja współspalania biomasy z węglem w Elektrowni Ostrołęka B	Zespół Elektrowni Ostrołęka S.A.	10 913,4	3 744,8	1 604,9	5 563,7
RAZEM Poddziałanie 2.4.3			57 781,2	14 399,4	5 874,0	37 507,8
Poddziałanie 2.4.4 - Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi i niebezpiecznymi						
16.	Modernizacja instalacji do przekształcania odpadów 16 01 04	ZOMIS Sp. z o.o.	437,8	114,3	38,1	285,4
17.	Zakup urządzeń do zagospodarowywania odpadów powstających w ZPUH STOL-DOM	Zakład Przemysłowo Usługowo Handlowy STOL-DOM, Bogdan Czerwiński, Wołomin	187,9	65,2	27,9	94,8
18.	Zakup mobilnej linii do recyklingu odpadów budowlanych	Przedsiębiorstwo Przerobu Żelaza i Metali „Segromet” Sp. z o.o.	6 449,0	2 257,1	967,3	3 224,6
19.	Zagospodarowanie odpadów poprzez zakup maszyny do recyklingu starych nawierzchni bitumicznych	Przedsiębiorstwo Budowy Dróg i Mostów Sp. z o.o.	1 486,5	520,3	223,0	743,2
20.	Utylizacja odpadów z remontów dróg przy wykorzystaniu wytwórni mas bitumicznych	"As" Sp. z o.o.	6 800,0	2 380,0	2 040,0	2 380,0
21.	Termokatalityczne przetwarzanie odpadów z tworzyw sztucznych z grupy poliolefinowych	OLMMER Janusz Andrzej Osowski	2 400,0	840,0	720,0	840,0
RAZEM Poddziałanie 2.4.4			17 761,2	6 176,9	4 016,3	7 568,0
R A Z E M Działanie 2.4			215 146,2	54 474,1	17 938,7	142 733,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów uzyskanych od NFOSiGW w Warszawie.

Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (SPO Rolnictwo)

Działania mające na celu ochronę środowiska naturalnego, realizowane w ramach SPO-Rolnictwo to głównie:

Działanie 2.5 – Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi, wdrażane przez Urzędy Marszałkowskie oraz Działanie 2.6 – Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem, dla którego funkcję instytucji wdrażającej pełni Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Działanie 2.5 – Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi

W ramach Działania 2.5 SPO – Rolnictwo na terenie Województwa Mazowieckiego realizowanych jest 31 zadań (7 z zakresu melioracji szczegółowych i 24 z zakresu melioracji podstawowych), których wnioskodawcą jest Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie.

Dofinansowanie Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej do w/w zadań wynosi **ok. 38,5 mln zł.**

Tabela 10: Wykaz projektów realizowanych na Mazowszu w ramach działania 2.5 SPO-Rolnictwo, których wnioskodawcą jest WZMiUW.

Lp.	Tytuł i lokalizacja projektu	Kwota pomocy (tys. zł)	
		EFOGR	Współfinansowanie krajowe
Projekty z zakresu melioracji szczegółowych			
1.	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych Przyłom III - Miedzehów - domeliorowanie, gm. Jasieniec	263,2	263,2
2.	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych- Drenowanie, zad. "Czaplice Bąki II cz. 1" gm. Krzynowłoga Mała, pow. Przasnyski	484,2	484,2
3.	Melioracja użytków rolnych zadania inwestycyjnego "Kamieńczyk - Sewerynowka V"; gm. Sterdyń i Sabnie, pow. Sokółów Podlaski	1 350,9	1 429,3
4.	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych- Drenowanie, zadanie "Jasienica Chmielewo zad 1" gm. Zaręby Kościelne, pow. Ostrowski	278,6	278,6
5.	Budowa urządzeń melioracji wodnych szczegółowych Mokrosek - Żdźary II - etap 2, gm. Jedlińsk.	541,7	541,7
6.	Wykonanie melioracji szczegółowych zadanie inwestycyjne pn.Sikórz Kamionki II etap VI-VII melioracja gruntów, gm. Stara Biała	785,0	785,0
7.	Wykonanie melioracji szczegółowych zadanie inwestycyjne pn."Szczawin Borowy II etap VI" gm. Gąbin	394,5	394,5
RAZEM		4 098,1	4 176,5
Projekty z zakresu melioracji podstawowych			
8.	Modernizacja (rozbudowa) wału rzeki Wisły w miejscowości Zbyszyn-Kępice w km 4+000 - 4+920, gm Sieciechów	2 247,3	561,8
9.	Kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta ciekłu naturalnego, wykraczające poza działania związane z utrzymaniem wód- rzeka Płodownica w km 3+270 - 13+000, gm. Baranowo, pow. ostrołęcki	1 419,6	354,9
10.	Modernizacja urządzeń melioracji wodnych podstawowych wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie- Kanał B w km 2+500 - 8+000, gm. Rząśnik, pow. wyszkowski	468,1	117,0
11.	Kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta rzeki Beniaminówka etap II wycinek I i III w km 12+146 - 13+365 L=1219m i 14+400 - 16+382 L=1982m	2 001,9	670,4
12.	Modernizacja urządzeń melioracji wodnych podstawowych-budowle piętrzące-Jaz na rzece Orzyc w km 96+252, gm. Chorzele, pow. Przasnyski	386,0	96,5
13.	Budowa urządzeń melioracji wodnych podstawowych-Budowle piętrzące na rzece Mały Brok, gm. Andrzejewo, pow. Ostrowski	497,1	124,3
14.	Budowa melioracji wodnych podstawowych - Budowle piętrzące na rzece Pełta, gm. Karniewo, pow. Makowski	388,2	97,0
15.	Przebudowa (modernizacja) prawobrzeżnego wału przeciwpowodziowego rz. Narwi w Pułtusk	5 319,7	1 329,9
16.	Modernizacja (rozbudowa) wału rzeki Wisły w miejscowości Głusiec-Zbyszyn w km 0+900 - 3+000, gm Sieciechów	3 278,0	819,5
17.	Modernizacja (rozbudowa) wału rzeki Wisły w miejscowości Regów Nowy-Regów Stary w km 3+275 - 6+200, gm Gniewoszków	3 262,6	835,7
18.	Zabezpieczenie przeciwpowodziowe i przeciwerozyjne rz. Słupianki w km. 0+900 - 9+000 gm. Słupno	2 310,4	597,6
19.	Rzeka Przysowa - przebudowa przekroju podłużnego i poprzecznego koryta w km 6+200 - 20+200 gm.Szczawin i Pacyna	750,5	187,6
20.	Rzeka Sierpienica - przebudowa przekroju podłużnego i poprzecznego koryta w km 16+200 - 41+850 wraz z przebudową (modernizacją) 5 szt. jazów kozłowych.	1 249,9	312,5
21.	Przebudowa stopnia na rzece Wildze w km 41+200 na terenie wsi Kamionka gm. Borowie, pow. Garwoliński	552,8	141,7
22.	Stopień na rzece Świder w km 45+700, na terenie wsi Dłużew, gm. Siennica, pow. Mińsk Mazowiecki	1 400,3	350,1
23.	Modernizacja umocnień jazu na rz. Wkrze km 142+870 m. Młudzyn	342,0	92,5
24.	Modernizacja przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Kolnicy od km 19+760 do km 23+300	857,5	229,3
25.	Modernizacja umocnień stopnia na rz. Wkrze w km 136+550 wraz z zabudową wyrw w m. Biezuń	298,1	84,7
26.	Modernizacja przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Kolnicy - Marusy od km 0+000 do km 4+040	810,6	212,7
27.	Przywrócenie utraconej retencji wodnej w jeziorze Urszulewskim. Etap I- Budowle regulujące i piętrzące na rz. Urszulewce w km: 3+000-3+320. Etap II - Przebudowa przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Urszulewki wraz z przebudową	444,4	121,1

(modernizacja) 5szt. budowli piętrzących w km: 0+000-3+000			
28.	Modernizacja przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Sony od km 16+000 do km 19+175	1 436,4	359,1
29.	Modernizacja przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Topielicy od km 6+540 do km 10+000	1 405,8	351,4
30.	Rzeka Swarzyna- odbudowa stopnia w km 1+150; odbudowa jazu kozłowego w km 2+300 oraz brodu w km 1+300 i przejazdu w km 0+900; gm. Trojanów, pow. Garwoliński	526,9	131,7
31.	Modernizacja przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rzeki Iydyni od km 51+650 do km 58+250	2 682,5	670,6
RAZEM		34 336,6	8 849,6
R A Z E M		38 434,7	13 026,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od Departamentu Rolnictwa i Modernizacji Terenów Wiejskich (październik 2007 r.)

Działanie 2.6 – Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem

W ramach Działania 2.6 SPO – Rolnictwo na terenie Województwa Mazowieckiego zawarto 521 umów na kwotę **ok. 30 mln zł**, w tym **wkład EFOGR wyniósł ok. 20 mln zł**.

Działanie to nie dotyczyło jednak tylko projektów środowiskowych.

Wśród zadań jakie mogły być finansowane oprócz budowy, rozbudowy i modernizacji urządzeń zaopatrzenia w wodę, takich jak: ujęć wody, urządzeń służących do magazynowania i uzdatniania wody, sieci i przyłączy wodociągowych oraz urządzeń regulujących ciśnienie wody, a także urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków realizowane były również projekty dotyczące budowy i modernizacji dróg oraz budowy sieci i urządzeń zaopatrzenia w energię, nie tylko ze źródeł skojarzonych lub odnawialnych, ale również instalacje elektroenergetyczne czy przyłącza do istniejącej sieci energetycznej: elektroenergetycznej, gazowej i ciepłej.

Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004-2006 (PROW)

W ramach PROW realizowane były 4 zadania z zakresu ochrony środowiska:

- Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania,
- Wspieranie programów rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt,
- Zalesianie gruntów rolnych,
- Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE.

Działania w ramach PROW finansowane były z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. W latach 2005-2006 beneficjenci z terenu województwa mazowieckiego uzyskali **prawie 1 mld zł** dofinansowania z w/w funduszu.

Tabela 11: Finansowanie działań środowiskowych realizowanych na Mazowszu w ramach PROW.

Lp.	Działanie	Liczba decyzji przyznających wsparcie	Realizacja wydatków (tys. zł)
1.	Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania	259 890	471 731,2
2.	Wspieranie programów rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt	5 825	46 069,4
3.	Zalesianie gruntów rolnych	1 317	31 690,5
4.	Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE	13 482	383 171,2
R A Z E M		280 514	932 662,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (lipiec 2007)

INTERREG III A

Obok funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności Polska, po przystąpieniu do Unii Europejskiej, uzyskała możliwość korzystania również z Inicjatyw Wspólnotowych.

W ramach tej pomocy **Województwo Mazowieckie** bierze udział we wdrażaniu programu jakim jest **Program Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG III A/TACIS CBC 2004-2006.**

Inicjatywa Wspólnotowa INTERREG III A wspiera lokalną i regionalną współpracę przygraniczną, natomiast celem wyżej wymienionego Programu jest wspieranie współpracy transgranicznej na wschodniej granicy Polski, stanowiącej jednocześnie zewnętrzną granicę Unii Europejskiej. W Polsce, programem tym objętych jest 8 podregionów (odpowiadających NUTS III): **ostrołęcko-siedlecki (część województwa mazowieckiego)**, białostocko-suwałski, łomżyński (województwo podlaskie), białkopodlaski, chełmsko-zamojski, lubelski (województwo lubelskie), rzeszowsko-tarnobrzeski, krośnieńsko-przemyski (województwo podkarpackie). Za granicą, obejmuje też 2 obwody na terenie Białorusi oraz 3 obwody na Ukrainie.

Program jest finansowany ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz TACIS CBC (dla partnerów z zagranicy). Łączny budżet na lata 2004-2006 wynosi dla programu Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG III A/TACIS CBC 2004-2006: 45,8 mln euro, z czego **37,8 mln euro to środki EFRR (środki dla Polski)**, a 8 mln euro – środki TACIS CBC. Nie ma alokacji środków na poszczególne województwa.

Wsparcie w ramach Programu przeznaczone jest na realizację projektów w ramach dwóch Priorytetów. Jedno z działań realizowanych w Programie poświęcone jest w całości zagadnieniom ochrony środowiska **„Rozwój wspólnego transgranicznego systemu ochrony środowiska naturalnego” (Działanie 1.2).**

Celem tego działania jest ochrona cennych zasobów naturalnych pogranicza, poprzez wsparcie modernizacji i budowy odpowiedniej infrastruktury z zakresu ochrony środowiska i przyrody. W ramach niniejszego działania planuje się również tworzenie obszarów chronionych, siedlisk, ochronę zagrożonych gatunków oraz zapobieganie i zwalczanie skutków katastrof naturalnych.

W 2005 roku, na Mazowszu, w ramach w/w środowiskowego Działania 1.2 zaakceptowany został jeden wniosek pn. **„Rozwój obszaru przygranicza poprzez budowę infrastruktury wodociągowej w gminach Mordy i Łosice”**. Wnioskodawcą jest Miasto i Gmina Mordy, a dofinansowanie z EFRR do projektu wynosi **ok. 733 tys. euro**.

W 2006 roku w ramach tego samego działania zaakceptowane zostały na Mazowszu dwa wnioski środowiskowe: **„Rozbudowa transgranicznego systemu ochrony przeciwpożarowej na terenie Nadleśnictwa Sarnaki”** – Wnioskodawcą jest Nadleśnictwo Sarnaki, a dofinansowanie z EFRR wynosi **ok. 135 tys. euro** oraz **„Transgraniczny system ratownictwa chemiczno-ekologicznego – budowa bazy zintegrowanych służb ratowniczych”** – Wnioskodawcą jest Komenda Powiatowa PSP w Sokołowie Podlaskim, a dofinansowanie z EFRR wynosi **ok. 484 tys. euro**.

III. STAN ZAAWANSOWANIA REALIZACJI ZADAŃ PRIORYTETOWYCH Z TERMINEM WYKONANIA DO 2007 ROKU

1. Cel główny (1) – Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska

➤ *likwidacja mogilników i magazynów po przeterminowanych środkach ochrony roślin*

Aktualnie mogilniki i magazyny po przeterminowanych środkach ochrony roślin zlokalizowane są na terenie 10 powiatów województwa mazowieckiego. Na podstawie inwentaryzacji i badania wpływu składowisk przeterminowanych środków ochrony roślin na terenie województwa mazowieckiego szacuje się zawartość mogilników na 282,2 Mg.⁴

Tabela 12: Wykaz mogilników znajdujących się na terenie województwa mazowieckiego wg stanu na dzień 31 grudnia 2006 r.

Lp.	Powiat	Gmina	Miejscowość
1.	Mławski	Szydłowo	Garlino-Krzywność
2.	Żyrardowski	Puszcza Mariańska	Kamion I
3.	Żyrardowski	Puszcza Mariańska	Kamion II
4.	Białobrzegi	Stromiec	Dobieszyn
5.	Grójecki	Grójec	Grójec
6.	Radomski	Ilża	Ilża
7.	Szydłowiecki	Orońsko	Orońsko
8.	Zwoleński	Zwoleń	Osiny
9.	Sokołowski	Sokołów podlaski	Podrogów
10.	Kozienicki	Sieciechów	Nagórniki
11.	Lipski	Ciepielów	Wielgie

Źródło: Opracowanie własne.

W 2006 roku zlikwidowano mogilniki z przeterminowanymi środkami ochrony roślin w miejscowości Duży Las, gm. Przytyk oraz w Suskowoli, gm. Pionki, powiat radomski. Przeprowadzone prace likwidacyjne mogilnika zlokalizowane na obszarze Głównych Zbiorników Wód Podziemnych Nr 412 i 413 – Szydłowiec – Goszczewice, w jurajskich utworach szczelinowo – krasowych przyczynią się do wyeliminowania źródła zanieczyszczenia gruntów, wód powierzchniowych i wód podziemnych. Wydobyto i unieszkodliwiono 60,00 Mg przeterminowanych środków ochrony roślin z mogilnika Duży Las oraz 1030 kg z mogilnika z Suskowoli. Dodatkowo unieszkodliwiono: 130,52 Mg - gruzu betonowego, 58,90 Mg – skażonego gruntu oraz zrehabilitowano 400 m² powierzchni terenu. Łączny koszt likwidacji mogilników z przeterminowanymi środkami ochrony roślin wyniósł 470 795,63 zł. Zadanie zostało sfinansowane ze środków Starostwa Powiatowego w Radomiu – Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w kwocie – 320 795,63 zł oraz przyznanych przez Lasy Państwowe – Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych w Warszawie dla Regionalnej Dyрекcji Lasów Państwowych w Radomiu środków Funduszu Leśnego w kwocie – 150 000,00 zł.

➤ *opracowanie koncepcji regionalnej sieci zakładów utylizacji odpadów*

Zapisy *Krajowego planu gospodarki odpadami 2010* zalecają prowadzenie gospodarki odpadami komunalnymi w systemie przestrzennych powiązań regionalnych np. w oparciu o związki

⁴ Źródło: Aktualizacja danych dotyczących inwentaryzacji ilości przeterminowanych środków ochrony roślin w Polsce, opracowanie procedur określających sposób prowadzenia działań polegających na likwidacji mogilników i rekultywacji terenów zdegradowanych składowaniem przeterminowanych środków ochrony roślin, Państwowy Instytut Geologiczny (PIG), 2006r.

międzygminne, liczące minimum 150 tys. mieszkańców. Taka minimalna ilość mieszkańców umożliwi zbudowanie wielofunkcyjnego systemu z instalacjami do mechaniczno-biologicznego lub termicznego przekształcania odpadów komunalnych i odzysku odpadów zbieranych selektywnie – kompostownie, sortownie (papier, tworzywa, szkło), demontaż odpadów wielkogabarytowych, przetwarzanie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

W przypadku aglomeracji lub regionów obejmujących powyżej 300 tys. mieszkańców preferowaną metodą zagospodarowania niesegregowanych odpadów komunalnych jest ich termiczne przekształcenie (z odzyskiem energii). Do zakładów unieszkodliwiających termicznie odpady komunalne przyjmowane będą zakaźne odpady medyczne i weterynaryjne po ich wstępnej dezaktywacji.

W oparciu o powyższe założenia oraz plany rozwoju regionalnego województwa mazowieckiego, biorąc pod uwagę przede wszystkim potencjał ludnościowy i gospodarczy oraz sieć powiązań komunikacyjnych, zaproponowano utworzenie sześciu obszarów (regionów), w których wdrażane powinny być kompleksowe systemy gospodarki odpadami komunalnymi i tworzone Zakłady Zagospodarowania Odpadów.

Wyróżniono 6 obszarów predysponowanych do budowy regionalnych obszarów gospodarki odpadami komunalnymi, które powinny funkcjonować w 2015 roku.⁵

Tabela 13: Proponowane obszary gospodarowania odpadami na terenie województwa mazowieckiego

Region	Gminy regionu
Ciechanowski	gminy powiatów: ciechanowskiego, makowskiego, mławskiego przasnyskiego, pułtuskiego, żuromińskiego
Ostrołęcki	gminy powiatów: ostrołęckiego, ostrowskiego, wyszkowskiego, m. Ostrołęka
Płocki	gminy powiatów: gostynińskiego, płockiego, sierpeckiego, sochaczewskiego, płońskiego, m. Płock
Radomski	gminy powiatów: białobrzeskiego, grójeckiego, lipskiego, kozienickiego, przysuskiego, radomskiego, szydłowieckiego, zwolenńskiego, m. Radom
Siedlecki	gminy powiatów: garwolińskiego, łosickiego, siedleckiego, sokołowskiego, węgrowskiego, m. Siedlce
m.st. Warszawa	gminy powiatów: grodzkiego, legionowskiego, mińskiego, nowodworskiego, otwockiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, wołomińskiego, warszawa-zachód, żyrardowskiego, m.st. Warszawa

Zródło: Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015

Istnieje możliwość niewielkich zmian lokalizacji inwestycji w poszczególnych obszarach gospodarki odpadami, które będą wynikały z decyzji władz gminnych i inwestorów w oparciu o sporządzone studia wykonalności.

➤ **budowa oczyszczalni ścieków dla Warszawy**

W latach 2005-2006 w ramach projektu *Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie* zrealizowano następujące zadania:

- Budowa układu przesyłowego ścieków do Oczyszczalni Południe w Warszawie, odcinek od ul. Witosa do oczyszczalni ścieków oraz skierowanie na stałe przepływu ścieków oczyszczonych do wylotu rzeki Wisły – etap I. Przekazana została przez Zakład Eksploatacji Sieci Kanalizacyjnych do eksploatacji Pompownia Wolicka wraz z układem przesyłowym ścieków do Oczyszczalni Ścieków Południe.

- Budowa układu przesyłowego ścieków do Oczyszczalni Południe w Warszawie, budowa kolektora N-bis dla Oczyszczalni Południe w Warszawie, odcinek od ul. Witosa do zrzutu do rzeki Wisły – etap II.

Realizacja inwestycji jest częścią składową większego planu inwestycyjnego zmierzającego do rozwiązania problemu związanego z oczyszczaniem ścieków pochodzących z Warszawy. Układ przesyłowy warunkuje funkcjonowanie oczyszczalni ścieków Południe. System połączeniowy oczyszczalni z kanalizacją Warszawy obejmuje skierowanie dopływu ścieków surowych z kolektora N poprzez pompownię do oczyszczalni oraz pompowe odprowadzenie ścieków oczyszczonych do rzeki

⁵ Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015

Wisły. Oczyszczalnia Ścieków Południe przyjmuje i oczyszcza ścieki od około 25% mieszkańców lewobrzeżnej Warszawy.

W ramach projektu *Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków w Warszawie – Faza III* opracowano i przygotowano dokumentację dla zadań:

1. Modernizacja i rozbudowa Oczyszczalni Ścieków „Czajka” (część ściekowa i przygotowania osadów). Planowana data rozpoczęcia: wrzesień 2007 r.
2. Modernizacja i rozbudowa Oczyszczalni Ścieków „Czajka” (termiczna utylizacja osadów ściekowych). Planowana data rozpoczęcia: grudzień 2007 r.
3. Budowa układu przesyłowego ścieków z Warszawy lewobrzeżnej do Oczyszczalni Ścieków „Czajka”. Planowana data rozpoczęcia: lipiec 2008 r.
4. Renowacja sieci kanalizacyjnej (D200 – D800) z zastosowaniem metody bezwykopowej (S-2)+(S-1).

Głównym celem zadań przewidzianych do realizacji w ramach tego projektu jest uporządkowanie gospodarki wodnościekowej miasta Warszawy poprzez odbiór i oczyszczanie wszystkich ścieków pochodzących z lewobrzeżnej i prawobrzeżnej części Warszawy oraz zapewnienie sposobu przeróbki osadów ściekowych. Inwestycja ta ma fundamentalne znaczenie dla kształtowania ekosystemu nie tylko Warszawy, ale przede wszystkim Morza Bałtyckiego oraz dorzecza Wisły. Korzyści płynące z modernizacji i rozbudowy „Czajki” odczuwają zarówno mieszkańcy Warszawy jak i okolic. Brzegom wiślanym zostanie przywrócona dawna funkcja rekreacyjna.

➤ *dostosowanie istniejących oczyszczalni ścieków do wymogów ustalonych (III stopień oczyszczania)*

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych został przyjęty w dniu 16 grudnia 2003 roku przez Radę Ministrów. Program zawiera wykaz aglomeracji, których wyposażenie w zbiorcze systemy kanalizacyjne oraz oczyszczalnie ścieków w stosownych terminach pozwoli na spełnienie zapisanego w Traktacie Akcesyjnym wymogu osiągnięcia standardu w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych wyznaczonego przez dyrektywę 91/271/EWG do 2015 roku. W województwie mazowieckim zgodnie z Krajowym Programem Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK – aktualizacja z maja 2005 r.) do dnia 31 grudnia 2005 r. **43** aglomeracje powinny spełniać wymagania, a do 31 grudnia 2010 roku dalszych **58**.

Tabela 14: Liczba aglomeracji w KPOŚK w województwie mazowieckim, które powinny spełniać wymagania:

	Do 31 grudnia 2005r. lub wcześniej				W latach 2006 - 2010			
	2÷15tys.	15÷100tys.	>100tys.	ogółem	2÷15tys.	15÷100tys.	>100tys.	ogółem
Województwo Mazowieckie	24	16	3	43	30	22	6	58

W województwie mazowieckim na koniec 2006 r. zgodność z dyrektywą 91/271/EWG osiągnęło **52** aglomeracji, zapewniając tym samym prawidłowe oczyszczanie ścieków w odniesieniu do **26** % całkowitego ładunku zanieczyszczeń ulegających biodegradacji, przy wymaganym w Traktacie Akcesyjnym do dnia 31 grudnia 2010 r. poziomie 86 % (dane szczegółowe zamieszczono w opisie zadania: *modernizacja, rozbudowa i budowa systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków; Cel główny (1) - zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska*).

Decydujące znaczenie dla spełnienia wymagań Traktatu Akcesyjnego w województwie mazowieckim ma aglomeracja Warszawa, której udział stanowi 49% całkowitego ładunku zanieczyszczeń organicznych wyrażonego w RLM.

2. Cel główny (2) – Racjonalna gospodarka wodą

- *opracowanie regionalnego programu retencjonowania wód z uwzględnieniem programów przygotowywanych w latach 1997-99 na obszarach byłych województw*

W roku 2006 roku Zarząd Województwa Mazowieckiego przystąpił do opracowania znowelizowanego *Programu małej retencji dla Województwa Mazowieckiego* wzbogaconego o niezbędne zapisy dotyczące uwarunkowań przyrodniczych.

Opracowywany *Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego* będzie obejmował analizę przyrodniczych uwarunkowań oraz możliwości retencjonowania wód w obszarze województwa, koncepcję lokalizacji obiektów i urządzeń małej retencji oraz ocenę oddziaływania programu na środowisko. Zagadnienie zwiększania możliwości retencjonowania wód będzie potraktowane kompleksowo, z uwzględnieniem technicznych i również nietechnicznych metod zwiększania retencji. Poprawa zdolności retencyjnych zlewni wpływa korzystnie zarówno na środowisko przyrodnicze jak i możliwości gospodarczego wykorzystania wód, ze względu na zwiększenie dostępnych zasobów, jak również na poprawę ich jakości.

Analiza przyrodniczych uwarunkowań w obszarze województwa, w szczególności położenie w strefie stosunkowo niskich opadów, niekorzystne własności gleb na znacznej części obszaru, niska lesistość, wysokie walory przyrodnicze związane m.in. z dolinami rzek i obszarami mokradłowymi, uwarunkowań gospodarczych - duży udział użytków rolnych w powierzchni województwa, lokalizacja specjalizowanych upraw (sadownictwa i warzywnictwa) oraz znaczący wpływ zanieczyszczeń obszarowych rolniczego pochodzenia na jakość wód powierzchniowych i podziemnych - wskazują na istotną potrzebę zwiększania zdolności retencyjnych terenu.

W celu waloryzacji obszaru województwa pod względem takich potrzeb będzie opracowany system informacji przestrzennej, który zostanie wykorzystany do wytypowania obszarów o wysokim, średnim i niskim priorytecie rozwoju retencyjności terenów. Wyniki tej waloryzacji umożliwią ocenę zasadności proponowanych inwestycji.

Zwiększanie retencyjności może odbywać się w drodze różnorodnych działań, technicznych i nietechnicznych. Wśród działań technicznych należy wymienić budowę małych zbiorników wodnych o różnorodnym przeznaczeniu, zwiększanie ilości wody przetrzymywanej w korytach cieków i rowów melioracyjnych za pomocą urządzeń piętrzących, budowę lub odbudowę, a następnie właściwą eksploatację systemów melioracyjnych. Wśród rozwiązań nietechnicznych na uwagę zasługują: kształtowanie struktury użytkowania terenu, w szczególności zwiększanie powierzchni zalesionych i zakrzewionych, wprowadzanie zadrzewień śródpolnych i oczek wodnych, renaturyzację koryt cieków i ich dolin oraz rewaloryzację i ochronę terenów mokradłowych.

Program będzie miał charakter studialny, nie będzie więc zawierał szczegółowych rozwiązań, wskazywał jednak obiekty i urządzenia planowane do realizacji w ciągu najbliższych lat i przewidywane modernizacje obiektów istniejących. Podstawą tych wskazań są m.in. badania ankietowe gmin, nadleśnictw i Inspektoratów WZMiUW oraz ustalenia zawarte w *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego*. Uwzględnienie priorytetów rozwoju małej retencji określonych w wyniku przeprowadzonej waloryzacji, zaleceń dotyczących zapewnienia możliwości migracji dla organizmów wodnych oraz ograniczeń wynikających z nieodpowiedniej w wielu wypadkach jakości wód powierzchniowych umożliwi sformułowanie propozycji etapowania inwestycji.

Projekt Programu, po konsultacjach społecznych i naniesieniu niezbędnych poprawek, zostanie przekazany na posiedzenie Zarządu Województwa Mazowieckiego pod koniec 2007 roku.

Ponadto w 2006 roku Samorząd Województwa Mazowieckiego podjął decyzję o dofinansowaniu *Regionalnego Programu Rozwoju Gmin i Powiatu Pruszkowskiego zlewni Utraty – Program Utrata*, który swoim obszarem obejmuje teren zlewni rzeki Utrata w Powiecie Pruszkowskim (jedna z najbardziej zanieczyszczonych rzek na Mazowszu). Celem „Programu Utrata” jest ochrona stanu ilościowego i poprawa jakości wód rzeki Utraty oraz jej dopływów. Powyższy *Program* jest spójny z obecnie opracowywanym *Programem małej retencji dla Województwa Mazowieckiego* i jest istotnym uszczegółowieniem działań zaplanowanych w tym Programie.

➤ **opracowanie pilotażowych programów ochrony wód dla zlewni Liwca, Omulwi, Łydyni i Radomki**

W celu ochrony zlewni rzeki Radomki, a szczególnie poprawy czystości wody w zbiorniku wodnym Domaniów, WZMiUW przygotował projekt pn. *Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej wokół zbiornika wodnego Domaniów gm. Przytyk, Wieniawa i Wolanów* (powiat radomski i przysuski). W/w projekt uzyskał dofinansowanie w ramach ZPORR. W latach 2005-2006 w ramach przedsięwzięcia wykonano 33,3 km sieci kanalizacyjnej i 376 szt. przyłączy oraz 14,7 km sieci wodociągowej i 220 szt. przyłączy. Wykonana sieć wodociągowa i kanalizacyjna poprzez odprowadzenie ścieków komunalnych do oczyszczalni ścieków (poniżej zbiornika Domaniów) przyczyni się do poprawy czystości wody zlewni rzeki Radomki oraz ochrony gleby przed zanieczyszczeniami.

Ponadto samorządy podjęły realizację zadania mających na celu renowację zbiornika retencyjno – rekreacyjnego „Zalew nad Liwcem” wraz z renaturalizacją starorzeczy rzeki Liwiec obejmującą odmulenie z ukształtowaniem brzegów i budową 3 stawów.

➤ **opracowanie programów przywrócenia prawidłowego funkcjonowania melioracji dla terenów zagrożonych deficytem wodnym**

Ważnym elementem właściwego gospodarowania wodami jest właściwe zarządzanie ich zasobami służące zaspokajaniu potrzeb ludności, gospodarki i ochronie środowiska, w sposób zgodny z interesem publicznym i nie wpływający na pogorszenie ekologicznych funkcji wód oraz stanu ekosystemów lądowych i terenów podmokłych bezpośrednio od nich zależnych. Prawidłowa gospodarka wodna jest niezwykle istotna w zakresie ochrony przed powodzią i suszą. W celu zapobieżenia tym zjawiskom realizuje się urządzenia melioracyjne, które poprzez funkcje regulacyjne poprawiają również zdolności produkcyjne gleby. Z uwagi na parametry techniczne oraz funkcje, urządzenia melioracyjne dzieli się na podstawowe i szczegółowe. W celu usystematyzowania działań związanych z właściwym funkcjonowaniem melioracji (na obszarach zagrożonych powodzią lub deficytem wody) opracowuje się programy. W 2006 roku Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie, zlecił Instytutowi Melioracji i Użytkowania Terenów Zielonych w Falentach sporządzenie opracowania pn.: *Plan działań dla ograniczenia skutków susz i powodzi przy wykorzystaniu urządzeń i budowli na sieci melioracji podstawowych w województwie mazowieckim*” Powyższe opracowanie obejmuje wykorzystanie podstawowej sieci melioracyjnej województwa mazowieckiego do spowalniania odpływu wód ze zlewni, a tym samym ograniczenie skutków susz i powodzi. Przyczyni się to do poprawy struktury bilansu wodnego na obszarach wiejskich oraz tworzenia warunków dla zaspokojenia potrzeb wodnych rolnictwa i środowiska przyrodniczego. Plan obejmuje jedynie część działań, które powinny być podejmowane dla ograniczenia negatywnych skutków susz i powodzi, dlatego też bardzo istotnym wydaje się aktualizacja *Programu małej retencji dla Województwa Mazowieckiego*. Program ten został przedstawiony w priorytecie *opracowanie regionalnego programu retencjonowania wód z uwzględnieniem programów przygotowywanych w latach 1997-99 na obszarach byłych województw*

3. Cel główny (3) – Zwiększenie lesistości i ochrona lasów

➤ **opracowanie wojewódzkiego programu zwiększenia lesistości**

W roku 2006 na zlecenie Województwa Mazowieckiego opracowano „*Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do 2020 roku*”, który w lutym 2007 roku został zatwierdzony przez Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 18/07). Program stanowi cenny materiał wyjściowy do rozpoznania uwarunkowań przyrodniczych i społeczno – gospodarczych, nakreśla docelową wizję systemu obszarów leśnych regionu, a także wskazuje konkretną przestrzeń, w obrębie której samorządy gminne mogłyby i powinny rozważać zmiany przeznaczenia gruntów

w tym kierunku. Dokument zawiera jednocześnie swoistą instrukcję dla samorządów, w oparciu o którą możliwe będzie doprecyzowanie lokalizacji gruntów przeznaczanych do zalesienia.

Program zwiększania lesistości jest pierwszym opracowaniem w tym zakresie w województwie mazowieckim. Opracowanie takiego dokumentu na szczeblu wojewódzkim i jego wdrożenie ma na celu przyczynienie się do osiągnięcia wskaźnika lesistości Mazowsza do ok. 25% w 2020 r.

➤ ***uporządkowanie ewidencji gruntów leśnych***

Brak staranności w prowadzeniu ewidencji i powielanie starych zapisów przy odnawianiu i okresowej kontroli gruntów, prowadzi do stanu, w którym ewidencja gruntów nie spełnia ustawowego zadania odzwierciedlania aktualnego stanu. O ile w Państwowym Gospodarstwie Leśnym ewidencja gruntów leśnych uzupełniana jest i koordynowana na bieżąco, o tyle w gminach i powiatach ewidencja ta jest często niekompletna i nieaktualna. W latach 2005 – 2006 na terenie 12 powiatów (garwoliński, gostyniński, grodziski, grójecki, legionowski, makowski, mławski, ostrołęcki, płocki, radomski, sokołowski i miasto Radom) przeprowadzono porządkowanie baz danych ewidencji gruntów zalesionych i wykonano uproszczone plany urządzania lasu.

➤ ***opracowanie regionalnego systemu Monitoringu Gospodarki Leśnej***

Zarządzeniem Nr 62 z dnia 30 września 2005 r. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych wprowadził do stosowania w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe system pobierania, przechowywania i udostępniania danych zwany hurtownią danych. Hurtownia danych składa się z centralnej bazy danych zawierającej dane pobierane ze wszystkich jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych oraz oprogramowania umożliwiającego przeglądanie, pobieranie oraz przetwarzanie tych danych. Do hurtowni pobierane są i przechowywane dane stanowiące podstawę do sporządzania sprawozdań wewnętrznych LP oraz zewnętrznych.

4. Cel główny (4) – Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego

➤ ***wdrożenie na terenie województwa systemów ochrony przeciwpowodziowej***

Zgodnie z art. 81 Prawa wodnego, ochrona przed powodzią należy do zadań organów administracji rządowej i samorządowej. Samorząd województwa – zgodnie z art. 14 ust 1 pkt 9 Ustawy o samorządzie województwa (Dz. U. 98, Nr 91, poz. 576) – realizuje zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawami m.in. w zakresie gospodarki wodnej, w tym ochrony przeciwpowodziowej, a w szczególności wyposażenia i utrzymania wojewódzkich magazynów przeciwpowodziowych. Ochrona przed powodzią jest prowadzona zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej na obszarze kraju, a także planami ochrony przeciwpowodziowej regionu wodnego. Jednym z zadań należących do dyrektora RZGW należy sporządzenie studium ochrony przeciwpowodziowej, stanowiące podstawę planowania ochrony przed powodzią.

W studium ustala się granice zasięgu wód powodziowych o określonym prawdopodobieństwie występowania oraz kierunki ochrony przed powodzią (wraz z odpowiednim podziałem terenów na obszary zagrożone powodzią). Studium stanowi podstawę sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz decyzji o warunkach zabudowy.

Organy, do których należą działania z zakresu ochrony przeciwpowodziowej mają obowiązek, w ramach planowej gospodarki wodnej podejmowania i realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych i innych działań niezbędnych do zwiększenia stopnia zabezpieczenia ludności i gospodarki narodowej przed powodzią. Do przedsięwzięć tych należy przede wszystkim modernizacja istniejących i budowa nowych wałów przeciwpowodziowych (system ochrony biernej), budowa zbiorników retencyjnych i regulacja rzek (system ochrony czynnej), działania ułatwiające nieszkodliwy spływ wielkich wód

i lodów itp. W zakresie zadań realizowanych przez Samorząd Województwa Mazowieckiego w latach 2005-2006, w ramach modernizacji istniejących wałów przeciwpowodziowych, remontów i regulacji koryt rzek, budowy nowych obwałowań oraz opracowywania dokumentacji na przedsięwzięcia planowane do realizacji w latach 2007 – 2013 zrealizowano 21 zadań za kwotę ponad 37,53 mln zł.

Aby zapewnić bezpieczny przepływ wód, jednostki projektowe ciągle opracowują warianty zabezpieczeń przed powodzią. Jest to zgodne z Dyrektywą Unii Europejskiej, obligującą państwa członkowskie do jak najszybszego wdrożenia nowej strategii ochrony przeciwpowodziowej polegających m.in. na wzmacnianiu działań prewencyjnych i zdolności przewidywania groźnych zjawisk. Mimo projektowania i wdrażania nowych rozwiązań w zakresie wałów przeciwpowodziowych, należy systematycznie modernizować i konserwować istniejące obwałowania, będące częstokroć w złym stanie technicznym.

Obecnie, w związku ze zmianami klimatycznymi należy doprowadzać do kompilacji różnych metod zarówno prewencyjnych, jak i zarządzania kryzysowego w celu minimalizowania ryzyka wywołanego powodzią.

➤ ***opracowanie regionalnego systemu informacji o trasach przewozu materiałów niebezpiecznych***

Tematyka przewozu materiałów niebezpiecznych jest bardzo istotna w aspekcie potencjalnego zagrożenia skażeniem środowiska. Z punktu widzenia bezpieczeństwa województwa ważnym zagadnieniem jest opracowanie bezpiecznych tras przewozu materiałów niebezpiecznych (obwodnice miejskie, miejsca postojowe i parkingi), ale również koordynowania pracy odpowiednich służb w czasie przewozu tych materiałów i ewentualnego zagrożenia przez nie wywołanego.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu z dnia 4 czerwca 2007 roku w sprawie towarów niebezpiecznych, których przewóz drogowy podlega obowiązkowi zgłoszenia (Dz. U. Nr 107 poz. 742), wykonujący przewóz określonych w rozporządzeniu towarów niebezpiecznych mają obowiązek jego zgłoszenia do Komendanta Wojewódzkiego Policji oraz Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej.

W 2005 roku przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej Policji w Radomiu uczestnicząc w *Zespole do Opracowania Założeń do Koncepcji Organizacji Przewozów Substancji Niebezpiecznych na Terenie i w Rejonie m. st. Warszawy* dokonali oceny stanu aktualnego:

1. Na podstawie posiadanych informacji nt. lokalizacji jednostek ratownictwa chemicznego („ciężkie” i „lekkie”) i w oparciu o informacje o sieci drogowej oraz o obowiązujących na niej organizacji ruchu w kontekście ograniczenia przejazdów dla pojazdów przewożących substancje niebezpieczne, opracowano tranzytowe trasy przejazdu dla pojazdów przewożących towary niebezpieczne w kierunkach wschód-zachód i północ-południe. W/w drogi miałyby obowiązywać kierujący pojazdami przewożącymi materiały niebezpieczne przyjeżdżającym przez Mazowsze tranzytem, bez konieczności wjazdu do Warszawy i jej okolic.

2. Na podstawie warunków technicznych wymaganych dla parkingów, na które są usuwane pojazdy przewożące materiały niebezpieczne i w oparciu o istniejącą infrastrukturę techniczną oceniono możliwości zorganizowania postoju pojazdów przewożących substancje niebezpieczne na terenie województwa mazowieckiego.

Obecnie, żaden ze zgłoszonych 31 obiektów – w ocenie Wydziału Ruchu Drogowego KWP z siedzibą w Radomiu – nie spełnia kryteriów określonych w Rozporządzeniu MSWiA z dnia 14 sierpnia 2003 r. w *sprawie parkingów, na które są usuwane pojazdy przewożące towary niebezpieczne* (Dz. U. 03, Nr 161, poz. 1567).

3. Oceniono także istniejące procedury w zakresie monitorowania i ograniczenia przewozów substancji niebezpiecznych środkami transportu drogowego. *Art. 27 ustawy z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym materiałów niebezpiecznych* (Dz. U. 02, Nr 199, poz. 1671) nakłada obowiązek zgłoszenia przewozu określonego towaru niebezpiecznego Komendantowi Wojewódzkiemu Policji oraz Komendantowi Wojewódzkiemu Państwowej Straży Pożarnej.

Państwowa Straż pożarna opracowuje poprzez swoje jednostki organizacyjne katalogi dotyczące tras przewozu materiałów niebezpiecznych w transporcie drogowym i kolejowym w układzie powiatów i województwa.

➤ **utworzenie regionalnego systemu wczesnego ostrzegania i wspierania służb ratownictwa (sporządzenie wojewódzkiego planu zarządzania ryzykiem)**

Zagrożenia pożarowe i inne miejscowe zagrożenia na obszarze Województwa Mazowieckiego wynikają przede wszystkim ze specyfiki i charakteru Warszawy jako dużej aglomeracji oraz związane są ze skupionymi na obszarach typowo rolniczych, dużymi ośrodkami przemysłowymi takimi jak Radom, Płock, Siedlce, Ostrołęka i Ciechanów.

W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej zostały nałożone dodatkowe obowiązki ustawowe, wynikające z wdrożenia przez nasz kraj zaleceń Dyrektywy Rady Unii Europejskiej 96/82/WE tzw. „Dyrektywy Seveso II” i Konwencji EKG ONZ o transgranicznych skutkach awarii przemysłowych. Powyżej przedstawione akty prawne podzieliły obowiązki i zadania w ramach tworzenia i nadzoru krajowego systemu przeciwdziałania poważnym awariom na dwie podstawowe służby Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego – **Państwową Straż Pożarną i Inspekcję Ochrony Środowiska**. Według informacji Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie raz do roku sporządzany jest Wojewódzki Plan Ratowniczy określający potencjalne źródła zagrożeń, wykaz zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku, sposoby zapobiegania awariom, a także procedury działań operacyjno-ratowniczych.

Jednym z aktów prawnych poruszających w/w problematykę jest rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 grudnia 1999 r. w sprawie *szczegółowych zasad organizacji krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego* (Dz. U. 99, Nr 111 poz. 1311). Zgodnie z uregulowaniami prawnymi Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w latach 2005 - 2006 uzgodniła 5 Planów Operacyjno – Ratowniczych dla zakładów dużego ryzyka powstania poważnej awarii (m.in. dla Zakładu Głównego PKN ORLEN S.A., Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o., ORLEN OIL Sp. z o.o., „Protas-Eurogaz” Sp. z o.o. w Pruszkowie).

Ważnym elementem regionalnego systemu wczesnego ostrzegania i wspierania służb ratownictwa jest właściwe przygotowanie odpowiednich służb ratowniczych do przeciwdziałania skutkom poważnych awarii czy skażeń chemicznych, a także lokalnych społeczności i ustalenie zasad jej zachowania w sytuacjach alarmowych. Na szczeblu powiatowym przygotowywane są m.in. instrukcje postępowania dla mieszkańców w przypadku ogłoszenia ewakuacji na terenie zagrożonym skutkami awarii przemysłowej.

W 2005 roku został zrealizowany projekt „System szkoleń w zakresie ratownictwa chemiczno-ekologicznego w ramach postanowień Dyrektywy SEVESO II”. Jego głównymi celami było przeszkolenie kadry jednostek organizacyjnych PSP woj. mazowieckiego, w oparciu o którą będą sukcesywnie organizowane szkolenia dla społeczności lokalnych w celu wskazania właściwych działań w przypadku awarii przemysłowej, ale przede wszystkim właściwe przygotowanie ratowników do przeciwdziałania efektywnej akcji ratowniczej oraz zminimalizowania strat wśród ludności. Projekt realizowany był w formie czteroetapowego procesu szkoleniowego obejmującego funkcjonariuszy Państwowej Straży Pożarnej – kadra dowódcza, oficerowie, aspiranci, a także ludność cywilną zamieszkałą w prognozowanych strefach zagrożeń oddziaływaniem niebezpiecznych substancji chemicznych.

W 2006 roku Komenda Powiatowa PSP w Sokołowie Podlaskim, wraz z nadleśnictwami rozpoczęły realizację projektu *Transgraniczny system ratownictwa chemiczno-ekologicznego budowa bazy zintegrowanych służb ratowniczych*, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach *Programu sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/TACIS CBC*. Projekt dotyczy organizacji szkoleń, których celem są taktyczne ćwiczenia doskonalenia procedur alarmowania jednostek wchodzących w skład Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, w tym skontrolowanie gotowości bojowej jednostek biorących udział w ćwiczeniach, doskonalenie współdziałania jednostek ochrony przeciwpożarowej ze służbami leśnymi oraz sprawdzenie funkcjonowania sieci łączności radiowej.

Ponadto w trakcie ćwiczeń analizie poddano skuteczność wykorzystania w działaniach gaśniczych przeciwpożarowych zbiorników wodnych zlokalizowanych w lesie oraz oznakowanie leśnych dróg pożarowych, ich przejezdności umożliwiającej udostępnienie wnętrza lasu, jak również umiejętność poruszania się i organizacji jednostek gaśniczych w terenach leśnych.

5. Cel główny (5) – Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej

- *włączenie do działalności Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego zadań z zakresu edukacji ekologicznej*

Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Warszawie realizuje program, którego założeniem jest zmiana postaw kierowców zawodowych w aspekcie takiego kierowania pojazdami, które zminimalizuje ilość zużywanego paliwa oraz spowoduje zmniejszenie ilości szkodliwych substancji do atmosfery. Każdy kierowca zawodowy zobowiązany jest uczestniczyć w szkoleniu którego celem jest poprawa bezpieczeństwa drogowego dokonywana przez podniesienie poziomu stosowania przez kierowców przepisów dotyczących transportu, ruchu drogowego i warunków pracy w połączeniu z racjonalnym i bezpiecznym prowadzeniem pojazdu oraz troską o ochronę środowiska. Założonym efektem działań szkoleniowych jest rozwój defensywnej jazdy oraz nabycia umiejętności przewidywania zagrożeń i zwracania uwagi na innych uczestników ruchu drogowego. Istotną treścią nauczania jest racjonalne zużycie paliwa mające wpływ na ekologię i ekonomię. W 2005 roku programem tym objęto 2705 kierowców, natomiast w 2006 r. przeszkolono 2645 kierowców.

- *zorganizowanie w miastach regionalnych ośrodków edukacji ekologicznej*

Z uzyskanych informacji wynika, że w byłych miastach wojewódzkich – Ciechanowie, Ostrołęce i Siedlcach nie powstały nowe regionalne ośrodki edukacji ekologicznej. Działają natomiast ośrodki powstałe w Płocku, Żyrardowie, Radomiu, Otwocku i w Lipsku. Również istniejące w byłych miastach wojewódzkich Regionalne Centra Doradztwa Rolniczego w swoich działaniach uwzględniają edukację ekologiczną. Działania tych ośrodków opisane są w zadaniu: 5.7 - *Stale podejmowanie działań informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych w formie audycji i publikacji w środkach przekazu, kursów szkoleń, wystaw, konkursów i zajęć plenerowych oraz imprez masowych.*

6. Cel główny (6) – Rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej

- *opracowanie i przygotowanie do wdrożenia programów rolnośrodowiskowych na obszarach chronionych*

Programy rolnośrodowiskowe zostały opracowane i wdrożone w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004 – 2006. Realizacja płatności odbywa się do końca 2008 r. Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) jest dokumentem operacyjnym, określającym cele, priorytety i zasady wspierania zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Plan jest ukierunkowany na aspekty społeczne i środowiskowe (ekologiczne) i jest spójny z innymi programami strukturalnymi, w tym zwłaszcza z Sektorowym Programem Operacyjnym "Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich".

Dla Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego, który był wdrażany w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich założono następujące cele:

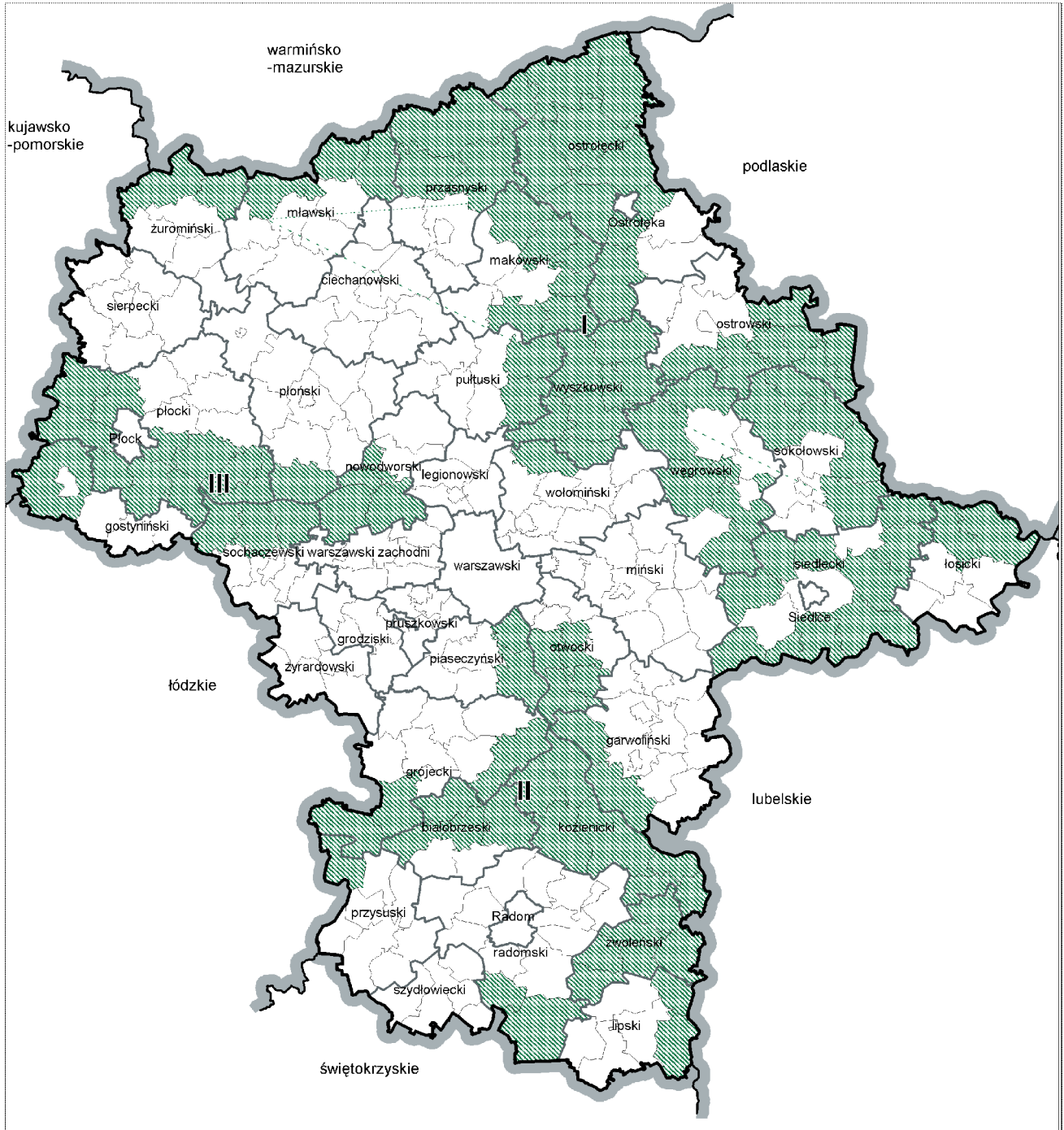
- promocja systemów produkcji rolniczej przyjaznej dla środowiska;
- zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk półnaturalnych, w tym zasobów genetycznych w rolnictwie;
- zachowanie i odtwarzanie elementów krajobrazu rolniczego o znaczeniu ochronnym oraz kulturowym;
- podniesienie świadomości ekologicznej wśród społeczności wiejskiej.

Samorząd Województwa Mazowieckiego, w postaci interdyscyplinarnej grupy WZR (Wojewódzki Zespół Roboczy ds. Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego) aktywnie włączył się do opracowania na terenie województwa mazowieckiego tzw. Stref Priorytetowych, obejmujących najcenniejsze obszary krajobrazu rolniczego pod kątem wysokich walorów przyrodniczych w skali

województwa. Wynikiem tych prac było utworzenie 3 stref priorytetowych, stanowiących 33% powierzchni województwa mazowieckiego.

Poniżej przedstawiona została mapa z obszarami proponowanymi do wdrażania programów rolnośrodowiskowych.

Mapa nr 1: Obszary proponowane do wdrażania programów rolno – środowiskowych

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2004

Objaśnienia do mapy:

strefy priorytetowe

I strefa Bugu, Liwa, Narwi i Omulwi

II strefa Wisły i Pilicy

III strefa środkowej Wisły i pojezierza Gostynińskiego-Płockiego

Program rolnośrodowiskowy obejmuje 7 przedsięwzięć rolnośrodowiskowych, zwanych pakietami rolnośrodowiskowymi, do których należą:

A. Pakiety wdrażane na obszarze całego kraju z uwzględnieniem powierzchni w województwie mazowieckim:

- rolnictwo ekologiczne,
- strefy buforowe – 5 500 km,
- ochrona gleb i wód – 55 000 ha,
- ochrona lokalnych ras zwierząt gospodarskich.

B. Pakiety wdrażane w strefach priorytetowych z uwzględnieniem powierzchni w województwie mazowieckim:

- rolnictwo zrównoważone – 22 100 ha,
- utrzymanie łąk ekstensywnych – 22 500 ha,
- utrzymanie pastwisk ekstensywnych – 12 800 ha,

Strefy priorytetowe wydzielone w województwie mazowieckim obejmują następujące obszary:

I. Bugu, Narwi i Liwca,

II. Wisły i Pilicy,

III. Śródkowej Wisły i Pojezierza Gostynińskiego-Płockiego.

Jednym z głównych kierunków działalności Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w latach 2005 – 2006 było wdrażanie ekologii i ochrony środowiska w rolnictwie, w oparciu o programy rolnośrodowiskowe. Podstawowym celem programu rolnośrodowiskowego jest promocja systemów produkcji rolniczej przyjaznej dla środowiska naturalnego, ochrona zasobów genetycznych rodzimych ras zwierząt oraz podnoszenie świadomości ekologicznej na obszarach wiejskich. Samorządy wojewódzkie z mocy ustaleń z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi prowadziły tzw. Wojewódzkie Zespoły Robocze ds. programu rolnośrodowiskowego, zajmujące się programowaniem, monitorowaniem i promocją programu rolnośrodowiskowego. Działania w tym zakresie obejmowały spotkania i szkolenia dla samorządowców, przedstawicieli instytucji pozarządowych, rolników i przedsiębiorców. W 2005 roku przeprowadzono 3 trzydniowe szkolenia dla konsultantów rolnośrodowiskowych oraz przeszkolono 120 osób w zakresie procedur i warunków uczestnictwa w programach rolnośrodowiskowych.

Zgodnie z zapotrzebowaniem rolników, zwłaszcza na obszarach stref priorytetowych dla programu rolnośrodowiskowego, MODR organizował szkolenia oraz spotkania grupowe omawiające istotę programów rolnośrodowiskowych, warunki uczestnictwa w programie i procedury wdrożeniowe. W związku z uczestnictwem rolników w programie rolnośrodowiskowym począwszy od 2004 r. w ramach PROW na lata 2004 - 2006 MODR w Warszawie objął doradztwem gospodarstwa tzw. rolnośrodowiskowe z terenu województwa mazowieckiego. Ponadto we wszystkich placówkach terenowych i zakładowych MODR udzielono wszystkim zainteresowanym porad indywidualnych z zakresu wymogów rolnośrodowiskowych dla gospodarstw rolnych. Udzielano również pomocy w wypełnianiu wniosków o płatność z tytułu realizacji przedsięwzięć rolnośrodowiskowych oraz sporządzano plany działalności rolnośrodowiskowej lub aneksy z dołączeniem dodatkowych pakietów. Promowano również programy rolnośrodowiskowe w środkach masowego przekazu oraz na stoiskach informacyjnych MODR.

W latach 2005 – 2006 w ramach wspierania wdrażania programu rolnośrodowiskowego w województwie mazowieckim uzyskano następujące rezultaty:

- zrealizowano 4 733 szkolenia i spotkania grupowe z zakresu wdrażania programu,
- przeszkolono w sumie 32 336 rolników z terenu województwa mazowieckiego z zakresu obowiązujących procedur i warunków uczestnictwa w programach rolnośrodowiskowych w ramach PROW na lata 2004 – 2006,
- doradztwem rolnośrodowiskowym objętych było w 2005 r. – 2 477 gospodarstw, a w 2006 r. – 5 508 gospodarstw,
- udzieleno w sumie 35 784 porad indywidualnych związanych z problematyką programów rolnośrodowiskowych,
- udzielono pomocy w wypełnianiu wniosków i przygotowaniu 6 344 planów rolnośrodowiskowych - dokumentacji niezbędnej do ubiegania się o dopłaty rolnośrodowiskowe.

➤ ***opracowanie programów rozwoju usług turystycznych dla Kampinoskiego Parku Narodowego i parków krajobrazowych***

Głównym celem podejmowanych działań przez dyrekcje Parków Krajobrazowych znajdujących się na terenie województwa mazowieckiego jest ochrona ekosystemów poprzez budowę infrastruktury edukacyjno – turystycznej.

Kampinoski Park Narodowy oraz parki krajobrazowe nie opracowały programów rozwoju usług turystycznych. Obszar parków udostępniany jest dla turystów w taki sposób, by w jak największym stopniu eliminować negatywny wpływ odwiedzających na przyrodę. W planie ochrony parku ustala się miejsca, które mogą być udostępnione, oraz maksymalną liczbę osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach.

Przyrodniczo - kulturowa i historyczna różnorodność parków sprawia, iż na ich terenie preferowane są prawie wszystkie formy wypoczynku:

- wypoczynek pobytowy,
- krajoznawstwo,
- turystyka kwalifikowana,
- lecznictwo uzdrowiskowe,
- sporty wodne.

Dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczno - gastronomiczna skoncentrowana jest na obrzeżach parków, najczęściej poza ich granicami. Prężnie rozwijająca się w ostatnich latach agroturystyka, podnosi atrakcyjność turystyczną terenu parków. Na ich terenie, w otulinach i najbliższej okolicy znajdują się gospodarstwa agroturystyczne, które w swej ofercie proponują spędzanie wolnego czasu z możliwością korzystania z: jazdy konnej, przejażdżek bryczką czy hipoterapii. Dodatkowo gospodarze oferują kuchnię domową wykorzystującą produkty z własnego gospodarstwa.

Dla turystów chcących wypoczywać w trakcie pieszych wycieczek przygotowane są oznakowane i nieoznakowane szlaki piesze, wyposażone w liczne parkingi leśne i miejsca wypoczynku. Przez teren parków przebiegają oznakowane szlaki turystyczne. Na terenie parków znajdują się:

- szlaki turystyczne znakowane,
- trasy rowerowe,
- gospodarstwa agroturystyczne
- ścieżki ekologiczne.

Na terenie **Kampinoskiego Parku Narodowego** w latach 2005 i 2006 trwała rozbudowa infrastruktury poprzez postawienie:

- 34 szt. 6 osobowych wiat z ławami i stołami,
- 15 szt. stojaków z zadaszeniem,
- 31 szt. ławek z zadaszeniem,
- tablice informacyjne oraz ścieżki ekologiczne.

Powyższe działania mają na celu ukierunkowanie ruchu turystycznego tak, aby zatrzymać turystów w miejscach wyznaczonych i w znacznym stopniu ograniczyć penetrację terenów cennych przyrodniczo. Ścieżki edukacyjne oraz tablice informacyjne przyczyniają się pośrednio do wzrostu świadomości ekologicznej osób odwiedzających park oraz umożliwiają uzyskanie ciekawych informacji przyrodniczych, historycznych, i kulturowych. Wiaty zatrzymują turystów w wyznaczonych do odpoczynku miejscach, co zmniejsza zagrożenie przeciwpożarowe oraz zaśmiecanie terenu.

Na terenie **Bolimowskiego Parku Krajobrazowego** podjęto wiele działań w ramach promocji, turystyki i rekreacji. Celem tych przedsięwzięć jest stworzenie doskonałych warunków do edukacji ekologicznej, rekreacji i wypoczynku, jednocześnie zachowując środowisko w stanie nie pogorszonym. Działania te to przede wszystkim organizacja jednorodnego systemu zmierzającego do uregulowania i ukierunkowania ruchu turystycznego na terenie Bolimowskiego Parku Krajobrazowego (BPK) oraz Bolimowsko – Radziejowickiego obszaru chronionego krajobrazu (BRShK), organizacja wystaw, udział w targach i imprezach ekologicznych, rozbudowa infrastruktury turystycznej, organizacja rajdów i imprez o charakterze proekologicznym. Turystyka czy agroturystyka nabiera coraz większego znaczenia na całym świecie, jako najbardziej dynamicznie rozwijająca się dziedzina gospodarki. Jednak na obszarach wiejskich, a szczególnie na obszarach chronionych, stwarza silne obciążenia dla ekosystemu ze strony człowieka. Uregulowany i zgodny z planem ochrony opracowanym dla BPK ruch turystyczny, pozwoli na udostępnienie i ochronę najcenniejszych fragmentów tych terenów, stanowiących część krajowej i europejskiej sieci obszarów chronionych.

Bolimowski Park Krajobrazowy zamierza uporządkować i zorganizować ruch turystyczny poprzez:

- połączenie istniejących ścieżek dydaktycznych ze szlakami turystyki pieszej i rowerowej,
- odnowienie i opracowanie nowych szlaków turystycznych,
- zaktywizowanie istniejących gospodarstw agroturystycznych poprzez zorganizowanie dla lokalnej społeczności kursu na przewodników turystycznych i instruktorów rekreacji ruchowej o specjalności kajakarstwo,
- opracowanie mapy Rezerwatu Rzeki Rawka z uwzględnieniem rzeki jako przyszłego szlaku turystyki kajakowej,
- opracowanie i wydanie wydawnictwa promującego turystykę aktywną,
- organizację rajdów i innych imprez turystycznych promujących aktywny wypoczynek,
- udział w targach i imprezach turystycznych.

W latach 2005 – 2006 Bolimowski Park Krajobrazowy:

- zorganizował 4 rajdy rowerowe i spływy kajakowe,
- wytyczył nowe szlaki turystyczne,
- wziął udział w festynie „Mazowiecki Dzień Ziemi” w Warszawie oraz zorganizował liczne konkursy.

W ramach promocji turystyki **Kozienicki Park Krajobrazowy** w latach 2005 – 2006 zrealizował następujące przedsięwzięcia:

- organizacja imprez turystyczno – dydaktycznych dla dzieci i młodzieży wspólnie z Klubem Turystyczno – Krajoznawczym PTTK „Jelonek”,
- ustanowienie trzystopniowej odznaki turystycznej „Miłośnik Puszczy Kozienickiej”,
- organizacja 14 rajdów pieszych i 5 imprez rowerowych na terenie parku,
- przygotowanie materiałów promocyjnych o walorach turystycznych parków,
- utworzenie ścieżki dydaktycznej przyrodniczo – leśnej w Lesie Rajeckim,
- wyznaczenie puszczańskiej sieci szlaków rowerowych (15 szlaków rowerowych o łącznej długości 350 km),
- wydanie przewodnika „Szlaki rowerowe Puszczy Kozienickiej”,
- współorganizacja sympozjum „Turystyka i edukacja w Puszczy Kozienickiej”,
- aktualizacja sieci szlaków pieszych na terenie parku, korekta przebiegu szlaków naniesiona została na mapy,
- wydanie mapy przyrodniczo – krajoznawczej Kozienickiego Parku Krajobrazowego.

➤ ***opracowanie koncepcji możliwości wykorzystania na Mazowszu odnawialnych źródeł energii***

Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla województwa mazowieckiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwałą 208/06 z dnia 9 października 2006 r.

Opracowanie przedmiotowego programu miało na celu:

- identyfikację zasobów energii odnawialnej na terenie województwa,
- identyfikację zakresu wykorzystania zasobów energii odnawialnej w obecnych czasach,
- wskazanie obszarów szczególnie predestynowanych do wykorzystania zasobów energii odnawialnej oraz obszarów wykluczenia dla inwestycji,
- opracowanie zagadnień formalno – prawnych związanych z budową źródeł energii wykorzystujących energię odnawialną,
- omówienie dostępnych źródeł finansowania projektów,
- oszacowanie kosztów pozyskania energii z poszczególnych źródeł.

Wyniki opracowania mogą posłużyć za materiał pomocniczy w wykorzystaniu odnawialnych nośników energii dla samorządów terytorialnych oraz przyszłych inwestorów. Program obejmuje zagadnienia związane z energetyką wodną, wiatrową, energią słoneczną, energią biomasy oraz wód geotermalnych. Koszt opracowania *Programu możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego* – 79 300,00 zł.

7. Cel główny (7) – Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych

➤ ***Uchwalenie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego uwzględniającego system obszarów chronionych***

Aktualny i obowiązujący *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego* został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w czerwcu 2004 roku (uchwała nr 65/2004 r). W Planie tym uwzględniono system obszarów chronionych, zarówno istniejących jak i projektowanych, utworzonych w celu zachowania cennych, a niekiedy wręcz unikalnych walorów przyrodniczych kraju. System ten obejmuje park narodowy, rezerwy przyrody, parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu, a także obszary Natura 2000 (ustanawiane na podstawie Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. z późniejszymi zmianami). Ich zadaniem jest utrzymanie na chronionym obszarze naturalnych procesów przyrodniczych i stabilności ekosystemów, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa geologicznego, zapewnienie ciągłości istnienia gatunków i ekosystemów, kształtowanie właściwych postaw wobec przyrody oraz przywracanie do właściwego stanu jej zasobów i składników. Formy ochrony obszarowej są projektowane i zakładane tak, aby stworzyć na terenie kraju jednolity system ochrony obszarowej, gwarantujący efektywną i maksymalną realizację celów ochrony przyrody w Polsce. Ten układ przestrzenny wzajemnie uzupełniających się form przyrody winien być łączony korytarzami ekologicznymi, umożliwiającymi migracje zwierząt, roślin i grzybów. Funkcję tę, zgodnie z definicją ustawową powinny spełniać obszary chronionego krajobrazu. Tak jednak nie jest i w tym zakresie oczekuje się istotnych zmian ustawowych. Na terenie Mazowsza obszary prawnie chronione zajmują ponad 1 mln ha, co stanowi obecnie ok. 29,6 ha powierzchni ogólnej województwa (10% powierzchni obszarów chronionych kraju). System obszarów prawnie chronionych województwa tworzą: Kampinoski Park Narodowy o pow. 38,5 tys. ha, dziewięć parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 173,3 tys. ha (w tym: Nadbużański, Mazowiecki, Kozienicki, Chojnowski i Brudzeński położone w całości na terenie województwa oraz Gostynińsko-Włocławski, Górznieńsko-Lidzbarski, Podlaski Przełom Bugu i Bolimowski położone częściowo w granicach administracyjnych województwa), obszary chronionego krajobrazu o powierzchni ok. 834,1 tys. ha oraz rezerwy przyrody o powierzchni 17,3 tys. ha. W systemie obszarów chronionych województwa niewielką pozycję zajmują stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i użytki

ekologiczne. Niektóre obszary chronione są zbyt małe lub zbyt wyizolowane, aby skutecznie chronić przestrzeń życiową gatunków roślin i zwierząt oraz grzybów lub zapewnić powiązania funkcjonalne o szerszym zasięgu. Niektóre obszary chronione pokryte są dodatkowo siecią obszarów Natura 2000. Obszary „ptasie” (OSO) zostały ustanowione w liczbie 13, natomiast obszary „siedliskowe” (SOO) planowane są w liczbie 21 i oczekuje się w tej kwestii stanowiska Komisji Europejskiej. Obszary siedliskowe bowiem można ustanawiać prawem krajowym dopiero po pozytywnym stanowisku KE. Należy uwzględnić także pokrywanie się wybranych obszarów OSO z SOO.

- *Utworzenie parków krajobrazowych obejmujących: dolinę Omulwi i Płodownicy wraz z fragmentami Puszczy Kurpiowskiej; dolinę Narwi wraz z kompleksem bagienno-łąkowym „Pulwy”; dolinę Wisły na odcinku od Płocka do Warszawy (wraz z dolnym odcinkiem Narwi) na odcinku Góra Kalwaria-Deblin oraz na odcinku granicznym z woj. lubelskim (Małopolski Przełom Wisły); Dolinę Dolnej Pilicy; Dolinę Górnego Liwca; fragment Wysoczyzny Rawskiej i Równiny Łowicko – Błońskiej; fragment Lasów Łukowskich*

Udział parków krajobrazowych zatwierdzonych w granicach województwa mazowieckiego, w stosunku do jego ogólnej powierzchni nie jest duży i wymaga uzupełnienia, zgodnie ze zgłaszanymi postulatami i opracowaniami naukowymi. Łącznie utworzono 5 parków krajobrazowych pozostających w całości w granicach województwa, natomiast w 4 przypadkach w granicach obszaru województwa mazowieckiego znalazły się jedynie części parków.

Tabela 15: Parki krajobrazowe w ujęciu powierzchniowym na terenie województwa mazowieckiego.

Lp	Nazwa Parku	Park Krajobrazowy (ha)					Otulina (ha)		
		Ogółem	w tym			rezerваты i pozostałe formy ochrony przyrody	Ogółem	w tym	
			lasы	użytki rolne	wody			lasы	użytki rolne
1	Bolimowski	9 877,0	5 900,2	2 397,6	17,5	120,3	0,0	0,0	0,0
2	Brudzeński	3 171,0	1 802,0	989,0	75,0	171,8	4 397,0	295,0	2 934,0
3	Chojnowski	6 975,4	5 205,8	1 019,2	130,4	166,9	5 220,3	742,2	409,2
4	Gostynińsko – Włocławski	16 750,0	11 970,0	3 660,0	410,0	1 234,8	10 295,0	3 765,0	5 562,0
5	Górznieńsko – Lidzbarski	5 230,1	3 678,1	1 336,5	215,5	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Kozienicki	15 098,0	13 753,0	645,0	115,0	622,5	30 437,0	10 266,0	17 067,0
7	Mazowiecki	14 370,6	11 063,1	2 783,8	79,9	385,2	7 823,0	3 120,0	3 458,8
8	Nadbużański	57 738,5	21 885,7	30 248,7	2 224,6	429,5	26 073,2	6 881,2	16 215,9
9	Podlaski Przełom Bugu	15 393,0	6 417,9	5 329,1	360,1	74,7	7 909,0	1 905,0	5 426,3
	Ogółem	144 603,6	81 675,8	48 408,9	3 628,0	3 205,7	92 154,5	26 944,4	51 073,2

Źródło: Materiały przekazane przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

W latach 2005-2006 nie utworzono żadnego nowego parku krajobrazowego, choć w następnych latach planuje się utworzyć m.in. Kurpiowski PK, PK Doliny Środkowej Wisły, Wiślańsko – Narwiański PK, PK Doliny Pilicy.

W 2005 roku została opracowana *Koncepcja utworzenia Wiślańsko-Narwiańskiego Parku Krajobrazowego*. Środki na ten cel przeznaczył Zarząd Województwa Mazowieckiego. Koncepcja została przekazana do Wojewody Mazowieckiego celem podjęcia dalszych działań. W 2006 roku podczas III konferencji Wyszogrodzkiej poświęconej dolinie Wisły został przedstawiony przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody wstępny projekt rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego w sprawie powołania Wiślańsko-Narwiańskiego Parku Krajobrazowego zwracając uwagę na pewne istotne braki w dokumentacji i konieczność ich uzupełnienia przez autorów projektowanego parku. Wg. stanu na listopad 2007r. Wojewódzki Konserwator Przyrody nie otrzymał wymaganych prawem

uzupełnień, a zatem nie jest możliwe przystąpienie do procedury uzgodnień z radami właściwych gmin w sprawie ustanowienia Parku.

W zakresie projektu Nadwiślańskiego Parku Krajobrazowego nie uzyskano żadnego uzgodnienia z właściwych terytorialnie rad gminnych, a zatem ustanowienie parku nie było możliwe. Uzyskano natomiast 5 na 9 uzgodnień rad gminnych w zakresie ustanowienia Parku Krajobrazowego Doliny Pilicy. Prace nad pozostałymi uzgodnieniami są w toku. Nie przystąpiono w ogóle do uzgodnień w zakresie ustanowienia Kurpiowskiego Parku Krajobrazowego, pomimo posiadanej dokumentacji projektowej (z racji istotnych braków kadrowych Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody).

➤ **Powiększenie obszarów Parków Krajobrazowych: Nadbużańskiego (dolina Bugu do Zalewu Zegrzyńskiego i Puszcza Biała), Górznieńsko-Lidzbarskiego i Bolimowskiego**

Dotychczas nie podjęto działań w kwestii powiększenia Nadbużańskiego PK, Górznieńsko-Lidzbarskiego PK oraz Bolimowskiego PK. Dyrekcje ww. Parków większość swoich wysiłków poświęciły procedurze wykonywania oraz uzgadniania planów ochrony parków.

➤ **Utworzenie obszarów chronionego krajobrazu obejmujących: dolinę rzeki Bzury, Liwca, Kostrzynia, Świdra, Okrzemki, Orzyca, także fragment Równiny Kurpiowskiej oraz kompleksy położone w gminach: Jadów, Strachówka, Poświętne, Dobre i Stanisławów**

Z uwagi na istotne obniżenie rangi prawnej obszarów chronionego krajobrazu w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody tymczasowo zrezygnowano z działania. Do sprawy Wojewódzki Konserwator Przyrody powróci wtedy, gdy w ustaleniach prawnych (oczekiwanych) zostanie zapisany wymóg unijny ustanowienia korytarzy ekologicznych, a taką funkcję winny spełniać obszary chronionego krajobrazu.

➤ **Opracowanie planów ochrony Kampinoskiego Parku Narodowego i Parków Krajobrazowych**

Tabela 16: Plany ochrony parków krajobrazowych (stan na 1.07.2007 r.)

L.P.	Nazwa parku	Plan ochrony
PARKI POŁOŻONE CAŁKOWICIE W GRANICACH WOJEWÓDZTWA		
1.	Mazowiecki PK	Zatwierdzony w 2004 r.
2.	Chojnowski PK	Ostatni etap uzgodnień
3.	Brudzeński PK	Ostatni etap uzgodnień
4.	Kozienicki PK	W trakcie uzgodnień
5.	Nadbużański PK	Zatwierdzony w 2006 r.
PARKI POŁOŻONE CZĘŚCIOWO W GRANICACH WOJEWÓDZTWA		
6.	Bolimowski PK	Ostatni etap uzgodnień
7.	PK „Podlaski Przełom Bugu”	W trakcie sporządzania
8.	Gostynińsko-Włocławski PK	W trakcie sporządzania
9.	Górznieńsko-Lidzbarski PK	W trakcie sporządzania

Źródło: Materiały przekazane przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

Kampinoski Park Narodowy nie ma jeszcze uchwalonego nowego 20 - letniego planu ochrony, natomiast do czasu ustalenia tego planu sporządzane są roczne zadania ochronne na każdy kolejny rok kalendarzowy.

IV. REALIZACJA ZADAŃ SZCZEGÓŁOWYCH PROGRAMU

1. Zadania szczegółowe realizowane w ramach Celu głównego (1) – Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska

Tabela 17: Realizacja zadań szczegółowych w ramach Celu głównego (1) – Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska.

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
1.1	Kontynuowanie restrukturyzacji i modernizacji przedsiębiorstw energetycznych i paliwowych. w tym: - redukcja emisji siarki i pyłów oraz stabilizacja emisji tlenków azotu w energetyce zawodowej, - modernizacja w przemyśle rafineryjnym w celu doprowadzenia jakości benzyn i olejów do poziomu wymaganego standardami europejskimi, - przedsięwzięcia ograniczające emisję lotnych związków organicznych uwalnianych w trakcie magazynowania i dystrybucji paliw, - modernizacja w przemyśle paliwowym w celu ograniczenia emisji pyłów, siarki, tlenków azotu oraz lotnych i trwałych związków organicznych	przedsiębiorstwa	2002 - 2010	346,6	195,9	285,70	302,46	środki przedsiębiorstw NFOŚiGW WFOŚiGW środki unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.1
1.2	Uruchomienie systemu mechanizmów wspierających rozwój energetyki odnawialnej (stworzenie funduszu poręczeń, działania promocyjne)	MODR Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku	2002 - 2010	0,02	0,02	0,18	0,005	budżet państwa budżet samorządów	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.2
1.3	Sukcesywna likwidacja i rekultywacja zwinentaryzowanych mogilników	samorządy powiatów Lasy Państwowe	2003 - 2008	2,32	2,32	-	0,47	środki lasów państwowych PFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona w priorytetach
1.4	Eksploatacja i obsługa systemu monitoringu odpadów opakowaniowych na terenie województwa	Samorząd Województwa Mazowieckiego	2004 - 2007	0,025	0,025	0,08	0,11	wpływy z opłat produktowych	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.4

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
1.5	Wdrożenie i obsługa systemu ewidencji odpadów i metod ich zagospodarowania	Zarząd Województwa Mazowieckiego	2004 - 2007	0,03	0,03	-	-	-	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.5
1.6	Przebudowa systemu monitorowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz emisji zanieczyszczeń tych wód	WIOŚ	2002 - 2004	-	-	0,02	0,09	budżet państwa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.6
1.7	Opracowanie i wdrożenie programów działań na rzecz splywu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych	RZGW MODR	2002 - 2010	-	-	0,09	0,03	budżet państwa WFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.7
1.8	Ograniczenie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (głównie: budowa nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych)	MODR Zarząd Województwa Mazowieckiego	2003 - 2006	23,6	23,6	17,35	7,99	budżet państwa budżet samorządów środki unijne WFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.8
1.9	Modernizacja i rozbudowa podczyszczalni i oczyszczalni ścieków przemysłowych w celu likwidacji przekroczeń norm emisyjnych i ograniczenia zrzutu substancji niebezpiecznych ze ściekami (przede wszystkim metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych)	przedsiębiorstwa	2002 - 2008	18,2	18,2	27,47	96,25	środki przedsiębiorstw NFOŚiGW WFOŚiGW środki unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.9
1.10	Wdrożenie dyrektywy IPPC (nakłady inwestycyjne związane z ochroną wód)	województwo samorządy powiatów przedsiębiorstwa	2002 - 2010	1,48	1,48	8,52	32,35	środki przedsiębiorstw NFOŚiGW WFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.10
1.11	Modernizacja, rozbudowa i budowa oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacji zbiorczej	samorządy gmin samorządy powiatów przedsiębiorstwa	2002 - 2010	385	385	455,48	559,66	budżet samorządów budżet województwa budżet państwa środki przedsiębiorstw NFOŚiGW WFOŚiGW GFOŚiGW środki unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.11
1.12	Opracowanie map akustycznych i programów ochrony przed hałasem dla obszarów położonych wzdłuż głównych	WIOŚ samorządy powiatów	2002 - 2005	0,42	-	-	-		Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.12, 1.13,

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
	dróg, linii kolejowych i lotnisk (m.in. Warszawa i Sochaczew)	przedsiębiorstwa							1.14
1.13	Opracowanie map akustycznych i programów ochrony przed hałasem dla aglomeracji powyżej 250 000 mieszkańców		2002 - 2005	0,16	-	-	-	-	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.12, 1.13, 1.14
1.14	Opracowanie map akustycznych i programów ochrony przed hałasem dla aglomeracji powyżej 100 000 mieszkańców + opracowanie programów ogr. hałasu		2002 - 2010	0,14	0,14	-	-	-	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.12, 1.13, 1.14
1.15	Budowa ekranów akustycznych, zabezpieczeń antywibracyjnych podtorzy tramwajowych oraz instalacja ekranów o zwiększonej izolacyjności w aglomeracjach miejskich, wprowadzenie zieleni izolacyjnej	MZDW samorządy miast	2002 - 2010	5,3	5,3	4,59	8,84	budżet samorządów środki przedsiębiorstw fundusze unijne BOŚ	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.15
1.16	Doprowadzenie do właściwego stanu jakości wód jezior: Zdwojskiego, Łąckiego Dużego i Małego Ciechomickiego i Górskiego	WIOŚ WZMiUW	2003 - 2010	1,5	1,25	1,3	0,17	budżet państwa budżet województwa WFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.16
1.17	Wprowadzenie do przemysłu i gospodarki komunalnej technologii ograniczających emisję zanieczyszczeń powietrza, w tym większe wykorzystanie paliw ekologicznych	samorządy gmin samorządy powiatów przedsiębiorstwa				328,17	247,99	środki przedsiębiorstw budżet samorządów NFOŚiGW WFOŚiGW GFOŚiGW fundusze unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.17
1.18	Wspieranie realizacji indywidualnych systemów oczyszczania ścieków w zabudowie rozproszonej	samorządy gmin społeczność lokalna				2,99	0,22	budżet państwa budżet samorządów WFOŚiGW PFOŚiGW fundusze unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.18
1.19	Wyłączenie z eksploatacji pojazdów i maszyn o ponadnormatywnej hałaśliwości	WIOŚ przedsiębiorstwa				0,07	0,42	środki przedsiębiorstw budżet państwa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 1.19
RAZEM				784,79	633,26	1 132,01	1 257,05		

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Tabela 18: Koszty poniesione na realizację *Celu głównego (1) - Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska* w latach 2005 – 2006 wg. źródeł finansowania (w mln zł).

Źródło finansowania	Rok 2005	Rok 2006
Budżet m. st. Warszawy	0,58	4,18
Budżet Państwa	2,09	2,91
Budżet Województwa	7,25	12,16
Budżet samorządów	236,93	161,12
Fundusze ekologiczne	270,94	234,46
Środki UE	22,02	223,99
Środki przedsiębiorstw	520,79	514,91
Inne (kredyty bankowe)	71,41	103,32
SUMA	1 132,01	1 257,05

Źródło: Opracowanie własne.

1. Cel główny (1) – Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska

1.1 Kontynuowanie restrukturyzacji i modernizacji przedsiębiorstw energetycznych i paliwowych, w tym: redukcja emisji siarki i pyłów oraz stabilizacja emisji tlenków azotu w energetyce zawodowej, modernizacja w przemyśle rafineryjnym w celu doprowadzenia jakości benzyn i olejów do poziomu wymaganego standardami europejskimi, przedsięwzięcia ograniczające emisję lotnych związków organicznych uwalnianych w trakcie magazynowania i dystrybucji paliw, modernizacja w przemyśle paliwowym w celu ograniczenia emisji pyłów, siarki, tlenków azotu oraz lotnych i trwałych związków organicznych

Według raportu Urzędu Regulacji Energetyki (URE) sektor energetyczny w Województwie Mazowieckim tworzą przedsiębiorcy o zróżnicowanym zakresie i skali działania. Część z nich działalność koncesjonowaną prowadzi także lub tylko poza województwem mazowieckim.

Tabela 19: Koncesjonariusze z siedzibą w województwie mazowieckim, stan na koniec 2005 r.

Podsektor	Liczba koncesjonariuszy	Liczba koncesji
Ciepłownictwo	56	115
Elektroenergetyka	108	139
Gazownictwo	17	34
Paliwa ciekłe	1361	1395
<i>Razem</i>	<i>1542</i>	<i>1683</i>

Źródło: Urząd Regulacji Energetyki, www.ure.gov.pl

Ciepłownictwo

W 2005r. utrzymała się występująca już w 2 poprzednich latach tendencja malejąca w zakresie liczby koncesjonowanych dostawców ciepła w województwie mazowieckim. Nie wiązało się to jednak ze zmniejszeniem się rynku ciepła scentralizowanego po stronie popytowej, lecz było głównie efektem zmian w ustawie – Prawo energetyczne, ograniczających zakres działalności gospodarczej, wymagającej koncesji. Zmiany te doprowadziły do ukształtowania się bardziej jednorodnej struktury podmiotów regulowanych, do których zaopatrzenie w ciepło jest działalnością podstawową i o większej skali.

Tabela 20: Koncesjonowani przedsiębiorcy w zakresie ciepłownictwa w województwie mazowieckim w latach 2001 – 2005, stan na koniec 2005 r.

Rok	2001	2002	2003	2004	2005
Liczba koncesjonariuszy	82	78	70	67	56

Źródło: Urząd Regulacji Energetyki, www.ure.gov.pl

W 2005 r. nadal dominowały źródła ciepła opalone węglem kamiennym – przypadło na nie ok. 70% mocy cieplnej zainstalowanej w koncesjonowanych ciepłowniach i podobna część mocy cieplnej osiągalnej przez koncesjonowane elektrociepłownie.

Największą mocą cieplną w Mazowieckim dysponuje Vattenfall Heat Poland S.A. w Warszawie i Zespół Elektrowni Ostrołęka S.A. Największymi w województwie producentami, którzy są zarazem dystrybutorami ciepła, są: Radomskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej SA, Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Ciechanowie Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Legionowie. Największym w województwie systemem sieci ciepłowniczych dysponuje Stołeczne Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A.

Elektroenergetyka

Podsektor elektroenergetyczny uległ w 2005 r. kolejnemu powiększeniu – o 12 koncesjonariuszy – w stosunku do roku poprzedniego, co można przypisywać procesowi liberalizacji tego segmentu gospodarki. Dystrybucją energii elektrycznej w województwie

mazowieckim zajmują się: STOEN S.A., Zakład Energetyczny Warszawa – Teren S.A., Koncern Energetyczny ENERGA S.A., Zakłady Energetyczne Okręgu Radomsko – Kieleckiego S.A. i Zakład Energetyczny Łódź – Teren S.A.

Gazownictwo

Liczebność podsektora gazowniczego w województwie mazowieckim nie uległa w 2005r. większym zmianom – rynek dystrybucji gazu ziemnego obsługiwała Mazowiecka Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. w Warszawie.

Paliwa ciekłe

Liczba przedsiębiorców w województwie mazowieckim posiadających koncesje w podsektorze paliw ciekłych zwiększyła się z 1 082 (na koniec 2004 r.) do 1 361 (na koniec 2005r.) przyrost ten, podobnie jak rok wcześniej, był rezultatem dokonanych w 2004 r., zmian w ustawie – Prawo energetyczne, powodujących że wszyscy przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w zakresie obrotu paliwami ciekłymi, których roczna wartość przekracza 10 000 euro, objęci są obowiązkiem posiadania koncesji.

Odnawialne źródła energii

W koncesjonowanym podsektorze ciepłownictwa 2 przedsiębiorstwa eksploatowały odnawialne źródła energii: jedno – elektrociepłownię, w której jeden z kotłów jest opalany biomasą, drugie – geotermalne źródła ciepła. Ponadto, jeden koncesjonariusz – wytwórca ciepła w kotłowni na gaz ziemny – rozprowadzał własną siecią ciepłowniczą także ciepło pochodzące ze spalania biogazu, wytwarzane przez inne (niekoncesjonowane) przedsiębiorstwo.

W 2005 r. 36 odnawialnych źródeł energii elektrycznej w województwie mazowieckim wprowadzało taką energię do dystrybucji sieci elektroenergetycznej. Ilość tej energii to 177,5 tys. MWh, przy czym 57,9 tys. MWh pochodziło z produkcji energii elektrycznej w oparciu o biomasę z ww. elektrociepłowni.⁶

Podstawowym kierunkiem działań mających na celu zmniejszenie oddziaływania sektora energetycznego *na środowisko naturalne* jest wprowadzanie nowych rozwiązań technologicznych i urządzeń pozwalających na dostosowanie się sektora do bardziej rygorystycznych wymagań ekologicznych.

Modernizacja w przemyśle rafineryjnym w celu doprowadzenia jakości benzyn i olejów do poziomu wymaganego standardami europejskimi

Na terenie województwa mazowieckiego największą korporacją przemysłu naftowego jest Polski Koncern Naftowy Orlen S.A. z siedzibą w Płocku. Koncern realizował zadanie poprzez:

- obniżenie zawartości siarki w benzynach krakingowych,
- hydrowy rafinację oleju napędowego z HOG (uzyskany produkt będzie zawierał poniżej 50 ppm siarki i azotu, będzie kwalifikowany jako składnik oleju Eksterm lub ON),
- obniżenie zawartości siarki w produkowanym paliwie do wartości poniżej 10 ppm.

Przedsięwzięcia ograniczające emisję lotnych związków organicznych uwalnianych w trakcie magazynowania i dystrybucji paliw

Na terenie województwa mazowieckiego największą korporacją przemysłu naftowego jest Polski Koncern Naftowy Orlen S.A. z siedzibą w Płocku, który realizował zadanie ograniczenia emisji lotnych związków organicznych uwalnianych w trakcie magazynowania i dystrybucji paliw, poprzez:

- modernizację zbiorników benzyny popirolitycznej i frakcji BTX. Przedsięwzięcie to polegało na zmodernizowaniu i dopuszczeniu do ruchu dwóch zbiorników P - FB 901 A i P - FB 901 B o pojemności po 200 m³. Modernizacja polegała na zabudowie dachu stałego, lekkiego dachu pływającego, wykonaniu układu poduszki azotowej ze zrzutem oparów do pochodni oraz zainstalowaniu podwójnego (laminowanego) dna z monitorowaniem przecieków. W grudniu

⁶ Źródło: Urząd Regulacji Energetyki, www.ure.gov.pl

2006 r. przekazano do modernizacji trzeci zbiornik F-FB-802B o pojemności 1000 m³. Realizacja projektu ma na celu zmniejszenie emisji węglowodorów do atmosfery oraz wykluczenia przecieków do gruntu dla zbiorników P - FB 901 A i B.

Modernizacja w przemyśle paliwowym w celu ograniczenia emisji pyłów siarki, tlenków, azotu oraz lotnych i trwałych związków organicznych

Zadania z tego zakresu realizowane były przez Polski Koncern Naftowy Orlen S.A., poprzez:

- obniżenie zawartości siarki z 0,4% do 0,25% w paliwie do zasilania pieców technologicznych, a tym samym obniżenie zawartości SO₂ z pieców technologicznych,
- zabudowę instalacji gazowej na K6 i K7 - uzyskano możliwość obniżenia emisji dwutlenku siarki z komina nr 3 w okresie postoju instalacji HOG – u poniżej wielkości dopuszczalnej tj. 1700 mg/Nm³, obowiązującej od 1 stycznia 2007 r. zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska w sprawie standardów emisyjnych z instalacji. Uzyskano dodatkową możliwość regulacji emisji SO₂ oraz certyfikat CLDT potwierdzający działania instalacji gazowej.

Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ – SYSTEM S.A. Oddział w Rembelszczyźnie prowadził w latach 2005 – 2006 prace na gazociągach bez przerywania przepływu gazu oraz maksymalnie obniżane było ciśnienie gazu na krótkich odcinkach czego skutkiem było ograniczenia emisji metanu do atmosfery.

1.2 Uruchomienie systemu mechanizmów wspierających rozwój energetyki odnawialnej (stworzenie funduszu poręczeń, działania promocyjne)

W działaniach promocyjnych dotyczących propagowania odnawialnych źródeł energii aktywnie uczestniczy województwo mazowieckie poprzez:

- opracowanie i przyjęcie *Programu możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego* (Uchwała nr 208/06 z dnia 9 października 2006 r.),
- organizacje sympozjów, seminariów i konferencji z zakresu promocji odnawialnych źródeł energii (przedsięwzięcia te zostały szczegółowo opisane w celu nr 5 zadanie 5.7: stałe podejmowanie działań informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych w formie audycji i publikacji w środkach przekazu, kursów, szkoleń, wystaw, konkursów i zajęć plenerowych oraz imprez masowych).

W latach 2005 – 2006 w ramach propagowania energetyki odnawialnej w województwie mazowieckim Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie zorganizował 2 międzynarodowe konferencje w Poświętnym z udziałem w sumie 256 osób m.in. przedstawiciele samorządów, doradców rolniczych, rolników i naukowców. W ramach tego projektu opracowano i wydano 600 szt. materiałów informacyjnych.

Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku w latach 2005 – 2006 zrealizowało zadanie pod nazwą *Sięgnij po słońce*. Założeniem tego projektu było pokazanie, jak własnymi siłami, od podstaw, przy zminimalizowanych nakładach finansowych można zbudować kolektor słoneczny typu wodnego. Kolektor zainstalowany w gospodarstwie rolnym lub na obiektach gminnych, takich jak: szkoła, przedszkole, dom kultury, ośrodek pomocy społecznej czy urząd gminy spełnia rolę wspierającego źródła energii do podgrzania ciepłej wody użytkowej. W ramach tego projektu podjęto szereg działań:

- Przeszkolenie grupy liderów lokalnych na temat podstaw energetyki solarnej i zapoznanie ich z praktycznymi możliwościami budowy kolektorów słonecznych (wodnych) metodą domową - „zrób to sam”.
- Wykonanie 25 modelowych instalacji solarnych (6 m² absorbera + kompletna instalacja na każdy obiekt).
- Wskazanie rolnikom i innym członkom społeczności lokalnych dodatkowego źródła zarobkowania poprzez budowę instalacji solarnej metodą „zrób to sam”, jako przykładu łączenia kwestii socjalnych z ekologicznymi.
- Zbudowanie sieci powiązań pomiędzy członkami lokalnej społeczności w celu popierania inwestycji proekologicznych na terenie swojego sołectwa czy gminy.

- Ochronę środowiska przyrodniczego poprzez budowę nowoczesnej, proekologicznej instalacji solarnej, która zastępując tradycyjne systemy ogrzewania wody, eliminuje ilość zanieczyszczeń powęglowych, szczególnie na terenach przyrodniczo cennych.
- Kampania promocyjno - informacyjna dotycząca wykorzystywania energii odnawialnej, ze szczególnym wskazaniem na energię słońca.
- Przeszkolenie 172 osób reprezentujących środowisko samorządowe, szkolnictwo, lokalne rzemiosło, rolników z powiatów: plockiego i płońskiego – którzy wiedzę i umiejętności zdobyte podczas spotkań warsztatowych będą mogli wykorzystać w swoich społecznościach lokalnych.
- Lokalne punkty informacji o odnawialnych źródłach energii – w Regionalnym Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku, Związku Gmin Regionu Płockiego, Gminach uczestniczących w projekcie (gm. Brudzeń, Drobin, Radzanowo, Mała Wieś, Wyszogród, Czerwińsk n/Wisłą, Bodzanów, Słupno).

Odnawialne źródła energii odgrywają coraz większą rolę w gospodarce energetycznej Polski. Głównym powodem jest to, że klasyczne zasoby energii ze źródeł kopalnych (węgiel, gaz, ropa) powoli wyczerpują się, a ponadto korzystanie z nich powoduje zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Dlatego na terenie województwa mazowieckiego funkcjonują systemy wspierające inwestycje związane z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii ze środków funduszy ekologicznych (NFOŚiGW, WFOŚiGW) oraz Ekofundusz, BOŚ, a także fundusze strukturalne czy też Fundusz Spójności.

Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych

W 2005 r. powstał Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych, który jest spółką utworzoną z inicjatywy Marszałka Województwa Mazowieckiego, samorządów terytorialnych, samorządów gospodarczych oraz BGK i WFOŚiGW w Warszawie. Fundusz powstał w celu ułatwienia dostępu do finansowania dłużnego przedsiębiorcom mikro, małym i średnim prowadzącym działalność na terenie województwa. Obecnie MFPK jest jednym z najlepszych funduszy w Polsce. Współpracuje z wieloma bankami udzielając do 100 poręczeń miesięcznie. Beneficjenci funduszu mają zapewnione bezpłatne doradztwo w zakresie możliwości korzystania ze środków unijnych oraz są zapraszani na spotkania przedsiębiorców organizowane przez Urząd Marszałkowski wraz z mazowieckimi samorządami gospodarczymi, dzięki temu Fundusz ma coraz więcej poręczeń odnawianych. Bariery w ilości i wysokości udzielonych poręczeń jest wysokość zgromadzonego kapitału. MFPK planuje w okresie najbliższych dwóch lat potroić swój kapitał i wprowadzić poręczenia portfelowe.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jest największą instytucją realizującą politykę ekologiczną państwa poprzez finansowanie inwestycji w ochronie środowiska i gospodarce wodnej. NFOŚiGW m.in. finansuje zadania w zakresie wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, w tym biopaliw:

- budowa lub modernizacja elektrowni wodnych o mocy poniżej 10 MWe, budowa elektrowni wiatrowych,
- budowa lub modernizacja instalacji wytwarzania energii elektrycznej i ciepła z wykorzystaniem biomasy lub związanej ze współpalaniem,
- budowa lub modernizacja instalacji wytwarzania energii elektrycznej i ciepła z wykorzystaniem biogazu uzyskiwanego w procesie fermentacji metanowej osadów ściekowych oraz odpadów komunalnych na składowiskach,
- budowa lub modernizacja instalacji pozyskiwania energii z wód geotermalnych,
- budowa kolektorów słonecznych i ogniw fotowoltaicznych,
- budowa nowych lub przystosowanie istniejących instalacji energetycznych do wykorzystywania metanu pochodzącego z odmetanowania kopalń węgla kamiennego i szybów wydobywczych ropy naftowej,
- zastosowanie pomp ciepła wykorzystujących ciepło ziemi lub ciepło z otoczenia,
- inwestycje dotyczące produkcji i stosowania w transporcie biopaliw lub innych paliw odnawialnych,

- opracowanie dokumentacji niezbędnej do wnioskowania o dofinansowanie i realizację przedsięwzięcia.⁷

Pożyczki, kredyty, dotacje i dopłaty do oprocentowania preferencyjnych kredytów ze środków finansowych NFOŚiGW przeznacza się na cele określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, zgodnie z priorytetami Funduszu. Jako priorytetowe traktuje się przedsięwzięcia, których realizacja wynika z konieczności wypełnienia zobowiązań Polski wobec Unii Europejskiej.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przeznaczając środki finansowe kieruje się *Polityką Ekologiczną Państwa, Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego, Strategią działania WFOŚiGW w Warszawie na lata 2005 – 2008* oraz kryteriami wyboru przedsięwzięć i listą przedsięwzięć priorytetowych Funduszu. Zadaniem Funduszu jest finansowe wspieranie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska, realizowanych na obszarze województwa mazowieckiego. Fundusz posiada osobowość prawną i może udzielać pomocy w postaci preferencyjnych pożyczek, dotacji oraz dopłat do kredytów. Typy zadań, które są najczęściej finansowane przez Fundusz w zakresie odnawialnych źródeł energii:

- kotłownie na biomase,
- kolektory słoneczne,
- pompy ciepła,
- wentylacja i rekuperacja,
- elektrownie wiatrowe.

Fundacja EkoFundusz

EkoFundusz wspiera przedsięwzięcia szczególnie ważne dla ochrony środowiska w Polsce w tym odnawialne źródła energii. W ramach priorytetu ochrona klimatu mogą być dofinansowane następujące zadania:

- oszczędność energii w miejskich systemach zaopatrzenia w ciepło,
- wykorzystanie biomasy do celów energetycznych w sektorze komunalno - bytowym i w zakładach przemysłowych, w tym uprawy energetyczne,
- gospodarcze wykorzystanie biogazu z odpadów pochodzenia rolniczego, z wysypisk odpadów komunalnych i z oczyszczalni ścieków oraz gazu odpadowego z procesów przemysłowych,
- produkcja biopaliwa z rzepaku,
- wykorzystanie energii solarnej (kolektory słoneczne i panele fotowoltaiczne),
- wykorzystanie energii geotermalnej w zakresie naziemnej części ciepłowniczej wraz z centralą geotermalną,
- wykorzystanie płytkiej geotermii (pompy ciepła),
- promocja technologii ogniw paliwowych,
- wykorzystanie energii odpadowej z procesów przemysłowych i procesów spalania. Ekofundusz udziela wsparcia finansowego wyłącznie w formie bezzwrotnych dotacji. Ważnym elementem strategii działania Ekofunduszu jest po przyznaniu pomocy finansowej skrupulatna kontrola ich wydatkowania w fazie realizacji projektu. W tym celu każdy projekt dzielony jest na kilka etapów kończących się odbiorami merytorycznymi i finansowymi.

Ekofundusz nie finansuje projektów, które uzyskały, bądź starają się o dotacje z Funduszu Spójności, Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego lub z Funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Fundusz Spójności

Głównym celem strategii środowiskowej Funduszu Spójności w Polsce w latach 2004 - 2006 było wspieranie zadań inwestycyjnych władz publicznych w zakresie ochrony środowiska, wynikających z wdrażania prawa Unii Europejskiej. Współfinansowanie z Funduszu Spójności mogą

---

⁷ Uchwała nr 165/06 Rady Nadzorczej NFOŚiGW z dnia 4 października 2006., Uchwała nr 10/07 Rady Nadzorczej NFOŚiGW z dnia 22 stycznia 2007 r.

uzyskać inwestycje mające na celu poprawę bezpieczeństwa energetycznego państwa w zakresie oddziaływania sektora energetycznego na środowisko:

1. Wysokosprawne wytwarzanie energii, w tym:

- budowa i modernizacja jednostek wytwarzania energii elektrycznej oraz ciepła w skojarzeniu ze szczególnym uwzględnieniem kogeneracji, przede wszystkim kogeneracji z OZE,
- wdrażanie innowacyjnych, wysokosprawnych technologii do wytwarzania energii elektrycznej (technologii kogeneracyjnych) mające na celu zastępowanie oraz modernizację istniejących wyeksploatowanych bloków kondensacyjnych,
- przygotowanie dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku i realizacji inwestycji.

2. Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych:

- budowa oraz modernizacja wraz z rozbudową mocy jednostek wytwarzania: energii elektrycznej wykorzystujących energię wiatru, wody w małych elektrowniach wodnych do 10 MW, biogazu, biomasy oraz ciepła przy wykorzystywaniu energii geotermalnej i słonecznej,
- przygotowanie dokumentacji niezbędnej do złożenia wniosku i realizacji inwestycji.

3. Rozwój przemysłu dla OZE:

- budowa zakładów produkujących urządzenia do produkcji:

- energii elektrycznej z wiatru i wody (do 10 MW), biogazu i biomasy
  - ciepła biomasy oraz energii geotermalnej i słonecznej
  - energii elektrycznej i ciepła w kogeneracji przy wykorzystaniu wyłącznie biomasy lub energii geotermalnej
- przygotowanie dokumentacji niezbędnej do wnioskowania i realizacji przedsięwzięcia.

4. Sieci ułatwiające odbiór energii ze źródeł odnawialnych:

- budowa oraz modernizacja sieci umożliwiających przyłączenie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych do Krajowego Systemu Elektroenergetycznego,
- przygotowanie kompleksowej dokumentacji potrzebnej do wnioskowania i realizacji przedsięwzięcia.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego 2004 – 2006 (ZPORR)

Inwestycje w dziedzinie odnawialnych źródeł energii dofinansowywane były w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, którego źródłem finansowania jest Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR). W ramach programu pomoc udzielana była na:

- budowę i modernizację: elektrowni wodnych, elektrowni wiatrowych, instalacji wytwarzania energii elektrycznej i ciepła z wykorzystaniem biomasy lub związanej ze współspalaniem, instalacji wytwarzania energii elektrycznej i ciepła z wykorzystaniem biogazu uzyskiwanego w procesie fermentacji metanowej osadów ściekowych oraz odpadów komunalnych na składowiskach, infrastruktury przyłączeniowej, niezbędnej do odbioru i przesyłu energii elektrycznej oraz ciepła ze źródeł odnawialnych oraz urządzeń związanych z automatyką tych systemów, instalacji pozyskania wód termalnych, kolektorów słonecznych i ogniw fotowoltaicznych,
- budowę lub przystosowanie istniejących instalacji energetycznych do wykorzystywania metanu pochodzącego z odmetanowania kopalń węgla kamiennego i szybów wydobywczych ropy naftowej,
- zastosowanie pomp ciepła wykorzystujących ciepło z ziemi lub ciepło z otoczenia.

Pomoc jest udzielana w formie dotacji przeznaczonej na refinansowanie części poniesionych przez beneficjenta wydatków kwalifikowanych. Może być udzielana na realizację nowych inwestycji, pod pojęciem których rozumie się inwestycje związane z utworzeniem lub rozbudową przedsiębiorstwa, jak również z rozpoczęciem w przedsiębiorstwie działań obejmujących dokonywanie zasadniczych zmian produktu lub procesu produkcyjnego i dystrybucji energii elektrycznej i ciepła.

Bank Ochrony Środowiska S.A.

Bank Ochrony Środowiska S.A. ma wyraźnie zaznaczoną misję finansowania inwestycji w ochronie środowiska. BOŚ S.A. dysponuje następującymi formami kredytowania inwestycji z zakresu ochrony środowiska:

- kredyty komercyjne,
- kredyty preferencyjne (ze środków własnych Banku z dopłatami donatorów do oprocentowania bądź ze środków powierzonych),

- kredyty konsorcjalne (na przedsięwzięcia o bardzo dużej skali i kosztach, BOŚ tworzy konsorcja z NFOŚiGW i WFOŚiGW dla sfinansowania takiego przedsięwzięcia).

Z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii finansowane są następujące zadania: pompy ciepła, kotły opalane biomasą, kolektory słoneczne, małe elektrownie wodne, elektrownie wiatrowe, produkcja biopaliw, biogaz, geotermia, fotowoltaika.

W latach 2005 i 2006 można było zauważyć wzrost zainteresowania wnioskodawców inwestycjami z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

1.4 Eksploatacja i obsługa systemu monitoringu odpadów opakowaniowych na terenie województwa

W latach 2005 i 2006 Urząd Marszałkowski sporządził i przesłał do Ministra Środowiska oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej sprawozdania zawierające informacje o:

- wielkościach wprowadzonych na rynek krajowy opakowań i produktów, z podziałem na poszczególne rodzaje opakowań i produktów, z wyszczególnieniem odpowiednio masy lub ilości,
- osiągniętych wielkościach odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych, z wyszczególnieniem odpowiednio masy lub ilości i sposobu ich odzysku i recyklingu oraz odpadów poużytkowych, z podziałem na poszczególne ich rodzaje,
- wpływach z opłat produktowych wraz z odsetkami, z podziałem na poszczególne rodzaje opakowań i produktów.

Wpływy z tytułu opłaty produktowej oraz dodatkowej opłaty produktowej, powiększone o przychody z oprocentowania rachunków bankowych i pomniejszone o dochody urzędów marszałkowskich, urzędy marszałkowskie przekazują w terminie 30 dni po upływie każdego kwartału na odrębny rachunek bankowy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Wpływy z opłat produktowych w wysokości 2% stanowią dochody budżetu województwa samorządowego z przeznaczeniem na koszty należności z tytułu opłat produktowych i obsługę administracyjną systemu opłat produktowych.

1.5 Wdrożenie i obsługa systemu ewidencji odpadów i metod ich zagospodarowania

Realizacja poprzez prowadzenie wojewódzkiej bazy danych, dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami wraz z rejestrem udzielanych zezwoleń w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami. Bazę uruchomiono na przełomie lat 2004 – 2005. W terminie przekazania Ministerstwu Środowiska raportu wojewódzkiego za rok 2004 (tj. do dnia 30 czerwca 2005 r.) zostały wprowadzone następujące informacje:

- 1) o ilości i rodzajach wytworzonych odpadów, z wyłączeniem olejów odpadowych i komunalnych osadów ściekowych,
- 2) o sposobach gospodarowania poszczególnymi rodzajami odpadów, z wyłączeniem olejów odpadowych i komunalnych osadów ściekowych, z podaniem metod odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- 3) o gospodarce olejami odpadowymi, z wyszczególnieniem ilości olejów odpadowych poddanych odzyskowi i unieszkodliwionych oraz liczby wydanych decyzji i wpisów do rejestru w zakresie gospodarowania olejami odpadowymi,
- 4) o gospodarce komunalnymi osadami ściekowymi, z wyszczególnieniem składu i właściwości komunalnych osadów ściekowych oraz miejsc ich stosowania,
- 5) rejestr wydanych decyzji w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami wraz z zestawieniem rejestrów posiadaczy odpadów zwolnionych z obowiązku uzyskania zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, łącznie z zakresem każdej decyzji,
- 6) o planach gospodarki odpadami, z uwzględnieniem zakresu planu i terminów kolejnych etapów opracowywania planu,
- 7) o instalacjach służących do odzysku i unieszkodliwiania odpadów, z wyodrębnieniem składowisk odpadów i instalacji do termicznego przekształcania odpadów,

- 8) o wysokości należnej opłaty produktowej (sprawozdania OŚ-OP1),
- 9) o opakowaniach – ilości wytworzonych opakowań (sprawozdania OPAK1), wielkości importu opakowań (OPAK2) i wielkości eksportu opakowań (OPAK3).

Dnia 29 czerwca 2005 r. przekazano raporty wojewódzkie za lata 2002 – 2004, raport za rok 2005 przekazano w dniu 30 czerwca 2006 r., a za rok 2006 w dniu 29 czerwca 2007 r.

Monitoring odpadów realizowany był m.in. poprzez udzielanie, uprawnionym na podstawie art. 37 ust. 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 ze zm.), dostępu do Wojewódzkiej Bazy Danych. Uprawnienia te przysługują ministrowi właściwemu do spraw środowiska, ministrowi właściwemu do spraw gospodarki, Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska, Zarządowi Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewodzie, starostom, wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast, Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska, Zarządowi Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz służbom statystyki publicznej. Warunkiem określonym w § 3 Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie warunków i zakresu dostępu do wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami (Dz. U. 2001, Nr 152, poz. 1738) udzielenia dostępu jest wymóg złożenia pisemnego wniosku, co spowodowało, iż dotychczas wygenerowano 81 loginów i haseł umożliwiających korzystanie z bazy.

Na w/w działania w latach 2005 – 2006 nie wliczając wynagrodzeń pracowników pracujących w systemie nie wydatkowano środków finansowych.

1.6 Przebudowa systemu monitorowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz emisji zanieczyszczeń do tych wód

W 2005 r. pracownicy Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie brali udział w spotkaniach, szkoleniach i warsztatach organizowanych przez Ministerstwo Środowiska w związku z realizacją projektów bliźniaczych PHARE (PL2002/IB/EN/01 i PL2003/IB/EN/02) dotyczących wdrażania Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE, które stanowiły przygotowanie do przebudowy systemu monitorowania wód. W 2006 roku zintensyfikowano prace mające na celu dostosowanie systemu monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych do wymogów Ramowej Dyrektywy Wodnej. Zmiany polegały na zrewidowaniu sieci punktów pomiarowo – kontrolnych i dostosowaniu ich lokalizacji do układu zlewniowego i wyznaczonych jednolitych części wód. Przez cały rok trwały, przy udziale Wojewódzkich Inspektorów Ochrony Środowiska (koordynowane przez GIOŚ) prace nad stworzeniem spójnych kryteriów wyboru jednolitych części wód do monitoringu i zasad lokalizacji punktów pomiarowo – kontrolnych (ppk) z uwzględnieniem zobowiązań międzynarodowych Polski oraz wymogów monitoringowych wynikających z tzw. dyrektyw użytkowych: dyrektywy „Rybnej”, dyrektywy „Azotanowej” oraz dyrektywy w sprawie substancji niebezpiecznych. Prace te wymagały zarówno weryfikowania lokalizacji ppk w terenie, jak i przygotowania różnego rodzaju tabel i wykazów, niezbędnych do opracowania monitoringu wód na lata 2007 – 2009. W 2006 r. został opracowany *Program Monitoringu Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2009*.

1.7 Opracowanie i wdrożenie programów działań na rzecz ograniczenia spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych

Na terenie województwa mazowieckiego znajdują się dwa Obszary Szczególnie Narazone na zanieczyszczenie azotanami ze źródeł rolniczych (w skrócie OSN), m.in. **zlewnia rzeki Sony** (gminy Ciechanów, miasto Ciechanów, Regimin, Opinogóra Górna, Gołymin Ośrodek, Sońsk, Ojrzeń, Świercze, Gzy) oraz **miasto Pniewnik (gmina Korytnica)**.

W celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych na terenie OSN Sony w latach 2005-2006 zrealizowano następujące zadania:

1. Organizacja przez urzędy gmin, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poświętnem oraz Okręgową Stację Chemiczno – Rolniczą w Warszawie cyklu specjalistycznych szkoleń dla rolników.

2. Wykonano 1512 badań glebowych oraz 57 planów nawozowych w gminach: Gołymín, Gzy, Świercze, Ojrzeń, Opinogóra. Zadanie to zostało zrealizowane dzięki środkom finansowym uzyskanym od Marszałka Województwa Mazowieckiego.
3. W ramach monitoringu prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie wykonano badania zawartości azotanów oraz stopnia eutrofizacji w 4 punktach kontrolno - pomiarowych zlokalizowanych na ciekach: dopływ z Przedwojewa (1 punkt w m. Ciemnowko) i Sona (3 punkty: Ciemnowko, Sońsk, Łopacin).
4. Prowadzono monitoring wód przeznaczonych do spożycia - Powiatowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna w Ciechanowie i Pułtusk.
5. Prowadzono monitoring wód gruntowych i zawartość azotanów w glebie - Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Warszawie. Ponadto Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Warszawie organizowała spotkania indywidualne z rolnikami, którzy zostali objęci monitoringiem.
6. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Oddział w Ciechanowie przeprowadził 48 kontroli w zakresie przestrzegania zasad dobrej praktyki rolniczej w gospodarstwach.

W celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych na terenie OSN Pniewnik (gmina Korytnica) w latach 2005 i 2006 zrealizowano następujące zadania:

1. Przeprowadzono cykl specjalistycznych szkoleń dla rolników - Urzędy Gmin, Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Siedlcach oraz Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Warszawie.
2. Wykonano 39 szt. planów nawozowych. Zadanie to zostało zrealizowane dzięki środkom finansowym uzyskanym od Marszałka Województwa Mazowieckiego.
3. W ramach monitoringu prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Delegatura w Mińsku Mazowieckim wykonała badania zawartości azotanów w 10 punktach kontrolno - pomiarowych.
4. Prowadzono monitoring wód przeznaczonych do spożycia - Powiatowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna w Węgrowie.
5. Prowadzono monitoring wód gruntowych i zawartości azotanów w glebie - Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Warszawie.
6. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Delegatura w Mińsku Mazowieckim przeprowadziła 13 kontroli w zakresie przestrzegania zasad dobrej praktyki rolniczej w gospodarstwach.

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie w ramach realizacji *Programu działań ograniczających odpływ azotu ze źródeł rolniczych dla obszarów szczególnie narażonych* z terenu województwa mazowieckiego w latach 2005 – 2006 zrealizował następujące zadania:

1. Organizacja 104 szkoleń z zakresu ograniczania zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych.
2. Przeszkolenie 2 378 rolników.
3. Sporządzono 61 bilansów nawozowych w wybranych gospodarstwach rolnych, stanowiących podstawę prawidłowego gospodarowania nawozami organicznymi pochodzenia zwierzęcego w gospodarstwie.
4. Doradcy MODR udzielili 986 porad indywidualnych w zakresie prawidłowego gospodarowania nawozami organicznymi pochodzenia zwierzęcego w gospodarstwie.
5. Przeprowadzono ankietyzację i analizę ankietową 633 gospodarstw z terenu OSN zlewni rzeki Sony i 57 gospodarstw z gminy Korytnica.
6. Z terenu OSN zlewni rzeki Sony 326 (na 641 w rejestrze gminnym) rolników złożyło wnioski o przyznanie dofinansowania do budowy urządzeń do zagospodarowania odchodów.

1.8 Ograniczenie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (głównie: budowa nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych)

W latach 2005 - 2006 w ramach „*Programu ograniczenia zanieczyszczeń środowiska składnikami nawozowymi z produkcji zwierzęcej w województwie mazowieckim na lata 2003 – 2006*” zostało dofinansowanych przez WFOŚiGW 1972 inwestycji związanych z budową płyt obornikowych ze zbiornikiem na gnojówkę. Dzięki dotacji w 2005 r. największą płyt obornikowych

zostało wybudowanych w gminach Lutocin – 57 szt., Rzecznów – 55 szt., Gołymín Ośrodek – 45 szt. Natomiast w 2006 roku w gminach Stara Błotnica – 53 szt., Gozdowo - 53 szt. oraz Świercze – 48 szt. Program realizowany jest na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Zarządem Województwa Mazowieckiego, Wojewodą Mazowieckim oraz Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie.⁸

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z ramienia Wojewody Mazowieckiego był realizatorem działań doradczo – szkoleniowych w ramach *Programu ograniczenia zanieczyszczeń środowiska składnikami nawozowymi z produkcji zwierzęcej w województwie mazowieckim na lata 2003 - 2006*. Zgodnie z zapotrzebowaniem rolników, sygnalizowanym zwłaszcza na terenach realizacji inwestycji tj. budowy urządzeń przechowywania nawozów naturalnych w gospodarstwach, organizowane były **szkolenia z zakresu prawidłowego gospodarowania nawozami naturalnymi**. Szkolenia były prowadzone przez wykwalifikowanych doradców rolniczych MODR Warszawa, którzy kompleksowo przedstawiali problematykę prawidłowego gospodarowania nawozami organicznymi pochodzenia zwierzęcego w oparciu o aktualne przepisy prawne z zakresu ochrony środowiska w rolnictwie. Uczestnicy szkoleń otrzymali zaświadczenia o przeszkoleniu.

Ponadto w wybranych gospodarstwach rolnych województwa mazowieckiego sporządzono **bilanse nawozowe**, niezbędne do prawidłowego gospodarowania nawozami naturalnymi w gospodarstwie. Wszyscy rolnicy z województwa mazowieckiego mogli korzystać z bezpłatnych **porad indywidualnych** udzielanych przez terenowych i zakładowych doradców rolniczych w zakresie postępowania z nawozami organicznymi pochodzenia zwierzęcego.

1.9 Modernizacja i rozbudowa podczyszczalni i oczyszczalni ścieków przemysłowych w celu likwidacji przekroczeń norm emisyjnych i ograniczenia zrzutu substancji niebezpiecznych ze ściekami (przede wszystkim metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych)

Z informacji przekazanych przez zakłady przemysłowe (Vattenfall Heat Poland S.A., Tarchomińskie Zakłady Farmaceutyczne "Polfa" S.A., Przedsiębiorstwo Uboju Ilczak Sp. z o.o., Zakłady Elektronowe Lamina S.A., PLL LOT S.A., Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Duchnicach, Spółdzielnia Mleczarska "Ostrołęka", Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Siedlcach, Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Ciechanowie, Bioton S.A.) można stwierdzić, że prowadzono w latach 2005 – 2006 prace modernizacyjne dotyczące zarówno samych oczyszczalni, podczyszczalni, jak również kolektorów przemysłowych.

Przedsiębiorstwo Vattenfall Heat Poland S.A. - przebudowa instalacji odprowadzania ścieków przemysłowo – deszczowych w tym budowa kolektora doprowadzającego ścieki z neutralizatora i stacji demineralizacji do zakładowej przemysłowej oczyszczalni ścieków – Elektrociepłownia Siekierki.

W 2006 r. ArcelorMittal Warszawa – budowa podczyszczalni wraz z wewnętrzną kanalizacją dla ścieków zaolejonych w nowej walcowni.

W 2005 r. Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Duchnicach opracowała koncepcje oczyszczalni ścieków a w 2006 r. rozpoczęto jej budowę.

Bioton S.A. to - projekt nowoczesnej oczyszczalni ścieków.

1.10 Wdrożenie dyrektywy IPPC (nakłady inwestycyjne związane z ochroną wód)

Ustawa - prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. po raz pierwszy wprowadziła do polskiego prawa ideę zintegrowanego zarządzania korzystaniem ze środowiska, (dostosowanie prawa polskiego do wymogów unijnych zawartych w dyrektywie 96/61/WE). Pozwolenia takie wydawane są: w formie decyzji administracyjnej, na wniosek prowadzącego instalację. W odniesieniu do instalacji, do których istnieje obowiązek uzyskania zintegrowanego pozwolenia brak takiego pozwolenia powoduje wstrzymanie użytkowania instalacji w drodze decyzji, pod rygorem natychmiastowej wykonalności. Podobne konsekwencje rodzi eksploatacja instalacji z naruszeniem warunków pozwolenia zintegrowanego przez okres przekraczający 6 miesięcy. Rodzaje instalacji, których prowadzenie wymaga uzyskania zintegrowanego pozwolenia określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących znacząco

⁸ Źródło: *Sprawozdanie z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie za rok 2006 r.*

oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko. W rozporządzeniu tym wymieniono ponad 40 rodzajów instalacji, zgrupowanych w 6 kategoriach. Nowatorskie podejście ustawy - Prawo ochrony środowiska do zagadnień ochrony środowiska polega na zwiększeniu roli i odpowiedzialności zakładów produkcyjnych za ochronę środowiska, w tym wybór optymalnego sposobu chronienia środowiska jako całości. Zakłady są zobowiązane wdrażać najlepsze dostępne techniki.

Do czasu uchwalenia dyrektywy IPPC ochrona środowiska nastawiona była na zabezpieczenie poszczególnych elementów (wody, powietrza, gleby, flory i fauny) lub zabezpieczenie przed określonymi uciążliwościami (odpadami, promieniowaniem, hałasem, czy wibracjami). Taka „sektorowa” ochrona powodowała często, że zmniejszenie zanieczyszczenia jednego elementu środowiska pociągało za sobą zwiększone zanieczyszczenie innego. Nie uwzględniała też niekorzystnych przekształceń zanieczyszczeń powstających przy ich przedostawaniu się z jednego komponentu środowiska do innego, ani nie obejmowała zjawisk i procesów przekraczających granice jednego elementu środowiska. Zrodziło to potrzebę stworzenia nowych instrumentów prawnych, zapewniających całościowe, czyli zintegrowane, podejście do zapobiegania i ograniczania emisji zanieczyszczeń.

Wojewoda Mazowiecki w 2005r. wydał 16 decyzji – pozwoleń zintegrowanych, a w 2006 r. – 23 decyzje. Obecnie 86 przedsiębiorstw na terenie województwa mazowieckiego posiada pozwolenie zintegrowane.

Tabela 21: Wykaz przedsiębiorców, którzy w latach 2005 – 2006 uzyskali pozwolenie zintegrowane od Wojewody Mazowieckiego.

Wykaz wydanych przez Wojewodę Mazowieckiego Pozwoleń Zintegrowanych		
L.p.	2005	2006
1.	Ferma Drobiu Koźlakiewicz – Sp. cywilna, Wiśniewo	Vattenfall Heat Poland S.A. – Ciepłownia Wola, Warszawa
2.	Kozienicka Gospodarka Komunalna, Kozienice	Vattenfall Heat Poland S.A. – Elektrociepłownia Siekierki, Warszawa
3.	ECT Polska Sp. z o.o., Gostynin	Vattenfall Heat Poland S.A. – Elektrociepłownia Kawęczyn
4.	Krzysztof Chrzanowski, Płock	Vattenfall Heat Poland S.A. – Elektrociepłownia Żerań, Warszawa
5.	Radomskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Radpec” S.A., Radom	Zakład Usług Komunalnych USKOM Sp. z o.o., Mława
6.	Zakład Usług Komunalnych Gospodarstwo Pomocnicze Urzędu Miasta i Gminy w Nowym Mieście n/Pilicą.	Ferma Drobiu – Ernest Koźlakiewicz, Mława
7.	Orlen Asfalt Sp. z o.o., Płock	Ferma Drobiu - Mirosław Koźlakiewicz, Szeńsk
8.	Orlen Oil Sp. z o.o., Płock	Suominen – Polska Sp. z o.o., Grodzisk Mazowiecki
9.	PKN Orlen, Płock	Ferma Drobiu – Maria Milewska Kot, Słomczyn
10.	System Gazociągów Tranzytowych Europol Gaz S.A., Warszawa	Ferma Drobiu – Sławomira Nałęcz, Szlasy Umiemy
11.	Gospodarstwo Rolne Jegieliński Sp. z o.o., Głinojeck	System Gazociągów Tranzytowych „Europol Gaz” S.A., Warszawa
12.	Orlen Eko Sp. z o.o., Płock	Ferma Drobiu Bartkowski, Koźlakiewicz, Ludwiński Sp. j., gm. Głinojeck
13.	Basell Orlen Polyolefins Sp. z o.o., Płock	Metsä Tissue S.A., Konstancin Jeziorna
14.	Zarząd Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, Nasielsk	Zakład Unieszkodliwiania Stałych Odpadów Komunalnych w Warszawie
15.	Elektrownie Kozienice S.A., Kozienice	B.P. Print Sp. z o.o., Warszawa
16.	Zespół Elektrowni „Ostrołęka”, Ostrołęka	Polski Koncern Naftowy Orlen S.A., Płock
17.		Zakład Usług Komunalnych „USKOM” Sp. z o.o, Mława
18.		Anna Jaworska – Malewska, Magdalena Jaworska – Kucharczyk, Leśniczówka
19.		Wydawnictwo Bauer Sp. z o.o., Warszawa
20.		Gospodarstwo Hodowli Specjalistycznej - Jarosław Musielak, Korzeniówka
21.		Ferma Drobiu – Zbigniew Przywitowski, Biezuń
22.		Tarchomińskie Zakłady Farmaceutyczne Polfa S.A., Warszawa

23.		Mennica Polska S.A., Warszawa
-----	--	-------------------------------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od Wojewody Mazowieckiego.

1.11 Modernizacja, rozbudowa i budowa oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacji zbiorczej

Długość sieci kanalizacji ogółem (sanitarnej i ogólnospławnej) na terenie województwa mazowieckiego na koniec 2006 r. wyniosła 6 599,9 km, a wybudowanej w 2006 r. – 478 km (zgodnie ze sprawozdaniem z KPOŚK w 2006 r.).

Wykaz miast i gmin, które w latach 2005 – 2006 podejmowały działania związane z modernizacją, rozbudową i budową oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacji zbiorczej: Radzanów, Ciechanów, Garwolin, Łaskarzew, Miastków Kościelny, Sobolew, Borowie, Żelechów, Gostynin, Mała Wieś, Bodzanów, Wyszogród, Milanówek, Legionowo, Rzecznów, Łosice, Sarnaki, Dębe Wielkie, Latowicz, Mrozy, Nasielsk, Nowy Dwór Mazowiecki, Halinów, Józefów, Sobienie Jeziory, Kołbiel, Myszyniec, Boguty Pianki, Konstancin Jeziorna, Raciąż, Przasnysz, Pułtusk, Domaniów, Pionki, Skaryszew, Raszyn, Nadarzyn, Zbuczyn, Sochaczew, Nowa Sucha, Teresin, Kampinos, Stare Babice, Wołomin, Zielonka, Radzymin, Dąbrówka, Żabki, Miedzna, Zabrodzie, Brańszczyk, Policzna, Puszcza Mariańska, Dobrze, Klembów, Płock, Rościszewo, Przasnysz, Żyrdów, Góra Kalwaria, Suchożebry, Błonie, Nieporęt, Słubice, Wiskitki, Cegłów, Stoczek, Lesznówola, Rzańnik, Podkowa Leśna, Wieliszew, Piaseczno, Drobin, Siedlce, Sieciechów, Bielsk, Ożarów Mazowiecki, Nieporęt, Komorów, Serock, Sulejówek, Rzekuń, Słupno, Celestynów, Sochocin, Stara Biała, Czernice Borowe, Grabów, Mogielnica, Stary Lubotyń, Jedlińsk, Zatory, Baboszewo, Kałuszyn, Długosiodło, Izabelin, Stara Kornica, Borkowice, Jedlnia Letnisko, Sanniki, Sońsk, Przysucha, Górzno, Piastów, Czosnów, Hów, Szydłowiec, Grudusk, Baranów, Grodzisk Mazowiecki, Pilawa, Garwolin, Ostrów Mazowiecki, Brok, Grójec, Błędów, Garbatka Letnisko, Kadzidło, Stara Wieś, Obryte, Różan, Zakroczym, Tarczyn, Brwinów, Pruszków, Piastów, Bulkowo, Nowy Duninów, Sierpc, Szczutowie, Gozdowo, Mochowo, Zakrzew, Gózd, Kotuń, Sokołów Podlaski, Pniewnik, Kobyłka, Zielonka, Ząbki, Teczów, Głinojeck, Opinogóra Górna, Strzegowo, Chorzele, Sieciechów, Stoczek, Przytyk, Wieniawa, Warka, Wesola, Mińsk Mazowiecki, Otwock, Płońsk, Magdalenka, Solec, Brzeście, Łazy, Jednorzec, Łajski, Stok Lacki, Stok Lacki Folwark, Chodów, Moczydło, Radom, Jaktorów, Olszewo, Borki, Liw, Olszanka, Sokołów, Pniewy, Pilawa, Głinojeck, Wodynie, Przesmyk, Odrzywół, Radziejowice, Szreńsk, Sokołów Podlaski, Iłża, Węgrów, Mszczonów, Skórzec, Teczów, Jabłonna, Mława, Żuromin, Nowy Duninów, Wodynie, Pokrzywnica, Gąbin, Kosów Lacki, Starożreby, Łomianki, Michałowice, Wyszaków, Warszawa.

Poniższa tabela przedstawia ocenę zgodności oczyszczalni ścieków z dyrektywą 91/271/EWG dla aglomeracji w województwie mazowieckim, które:

- powinny spełniać wymogi Prawa wodnego i Traktatu Akcesyjnego w terminie do dnia 31 grudnia 2005 r. lub wcześniej
- powinny spełnić wymagania w latach 2006 – 2010.

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Tabela 22: Ocena zgodności oczyszczalni ścieków z dyrektywą 91/271/EWG dla aglomeracji w województwie mazowieckim, stan: 31 grudnia 2006 r.

Lp.	Nazwa aglomeracji	Gminy wchodzące w skład aglomeracji	Wielkość aglomeracji z Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych i Aneksu [RLM]	Adres oczyszczalni ścieków	Przepustowość projektowana			Rzeczywista ilość ścieków dopływających w 2006r.			Stężenie zanieczyszczeń w ściekach surowych dopływających w 2006r. do oczyszczalni ¹ [mg/l]					Stężenie zanieczyszczeń w ściekach oczyszczonych odprowadzonych w 2006r. ¹ [mg/l]					Ogólna ocena spełnienia wymagań przez aglomerację ² (uwagi)
					m ³ /d b	RL M	7/4 x 100 %	m ³ /d b	RLM	10/4 x 100 %	BZT ₅	ChZT _{Cr}	Zawiesina ogólna	azot ogólny	fosfor ogólny	BZT ₅	ChZT _{Cr}	zawiesina ogólna	azot ogólny	fosfor ogólny	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
DELEGATURA WIOŚ: CIECHANÓW																					
1	Ciechanów	Ciechanów + gm. Ciechanów	149 673	06-400 Ciechanów ul. Szczurzynek 1	15 000	60 000	40	9789	141 124	94	865	1 736	599	120	18,4	3,4	33,3	7	11,2	0,94	nie spełnia
2	Płońsk	Płońsk, Baboszewo, Załuski	59 050	Poświętne 09-100 Płońsk	8760	65 066	113	4 796	64 998	110	814	1 475,8	418,3	106,4	14,6	5,6	39,5	8	12,4	0,80	spełnia
3	Pułtusk	Pułtusk	19 100	06-102 Pułtusk ul. Wyszowska 2	5400	19 500	102	2 490	18 924	97	456	960	365	107	18	6,0	44,0	14	6,2	0,80	spełnia
4	Sońsk	Sońsk	5 640	Komory Dąbrowne 06-430 Sońsk	650	7 558	134	363	6 050	107	1000	1546	437	112	16,8	4,0	34,0	7	14,0	0,89	spełnia
5	Żuromin	Żuromin + gm. Żuromin	15 000	09-300 Żuromin ul. Zamojskiego 1	2 500	14 583	97	1 086	7 046	48	389	1 103	567	89	12,3	9,2	35,4	14	12,2	0,09	spełnia
6	Zakroczym	Zakroczym	3 896	05-170 Zakroczym ul. Parowa Okólna 3 b	1 750	11 667	299	851	3 323	85	234	537	361	b.b	b.b	6,1	38,6	10	b.b	b.b.	spełnia
7	Nowy Dwór M.	Nowy Dwór M.	39 804	ul. Generała Berlinga 100 05-100 Nowy Dwór M.	7 000	42 000	106	2 723	29 903	75	659	1 011	426	58,9	20,3	6,8	52,1	21,0	7,0	0,7	spełnia
8	Głinojeck	Głinojeck + gmina	8 060	Garwarz-Stary	1 100	10 083	125	367	1 217	15	199	514	118	54,8	9,8	2,0	28,6	<5	8,8	2,2	spełnia

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

		Głinojeck		06-400 Głinojeck																		
9	Sochocin	Sochocin + gmina Sochocin	2 044	Kondrajec 09-100 Sochocin	230	2 853	140	60	486	36,3	486,4	868	199	110	17,1	11,6	65,7	16	34,6	4,5	spełnia	
10	Mława	Mława	60 139	06-500 Mława ul. Płocka 6	8 000	46 000	76	47 72	92 259	153	1 160	2364	650	92,1	22	6,9	40,2	8	9,1	0,99	nie spełnia	
11	Regimin	Regimin	2 569		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nie spełnia	
12	Grudusk	Grudusk	2 159	06-460 Grudusk	300	2 500	116	111	1 101	51	595	1 323	730	b.b.	b.b.	4,7	52,8	6	b.b.	b.b.	spełnia	
13	Strzegowo	Strzegowo	2 733	06-445 Strzegowo	780	6 500	238	181	2 486	91	824	1725	596	b.b.	b.b.	7,0	44,0	26	b.b.	b.b.	spełnia	
14	Nasielsk	Nasielsk	7 372	05-190 Nasielsk ul. Kolejowa	2 000	13 000	176	710	7573	103	640	1910	568	155	45	7,0	31,6	7	5,2	0,70	spełnia	
15	Pomiechówek	Pomiechówek	4 147	Brody 05-180 Pomiechówek	300	1 500	36	185	1390	34	451	1048	322	b.b.	b.b.	23,0	116,0	17	b.b.	b.b.	nie spełnia	
16	Raciąż	Raciąż	4 800	09-140 Raciąż Ul. Szwedzka	292	3250	68	282	4216	88	897	2170	332	-	-	23,2	98,0	27	b.b.	b.b.	nie spełnia	
DELEGATURA WIOŚ: MIŃSK MAZOWIECKI																						
1	Garwolin	Garwolin	27875	08-400 Garwolin, ul. II Armii Wojska Polskiego	7000	2240 3	80	5111	3256 6	117	382,3	748,4	499,4	69,3	7,78	11,8	63,41	23,1	12,1	0,67	spełnia	
2	Sobolew	Sobolew	3732	08-460 Sobolew	790	8683	232	57	730	20	768	1109	598	173,6	b.d.	12,5	53,0	17,3	9,8	0,62	spełnia	
3	Żelechów	Żelechów	6195	08-430 Żelechów, ul. Piłsudskiego 51	800	5833	94	298	1972	32	397	728	280	92,2	14,4	18,5	54,5	21,6			spełnia	
4	Sulejówek	Sulejówek	17678	05-070 Sulejówek, ul. Poligonowa 1	1800	1248 0	71	1018 ,4	7163	41	422	964,5	305	120	17,8	16,52	82,52	22,6			nie spełnia	
5	Mińsk Mazowiecki	Mińsk Mazowiecki	50743	05-300 Mińsk Mazowiecki ul. Chróścielewsk iego	7700	5500 0	108	5965	5438 1	107	547	1232,5	558,5	110,5	19,2	8,1	33,4	7,8	12,2	0,9	spełnia	

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

6	Maciejowice	Maciejowice	7700	08-480 Maciejowice	450	6190	80	22,9	237	3	620	1776	382			18,1	126	36,3			nie spełnia
7	Kotuń	Kotuń	2222	08-130 Kotuń	200	2222	100	197	1527	69	465	1081	401,5			7,75	62,5	11,2			spełnia
8	Dębę Wielkie	Dębe Wielkie	8061	05-311 Dębe Wielkie	242	2210	27	55,5	710	9	766,5	1112	680			4,0	47,4	6,8			nie spełnia
9	Pilawa	Miasto i Gmina Pilawa	4671	08-440 Pilawa	500	3770	81	427	2415	52	339,4	618,9	249,6			27,2	74,7	28,3			nie spełnia
			2620	08-440 Trąbki	640	2620	100	212	711	27	201,3	422,8	133,2			11,9	37,2	13,9			spełnia
10	Łosice	Łosice	7506	08-200 Łosice, ul. Białostocka	1120	7709	103	474	6952	93	880	1417	520			18,2	77,6	18,2			spełnia
11	Stara Kornica	Stara Kornica	2679	08-205 Stara Kornica	360	2220	83	84	756	28	540	1156	264			22	165	25,2			nie spełnia
12	Halinów	Halinów	4500	Długa Kościelna 05- 074 Halinów	1214	1139 1	253	562	1032 9	230	1102, 7	2655,0	760,5	98,2	16,3	23,6	90,3	12,4	31,9	5,9	spełnia
13	Łaskarzew		4870	<i>Łaskarzew 08- 450 ul. Wolska100</i>	1200	6600	136	534	2937	60	330	908,2	122,9			36,45	118,4	29			nie spełnia
14	Siedlce	gm. Siedlce	175000	08-110 Siedlce ul. Zamiejska1 dwie oczyszczalnie	2400 0	1750 00	100	1402 4	9513 0	59	407	1001	509	75,9	15,5	6,16	44,8	10,8	11,4	0,73	nie spełnia
								3058	7849		154	360	135	55,7	6,12	3,54	36,1	10,3	16,9	0,94	spełnia
15	Wołomin	Wołomin Kobyłka	85486	05-200 Wołomin Leśniakowizn a Oczyszczalni a „KRYM”	1200 0	7950 0	93	5358	4000 6	47	448	857	390	79,8	16,4	10	56	12	21,5	1,4	nie spełnia
16	Węgrów	Miasto Węgrów gmina Liw	31453	07-100 Węgrów ul. Targowa 3	5050	3976 7	126	2644	1983 0	63	450	1012	490	76	17,3	7,63	61,27	20,0	9,33	1,77	spełnia
17	Łochów	Miasto i Gmina Łochów	17000	07-130 Łochów ul. Przemysłowa	1300	1150 0	68	466	3981	23	512,6	1656,2	836,4			27,5	100,6	18,4			nie spełnia
18	Borowie	Borowie	2200	ul. Kasztanowa,	200	1900	86														nie spełnia

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

				08-412 Borowie																	
19	Miastków Kościelny	Miastków Kościelny	3000	08-420 Miastków Kościelny ul. Wyczółkowskiego,	120	1200	40														nie spełnia
20	Radzymin	Radzymin	30500	ul. Weteranów 99, 05-250 Radzymin	2080	19070	63	776	22566	74	1744,8	2666	1180,5	148,5	24,1	16,9	55,5	35,9	12,9	1,1	nie spełnia
21	Dobre	Dobre	3163	Zdrowówki 05-307 Dobre	175	1591	50	99,7	906	27	545,4	1024,4	629,8	98	20,6	26,7	75,1	18,3			nie spełnia
22	Klembów	Klembów	4975	Klembów	500	4453	90														nie spełnia
23	Sokolów Podlaski	Sokolów Podlaski	25111	08-300 Sokolów Podlaski ul. Kosowska 75	10000	83300	331	5410	48113	192	533,6	1296,6	386,4	69,1	19,0	8,34	36,2	8,7	8,0	1,0	spełnia

(1) Aglomeracja TRĄBKI figurująca pod poz.178 w KPOŚK nie została utworzona. Zgodnie z rozporządzeniem 111 Wojewody Mazowieckiego TRĄBKI zostały włączone do aglomeracji PILAWA. DELEGATURA WIOŚ: OSTROŁĘKA

1	Różan	gm. mw	2 881	06-230 Różan, ul. Tadeusza Kościuszki	500	3750	130	295	3097,5	107,5	630	826,2	638	-	-	8,5	48,2	9,4	-	-	spełnia
2	Kadzidło	gm. w	3 820	07-420 Kadzidło, ul. Lokalna	340	2380	62,3	146	2287	59,9	940	1178,5	438	-	-	14,5	59,8	11,5	-	-	nie spełnia (ze względu na przepustowość oczyszczalni).
3	Myszyniec	gm. mw	3 026	07-430 Myszyniec, ul. Strzelców Kurpiowskich	400	5333	176,2	210	2800	92,5	800	1200	600	-	-	16	92	11	-	-	spełnia
4	Ostrów Mazowiecka	m. Ostrów Maz., gm. Ostrów Maz.	60 717	07-300 Ostrów Maz., ul. Olszynowa 16	8000	50 000	82,3	5387	66 108	108,9	736,4	1120,5	421,8	75,9	30,3	6,8	22,3	7,2	8,24	0,53	spełnia
5	Chorzele	gm. mw	32 926	06-330 Chorzele, ul. Ruda	1500	32 926	100	1200	30 000	91	1 500	2568	780	75,2	54,9	11	49,1	11	7,4	1,68	spełnia
6	Ostrołęka	Ostrołęka, Rzekuń,	88 253	07-410 Ostrołęka ul.	20 000	118 000	133,7	12 855	84 110	95,3	392,6	803,5	383,9	53,9	24,6	5,7	54,4	21,2	22,4	0,9	nie spełnia (ze względu na

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

		Olszewo-Borki		Chemiczna 2																	przekroczenie dopuszczalnego stężenia azotu og.).
7	Maków Maz.	Maków Maz., Szelków, Karniewo	31 042	6-200 Maków Maz. ul. Moniuszki 117	3500	21 000	67,7	1981	15 452	49,8	468	1085,6	461	114	17,4	28,6	106,3	34	58	4,7	nie spełnia (ze względu na przepustowość i przekroczenie dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń -BZT ₅ , azot og., fosfor og.)
8	Przasnysz	Przasnysz, g., Przasnysz Czernice Borowe	23 111	06-300 Przasnysz ul. Makowska 192	4000	19 200	83	2524	14 148	48,2	468	1085,6	461	98,7	17,8	7,6	33,7	18,1	23,6	1,0	nie spełnia (ze względu na przepustowość i przekroczenie dopuszczalnego stężenia azotu og.).
9	Wyszków	gm. mw	28 220	Rybieńko Stare gm. Wyszków	4500	44 250	156,8	3289	22 091	78,3	403	1017,3	321,8	94,3	14,6	50,6	155,9	42,1	75,9	10,5	nie spełnia (ze względu na przepustowość i przekroczenie dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń -BZT ₅ , CHZT, 10zawiesina og., azot og., fosfor og.).
10	Brok	Brok, g., Brok	5 035	07-306 Brok ul. Głęboka	200	1700	33,8	42	791	15,7	1130	1520	334	-	-	25	52,6	12	-	-	nie spełnia (ze względu na przepustowość oczyszczalni).
11	Krasne	g., Krasne, g., Płoniawy Bramura	3 547	06-408 Krasne	-	-	-	36	300	8	500	780	300	-	.	126,3	308,7	152	-	-	nie spełnia
DELEGATURA WIOŚ: PŁOCK																					
1	Sierpc	Gmina-Miasto Sierpc	97084	Sierpc, ul. Bojanowska 1	6412	9500 0	98	4281	9037 7	93	1266, 58	1863,59	531,3 3	87,3	18,62	7,99	72,36	17,47	10,76	0,81	spełnia
2	Teresin	Teresin	15000	Granice, 96-515 Teresin	1000	5500	37	936	6396	43	410	879	379	-	-	7	50	3	-	-	nie spełnia

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

3	Puszcza Mariańska	Puszcza Mariańska	2520	Puszcza Mariańska ul. Papczyński o 96	160	749	30	137	836	33	366	1109	216	-	-	28,5	100,85	47,9	-	-	nie spełnia
4	Gąbin	Gąbin	4200	09-530 Gąbin ul. Cmentarna	400	2000	48	316	1359	32	258	601,2	201	-	-	7,25	52,63	28	-	-	nie spełnia
5	Wyszogród	Wyszogród	2907	Wyszogród ul. Kościuszki	1050	2625	90	303	2575	89	510	50	1390	-	-	8,5	50	12,3	-	-	spełnia
6	Gostynin	Miasto Gostynin	19992	ul. Ziejkowa 21 Gostynin	7668	43200	216	3180	16816	84	317,28	623,71	351,92	60,46	10,66	7,68	43,56	15,5	30,26	1,98	nie spełnia
7	Sochaczew	Gmina Sochaczew	60974	Al. 600-lecia 69 Sochaczew	6000	34000	56	4126	21180	35	308	733,1	557,9	60,1	18	4,99	34,9	19,1	5,64	0,56	spełnia
				ul. 15 Sierpnia 106 Sochaczew	1950	20000	33	1600	18427	30	691	987,6	199,9	40	8	12,2	60,7	20,5	3	1,5	
8	Mszczonów	Mszczonów	15000	Grabce Józefpolskie	1400	8000	53	915	6710	45	440	1042	413	-	-	11,8	58,4	23,5	-	-	nie spełnia
9	Żyrardów	Żyrardów, Jaktorów, Radziejowice	55482	Ul. Czysta 5, 96-300 Żyrardów	18000	52800	95	6837,5	38518	69	338	917	430	90	7,6	8,2	43,2	15,4	26,5	1,2	spełnia
10	Łąck	Łąck	5800	Zażdzież, gm. Łąck	400	2700	47	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nie spełnia
11	Słupno	Słupno	3000	Słupno, ul. Młynarska	451	2478	83	439	878	29	120	252	134	-	-	4,7	33,1	28,44	-	-	spełnia
12	Nowy Duninów	Nowy Duninów	2200	Nowy Duninów, ul. Gostynińska 1a	150	1000	45	68,3	455	21	400	800	700	-	-	10,7	40,5	7,40	-	-	nie spełnia
13	Bielsk	Bielsk	3643	Bielsk, ul. Glinki	245	3067	84	225,16	1726	47	460	961	259	-	-	5,0	52	7,6	-	-	spełnia
14	Szymanów	Teresin	3065	Szymanów	50	333	11	40	277	9	416	801	229	-	-	15	98	28	-	-	nie spełnia
15	Bartniki	Puszcza Mariańska	4000	Bartniki ul. Relaks 6	315	740	19	152	2592	65	1023	1876	119	-	-	20,25	76,85	31,4	-	-	nie spełnia
16	Wisłitki	Wisłitki	2904	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nie spełnia
17	Płock	Miasto Płock	170321	Oczyszczalnia „Maszewo” gm. Stara Biała	26000	195000	114	18972	122053	72	386	846	327	75	10,2	15	88	19	65	2,6	nie spełnia

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

				Oczyszczalnia „Radziwie” ul. Popłacińska Płock	500	4000	2	238	3602	2	908	2010	988	-	-	11	81	15	-	-	
				Oczyszczalnia „Góry” ul. Kutnoska Płock	280	2000	1	107	900	1	505	1113	673	-	-	7	50	10	-	-	
DELEGATURA WIOŚ: RADOM																					
1	Nowa Wieś	Kozienice	2506	Kozienicka Gospodarka Komunalna ul. Przemysłowa 15 Kozienice-Oczyszczalnia ścieków w Nowej Wsi	609	4067	162	189	1946	78	616,7	1126	618,6	-	-	7,56	52,32	17,8	-	-	spełnia
2	Szydłowiec	Szydłowiec	22344	Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. ul. Wschodnia 11 Szydłowiec-Oczyszczalnia ścieków ul. Sowińskiego 52a	3500	20000	89,5	1692	15679	70	560	1292	600	120	23	5	23	9	14	2,5	spełnia
3	Garbatka Letnisko	Garbataka Letnisko	3957	G.Z.G.K. Garbatka Letnisko – Oczyszczalnia ścieków w Bąkowcu	740	3262	82,4	257	1917	48,4	447,5	1094,1	437,7	-	-	30,6	108,4	21,5	-	-	nie spełnia z uwagi na stężenie BZT ₅
4	Zwoleń	Zwoleń	15000	Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. Bogusza 19-Oczyszczalnia ścieków ul. Podłączna 10	2550	18330	122	1505,5	1716	11,4	68,38	244,08	70,02	-	-	11,7	34,97	11,7	-	-	spełnia
5	Grójec	Grójec	40450	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Grójcu – Oczyszczalnia ścieków Grójec -	5200	41014	101,4	4187	24661	61	353,4	623,6	181	60,6	9,46	9,4	43,4	14,3	7,16	0,76	spełnia

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

				Kobylin																		
6	Warka	Warka	57331	Zakład Usług Komunalnych w Warce – Oczyszczalnia ścieków w Warce	1348 0	9900 0	173	3755	2015 0	35	322	759,3	557,7	65,4	8,6	8,1	37,8	13	10,8	1,6	spełnia	
7	Góra Kalwaria	Góra Kalwaria + gmina	20341	Zakład Gospodarki Komunalnej w Górze Kalwarii – Oczyszczalnia ścieków w Moczydłowie	4466	4816 7	237	2749	1083 0	53	236,3 8	505,83	113,6 3	84,28	14,88	5	45,89	3,58	14,36	1,01	spełnia	
8	Radom	Radom, Zakrzew, Jedlnia Letnisko	300477	Wodociągi Miejskie Sp. z o.o. ul. Filtrowa 2 Radom – Oczyszczalnia ścieków ul. Energetyków 24	4000 0	3000 00	99,8	3861 1	2660 43	88,5	413,4 2	846,89	264,5 2	74,2	12,39	8,85	49,57	22,61	22,52	0,82	spełnia	
9	Białobrzegi	Białobrzegi + gmina	42057	Zakład Wodociągów i Kanalizacji Zakład Budżetowy ul. Rzemieśnicza 30-oczyszczalnia ścieków ul. Spacerowa	4000	5841 7	139	1342	2370 4	56,4	1059, 8	2083,9	659,3	80,4	12,2	11,93	66,6	24,9	10,89	0,65	spełnia	
10	Kozienice	Kozienice	48500	Kozienicka Gospodarka Komunalna ul. Przemysłowa 15 Kozienice- Oczyszczalnia ścieków	7629	4845 0	99,8	3224	2675 9	55	498	943	397,5	79,3	16,2	5,7	41,45	24,4	28,2	0,96	spełnia	
11	Pionki	Pionki	29340	Oddział Wodno-Kanalizacyjno -Ciepłowniczy	1000 0	4000 0	136	2702 ,6	1206 5	41	267,8	687,5	234,1 5	53,96	3,39	16,85	60,15	19,56	25,37	1,95	spełnia	

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

				ul. Leśna 3- oczyszczalnia ścieków ul. Dr. M. Garszwo 99																		
12	Jedlińsk	Jedlińsk	7568	Zakład Gospodarki Komunalnej ul. Ogrodowa 51a Jedlińsk – oczyszczalnia ścieków ul. Łąkowa	220	3900	51,5	147	1139	15	465	877,5	365	-	-	37,5	82	14	-	-	nie spełnia z uwagi na przepustowo ść	
13	Lipsko	Lipsko	13114	Zakład Gospodarki Komunalnej ul. Solecka 89 Lipsko – oczyszczalnia ścieków	2500	2916 6	222, 4	1716	1297 9	98,9	453,8	856,3	227,5	69	10,4	93%	87%	86%	47%	50%	spełnia	
14	Tczów	Tczów	3000	Gminna oczyszczalnia – Urząd Gminy Tczów	120	1200	40	62,2	3-5	102	294	504,6	206	-	-	12,3	43,2	9,5	-	-	nie spełnia z uwagi na przepustowo ść	
WARSZAWA																						
1	Żabia Wola	Żabia Wola	4050	Żabia Wola ul. Jesionowa	250	2083	51	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nie spełnia
2	Runów	Piaseczno	24505	Runów	1200	1060 0	43	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nie spełnia
3	Lesznów	Lesznów	7000	Łoziska	3000	1213 2	173	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nie spełnia
4	Konstancin - Jeziorna	Konstancin - Jeziorna	29369	Konstancin - Jeziorna	7087	4724 7	161	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nie spełnia
5	Brwinów	Brwinów	2500	Moszna	770	7700	1680	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nie spełnia
				Grudów	3430	3430 0		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
6	Grodzisk Mazowiecki	Grodzisk Maz., Podkowa Leśna, Milanówek	176839	Grodzisk Maz. ul. Chrzanowska 2	1050 0	1470 00	83,1	9396	1274 72	72,1	814	1613	960	81,3	15,4	25,0	75,9	29,0	49,9	2,57	nie spełnia (azot ogólny)	
7	Głusków	Piaseczno	2561	Bąkówka ul. Parkowa	700	4100	160	116	778	30	402,6	695	366	-	-	4,93	49,12	10,43	-	-	spełnia	

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

				21																		
8	Zalesie Górne	Piaseczno	27849	Wólka Kozodawska ul. Herbacianej Róży	2420	1415 7	51	593	3835	13,8	388	803	360	-	-	5,67	49,64	10,83	-	-	nie spełnia - przepustowość	
9	Piaseczno	Piaseczno	113720	Piaseczno ul. Żeromskiego 39	2000 0	1635 00	144	1085 2	1361 93	120	753	1257	494	100,8	10,52	13,3	108	19,6	53,1	1,68	nie spełnia (azot ogólny)	
10	Raszyn	Raszyn	31984	Falenty, Raszyn	4500	3825 0	120	2306	1844 8	57,7	480	928	477	88,3	12,3	11,0	47,8	16,9	24,2	2,4	spełnia	
11	Wiązowna	Wiązowna	14046	Emów ul. Wiązowska 2A	1600	1168 0	83	71,4	745	5,3	626,5	1144,8	467,5	107,8	17,0	8,0	60,3	17,5	15,6	2,0	spełnia	
12	Izabelin	Izabelin	7674	Truskaw ul. Mokre Łąki 8	850	7500	98	501	2728	35,5	326,7	821,1	277,1	-	-	3,1	36,4	1,8	-	=	spełnia	
13	Łazy	Lesznówola	3000	Łazy ul. Rolna 9	861	3168	106	257, 8	751	25	174,7	344	166,7	46,7	8,8	15,0	56,0	7,3	7,1	1,16	spełnia	
14	Stare Babice	Stare Babice	14111	Stare Babice ul. Kutrzeby 36	3000	2250 0	159	1346 ,1	7289	51,6	324,9	778,1	368,6	60,3	13,8	4,4	39,5	1,7	3,1	0,5	spełnia	
15	Łomianki	Łomianki	27 000	Łomianki ul. Brukowa 2a	4240	2660 0	98,5	1748 ,3	1334 5	49,4	458	1125	504	89,9	9,8	8,6	37,4	8	11,8	2,1	spełnia	
16	Błonie	Błonie, Leszno	46191	Błonie ul. Towarowa 5	4800	5300 0	114, 7	3616	4203 6	91	697,5	1159,3	452,1	76,8	24,2	5	81	8,8	10,1	1	spełnia	
17	Otwock	Otwock, Józefów, Karczew, Celestynów	132837	Otwock ul. Kra szewskiego 1	1500 0	8275 0	62,3	1058 8	9628 4,5	72,5	593	1242	436,5	95,2	17,5	7,9	46,9	20,1	15,5	2,19	nie spełnia	
18	Pruszków	Pruszków, Piastów, Michałowice, Ożarów Maz., Brwinów, Dzielnica Ursus m. st. Warszawy	236 282	Pruszków ul. Domaniowska 23	60 000	208 000	88	3684 5,3	2547 54,5	108	414,8 5	966,15	592,7	78,9	11,6	4,8	27,7	22,6	7,4	0,3	spełnia	

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

19	Serock	Wieliszew, Serock Nieporęt, Pomieczówek	25 910	Oczyszczalnia ścieków „Dębe” Dębe 77, 05- 140 Serock	8 250	40 150	155	2855 ,9	15 29 1	59	321,2	692,9	327,0	55,7	10,1	4,6	30,8	5,6	13,6	2,5	nie spełnia wymagań dyrektywy w zakresie fosforu ogólnego: nie osiągnięto min. % redukcji i przekroczono stężenia dopuszczalne
20	Warszawa	Legionowo, Jabłonna, Ząbki, Marki, Zielonka, Dzielnice m. st. Warszawy: Białołęka, Wawer, Rembertów, Wesoła, Targów ek, Praga Płn. , Praga Południe	3 061 142	Oczyszczalnia Ścieków „Czajka” ul. Czajka 4/6, Warszawa	400 000	2 04 6 667	79	174 117	806 742	31	278	715	456	54,1	10	6	48	17	19,8	1,2	nie spełnia [Oczyszczalnia nie spełnia wymagań , nie osiągnięto min % redukcji w zakresie azotu ogólnego i przekroczono max. stężenia dla azotu ogólnego i fosforu ogólnego]
		Część pld. W- wy: Służewiec Przemysłowy, Grabów, Natolin, Powsin Ursynów, Wilanów, Siekierki, Sadyba, Czeriaków	466 852	Oczyszczalnia Ścieków „Południe” ul. Syta 190/192, Warszawa	112 000	466 667	99,9 6	61 683	326 920	70	318	578	364	52,1	9,7	4,9	23	8	9,7	0,8	[Oczyszczalnia spełnia wymagania]

Zródło: WIOS

1.12, 1.13, 1.14 Opracowanie map akustycznych i programów ochrony przed hałasem dla obszarów położonych wzdłuż głównych dróg, linii kolejowych i lotnisk (m.in. Warszawa i Sochaczew), opracowanie map akustycznych i programów ochrony przed hałasem dla aglomeracji powyżej 250 tys. i 100 tys. mieszkańców

Zgodnie z art. 14 Ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. 01, Nr 100, poz. 1085 z późn. zm.) wynika obowiązek sporządzenia przez powiaty map akustycznych i programów ochrony środowiska przed hałasem w następujących terminach:

1. **30 czerwca 2007 r.** - mapy akustyczne aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- **30 czerwca 2008 r.** – program ochrony środowiska przed hałasem,
2. **30 czerwca 2012 r.** – mapy akustyczne aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- **30 czerwca 2013 r.** – program ochrony środowiska przed hałasem.
3. **30 czerwca 2007 r.** – programy dla terenów poza aglomeracjami poddanych oddziaływaniu hałasu wywołanego eksploatacją obiektów komunikacyjnych, która może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach.

Kolejny raport zawierać będzie liczbę powiatów, które dotrzymały terminu i sporządziły mapę akustyczną dla swojej aglomeracji.

W 2005 r. została wykonana mapa akustyczna Portu Lotniczego im. F. Chopina. Mapa została przekazana do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego.

1.15. Budowa ekranów akustycznych zabezpieczeń antywibracyjnych podtorzy tramwajowych oraz instalacja ekranów o zwiększonej izolacyjności w aglomeracjach miejskich

Najpoważniejsze problemy związane z uciążliwością hałasu na terenie województwa mazowieckiego występują w Warszawie i jej najbliższych okolicach, gdzie występują wszystkie rodzaje źródeł hałasu: drogowy, kolejowy, przemysłowy i lotniczy, często kumulując się na niektórych obszarach. Warszawa należy do miast najbardziej zagrożonych hałasem, zarówno pod względem liczby ludności narażonej na hałas jak i wielkości powierzchni objętej ponadnormatywnym hałasem. Na terenie Warszawy głównym źródłem hałasu jest hałas drogowy (samochodowy i tramwajowy).

W ostatnich latach hałas ma charakter wzrostowy z uwagi na znaczny wzrost natężenia ruchu pojazdów. Największe zagrożenie hałasem występuje w pobliżu głównych ulic i dróg wjazdowych (np. Trasa Łazienkowska, Trasa Toruńska – AK, ul. Marszałkowska, Al. Jerozolimskie, ul. Grójecka, Al. Krakowska, ul. Puławska i inne), gdzie równoważny poziom dźwięku przy zabudowie mieszkaniowej niejednokrotnie przekracza 75 dB i jest wyższy od wartości dopuszczalnych o 10 – 20 dB. Największy udział w powstawaniu wysokich poziomów hałasu mają pojazdy ciężkie i autobusy.

Prawidłowe kształtowanie klimatu akustycznego polega na zmniejszeniu poziomów hałasu u samego źródła oraz na zmniejszaniu poziomów hałasu metodami akustyczno – urbanistycznymi i akustyczno – budowlanymi na drodze między źródłem, a odbiorcą. Ograniczenie hałasu komunikacyjnego poprzez modernizację taboru i poprawę nawierzchni dróg jest mało skuteczne, gdyż jednocześnie wzrasta natężenie ruchu pojazdów. Podstawową metodą jest budowa ekranów akustycznych i indywidualna ochrona w postaci zwiększenia izolacyjności akustycznej przegród budowlanych.⁹

Na terenie województwa mazowieckiego w latach 2005 – 2006 podjęto działania mające na celu ograniczenie hałasu drogowego:

1. Warszawa, ul. Hynka nad ul. Żwirki i Wigury – wymiana ekranów dźwiękochłonnych.
2. Warszawa, ul. Hynka – ul. Łopuszańska nad Al. Krakowską – budowa ekranów dźwiękochłonnych.
3. Warszawa, ul. Wał Miedzeszyński na odcinku od ul. Wersalskiej do Mostu Poniatowskiego – budowa ekranów dźwiękochłonnych (zadanie zostało zrealizowane w 30% - stan na koniec 2006 r.).
4. Warszawa, ul. Rosoła, odcinek: Belgradzka – ul. Jeżewskiego, strona wschodnia - budowa ekranów dźwiękochłonnych.
5. Warszawa, Tramwaje Warszawskie Sp. z o.o. – wykonano zabezpieczenie antywibracyjne podtorzy tramwajowych w ramach realizacji projektu budowa trasy tramwajowej Bemowo – Młociny

⁹ Strona internetowa: www.mazowsze.uw.gov.pl/news

oraz rozbudowy pętli tramwajowej „Piaski”. Przedsięwzięcie miało na celu ograniczenie wibracji i hałasu pochodzącego od eksploatacji torowiska tramwajowego.

6. Węgrów, Trasa Śródmiejska – budowa 700 m² ekranów akustycznych na odcinkach tras komunikacyjnych.

1.16 Doprowadzenie do właściwego stanu jezior: Zdwojskiego, Łąckiego Dużego i Małego, Ciechanowskiego i Górskiego

W związku z suszą hydrologiczną, która doprowadziła do obniżenia poziomu wód gruntowych oraz wód powierzchniowych w rzekach i jeziorach oraz pogorszenia jakości wód, masowego śnięcia ryb w jeziorach Zdwojskim, Łąckim i Ciechanowskim zostało podpisane *porozumienie* (wrzesień 2004 r.) w sprawie działań na rzecz renaturyzacji jezior w zlewni cieków Wielka Struga. *Porozumienie* miało na celu poprawę stanu jezior na terenie powiatu płockiego.

Porozumienie zostało zawarte pomiędzy: Zarządem Województwa Mazowieckiego reprezentowanym przez Marszałka Województwa Mazowieckiego i Wicemarszałka, Wojewodą Mazowieckim, Mazowieckim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska w Warszawie, Zarządem Powiatu w Płocku reprezentowanym przez Starostę Płockiego i Wicestarostę, Gminą Łąck reprezentowaną przez Wójta Gminy Łąck, Nadleśniczym Nadleśnictwa Łąck, Agencją Nieruchomości Rolnych reprezentowaną przez Zastępcę Dyrektora Oddziału Terenowego w Warszawie, Miastem Płock reprezentowanym przez Prezydenta Miasta Płocka, Miastem i Gminą Gąbin reprezentowanym przez Burmistrza Miasta i Gminy Gąbin oraz Zarządem Okręgu Płocko – Włocławskiego Polskiego Związku Wędkarskiego reprezentowanym przez Zastępcę Dyrektora Biura Rejonu w Płocku.

Celem powyższego *Porozumienia* jest ratowanie jezior w powiecie płockim poprzez przywrócenie utraconej retencji wodnej, poprawę jakości wód oraz dążenie do właściwego zagospodarowania przestrzeni wokół tych jezior. Instytucje współdziałające w ramach *Porozumienia* przyjęły harmonogram działań na lata 2004 – 2010.

W harmonogramie tym uwzględniono działania:

- budowę kanalizacji wokół jezior i oczyszczalni ścieków zlokalizowanej w Zaździerzcu z możliwością przyjęcia także ścieków z sąsiednich terenów gminy Gąbin i miasta Płocka,
- przebudowę przepustu drogowego na cieku Wielka Struga w ciągu drogi powiatowej nr 336 Zofiówka – Korzeń wraz z budową zastawki i niezbędnymi urządzeniami hydrotechnicznymi,
- wykonanie inwentaryzacji geodezyjno – przyrodniczej jeziora Zdwojskiego, projektu jego kompleksowej renaturyzacji wraz z raportem oddziaływania na środowisko,
- wykonanie przelewu awaryjnego z jeziora Ciechanowskiego do cieków Wielka Struga wraz z udrożnieniem cieków Wielka Struga poniżej odpływu z jeziora Ciechanowskiego,
- systematyczne wycinanie nadmiernego porostu trzciny z jeziora Zdwojskiego,
- spowodowanie udrożnienia trzech cieków zasilających jezioro Zdwojskie od strony północnej (przywrócenie do stanu poprzedniego),
- wykonanie rurociągu tłoczonego o długości 2,2 km umożliwiającego przerzut wody z Kanału Dobrzykowskiego do jeziora Zdwojskiego,
- usunięcie osadów z dna jeziora Zdwojskiego,
- wykonanie projektu renaturyzacji jezior Łąckiego Małego i Łąckiego Dużego wraz z raportem oddziaływania na środowisko oraz robót z tym związanych,
- monitoring jakości wód w jeziorach oraz ciekach je zasilających (Kanał Dobrzykowski, ciek Wielka Struga),
- realizację innych przedsięwzięć mających na celu poprawę jakości wód powierzchniowych w zlewni cieków Wielka Struga (uporządkowanie gospodarki odpadami komunalnymi, rekultywacja składowiska odpadów, edukacja ekologiczna).

W ramach powyższego porozumienia w latach 2005 – 2006 Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Warszawie przeprowadził badania monitoringowe kilku jezior i ich dopływów. Zakres badań obejmował:

Rok 2005:

1. Pobór prób i wykonanie standardowych badań wód (zgodnie z „Wytycznymi monitoringu podstawowego jezior”, opracowanymi przez PIOŚ) oraz bentosu 4 jezior:

- Zdwojskiego (4 ppk na jeziorze, 4 dopływy, 1 odpływ),
  - Ciechomickiego (3 ppk na jeziorze, 2 dopływy, 1 odpływ),
  - Łąckiego Dużego (3 ppk na jeziorze, 2 dopływy, 1 odpływ),
  - Łąckiego Małego (2 ppk na jeziorze).
2. Pobór prób i wykonanie badań wody Kanału Dobrzykowskiego.
  3. Wykonanie badań osadów dennych jeziora Zdwojskiego w 6 punktach wyznaczonych przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Rok 2006:

1. Pobór prób, wykonanie standardowych badań wody i bentosu jeziora Zdwojskiego (4 ppk na jeziorze, 4 dopływy, 1 odpływ), rozszerzone o badania wody jeziora i cieków z nim związanych pod względem wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych.
2. Wykonanie badań osadów dennych z jeziora Zdwojskiego pobranych z 4 punktów (razem 19 prób) wyznaczonych przez WZMiUW.
3. Analizy chemiczne wód pobranych przez firmę PROTE z jeziora Zdwojskiego wiosną, latem i jesienią z 9 stanowisk z warstwy powierzchniowej i naddennej (oznaczono: CHZT, azot amonowy, azotynowy, azotanowy, organiczny, mineralny, fosfor ogólny, fosforany ort-rozpuszczalne, fosforany w wodzie interstycjalnej, fitoplanktonu (skład gatunkowy, liczebność, biomasa, chlorofil), zooplanktonu (skład, liczebność, biomasa),
4. Wykonanie dodatkowych badań w okresie letnim tj.:
  - pobór i oznaczenia miogenów: azotu i fosforu w wodach dopływu i odpływu z Jeziora Zdwojskiego – Wielka Struga oraz dopływie wody z rurociągu tłoczonego pompującego wodę z Kanału Dobrzykowskiego,
  - standardowe badanie wody i bentosu z kąpieliska na wysokości OW „RELAX”, gdzie została założona bariera ekologiczna (makrofitowa) i bariera biologiczna (ze słomy jęczmiennej).Otrzymane wyniki badań pozwoliły stwierdzić, że:
  1. Woda **jeziora Ciechomickiego** w 2005 r. odpowiada III klasie czystości.
  2. Woda przepompowana z Kanału Dobrzykowskiego do jeziora Ciechomickiego była na poziomie I – II klasy czystości.
  3. Woda w **jeziorze Łąckim Dużym** w 2005 r. została oceniona jako pozaklasowa, tj. utrzymuje się na tym samym poziomie od wielu lat.
  4. Jakość wody **jeziora Łąckiego Małego** w 2005 r. była pozaklasowa. Wartości stężeń wszystkich badanych wskaźników wielokrotnie przekraczały wartości ustalone dla III klasy czystości, z wyjątkiem miana coli typu kałowego, które odpowiadało II klasie czystości.
  5. Jakość wody **jeziora Zdwojskiego** w 2005r, w porównaniu do wcześniejszych badań (1999 r.), uległa pogorszeniu. Woda w jeziorze zmieniła klasę czystości z III na pozaklasową. Poprawił się stan sanitarny wody – z III na II klasę czystości. Cieki zasilające jezioro w tym czasie prowadziły wody na poziomie I - III klasy czystości i były lepszej jakości niż woda jeziora.
  6. Badania Jeziora Zdwojskiego w 2006 r. wykazały, że jakość wody w jeziorze pod względem fizykochemicznym uległa poprawie. Woda odpowiadająca III klasie czystości, była dobrze natleniona. Wyniki badań stanowiły podstawę do opracowania programu rekultywacji jeziora Zdwojskiego oraz podjęcia decyzji w wyborze metod zastosowanych przy realizacji tego zadania.Zgodnie z przedmiotowym *Porozumieniem* Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w latach 2005 - 2006 wykonał następujące zadania:

1. Przebudowa przepustu drogowego na cieku Wielka Struga w ciągu drogi powiatowej nr 336 Zofiówka – Korzeń wraz z budową zastawki i niezbędnymi urządzeniami hydrotechnicznymi. W ramach przedsięwzięcia wykonano remont i przełożenie koryta Wielkiej Strugi na odcinku 220 m, bystrotek z przelewem stałym szer. 3,0m i zastawką piętrzącą pozwalającą na podniesienie poziomu piętrzenia w jeziorze do rzędnej 79,30 przesłonej filtracyjną nasypu drogowego na odcinku 52 m oraz staw o powierzchni 750 m². Celem inwestycji jest przywrócenie utraconej retencji w jeziorze Zdwojskim, zahamowanie niekontrolowanego odpływu wód z jeziora, efektywne wykorzystanie retencji wodnej przyległych do jeziora obszarów bagiennych o powierzchni ok. 50 ha oraz przywrócenie zakłóconej równowagi w ekosystemie.
2. Rozbudowa systemu odpływowego z pompowni Dobrzyków. Odcinek Ludwików – jezioro Zdwojskie. Celem przedsięwzięcia było zasilanie jeziora Zdwojskiego w wodę z ujęcia

- powierzchniowego w Dobrzykowie poprzez istniejący system odpływowy „Dobrzyków – jeziora” oraz wykonany w ramach powyższego przedsięwzięcia rurociąg „Ludwików – jezioro Zdvorskie”. Inwestycja polegała na budowie urządzenia wodnego zasilającego w wodę powierzchnią jezioro Zdvorskie w okresie występowania deficytu zasobów wodnych zbiornika. Wykonany rurociąg podziemny ciśnieniowy z rur PEHD o $\varnothing$ 225 mm długości 2,246 km i rów odpływowy o długości 32 m bezpośrednio wprowadzający wody do jeziora. System odpływowy będzie dostarczał wodę z kanału Dobrzykowskiego do jeziora Zdvorskiego w ilości 2800 m³ wody w ciągu doby. Uzupełnienie deficytu wody w jeziorze poprawiło jakość wód zbiornika – wzrost zawartości tlenu i spadek zanieczyszczeń organicznych w wodzie jeziora.
3. Budowa kompleksowego przelewu awaryjnego jeziora Ciechomickiego do cieką Wielka Struga poniżej odpływu z jeziora Ciechomickiego na cieką Wielka Struga w km 0+560 – 0+580. Wykonana budowla ma charakter liniowego przepustu drogowego podziemnego o konstrukcji żelbetowej i długości 20 m. Podstawowym celem tego przedsięwzięcia było ustabilizowanie zwierciadła wody w jeziorze Ciechomickim i na jego obrzeżach, powstrzymanie podtapiania przyległych terenów, przeważanie rekreacyjnych, a przede wszystkim zlikwiduje zagrożenie przerwania drogi na skutek przelewania się wody przez drogę.

1.17 Wprowadzenie do przemysłu i gospodarki komunalnej technologii ograniczających emisję zanieczyszczeń powietrza, w tym większe wykorzystanie paliw ekologicznych

Dofinansowanie zadań przez WFOŚiGW w zakresie ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza realizowane przez przedsiębiorców oraz sektor gospodarki komunalnej polegały na:

1. Ograniczeniu emisji SO₂, NO_x oraz gazów cieplarnianych i pyłów między innymi poprzez wprowadzanie mniej uciążliwych dla środowiska technologii spalania i urządzeń do oczyszczania gazów odlotowych.
2. Stosowanie mniej uciążliwych dla środowiska paliw, a w tym wykorzystywanie odpadów energetycznych (metan, ciepło odpadowe, odpady organiczne).
3. Wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii.
4. Eliminowanie niskiej emisji na obszarach zabudowanych i przyrodniczo szczególnie cennych.
5. Ograniczanie emisji substancji toksycznych zagrażających zdrowiu i życiu ludności.
6. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń w spalinach ze środków transportu publicznego poprzez zastosowanie paliwa gazowego w autobusach komunikacji publicznej, samochodowym transporcie sanitarnym, straży pożarnej i policji.
7. Zapobieganie powstawaniu lub przenikaniu hałasu do środowiska.
8. Realizacja programów modernizacji sieci ciepłowniczych i węzłów ciepłych oraz termomodernizacji obiektów.

Zadanie realizowane było m.in. przez:

1. Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Ciechanowie Sp. z o.o – ograniczenie emisji spalin poprzez modernizację kotłów parowych.
2. Pomel Sp. z o.o., Wyszaków – stymulowanie rozszerzenia zakresu inwestycji termoizolacyjnych.
3. Masterfoods Polska Sp. z o.o, Kozuszki Parcel – wykonanie izolacji instalacji grzewczych i technologicznych w fabryce słodczy oraz wykonanie izolacji powierzchni pieca do wytwarzania crumbu i izolacja topiałek.
4. Zakład Energetyki Ciepłej w Wołominie Sp. z o.o – termoizolacja zaworów i odcinków rur ciepłowniczych w ZEC.
5. Zakład Energetyczny Warszawa – Teren S.A. – termomodernizacja budynków.

W latach 2005 – 2006 zadanie z zakresu termomodernizacji na terenie województwa mazowieckiego realizowały następujące powiaty, miasta i gminy:

powiat Białobrzegi, gm. Stara Błotnica, powiat Ciechanowski, gm. Głinojeck, gm. Gołymín-Ośrodek, gm. Opinogóra Górna, gm. Regimin, miasto Łaskarzew, gm. Łaskarzew, gm. Miastków Kościelny, gm. Sobolew, gm. Trojanów, gm. Żelechów, powiat Gostyniński, gm. Gostynin, gm. Pacyna, gm. Szczawin Kościelny, miasto Grodzisk Mazowiecki, gm. Jaktorów, powiat Grójecki, gm. Belsk Duży, gm. Goszczyn, gm. Grójec, gm. Mogielnica, gm. Głowaczów, gm. Grabków nad Pilicą, gm. Kozienice, gm. Sieciechów, miasto Legionowo, gm. Wieliszew, gm. Serock, powiat Lipski, gm. Rzecznów, gm. Sienno, gm. Solec nad Wisłą, gm. Stara Kornica, powiat Makowski, gm. Maków Mazowiecki, gm. Sypniewo,

gm. Rzewnie, gm. Płoniawy Brawura, powiat Miński, gm. Ceglów, gm. Dębe Wielkie, gm. Kałuszyn, gm. Latowicz, gm. Mrozy, gm. Siennica, miasto Mława, gm. Szreńsk, gm. Szydłowo, gm. Strzegowo, gm. Wieczfnia Kościelna, gm. Czosnów, gm. Leoncin, gm. Nasielsk, gm. Zakroczym, miasto Ostrołęka, gm. Baranowo, gm. Goworowo, gm. Myszyniec, gm. Rzekuń, gm. Troszyn, powiat Ostrowski, miasto Ostrów Mazowiecki, gm. Andrzejewo, gm. Brok, gm. Małkinia Górna, gm. Nur, gm. Stary Lubotyń, gm. Szulborze Wielkie, miasto Otwock, gm. Kołbiel, gm. Karczew, miasto Piaseczno, gm. Tarczyn, miasto Płock, gm. Bielsk, gm. Bulkowo, gm. Gąbin, gm. Radzanowo, gm. Słupice, gm. Bodzanów, miasto Płońsk, gm. Baboszewo, gm. Dzierżążnia, gm. Joniec, gm. Nowe Miasto, gm. Płońsk, gm. Załuski, powiat Pruszkowski, gm. Raszyn, gm. Czernice Borowe, gm. Jednorożec, powiat Przysuski, miasto Przysucha, gm. Borkowice, gm. Przysucha, gm. Rusinów, gm. Gzy, miasto Radom, miasto Iłża, gm. Gózd, gm. Jedlińsk, gm. Jedlnia Letnisko, gm. Pionki, gm. Przytyk, gm. Skaryszew, gm. Wierzbica, gm. Jastrzębie, gm. Zakrzew, miasto Siedlce, gm. Kotuń, gm. Mokobody, gm. Mordy, gm. Skórzec, gm. Suchożebry, gm. Wodynie, gm. Zbuczyn, gm. Wiśniewo, miasto Sierpc, gm. Gozdowo, gm. Rościszewo, gm. Sierpc, miasto Sochaczew, gm. Iłów, gm. Rybno, gm. Teresin, gm. Bielany, gm. Sokołów Podlaski, gm. Sterdyń, gm. Jabłonna Lacka, gm. Kosów Lacki, gm. Repki, gm. Sabnie, powiat Szydłowski, gm. Mirów, gm. Orońsko, gm. Szydłowice, powiat Węgrowski, miasto Węgrów, gm. Łochów, gm. Miedzna, gm. Grębków, gm. Korytnica, gm. Sadowne, gm. Węgrów, miasto Wołomin, gm. Tłuszcz, miasto Wyszaków, gm. Somianka, gm. Zabrodzie, gm. Długosiodło, powiat Zwoleński, gm. Kazanów, gm. Policzna, gm. Tczów, gm. Zwoleń, Powiat Żuromiński, miasto Żuromin, gm. Biezuń, gm. Kuczbork – Osada, gm. Siemiątkowo, gm. Żuromin, powiat Żyrardowski, miasto Żyrardów, gm. Puszcza Mariańska, gm. Wiskitki, Warszawa, gm. Błonie, gm. Leszno.

1.18 Wspieranie indywidualnych systemów oczyszczania ścieków w zabudowie rozproszonej

W miejscach gdzie budowa systemów kanalizacyjnych nie przyniosłaby korzyści dla środowiska lub powodowałyby nadmierne koszty (rozproszona zabudowa zagrodowa), należy stosować systemy indywidualne np. przydomowe oczyszczalnie ścieków lub inne rozwiązania zapewniające ochronę środowiska.

W 2005 r. przydomowe oczyszczalnie ścieków wybudowały m.in.:

- Gmina Przesmyki – 201 szt.
- Gmina Pniewy – 40 szt.
- Gmina Górzno – 20 szt.
- Gmina Mogielnica - 15 szt.

Natomiast w roku 2006 r.:

- Gmina Gostynin – 4 szt.

1.19 Wyłączenie z eksploatacji pojazdów i maszyn o ponadnormatywnej hałaśliwości

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w latach 2005 – 2006 przeprowadził 120 kontroli w zakresie pomiaru hałasu. Podstawowym celem kontroli było ustalenie czy kontrolowane urządzenia spełniają wymagania zgodne z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 21 grudnia 2005 r. w sprawie zasadniczych wymagań dla urządzeń używanych na zewnątrz w zakresie emisji hałasu do środowiska (Dz. U. 06, Nr 32 poz. 223) i w przypadku stwierdzenia niezgodności podejmowanie odpowiednich działań eliminujących ich z rynku. W ramach tych kontroli sprawdzono 453 urządzenia (241 szt. – 2005 r., 212 szt. – 2006 r.), z czego:

- 174 (113 szt. – 2005 r., 77 szt. – 2006 r.) urządzenia podlegające ograniczeniu emisji hałasu – określone w załączniku nr 1 do w/w Rozporządzenia,
- 279 (128 szt. – 2005 r., 151 szt. – 2006 r.) urządzeń podlegających tylko oznaczeniu gwarantowanego poziomu mocy akustycznej określonych w załączniku nr 3 do w/w Rozporządzenia.

W roku 2005 r. żadne z kontrolowanych urządzeń nie przekraczało wartości dopuszczalnych gwarantowanego poziomu mocy akustycznej. Nieprawidłowości dotyczyły tylko braku oznaczenia gwarantowanego poziomu mocy akustycznej L_{WA} .

W 2006 r. w przypadku jednego urządzenia (agregat sprężynowy Rockworth Pole Position OL 195 – załącznik nr 1 poz. 3 w/w Rozporządzenia) wystąpiło domniemanie niezgodności tj. przekroczenie dopuszczalnego poziomu mocy akustycznej L_{WA} . Podczas kontroli zostały przeprowadzone pomiary

mocy akustycznej. W wyniku dokonanych badań stwierdzono, że moc akustyczna urządzenia nie przekroczyła wartości gwarantowanego poziomu mocy akustycznej (94,9 dB), natomiast wartość podana na oznakowaniu urządzenia oraz wartość w deklaracji była wyższa od dopuszczalnej.

Stora Enso Poland S.A z siedzibą w Ostrołęce aby uzyskać pozwolenie zintegrowane została zobowiązana do spełnienia określonych wymagań odnośnie emisji. Celem inwestycji podjętych w latach 2005 – 2006 była redukcja hałasu z instalacji do wymaganego przez prawo poziomu. Na podstawie analizy akustycznej przygotowanej w 2005 r. do wyciszenia zostały wytypowane najważniejsze źródła hałasu. Wyciszeniami objęto: wentylatory, czerpnie powietrza oraz wyloty z pomp próżniowych i mieszał na zbiornikach mas. Funkcjonujący na terenie zakładu plac drzewny również wpływał znacząco na sytuację akustyczną terenów przyległych. W tym celu część wykonywanych zadań została przeniesiona do budynku zakładu (korowanie, cięcie na zrębki) oraz uszczelniono elewację korowalni i rębalni, wymieniona okna i drzwi, zmodernizowano i obudowano transportery papierówki i zrębków, zmieniono kierunek wymieniono spychacze pracujące na hałdach na emitujące niższy hałas, zmieniono kierunek wylotu kory z podajnika pneumatycznego, tak aby chronić tereny sąsiednie. Zakład zmienił organizację pracy całego Działu Przygotowania Drewna poprzez wyłączenie zmiany nocnej. W 2006 r. Stora Enso Poland – Ostrołęka zrealizował następujące przedsięwzięcia: wyciszenie mieszań na trzech zbiornikach poprzez wykonanie obudowy, wyciszenie źródeł na hali maszyn papierniczych poprzez zabudowę tłumików, wyciszenie elewacji hali maszyn papierniczych poprzez uszczelnienie akustyczne wentylatorów rekuperacji ciepła, wyciszenie pneumatycznego transportu kory zapewniającego dotrzymanie norm akustycznych oraz wykonanie pomiarów mocy akustycznych źródeł i pomiarów hałasu w środowisku. W wyniku przeprowadzonych inwestycji w znacznym stopniu obniżono emisję hałasu dla środowiska. Na terenach chronionych nie występują przekroczenia hałasu spowodowane funkcjonowaniem zakładu.

Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A, w 2006 roku podjął działania mające na celu zmniejszenie uciążliwości akustycznej na terenach przylegających do zakładu produkcyjnego w Płocku, poprzez:

- wymianę zaworów regulacyjnych na stacji redukcyjnej pary na instalacji FKK II,
- rekonstrukcję elewacji północnej ściany budynku Stacji Sprężonego Powietrza I,
- zabudowę dwóch dmuchaw powietrznych na instalacji Clausa i Hydrosulfreenów.

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Tabela 23: Realizacja zadań szczegółowych w ramach Celu głównego (2) – Racjonalna gospodarka wodą.

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
2.1	Wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle, wprowadzenie wodooszczędnych technologii produkcji i przedsięwzięcia modernizacyjne w systemach zaopatrzenia miast w wodę, ukierunkowanie na zmniejszenie strat wody	przedsiębiorstwa	2002-2010	74,4	74,4	20,13	13,34	środki przedsiębiorstw, NFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 2.1
2.2	Opracowanie planów gospodarowania wodami w dorzeczu Wisły oraz systemu kontroli w tym zakresie; wdrożenie katastru wodnego	Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej RZGW	2002-2006	4,8	4,5	b. d	b. d	budżet państwa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 2.2
2.3	Modernizacja i budowa stacji uzdatniania wody zgodnie z wymogami nowych przepisów oraz budowa wodociągów	Samorzady gmin, miast przedsiębiorstwa	2002-2004	-	-	76,1	129,31	budżet samorządów budżet województwa WFOŚiGW PFOSiGW środki przedsiębiorstw środki unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 2.3
2.4	Opracowanie programów pilotażowych ochrony wód dla zlewni Liwca, Omulwi, Łydni, Radomki	WZMiUW samorzady powiatów, miast, gmin	2004-2006	0,5	0,5	4,75	8,05	budżet samorządów środki unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona w priorytetach
2.5	Opracowanie regionalnego programu retencjonowania wód z uwzględnieniem programów byłych województw	WZMiUW Samorząd Województwa Mazowieckiego	2004-2006	0,5	0,5	-	- środki będą wydatkowane w 2007 r.	budżet województwa	Informacja o zadaniu zamieszczona w priorytetach
2.6	Opracowywanie planu działań dla ograniczenia skutków susz i powodzi przy wykorzystaniu urządzeń i budowli na sieci melioracji podstawowych w województwie mazowieckim	WZMiUW	2005-2006				0,01	budżet województwa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 2.6
2.7	Utrzymanie naturalnych zbiorników retencyjnych między innymi terenów podmokłych, torfowisk, bagien	samorzady gmin i miast Lasy Państwowe		-	-	0,14	0,35	Lasy Państwowe Ekofundusz budżet m. st.	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 2.7

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
								Warszawy	
2.8	Wykorzystanie wód podziemnych głównie na zaopatrzenie ludności w wodę pitną	Samorządy gmin i powiatów		-	-	0,51	0,1	budżet samorządów WFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 2.8
RAZEM				80,20	79,90	101,63	151,16		

Tabela 24: Koszty poniesione na realizację *Celu głównego (2) - Racjonalna gospodarka wodą* w latach 2005 – 2006 wg źródeł finansowania (w mln zł).

Źródło finansowania	Rok 2005	Rok 2006
Budżet Województwa	10,85	44,2
Lasy Państwowe	0,06	0,05
Budżet Państwa	0,12	0,71
Budżet samorządów	21,63	29,6
Fundusze Unijne	4,76	7,74
Fundusze ekologiczne	36,37	47,41
Środki przedsiębiorstw	23,1	15,49
Inne (kredyty bankowe)	4,74	5,96
SUMA	101,63	151,16

Źródło: Opracowanie własne.

2. Cel główny (2) - Racjonalna gospodarka wodna

2.1 Wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w przemyśle, wprowadzenie wodooszczędnych technologii produkcji i przedsięwzięcia modernizacyjne w systemach zaopatrzenia miast w wodę, ukierunkowane na zmniejszenie strat wody

Ograniczanie wodochłonności wiąże się z poprawą standardów zaopatrzenia w wodę zarówno w kontekście mechaniki płynów i zachodzących zjawisk fizycznych jak i nowoczesnych urządzeń odbiorczych pozwalających na uzyskanie wymiernych oszczędności wody.

W ramach oszczędności wody przedsiębiorstwa wprowadziły system zamkniętego obiegu wody oraz wodooszczędne technologie produkcji.

Poniżej przedstawione zostały przykłady modernizacji i wprowadzenia wodooszczędnych technologii w latach 2005-2006.

Tabela 25: Wykaz przedsiębiorstw, które wprowadziły zamknięty obieg wody w przemyśle oraz wodooszczędne technologie produkcji.

Lp.	Nazwa przedsiębiorstwa energetycznego	Środki własne w tys. zł	Rok	Rodzaj działania/charakter inwestycji
1.	Arcelor Huta Warszawa Sp. z o.o. ul. Kasprowicza 132, 01-949 Warszawa	2614	2005-2006	- budowa nowej walcowni, modernizacja obiegu wody chłodzącej zgniatacza
2.	MPWiK w m. st. Warszawie S.A. Pl. Starynkiewicza 5, 02-015 Warszawa	29 292	2005-2006	- przebudowa przewodów wodociągowych w celu zmniejszenia strat
3.	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Płońsku Sp. z o.o. ul. Przemysłowa 2, 09-100 Płońsk	384	2006	- przygotowanie wody dla uzupełnienia obiegu ciepłowniczego
4.	PKN ORLEN S.A. ul. Chemików 7, 09-411 Płock	b.d.	2005-2006	- wybudowano ciąg uzdatniania kondensatu, węzeł schładzania, zbiornik, pompownie, zmniejszono ilość pobieranej wody
5.	Zakład Energetyki Ciepłej w Wołominie Sp. z o.o. ul. Szosa Jadkowska 49, 05-200 Wołomin	30	2006	- uszczelnienie zbiornika rezerwowego wody uzdatnionej do celów energetycznych
6.	Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. ul. Przemysłowa 1, 05-100 Nowy Dwór Mazowiecki	11,2	2006	- wykonanie obiegów zamkniętych
7.	HORTEX Holding S.A. O/ZPOW w Skrzyńsku ul. Przemysłowa 27, 26-400 Przysucha	503	2005-2006	-zagospodarowanie wody chłodzącej łożyska wentylatorów ciągu na kotłowni, - wyeliminowano przelew wody do kanalizacji, -minimalizacja oraz ograniczenie strat wody na przesyle
SUMA 32,83 mln zł				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów uzyskanych od przedsiębiorstw.

2.2 Opracowanie planów gospodarowania wodami w dorzeczu Wisły oraz systemu kontroli w tym zakresie; wdrożenie katastru wodnego

Ramowa Dyrektywa Wodna wprowadza w art. 14 obowiązek informowania i angażowania szeroko rozumianego społeczeństwa w proces wdrażania jej postanowień. W szczególności Kraje Członkowskie mają obowiązek przeprowadzenia konsultacji społecznych w zakresie przeglądu istotnych problemów gospodarki wodnej i planów gospodarowania wodami opracowywanych dla obszarów dorzeczy.

Zgodnie z zapisami ustawy Prawo wodne, do konsultacji społecznych należy przedłożyć następujące dokumenty:

- Harmonogram i program prac związanych ze sporządzaniem planów gospodarowania wodami dla obszarów dorzeczy (wraz z zestawieniem działań, które należy przeprowadzić w drodze konsultacji)
  - w okresie 22 grudnia 2006 r. – 22 czerwca 2007 r.,
- Przegląd istotnych problemów gospodarki wodnej dla obszarów dorzeczy
  - w okresie 22 grudnia 2007 r. – 22 czerwca 2008 r.,
- Kopie projektów planów gospodarowania wodami
  - w okresie 22 grudnia 2008 r. – 22 czerwca 2009 r.

Na potrzeby odpowiedniego zaplanowania procesu konsultacji społecznych w Polsce opracowany został krajowy dokument pt. *Program udziału społeczeństwa we wdrażaniu Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE*, który w połowie 2005 roku zaakceptowany został przez Kierownictwo Resortu Środowiska do realizacji. Program określał metodykę konsultacji społecznych w Polsce na poziomach dorzeczy i regionów wodnych wraz z harmonogramem czasowym działań. Ponadto, regionalne przeprowadzania konsultacji społecznych w regionach wodnych.

W 2006 roku zakończone zostały prace nad wytycznymi metodycznymi w zakresie opracowania przeglądów istotnych problemów gospodarki wodnej, które zawierają wskazówki dla procesu ich identyfikacji. W pierwszej kolejności problemy te zidentyfikowane zostały na poziomie obszarów dorzeczy. Proces konsultacji odbywa się zgodnie z *Programem udziału społeczeństwa we wdrażaniu Ramowej Dyrektywy Wodnej w Polsce* na poziomie obszarów dorzeczy i regionów wodnych, które stanowią podstawowe obszary działania siedmiu regionalnych zarządów gospodarki wodnej. Dlatego też celem uszczegółowienia programu krajowego, każdy regionalny zarząd gospodarki wodnej opracował program regionalnego udziału społeczeństwa we wdrażaniu Ramowej Dyrektywy Wodnej.

W celu właściwej realizacji postanowień ustawy z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne (Dz. U. 01, Nr 115, poz. 1229 z późn. zm.), koniecznym jest wprowadzenie systemu informacyjnego o gospodarowaniu wodami. Kataster wodny - stosownie do zapisów art. 153 ustawy Prawo wodne jest jednym z instrumentów służących zarządzaniu wodami, w którym gromadzone będą informacje o stanie i użytkowaniu zasobów wodnych - założenia tak rozumianego katastru są w trakcie opracowywania przez Ministerstwo Środowiska.

Kataster wodny obejmuje m.in. dane dotyczące pozwoleń wodnoprawnych i spółek wodnych; dane te są gromadzone przez RZGW w Warszawie w specjalnie utworzonych bazach danych.

2.2 Modernizacja i budowa stacji uzdatniania wody zgodnie z wymogami nowych przepisów oraz budowa wodociągów

Powyższe zadanie realizowane były w następujących miastach i gminach:

Sarnaki, Szczutowo, Ciechanów, Szydłowiec, Iłów, Różan, Pilawa, Raszyn, Teresin, Baboszewo, Stary Lubotyń, Drobin, Sierpc, Grębków, Szulborze Wielkie, Załuski, Radzanów, Szelków, Nieporęt, Olszewo-Borki, Rzewnie, Brańszczyk, Lesznów, Radom, Słupno, Michałowice, Kadzidło, Gąbin, Pruszków, Mława, Kozienice, Przasnysz, Świercze, Sońsk, Bielany, Rościszewo, Przytyk, Ceranów, Trojanów, Gniewoszków, Wyszogród, Policzna, Nowe Miasto nad Pilicą, Sieciechów, Stanisławów, Błonie, Nowe Miasto, Raciąż, Sochocin, Gliniojeck, Siennica, Celestynów, Bielsk, Brok, Chlewiska, Chorzele, Chynów, Czerwińsk n/Wisłą, Dobrze, Garbatka Letnisko, Jakubów, Jedlnia Letnisko, Jednorozec, Joniec, Kazanów, Kuczbork Osada, Klwów, Korczew, Łąck, Maciejowice, Młodzieszyn, Mordy, Myszyniec, Nowa Sucha, Pacyna, Parysów, Prażmów, Puszcza Mariańska, Radzanowo, Rybno, Rząśnik, Sabnie, Sanniki, Sienno, Słubice, Sobienie Jeziory, Sobolew, Sochocin, Solec nad Wisłą, Sterdyń, Stromiec, Troszyn, Wąsewo, Wieniawa, Wierzbno, Wołomin, Zabrodzie, Zakrzew, Zbuczyn, Latowicz, Wiązowna, Osieck, Długosiodło, Zwoleń, Ojrzeń, Jedlińsk, Wolanów, Pułtusk, Brochów, Płońsk, Szelków, Sterdyń, Gozdowo, Stoczek, Łochów, Goworowo, Strzegowo, Huszlew, Mszczonów, Sypniewo, Pacyna, Miedzna, Repki, Kosów Lacki, Ciepiałów, Białobrzegi, Wyśmierzyce, Dębe Wielkie, Nasielsk, Zawidz Kościelny, Gostynin, Lubowidz, Żabia Wola, Górzno, Platerów, Korytnica, Magnuszew, Baranowo, Żelechów, Kozienice, Ostrów Mazowiecka, Szydłowo, Skórzec, Somianka, Różan, Liw, Pokrzywnica, Zatory,

Słupsk, Głowaczów, Dzierzgowo, Borkowice, Zakroczym, Orońsko, Domanice, Chotcza, Radziejowice, Błędów, Kampinos, Zareby Kościelne, Rusinów, Tarczyn, Wąsewo, Jasieniec, Mochowo, Przysucha, Mogielnica, Rzekuń, Serock, Żuromin, Staroźreby, Jabłonna Lacka, Stary Lubotyń, Andrzejewo, Płoniawy - Bramura, Wodynie, Siemiątkowo, Jastrzębia, Sokołów Podlaski, Goszczyn, Leoncin, Olszanka, Przylęk, Bulkowo, Sadowne, Baranów, Gielniów, Rzecznów, Wiśniew, Kołbiel, Siedlce, Belsk Duży, Nowy Duninów, Odrzywół, Stara Kornica, Leszno, Bodzanów, Stara Biała, Krzynowłoga Mała, Małkinia Górna, Mała Wieś, Dąbrówka, Krasnosielc, Biezuń, Skaryszew, Mokobody.

W 2005 roku zrealizowano 166 inwestycji, a w 2006 roku - 337 inwestycji.

2.6 Opracowywanie planu działań dla ograniczenia skutków susz i powodzi przy wykorzystaniu urządzeń i budowl na sieci melioracji podstawowych w województwie mazowieckim

W 2006 roku został opracowany *Plan działań dla ograniczenia skutków susz i powodzi przy wykorzystaniu urządzeń i budowl sieci melioracji podstawowych w województwie mazowieckim*. Opracowanie to objęło wykorzystanie podstawowej sieci melioracyjnej województwa mazowieckiego w możliwie szerokim zakresie do spowalniania odpływu wód ze zlewni, a tym samym ograniczenie skutków susz i powodzi. Przyczyni się to do poprawy struktury bilansu wodnego na obszarach wiejskich oraz tworzenia warunków dla zaspokojenia potrzeb wodnych rolnictwa i środowiska przyrodniczego.

Ocenia się, że realizacja przedstawionego planu, obejmującego jedynie wykorzystanie urządzeń melioracji podstawowych spowoduje zwiększenie retencji na terenie województwa mazowieckiego o kilkaset mln m³. W znacznym stopniu ograniczone zostaną straty w uprawach rolnych (szczególnie użytków zielonych) w wyniku występowania okresów z niskimi opadami atmosferycznymi. Ocenia się, że prawdopodobieństwo wystąpienia suszy glebowej zostanie zredukowane o co najmniej 30%, jedynie w wyniku podwyższenia poziomu wód gruntowych na obszarach dolinowych. Utworzone zostaną zbiorniki wodne, głównie liniowe (korytowe), które mogą stanowić źródło wody dla prowadzenia nawodnień upraw sadowniczych i warzywnych.

Należy podkreślić, że ww. plan obejmuje jedynie część działań, które powinny być podejmowane dla ograniczenia negatywnych skutków susz i powodzi. Uważa się za celowe inicjowanie i upowszechnianie również innych metod poprawy struktury bilansu wodnego na obszarach wiejskich. Dotyczy to w szczególności spowolnienie spływu powierzchniowego poprzez prawidłowe kształtowanie i użytkowanie krajobrazu rolniczego oraz stosowanie odpowiednich metod agrotechnicznych.

Koszt realizacji Planu - 12 tys. zł

2.7 Utrzymanie naturalnych zbiorników retencyjnych między innymi terenów podmokłych, torfowisk, bagien

W celu ochrony i utrzymania cennych naturalnych zbiorników retencyjnych, mających na celu zachowanie bioróżnorodności, Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Warszawie realizowała następujące przedsięwzięcia:

- wykonanie systemu zastawek na rowach melioracyjnych – Nadleśnictwo Sokołów;
- konserwacja rowów melioracyjnych na długości ok. 14 km i budowa pięciu przepustów – Nadleśnictwo Wyszaków;
- wykonanie prac inwentaryzacyjnych, ekspertyz i projektów, a także budowa progów piętrzących – Nadleśnictwo Celestynów;
- budowa systemu zastawek na rowach melioracyjnych – Nadleśnictwo Sokołów;

W wyniku prowadzonych działań osiągnięto następujące rezultaty:

- został zmniejszony odpływ wód powierzchniowych i podziemnych,
- zachowanie lub odtworzenie warunków siedliskowych dla licznych gatunków fauny i flory związanych z ekosystemami mokradeł,
- zahamowanie eutrofizacji wód i siedlisk,
- zwiększenie stabilności drzewostanów.

Miasto stołeczne Warszawa w ramach realizacji zadania kontynuowało monitoring wód powierzchniowych i osadów dennych w Potoku Służewieckim i odbiorniku wód – Jeziorze Wilanowskim oraz ujściowym odcinku rzeki Wilanówki. Opracowano również wyniki

przeprowadzonych badań. Na podstawie wstępnej inwentaryzacji źródeł zanieczyszczeń, wyników badań terenowych i laboratoryjnych oraz wizji w terenie, Miejskie Laboratorium Chemiczne wytypowało stałe punkty poboru wód z Potoku Służewieckiego.

Dane uzyskane w wyniku badań monitoringowych będą podstawą do stworzenia bilansu ładunków zanieczyszczeń w sieci rzecznej Potoku Służewieckiego, który pozwoli na zaplanowanie kolejnych prac badawczych, projektowych i inwestycyjnych celem odtworzenia funkcji krajobrazowo - rekreacyjnych i zachowania naturalnego charakteru tego ciek.

W wyniku podjętych działań uzyskano następujące informacje:

- określono niezbędne dane wyjściowe do opracowania koncepcji rozwiązań technologicznych celem ochrony środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kulturowego na obszarach układu wodnego Potoku Służewieckiego, Jeziora Wilanowskiego i Kanału Królewskiego.
- określono rzeczywisty wpływ Potoku Służewieckiego na jakość wód Jeziora Wilanowskiego;
- określono wpływ Jeziora Powsinkowskiego na jakość wód i osadów dennych w Jeziorze Wilanowskim;
- dokonano oceny stanu ekosystemu wodnego Potok Służewiecki – Jezioro Wilanowskie – ujściowy odcinek rzeki Wilanówki;
- w ramach porządkowania gospodarki wodno-ściekowej Potoku Służewieckiego zidentyfikowano miejsca odprowadzenia ścieków do Potoku Służewieckiego.

2.8 Wykorzystanie wód podziemnych głównie na zaopatrzenie ludności w wodę pitną

W latach 2005-2006 na terenie województwa mazowieckiego w ramach realizacji zadania zostały wykonane następujące inwestycje:

- czyszczenie studni głębinowej oraz wymiana zaworu redukcyjnego w studni przy stacji wodociągowych dla poprawy jakości wody pitnej, realizowana na terenie gminy Słubice
- wykonanie otworu hydrogeologicznego nr 3 oraz likwidacja otworu studziennego nr 2 na terenie ujęcia wody podziemnej z utworów czwartorzędowych w miejscowości Bończa gmina Słubice
- wykonanie odwiertu studni oligoceńskiej dla zaopatrzenia w wodę pitną, wykonanie rezerwowego zasilania w wodę pitną Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Szpitala Rejonowego w Iłży (dofinansowane przez WFOŚiGW).

Tabela 26: Realizacja zadań szczegółowych w ramach Celu głównego (3) – zwiększenie lesistości i ochrona lasów.

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
3.1	Opracowanie wojewódzkiego programu zwiększania lesistości	Samorząd Województwa Mazowieckiego	2004-2006	0,6	0,6	-	0,13	budżet województwa	Informacja o zadaniu zamieszczona w priorytecie.
3.2	Zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego	Samorzady powiatów prywatni właściciele gruntów Lasy Państwowe ARiMR	2003-2010	40,4	40,4	20,17	24,71	środki prywatnych właścicieli gruntów budżet państwa środki Lasów Państwowych WFOŚiGW NFOŚiGW PFOŚiGW środki unijne (PROW)	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt. 3.2
3.3	Doskonalenie zasad i mechanizmów użytkowania obszarów leśnych	Lasy Państwowe	2002-2010	0,19	0,19	9,03	6,93	środki Lasów Państwowych	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt.3.3
3.4	Przygotowanie podstaw do rozszerzenia zakresu zalesień – weryfikacja klasyfikacji gruntów zalesionych	Wojewoda samorzady powiatów Lasy Państwowe	2002-2004	b.d	b.d	0,33	0,33	środki Lasów Państwowych budżet samorządów	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt. 3.4
3.5	Realizacja programu ochrony ekosystemów leśnych i różnorodności biologicznej w lasach, w tym zwiększenie odporności lasów	Lasy Państwowe samorzady powiatów	2002-2010	1,07	1,07	7,23	11,67	środki Lasów Państwowych NFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt. 3.5
RAZEM				42,26	42,26	36,76	43,77		

Źródło: Opracowanie własne.

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Tabela 27: Koszty poniesione na realizację *Celu głównego (3) -Zwiększenie lesistości i ochrona lasów* w latach 2005 – 2006 według źródeł finansowania (w mln zł).

Źródło finansowania	Rok 2005	Rok 2006
Budżet Województwa	-	0,13
Budżet Państwa	0,09	0,05
Budżet powiatów	0,28	0,27
Fundusze ekologiczne	0,06	0,45
Lasy Państwowe	16,32	18,40
Środki właścicieli gruntów	0,05	0,05
Środki unijne	19,93	24,36
Inne (kredyty bankowe)	0,03	0,05
SUMA	36,76	43,77

Źródło: opracowanie własne.

3. Cel główny (3) – Zwiększenie lesistości i ochrona lasów

3.2 Zalesienia gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego

Grunty wyłączone z użytkowania rolniczego i gleby zdegradowane na obszarach rolniczych powinny być zalesiane lub zagospodarowywane poprzez przeznaczenie ich na plantacje choinek lub szkółki roślin ozdobnych. Zalesianie gruntów rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa ma na celu powiększenie obszarów leśnych, utrzymanie oraz wzmocnienie ich ekologicznej stabilności poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych.

Na Mazowszu jest duży udział gleb o niskiej przydatności rolniczej pozostających w użytkowaniu ornym lub coraz częściej odłogowym. Możliwe do uzyskania wyniki ekonomiczne produkcji rolniczej na tych gruntach, często nie uzasadniają ich dalszej uprawy. Użytkowanie leśne i zwiększenie lesistości poprawi funkcje ekologiczne, wodo- i glebochronne oraz klimatotwórcze, a także rekreacyjne.

W latach 2005 – 2006 na terenie Województwa Mazowieckiego zalesiono odpowiednio 1209,38 ha i 1364,26 ha na obszarach rolniczego użytkowania.

Głównym źródłem finansowania zalesień w latach 2005 – 2006 były środki UE w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Instytucją zarządzającą Planem jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Tabela 28: Zalesienia na obszarach rolniczego użytkowania w województwie mazowieckim.

Lp.	Powiat	Zalesiona powierzchnia (w ha)	
		Rok 2005	Rok 2006
1.	Białobrzegi	16,33	11,71
2.	Ciechanowski	42,82	73,39
3.	Garwoliński	26,07	31,15
4.	Gostyniński	57,84	40,10
5.	Grójecki	9,92	12,00
6.	Kozienicki	21,05	16,82
7.	Lipski	29,29	85,67
8.	Łosicki	46,83	67,63
9.	Makowski	80,30	76,26
10.	Miński	16,00	9,18
11.	Mławski	50,79	145,13
12.	Nowodworski	1,00	2,12
13.	Ostrowski	17,67	5,63
14.	Ostrołęcki	72,44	39,83
15.	Otwocki	-	1,58
16.	Płock	5,36	-
17.	Płocki	32,71	34,86
18.	Płoński	20,64	28,28
19.	Przasnyski	145,75	78,58
20.	Przysuski	21,06	11,92
21.	Pułtuski	14,94	17,78
22.	Radomski	60,34	55,38
23.	miasto Radom	-	2,90
24.	Siedlecki	58,62	48,37
25.	Sierpecki	35,55	38,89
26.	Sochaczewski	1,63	0,38
27.	Sokołowski	102,77	126,62
28.	Szydłowiecki	27,92	109,73
29.	Węgrowski	25,37	22,64
30.	Wołomiński	13,46	12,23
31.	Wyszowski	56,96	16,50
32.	Zwoleński	38,78	66,45
33.	Zuromiński	46,33	58,90

34.	Żyrardowski	6,20	2,00
35.	RDLP Lublin (Nadl. Sarnaki)	0,90	1,91
36.	RDLP Łódź (Nadl. Gostynin)	5,74	11,74
Razem		1 209,38	1 364,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z powiatów, ARiMR i RDLP.

3.3 Doskonalenie zasad i mechanizmów użytkowania obszarów leśnych

Narastająca od lat degradacja środowiska przyrodniczego i wzmożone oddziaływanie niekorzystnych czynników biotycznych i abiotycznych, zagrażają istnieniu lasów. Zagrożenie to jest konsekwencją skali i tempa zmian w warunkach środowiska wywołanych działalnością człowieka, za którymi nie nadążają zdolności adaptacyjne lasów, jak też postępującego zubożenia biocenozy leśnej w wyniku długotrwałego prowadzenia uproszczonej i schematycznej gospodarki leśnej. W tej sytuacji użytkowanie obszarów leśnych i ochrona lasów musi być ukierunkowana na minimalizację oddziaływania obecnych i przyszłych zagrożeń - zarówno zewnętrznych, tj. głównie cywilizacyjnych i klimatycznych, niezależnych od leśników, jak i wewnętrznych wynikających z uproszczeń stosowanych dotychczas w gospodarce leśnej.

Doskonalenie zasad i mechanizmów użytkowania lasów odbywa się poprzez:

- prowadzenie ekologicznego modelu zrównoważonej gospodarki leśnej zgodnej z zasadą zachowania trwałości lasów, powiększenia zasobów leśnych i ciągłości pożytków realizowaną w oparciu o Plany Urządzania Lasów,
- dostosowanie składów gatunkowych do potencjalnych możliwości produkcyjnych,
- przechodzenie z użytkowania rębniami zupełnymi na rzecz rębni złożonych z wykorzystaniem odnowienia naturalnego,
- wyznaczanie i wykonywanie szlaków zrywkowych,
- prowadzenie szkoleń dla Zakładów Usług Leśnych mających na celu zapoznanie z najnowszymi rozwiązaniami technicznymi stosowanymi w użytkowaniu lasu,
- stosowanie przez Zakłady Usług Leśnych coraz częściej nasiębirnej metody zrywki drewna chroniącej runo leśne przed zniszczeniem,
- wprowadzenie harwesterów,
- propagowanie stosowania biopaliw,
- remonty i budowa dróg leśnych.

3.4 Przygotowanie podstaw do rozszerzania zakresu zalesień: w tym weryfikacja klasyfikacji gruntów i uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych

W roku 2006 na zlecenie Województwa Mazowieckiego został opracowany „Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do 2020 roku”, który został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 19 lutego 2007 roku (Uchwała Nr 18/07). Program stanowi cenny materiał wyjściowy do rozpoznania uwarunkowań przyrodniczych i społeczno – gospodarczych, nakreśla docelową wizję systemu obszarów leśnych regionu, a także wskazuje konkretną przestrzeń, w obrębie której samorządy gminne mogłyby i powinny rozważać zmiany przeznaczenia gruntów w tym kierunku. Dokument zawiera jednocześnie swoistą instrukcję dla samorządów, w oparciu o którą możliwe będzie doprecyzowanie lokalizacji gruntów przeznaczanych do zalesienia. Decyzje o przeznaczeniu gruntów do zalesienia zapadają na poziomie gminnym, przesądza o tym miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, tworzony w oparciu o ustalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Studium jest niezwykle ważnym dokumentem, przy sporządzaniu którego szczegółowo przeanalizowane powinny zostać lokalne i ponadlokalne uwarunkowania przyrodnicze i społeczno-gospodarcze. Nie ma wątpliwości, że to właśnie uwarunkowania przyrodnicze powinny w pierwszym rzędzie stanowić zarówno o wskazaniu terenów gdzie zwiększenie udziału gruntów zalesionych i zadrzewionych jest zalecane, jak i terenów o wysokich walorach, które bezwzględnie powinny pozostać

terenami otwartymi. Kształtowanie zagospodarowania przestrzennego, w tym także form pokrycia terenu (wzajemna relacja pomiędzy terenami leśnymi i nieleśnymi), musi wykraczać poza granice administracyjne poszczególnych jednostek samorządowych (gmin, powiatów czy województwa) i uwzględniać chociażby aspekt powiązań przyrodniczych.

Poniższa tabela przedstawia koszty poniesione na weryfikację klasyfikacji gruntów, uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych oraz wykonanie uproszczonych planów urządzania lasów z podziałem na powiaty.

Tabela 29: Koszty poniesione na weryfikację klasyfikacji gruntów, uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych oraz wykonanie uproszczonych planów urządzania lasów.

Lp.	Nazwa powiatu	Kwota wydatkowana na zadanie (w tys. zł)		Źródła finansowania zadania
		Rok 2005	Rok 2006	
1.	Garwoliński	36,3	36,3	Budżet powiatu; WFOŚiGW
2.	Gostyniński	38,2	38,2	Budżet powiatu; WFOŚiGW
3.	Grodziski	-	35,2	Budżet powiatu
4.	Grójecki	54,2	-	Budżet powiatu; WFOŚiGW
5.	Legionowski	-	50,6	PFOŚiGW
6.	Makowski	26,6	26,5	Budżet powiatu; WFOŚiGW
7.	Mławski	-	59,5	PFOŚiGW
8.	Ostrołęcki	47	47	Budżet powiatu; WFOŚiGW
9.	Płocki	67,6	-	Budżet powiatu; WFOŚiGW
10.	Radomski	24	-	Budżet powiatu; WFOŚiGW
11.	M. Radom	4,2	4,2	Budżet powiatu; WFOŚiGW
12.	Sokołowski	33	33	Budżet powiatu; WFOŚiGW

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od powiatów i WFOŚiGW.

3.5 Realizacja programu ochrony ekosystemów leśnych i różnorodności biologicznej w lasach, w tym zwiększanie odporności lasów

Lasy są niewątpliwie najbardziej naturalną formacją przyrodniczą. Pełnią one wielorakie funkcje, chronią i współtworzą inne zasoby przyrody. Umożliwiają bytowanie wielu gatunkom roślin i zwierząt, zapewniają różnorodność przyrody nierozzerwalnie związaną z polskim krajobrazem. Istotnym zadaniem gospodarki leśnej staje się ochrona różnorodności biologicznej lasów na poziomie genetycznym, populacyjnym, ekosystemowym i krajobrazowym. Szczególnej troski wymagają naturalne ekosystemy leśne, zbiorowiska rzadko występujących roślin oraz stanowiska dzikich gatunków rodzimej fauny. W celu ochrony leśnych zasobów genowych w lasach należy dążyć do zachowania następujących form różnorodności:

- różnorodności genowej,
- różnorodności gatunkowej,
- różnorodności ekosystemowej,
- różnorodności krajobrazowej.

Dla zachowania różnorodności genowej należy dążyć do tego, by pozyskiwany materiał siewny (głównie drzew i krzewów leśnych), pochodził z jak największej liczby osobników oraz różnych miejsc nadleśnictwa. Dla zachowania różnorodności gatunkowej należy zwracać uwagę zarówno na skład gatunkowy warstw drzewiastych, jak i podszytów, runa i mchów. W tym celu należy dążyć do stosowania zalecanych składów odnowieniowych upraw, właściwych dla ustalonych dla danego obszaru gospodarczych typów drzewostanów. Na siedliskach żyzniejszych, tam gdzie jest to celowe, należy dążyć do zapewnienia dostępu światła do dolnych warstw lasu, w celu stworzenia warunków dla rozwoju wszystkich warstw ekosystemu leśnego. W celu zachowania różnorodności ekosystemowej należy jak najszerszej wykorzystywać zmienność w ramach mikrosiedlisk, wprowadzając na te niewielkie powierzchnie właściwe im gatunki. Bardzo ważnym elementem zachowania omawianej zmienności jest dążenie do poprawy stosunków wodnych na terenie nadleśnictwa. W celu zachowania bogactwa i różnorodności krajobrazowej należy unikać zalesiania śródleśnych łąk, bagien, nieużytków i innych otwartych powierzchni, a w ramach cięć selekcyjnych nie usuwać atrakcyjnych pod względem estetycznym drzew, które nie mają racji bytu z gospodarczego punktu widzenia. Zwiększanie odporności lasów to przede wszystkim:

- opracowanie zasad renaturalizacji drzewostanów zdegradowanych,
- realizacja zabiegów pielęgnacyjnych,
- ochrona leśnych zasobów genowych (w tym ochrona ex situ gatunków zagrożonych wyginięciem).

Zadanie to realizowane było przez RDLP w Warszawie poprzez:

- wyznaczanie i pozostawienie w lesie drzew dziuplastych, martwych jako baza pokarmowa dla bezkręgowców,
- pozostawienie ekotonów i biogrup po cięciach rębnych,
- wykorzystywanie odnowień naturalnych w odnowieniach powierzchni zrębnych, zalesieniach i poprawkach,
- wykorzystywanie mikrosiedlisk – wprowadzanie różnorodnych gatunków drzew leśnych na uprawy,
- odchodzenie do rębni zupełnych na korzyść rębni złożonych,
- ochrona w trakcie prac leśnych chronionych i rzadkich gatunków roślin,
- rezygnacja ze spalania resztek pozrębnych na korzyść rozdrabniania,
- wprowadzanie gatunków liściastych na ubogich siedliskach,
- konserwacja istniejących i zawieszanie nowych budek lęgowych dla ptaków i nietoperzy,
- ochrona mrowisk,
- dokarmianie ptaków,
- prognozowanie zagrożenia przed szkodliwymi owadami,
- ograniczanie występowania szkodliwych owadów i chorób grzybowych,
- zabezpieczenie upraw przed zwierzyną,
- prowadzenie działań służących zabezpieczeniu lasów przed zaśmiecaniem – roгатki, tablice informacyjne, sprzątanie śmieci, zakup kontenerów,
- zabezpieczanie lasów przed pożarami.

Rezultatem tych działań było podniesienie naturalnej odporności drzewostanów i bioróżnorodności ekosystemów leśnych oraz ograniczenie wielkości i częstotliwości szkód powodowanych przez czynniki biotyczne, abiotyczne i antropogeniczne.

W latach 2005 – 2006 Nadleśnictwo Płock założyło archiwum klonów w leśnictwie Miszewo i wykonało prace pielęgnacyjne na uprawach w rezerwacie przyrody „Brudzeńskie Jary”.

Gmina Lelis ograniczyła proces eliminowania zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych. Z właścicielami zadrzewień prowadzone były rozmowy mające na celu rezygnację z wycinki lub ograniczenie wycinki do minimum. Na drzewa mające szczególnie cenne wartości przyrodnicze, np. lipa, zezwolenia nie były wydawane, a w przypadku uciążliwości dopuszczało się przycinanie konarów lub pni tych drzew. W ramach zadrzewień i zakrzewień posadzonych zostało 2700 szt. drzew (klon, modrzew, świerk) i 2000 krzewów (ligustr, dereń).

Tabela 30: Realizacja zadań szczegółowych w ramach Celu głównego (4) – Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej.

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
4.1	Budowa obiektów małej retencji w dorzeczu Wisły	WZMiUW, samorządy gmin	2002-2010	3,8	3,8	1,2	3,1	budżet państwa WFOŚiGW budżet Województwa środki unijne (SPO-Rolnictwo)	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 4.1
4.2	Modernizacja i rozbudowa obiektów ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Wisły	WZMiUW	2002-2010	22,3	22,3	15,99	21,87	WFOŚiGW budżet państwa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 4.2
4.3	Przywracanie prawidłowego funkcjonowania systemów melioracyjnych	WZMiUW		-	-	3,51	5,61	WFOŚiGW budżet państwa środki własne środki unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 4.3
4.4	Zapewnienie warunków bezpiecznego przepływu „wód wielkich” województwa Mazowieckiego	RZGW				15,76	6,46	budżet państwa EBI	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 4.4
4.5	Sporządzenie raportów o bezpieczeństwie, programów zapobiegania awariom oraz wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla zakładów o dużym ryzyku	przedsiębiorstwa KW PSP WIOŚ	praca ciągła	1,4	1,4	0,23	0,11	środki przedsiębiorstw	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 4.5
4.6	Sporządzenie gminnych planów operacyjno-ratowniczych dla zakładów o dużym ryzyku	KW PSP	-	-	-	-	-	-	Brak realizacji zadania
4.7	Sporządzenie wojewódzkiego planu zarządzania ryzykiem	Wojewoda KW PSP		11,0	-	0,33	0,73	środki unijne budżet Wojewody budżet samorządów	Informacja o zadaniu zamieszczona w priorytetach
4.8	Opracowanie regionalnego systemu informacji o trasach przewozu materiałów niebezpiecznych	Komenda Główna Policji Mazowiecki Inspektor Transportu Drogowego	-	-	-	b. d	b. d	budżet państwa	Informacja o zadaniu zamieszczona w priorytetach
4.9	Propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu	KW PSP samorządy gmin i powiatów		-	-	11,83	18,3	fundusze ekologiczne budżet województwa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 4.9

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
4.10	Kształtowanie postaw społeczeństwa w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnych awarii	KW PSP samorzady gmin i powiatów		-	-	b. d	b. d	środki unijne budżet państwa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 4.10
RAZEM				38,70	27,70	48,85	56,18		

Tabela 31: Koszty poniesione na realizację *Celu głównego (4) – Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego* w latach 2005 – 2006 wg źródeł finansowania (w mln zł).

Źródło finansowania	Rok 2005	Rok 2006
Budżet Państwa	10,14	10,48
Budżet Województwa	0,8	11,66
Budżet samorządów	0,55	2,83
Fundusze ekologiczne	18,58	18,94
Środki UE	18,52	12,16
Środki przedsiębiorstw	0,26	0,11
SUMA	48,85	56,18

Źródło: Opracowanie własne.

4.1 Budowa obiektów małej retencji w dorzeczu Wisły

W latach 2005 – 2006 r. w zakresie prowadzenia działań wspierających rozwój małej retencji Marszałek Województwa Mazowieckiego poprzez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych zrealizował następujące inwestycje podane w tabeli ???

Tabela 32: Ilość i koszty budowy obiektów małej retencji realizowanych przez WZMiUW w latach 2005-2006

Lp	Nazwa inwestycji	Termin realizacji	Poniesione nakłady wg źródeł finansowania					Rezultaty wynikające z realizacji przedsięwzięcia
			Ogółem w tys. zł	Środki własne	Budżet państwa w tys. zł	WFOŚ iGW	Środki Unii Europejskiej - SPO - Rolnictwo	
1	Rzeka Swarzyna - odbudowa stopnia w km 1+150, odbudowa jazu kozłowego w km 2+300 oraz brodu w km 1+300 i przejazdu w km 0+900, Gm. Trojanów, pow. Garwoliński	2006	143,00	-	29,00	-	114,00	Uzyskanie stabilności dna i skarp rzeki Swarzyny, w realizacji
2	Budowle piętrzące na rzece Mały Brok, Gm. Andrzejowo, pow. Ostrowski	2005 - 2006	597,00	-	119,00	-	478,00	Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego
3	Jaz na rzece Wymakracz w m. Bosewo Stare, Gm. Długosiodło, pow. Wyszowski	2005 – 2006	836,00	-	419,00	417,00	-	Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego
4	Remont stopnia na rzece Wildze w km 0+050 w m. Wólka Gruszczyńska, Gm. Wilga	2005	122,00	-	122,00	-	-	Uzyskanie stabilności dna i skarpy rz. Wilgi
5	Remont kanału Ulgi w km 0+579 do 0+600, Gm. Garwolin	2005	14,00	-	14,00	-	-	Powstrzymanie erozji bocznej i dennej, uzyskanie stabilności dna kanału Ulgi
6	Przebudowa stopnia na rzece Wildze w km 41+200 na terenie wsi Kamionka, gm. Borowie, pow. garwoliński	2005 – 2006	191,00	-	44,00	-	147,00	Uzyskanie stabilności dna i skarpy rz. Wilgi. W realizacji
7	Remont zbiornika wodnego w m. Łoje, Gm. Krzynowłoga Mała wraz z przebudową budowli upustowej, pow. Przasnyski	2006	1 000,00	1 000,00	-	-	-	Remont zbiornika wodnego o pow. 4,68 ha – zwiększenie pojemności o 0,0165 mln m ³
8	Remont jazu na rzece Wildze w km 3+300 w m. Wilga, gm. Wilga	2005	154,00	-	154,00	-	-	Powstrzymanie erozji bocznej i dennej, uzyskanie stabilności dna rzeki Wilgi przed ujściem do Wisły, Możliwość wykorzystania wody do napełniania stawów rybnych oraz nawodnień rolnych
9	Zbiornik wody Sterdyń	2005	420,00	-	167,00	253,00	-	Retencja wody
SUMA			3 477,00	1 000,0	1 068,00	670,00	739,00	

Zródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów przekazanych przez WZMiUW

Dodatkowo w ramach realizacji zadania budowy obiektów małej retencji zostały wykonane następujące inwestycje:

- budowa zbiornika retencyjnego „Ustronie” w Radomiu,
- renowacja stawów wiejskich w miejscowości Stupsk polegająca na oczyszczeniu i odmuleniu dna, oczyszczeniu i uformowaniu skarpy i naprawie uszkodzonych zastawek wodnych,

- odmulenie i oczyszczenie części zbiornika wodnego wraz ze starorzeczem na terenie miasta Białobrzegi,
- aktualizacja dokumentacji technicznej na budowę zbiornika wodnego „Łasice” Gm. Brochów, planowany termin realizacji przedsięwzięcia - lata 2008 – 2010.

4.2 Modernizacja i rozbudowa obiektów ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Wisły.

Obowiązki Marszałka Województwa Mazowieckiego z zakresu ochrony przeciwpowodziowej są realizowane przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie. Istnieje ciągła konieczność modernizacji i uzupełniania istniejących wałów przeciwpowodziowych, a także potrzeba budowy nowych budowli tego typu. W latach 2005 – 2006 zakresie modernizacji istniejących wałów przeciwpowodziowych, budowy nowych obwałowań, oraz przygotowanie dokumentacji dla zadań przewidzianych do realizacji na lata 2007 – 2013, zrealizowano 21 zadań na łączną kwotę 37 539,70 tys. zł.

Tabela 33: Koszty poniesione na modernizację i rozbudowę obiektów ochrony przeciwpowodziowej realizowanych przez WZMiUW w latach 2005-2006.

Lp	Nazwa inwestycji	Termin realizacji	Poniesione nakłady wg źródeł finansowania						
			Ogółem w tys zł	Środki własne	Budżet państwa (dotacja celowa) w tys zł	WFOŚ iGW	Środki Unii Europejskiej		Inne źródła (kredyt EBI) w tys zł
							SPO – rolnictwo	ZPOR R	
1	Remont koryta rzeki Wilgi w km 28+300 do 28+400 w m. Garwolin-Leszczyny	2005	20,00	-	20,00	-	-	-	-
2	Modernizacja wału rzeki Iłżanki w km 0+000 do 3+150, w m. Chotcza Dolna, Chotcza Górna	2005-2006	2 592,00	-	1 709,00	501,00	-	-	382,00
3	Modernizacja wału rz. Wisły w m. Regów Nowy, Regów Stary, w km 3+275 do 6+200	2005-2006	1 361,00	20	268,00	-	1 073,00	-	-
4	Modernizacja wału rz. Wisły w km 4+000 do 4+920 w m. Zbuczyn-Kępcice	2005-2006	1 279,00	-	255,00	-	1 024,00	-	-
5	Modernizacja wału rz. Wisły w m. Głusiec-Zbuczyn W km 0+900 do 3+000	2005-2006	1 513,00	18	313,00	-	1 182,00	-	-
6	Remont obwałowań zbiornika Troszyn na dł. 5,100km, gm. Gąbin i gm. Słubice	2005-2006	3 028,00	-	20,50	751,90	-	2 255,6	-
7	Koncepcja programowo-przestrzenna Uszczelnienie wału rz. Wisły na odc. Boiska-Jarentowskie Pole w km 5+350 do 6+300, Gm. Chotcza	2005-2006	91,00	-	91,00	-	-	-	-
8	Dokumentacja – Odbudowa – kształtowanie przekroju koryta rz. Radomki w km 43+500 do 46+800, Gm. Jedlińsk	2006	143,00	-	143,00	-	-	-	-
9	Dokumentacja techn. – Modernizacja wału rz. Wisły na odcinku Boiska-Jarentowskie Pole w m. Boiska km 0+000-1+500, Gm. Solec	2005-2006	56,00	-	56,00	-	-	-	-
10	Dokumentacja techn. – Remont przepustu wałowego na rz. Wiśle w m. Kępa Piotrawiańska w km. 4+050,	2006	44,00	-	44,00	-	-	-	-

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Lp	Nazwa inwestycji	Termin realizacji	Poniesione nakłady wg źródeł finansowania						
			Ogółem w tys zł	Środki własne	Budżet państwa (dotacja celowa) w tys zł	WFOŚ iGW	Środki Unii Europejskiej		Inne źródła (kredyt EBI) w tys zł
							SPO – rolnictwo	ZPOR R	
	Gm. Solec								
11	Modernizacja obwałowania rz. Narwi o dł. 5,25km, km 0+000 do 2+063, Etap 1	2005-2006	3 405,00	-	275,2	-	-	-	3 129,80
12	Modernizacja obwałowań rz. Wisły w km 35+000 do 45+000, gm. Maciejowice	2005-2006	10 017,0	-	2 499,00	7 498,0	-	-	-
13	Remont koryta rz. Wilgi w km 40+555 do 40+630, w m. Oziemówka	2005	20,00	-	20,00	-	-	-	-
14	Rz. Radomka w km 34+500 do 51+000 Etap I, 46+800 do 48+320 Etap II Gm. Jedlińsk i Zakrzew	2005	415,00	-	197,00	218,00	-	-	-
15	Koncepcja dla zadania: Ochrona przeciwpowodziowa prawej strony rz. Iłżanki powyżej km 1+750, Gm. Chotcza	2005	24,00	-	24,00	-	-	-	-
16	Modernizacja obwałowań rz. Wisły o dł. 5.220mb, Dz. Białoleka, m st. W-wa	2005-2006	12 018,8	-	310,3	6 236,5	-	-	5 472,00
17	Modernizacja i budowa wału rz. Pilicy w m. Przybyszew	2005	435,00	-	150,00	-	-	-	285,00
18	Dokumentacja techn. Odbudowa-kształtowanie koryta rz. Struga Wsolska w km. 0+000 do 3+650, Gm. Jedlińsk	2006	72,00	-	72,00	-	-	-	-
19	Przebudowa lewostronnego wału przeciwpowodziowego w km 21+650 do 25+100 w tym likwidacja szkód powodziowych Gm. Słubice	2005-2006	727,40	-	727,40	-	-	-	-
20	Dokumentacja techn. Regulacja koryta rz. Krępanki, gm. Solec nad Wisłą	2005-2006	139,00	-	139,00	-	-	-	-
21	Dokumentacja techn. Modernizacja wału rz. Kamiennej w m. Wola Pawłowska-Marianów, Km. 0+000 do 3+200, Gm. Solec nad Wisłą	2005-2006	139,00	-	139,00	-	-	-	-
SUMA			3 754,00	0,04	7,49	15,2	5,54		9,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów przekazanych przez WZMiUW

W ramach realizacji tego zadania dodatkowo wykonano następujące przedsięwzięcia:

- budowa wału przeciwpowodziowego rzeki Wilgi w Garwolinie,
- dokonywanie przeglądów i utrzymanie w gotowości technicznej śluzy, pomiędzy jeziorem Dziekanowskim a rzeką Wisłą (536 km rz. Wisły)

4.3. Przywracanie prawidłowego funkcjonowania systemów melioracyjnych

Poniższa tabela przedstawia realizację zadania w ramach przywracania prawidłowego funkcjonowania systemów melioracyjnych oraz poniesione koszty na ten cel, w latach 2005 – 2006 przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych.

Tabela 34: Wykaz obiektów realizowanych w latach 2005-2006 przez WZMiUW.

Lp	Nazwa inwestycji	Termin realizacji	Poniesione nakłady wg źródeł finansowania				Rezultaty wynikające z realizacji przedsięwzięcia
			Ogółem w tys. zł	Budżet państwa w tys. zł	WFOŚ iGW	Środki Unii Europejskiej - SPO - rolnictwo	
1	Jaz na rzece Orzyc w km 96+252, Gm. Chorzele, pow. Przasnyski	2005 - 2006	452,00	90,00	-	362,00	Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania systemów melioracyjnych.
2	Modernizacja urządzeń melioracji wodnych podstawowych wraz z budowlami z nimi związanymi – kanał B w km 2+500 do 8+000, Gm. Rząśnik, pow. wyszkowski	2005 - 2006	491,00	98,00	-	393,00	Modernizacja kanału 5,5 km
3	Modernizacja urządzeń melioracji wodnych podst. – rz. Rozoga, jaz w km 4+920 w m. Łęg Starościński, jaz w km 25+660 m. Todzia, pow. Ostrołęcki	2005 - 2006	670,00	339,00	331,00	-	Efekty rzeczowe – modernizacja jazu szt. 2, przywrócenie prawidłowego funkcjonowania systemów melioracyjnych
4	Przebudowa Kanału Ożarowskiego na dł. 5261 m w km 3+000 do 8+261, Gm. Ożarów Mazowiecki	2005	756,60	252,60	504,00	-	Uzyskanie właściwego i bezpiecznego przepływu wód, obiekt zakończony i oddany do użytkowania
5	Kształtowanie przekroju podłużnego i poprzecznego oraz układu poziomego koryta rz. Beniaminówka w km 12+146 do 13+365 i 14+400 do 16+382, Gm. Radzymin	2005 - 2006	859,80	178,10	-	681,70	Uzyskanie właściwego i bezpiecznego przepływu wód w okresach ich wezbrań, zadanie w trakcie realizacji.
6	Przebudowa (modernizacja) umocnienia stopnia na rz. Wrze w km 141+700 w m. Młudzyn	2006	450,00	225,00	225,00	-	Zabezpieczenie dna przed erozją, ograniczenie transportu rumowiska, powstrzymanie prędkości płynącej wody, utrzymanie właściwego spadku dna, ustabilizowanie warunków wodnych.
7	Przebudowa przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rz. Chropianki od km 3+440 do 9+000	2006	69,00	69,00	-	-	Opracowanie dokumentacji technicznej
8	Remont koryta rzeki Sony Głównej od km 32+930 do 36+555, eta III, Gm. Sońsk	2005	1 150,00	760,00	390,00	-	Wyremontowanie i udroźnienia koryta rzeki na dł. 3,62 km. Udrożnione koryto rzeki zapewnia szybki i swobodny spływ nadmiaru wód ze zlewni, uregulowanie stosunków wodnych w glebie.
9	Przebudowa przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rz. Łydyni od km 16+150 do 23+300	2005	102,00	102,00	-	-	Opracowanie dokumentacji technicznej.
10	Przebudowa lewobrzeżnego wału przeciwpowodziowego rz. Narwi w Pułsku	2005	88,00	88,00	-	-	Opracowanie dokumentacji technicznej.

Lp	Nazwa inwestycji	Termin realizacji	Poniesione nakłady wg źródeł finansowania				Rezultaty wynikające z realizacji przedsięwzięcia
			Ogółem w tys. zł	Budżet państwa w tys. zł	WFOŚ iGW	Środki Unii Europejskiej - SPO - rolnictwo	
11	Modernizacja umocnień jazu na rz. Wkrze w km 142+870 w m Młudzyn	2006	423,00	85,00	-	338,00	Ochrona przed powodzią, spowolnienie prędkości płynącej wody oraz jej retencjonowanie dla nawodnień w okresie suszy
12	Przebudowa przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rz. Łydyni od km 58+250 do 64+180	2005	98,00	98,00	-	-	Dokumentacja techniczna.
13	Przebudowa przekroju podłużnego i poprzecznego koryta rz. Mławki od km 20+500 do 30+250	2005	99,00	99,00	-	-	Dokumentacja techniczna.
14	Stopień na rz. Świder w km 45+700 na terenie wsi Dłużew, Gm. Siennica, pow. Mińsk Mazowiecki	2005 – 2006	155,00	35,00	-	120,00	Uzyskanie stabilności dna i skarp rzeki Świder
15	Modernizacja umocnień stopnia rz. Wkra w km. 136+550 wraz z zabudową wyrw w m. Biezuń	2006	370,00	74,00	-	296,00	Ochrona przed powodzią, zapobieżenie dalszemu niszczeniu stopnia, spowolnienie prędkości płynącej wody oraz jej retencjonowanie do nawodnień
16	Regulacja stosunków wodnych; konserwacja i utrzymanie urządzeń melioracji szczegółowej.	2005-2006	60,00	-	-	-	Regulacja stosunków wodnych na poszczególnych obiektach umożliwi uzyskanie odpowiednich plonów z terenów na które mają wpływ te urządzenia
SUMA			6 233,00	2 592,3	1 450	2 190,70	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów przekazanych przez WZMiUW.

Dodatkowo w ramach realizacji zadania zostały wykonane następujące inwestycje:

- regulacja stosunków wodnych, konserwacja i utrzymanie urządzeń melioracji szczegółowej nie objętych działalnością spółki wodnej; realizacja na terenach gmin: Huszlew, Łosice, Sarnaki i Platerów;
- przebudowa rowów odwadniających w Pruszkowie.

4.4 Zapewnienie warunków bezpiecznego przepływu „wód wielkich” Województwa Mazowieckiego

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie ramach zapewnienia warunków bezpiecznego przepływu wód wielkich w latach 2005 – 2006 wykonywał prace remontowo – budowlane obiektów w obrębie koryta rzeki (np: udrożnienie koryt rzek, wycinka drzew w międzywał, tamy podłużne, opaski brzegowe, usuwanie skutków powodzi).

Poniżej, w formie tabelarycznej, przedstawiono wykaz prac realizowanych przez RZGW w latach 2005 – 2006, w celu zabezpieczenia bezpiecznego przepływu „wód wielkich” na terenie województwa mazowieckiego wraz z poniesionymi kosztami i źródłami finansowania.

Tabela 35: Wykaz prac realizowanych przez RZGW w celu zabezpieczenia bezpiecznego przepływu „wód wielkich” w latach 2005-2006.

Lp.	Nazwa zadania	2005			2006			Razem w tys. zł		
		EBI	Budżet	Razem	EBI	budżet	Razem	EBI	budżet	Razem
1	Remonty budowli regulac. na rz. Wiśle, km 337-428	1 080	870	1 950	447	191	638	1 527	1 061	2 588
2	Remonty budowli regulac. na rz. Wiśle, km 457-538	1 176	1 319	2 495	246	63	309	1 422	1 382	2 804
3	Usuwanie skutków powodzi na zb. i w zlewni St. Wod. Dębe	1 653	1 277	2 930	519	436	955	2 172	1 713	3 885
4	Uzupełniaj. zabudowa rz. Bug	0	0	0	12	3	15	12	3	15
5	Regulacja rz. Wisły, km 594-601	1 137	537	1 674	8	25	33	1 145	562	1 707
6	Uzupełniaj. zabudowa regulac. prawego brzegu rz. Wisły, km 470-474	2 041	573	2 614	1 095	597	1 692	3 136	1 170	4 306
7	Uzupełniająca zabudowa reg. lewego brzegu Wisły w km 386-387, m. Regów	594	146	740	275	44	319	869	190	1 059
8	Remonty budowli regulac. na rz. Wiśle, km 337-428 - kontynuacja	1 269	1 860	3 129	1 338	538	1 876	2 607	2 398	5 005
9	Roboty remont. na zb. i stopniu wodn. Włocławek - kontynuacja	0	0	0	4	1	5	4	1	5
10	Usuwanie skutków powodzi na zb. i w zlewni St. Wod. Dębe - kontynuacja	0	11	11	0	0	0	0	11	11
11	Usuwanie skutków powodzi na rzece Wiśle i jej dopływach - kontynuacja	174	40	214	453	167	620	627	207	834
12	Razem RZGW Warszawa	9 124	6 633	15 757	4 397	2 065	6 462	13 521	8 698	22 219

Źródło: opracowane na podstawie materiałów przekazanych przez RZGW.

4.5. Sporządzanie raportów o bezpieczeństwie, programów zapobiegania awariom oraz wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla zakładów o dużym ryzyku.

Na obszarze województwa mazowieckiego według rejestru Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie z 31 marca 2007 roku zostało zidentyfikowanych 10 zakładów dużego ryzyka (ZDR), 31 zakładów zwiększonego ryzyka (ZZR) i 90 zakładów mogących być potencjalnymi sprawcami poważnych awarii. Zgodnie z art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 1991 roku o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. 07, Nr 44, poz. 287) WIOŚ dokonuje przynajmniej raz w roku kontroli w zakładach o dużym ryzyku, a co najmniej raz na dwa lata w zakładach o zwiększonym ryzyku.

Tabela 36: Wykaz zakładów zaliczonych do Zakładów Dużego Ryzyka (ZDR).

Lp.	Zakład Dużego Ryzyka	Sporządzanie raportów o bezpieczeństwie	Sporządzanie programów zapobiegania awariom	Sporządzanie wewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla ZDR
1	Raben Polska Sp. z o.o. Oddział w Grodzisku Mazowieckim, 05-825 Grodzisk Mazowiecki, ul. Chrzanowska 7	Tak	Tak	Tak
2	Centrum Dystrybucji Gazu Płynnego w Pruszkowie PROGAS-Eurogaz Sp. z o.o., ul. Warsztatowa 8, 05-800 Pruszków	Tak	Tak	Tak
3	PKN ORLEN S.A. Baza Magazynowa 101, ul. Estrady 8, 01-932 Izabelin	Tak	Tak	Tak
4	Baza Paliw Nr 5 w Emilianowie NAFTOBAZY Sp. z o.o., 05-205 Klembów	Tak	Tak	Tak
5	Rozlewnia Gazu Płynnego w Małkini J.S. ENERGY S.A., ul. Sobieskiego 8, 07-320 Małkinia	Tak	Tak	Tak
6	Zakład Produkcyjny w Płocku, PKN ORLEN S.A., ul. Chemików 7, 09-411 Płock	Tak	Tak	Tak
7	Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych „Przyjaźń” S.A. - Baza Surowcowa Plebanka w Miszewu Strzałkowskim, 09-400 Płock, ul. Kazimierza Wielkiego 2a	Tak	Tak	Tak
8	Basell ORLEN Polyolefins Sp. z o.o., ul. Chemików 7, 09-411 Płock	Tak	Tak	Tak
9	ORLEN Oil Sp. z o.o., ul. Chemików 7, 09-411 Płock	Tak	Tak	Tak
10	Zakład Produkcji Specjalnej Sp. z o.o. ul. Zakładowa 7, 26-670 Pionki	Tak	Tak	Tak

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów uzyskanych od WIOŚ.

Tabela 37: Wykaz zakładów zaliczanych do Zakładów Zwiększonego Ryzyka (ZZR).

Lp.	Zakład Zwiększonego Ryzyka	Sporządzanie programów zapobiegania awariom
1	TDP Sp. z o.o., ul. Gen. Okulickiego 7/9, 05-500 Piaseczno	Tak
2	PETROLOT Sp. z o.o., ul. J. Gordona Bennetta 2, 00-906 Warszawa	Tak
3	Chłodnie Warszawskie MORSPOL S.A., ul. Marywilska 26, 03-228 Warszawa	Tak
4	LINDE GAZ POLSKA Sp. z o.o. Zakład Produkcji Gazów Powietrznych, ul. Kasprowicza 132, 01-943 Warszawa	Tak
5	Bartkowski, Koźlakiewicz, Ludwiński Ferma Drobiu w Kondrajcu Pańskim 06-450 Gliniojeck	Tak
6	Tarchomińskie Zakłady Farmaceutyczne POLFA S.A., ul. Fleminga 2, 03-176 Warszawa	Tak
7	CNPEP „RADWAR” S.A. Warszawskie Zakłady Radiowe RAWAR, ul. Poligonowa 30, 04-051 Warszawa	Tak

8	ZAP Sznajder Batterien S.A., ul. Warszawska 47, 05-840 Piastów	
9	Kazgod Sp. z o.o., ul. Wierzbowa 7, 05-870 Błonie	Tak
10	Centrum Dystrybucyjne Błonie Sp. z o.o. ul. Wierzbowa 7, 05-870 Błonie	Tak
11	MPWiK w m. st. Warszawie S.A. Zakład Wodociągu Północnego P-3, ul. 600 lecia 20, 05-135 Wieliszew k/Zegrza	Tak
12	EADS PZL „Warszawa – Okęcie” S.A. Al. Krakowska 110/114, 00-971 Warszawa	Tak
13	Rozlewnia Gazu w Pieścirogach Starych WASBRUK Sochoń Arkadiusz, Sochoń Witold Spółka Jawna Nasielsk	Tak
14	System Gazociągów Tranzytowych EuRoPOL Gaz Sp. z o.o., 06-461 Regmin, m. Lekowo	Tak
15	Reckitt Benckiser (Poland) S.A., ul. Okunin 1, 05-100 Nowy Dwór Mazowiecki	Tak
16	DJCHEM CHEMICALS POLAND S.A, ul. Łukasiewicza 11a, 02-500	Tak
17	„WARS GAZ” Sp. z o. o., ul. Łukaszewicza 11, 05-200 Wołomin	Tak
18	P.P.H.U. „GAZDA” Sp. z o. o., ul. Starzyńskiego 17, 08-110 Siedlce	Tak
19	PHU „BENZOL GAZ” Mierzejewska, E. Kurpiowski Ławy, ul. Składowa 9, 07-411 Rzekuń	Tak
20	COMINDEX JBC Sp. z o.o. w Kamieńczyku, ul. Kukawska 8, 07-200 Wyszaków	Tak
21	Przedsiębiorstwo Budowlano-Handlowe „Z.Niziński” w Wyszakowie, 07-200 Wyszaków, ul. Serocka 11a	Tak
22	Rozlewnia Gazu Płynnego w Płocku ORLEN Gaz Sp. z o. o., ul. Chemików 7, 09-411 Płock	Tak
23	Rozlewnia Gazu Płynnego „Gazgroń” Spółka Jawna Rzęski, Piasecki, Osiał, ul. Jaktorowska 17, 96-300 Żyrardów	Tak
24	Rozlewnia Gazu Płynnego w Płocku ORLEN Gaz Sp. z o. o., ul. Długa 1, 09-400 Płock	Tak
25	Przedsiębiorstwo Gazyfikacji Bezprzewodowej „Zalgaz” Gostomscy J.G.E. Sp. Jawna, Bronowo Zalesie 65, 09-411 Biała k/Płocka	Tak
26	P.P.H. MARK-GAZ Mieczysław Markuszewski, ul. Otolińska 25, 09-402 Płock	Tak
27	„Kingspan” Sp. z o.o., ul. Przemysłowa 20, 27-300 Lipsko	Tak
28	Rupp Ceramika Sp. z o.o. Zakład Produkcyjny w Skrzyńsku, ul. Przemysłowa 25, 26-400 Przysucha	Tak
29	Elektrownia „Kozienice”, 26-911 Świerże Górne	Tak
30	Rozlewnia Gazu POLSKI GAZ Sp. z o. o. Oddział w Górze Kalwarii, ul. Adamowicza 1, 05-530 Góra Kalwaria	Tak
31	Wydawnictwo Bauer Sp. z o.o. Drukarnia Wkłęśłodrukowa w Ciechanowie, ul. Niechodzka 25, 06-400 Ciechanów	Tak

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów uzyskanych od WIOŚ.

Zgodnie z powyższymi tabelami wszystkie zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR) posiadają programy zapobiegania awariom. Wszystkie zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZDR) posiadają programy zapobiegania awariom, raporty

o bezpieczeństwie i wewnętrzne plany operacyjno-ratownicze. Ilość zakładów będących potencjalnymi sprawcami poważnych awarii i ich klasyfikacja podlega ciągłej weryfikacji ze względu na rodzaj, ilość wykorzystywanych i magazynowanych substancji niebezpiecznych w istniejącym zakładzie oraz zamieszczenie w wykazie nowych zakładów.

4.9 Propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu.

Samorządy w ramach przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu wiele uwagi poświęcają usuwaniu skutków lub minimalizowaniu już zaistniałego niebezpieczeństwa pożarowego. Do takich działań można zaliczyć przede wszystkim współfinansowanie lub finansowanie zakupów

sprzętu dla jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, Państwowej Straży Pożarnej i dla jednostek ratownictwa drogowo - chemicznego takiego jak:

- samochody ratowniczo-gaśnicze,
- samochody do ratownictwa drogowo-chemicznego,
- osprzęt do posiadanych urządzeń,
- strażackie ubrania ochronne itp.

W 2005 r. Samorząd Województwa Mazowieckiego na realizację zadania przeznaczył na dofinansowanie Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie województwa mazowieckiego 803 890 zł. W 2006 roku został opracowany *Program Wsparcia Ochotniczych Straży Pożarnych OSP – 2006* w ramach, którego przekazane zostały środki finansowe na kwotę około 10 mln zł, które trafiły do 461 jednostek OSP w województwie mazowieckim.

Działaniami bardzo skutecznymi w przedmiotowym zakresie są działania zapobiegawczo-edukacyjne wśród ludności uświadamiające efekty nieodpowiedzialnego zachowania ale i ustalające normy zachowania w sytuacjach nieumyślnego zagrożenia pożarowego zarówno na terenach zurbanizowanych jak i leśnych.

Przeprowadzane są szkolenia młodzieży z zakresu przepisów przeciwpożarowych i zachowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa i życia ludzi. Uatrakcyjniane są one organizowanymi konkursami z wiedzy pożarniczej na szczeblu gminnym i szkolnym. Natomiast organizowane zawody strażackie mają na celu nie tylko poprawę funkcjonowania i wymianę doświadczeń służb zajmujących się ratownictwem pożarowym ale i demonstrację ludności wyuczonego odruchowego zachowania zgodnego z procedurami opracowanymi na okoliczność zagrożenia pożarowego.

Stale podnoszenie stanu świadomości z zakresu bezpieczeństwa wśród kadry placówek oświatowych pozwala - za ich pośrednictwem - na wykształcenie u dzieci i rodziców unikania zagrożeń zdrowia i życia, a w przypadku ich zaistnienia odpowiedniego reagowania wraz z udzieleniem pierwszej pomocy poszkodowanym.

4.10. Kształtowanie postaw społeczeństwa w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnych awarii.

Pomimo coraz nowocześniejszych metod prewencyjnych wystąpienia nadzwyczajnych awarii, występują one w sposób losowy przez co wpływ na te zdarzenia jest minimalny w odróżnieniu od postaw społeczeństwa, które z uwagi na pozyskane doświadczenie możemy kształtować i przystosowywać do nowych sytuacji zagrożenia. Władze samorządowe w województwie mazowieckim podjęły wiele działań mających na celu właściwe ukształtowanie postaw społeczeństwa w sytuacjach wystąpienia nadzwyczajnych awarii. Podstawowym przedsięwzięciem realizowanym na szczeblu gminnym i powiatowym było sporządzenie instrukcji postępowania mieszkańców na wypadek wystąpienia awarii, ale i zawierających zasady działań służb ratowniczych, zasady alarmowania i ewakuacji ludności z zagrożonych terenów oraz przewidywanych skutków awarii. Takie instrukcje rozpowszechniane są w postaci ulotek, broszur, poradników czy też zamieszczane na stronach internetowych. Dla obszarów zagrożonych skutkami awarii w zakładach dużego ryzyka opracowuje się zewnętrzne i wewnętrzne plany operacyjno - ratownicze zawierające zasady organizacji działań ratowniczych na tych właściwych obszarach oraz zasady postępowania z ludnością. W ramach uzgodnień Wewnętrznych Planów Operacyjno – Ratowniczych dla zakładów dużego ryzyka z KW PSP egzekwuje się od zakładów sprecyzowanie scenariuszy potencjalnych zdarzeń awaryjnych, ustalenie zasad prowadzenia działań ratowniczych w sposób minimalizujący skutki tych awarii oraz właściwe zasady postępowania poawaryjnego.

W ramach działań ukierunkowanych na formowanie postawy społeczeństwa w sytuacji awarii w 2005 roku Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie dokonała analizy realizacji w placówkach oświatowych na terenie województwa obowiązku organizowania ćwiczeń ewakuacyjnych.

W latach 2005-2006 KWPSP przeprowadziła liczne konkursy wśród dzieci i młodzieży o tematyce pożarniczej oraz przeprowadziła akcję edukacyjną w ramach upowszechniania wiedzy o zasadach zachowania bezpieczeństwa i postępowania w przypadku pożaru.

W 2006 roku przy współpracy z Policją, Strażą Miejską, Pogotowiem Ratunkowym oraz WOPR-em i władzami samorządowymi przeprowadzona została akcja „Bezpieczne wakacje 2006”. W ramach

w/w akcji oprócz kontroli przestrzegania przepisów ppoż. oraz stanu przygotowania obiektów służących wypoczynkowi dzieci i młodzieży, przeprowadzono m.in. akcje edukacyjne mające na celu kształtowanie nawyków i zasad postępowania w przypadku powstania pożaru lub innych zagrożeń.

Tabela 38: Realizacja zadań szczegółowych w ramach Celu głównego (5) – Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej.

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
5.1	Rozszerzenie zakresu szkoleń pracowników administracji publicznej. Przeprowadzenie regionalnych akcji promocyjnych w zakresie efektywności energetycznej.	Samorząd Województwa Mazowieckiego	2003-2010	0,025	0,025	0,02	0,01	budżet Województwa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 5.1
5.2	Edukacja ekologiczna w sferze wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych: <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie Ekologicznego Centrum Edukacyjnego; • prowadzenie szkoleń dla pracowników; • upowszechnienie wiedzy o ochronie lasu w społeczeństwie. 	Lasy Państwowe	2002-2010	0,1	0,1	2,1	1,0	środki Lasów Państwowych	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 5.2
5.3	Kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwie domowym, prowadzących do zmniejszenia ilości odpadów i ich segregacji.	samorządy powiatów samorządy gmin m. st. Warszawa Samorząd Województwa Mazowieckiego	2003-2004	bd.	bd.	3,29	1,54	budżet województwa budżet samorządów NFOŚiGW WFOŚiGW PFOŚiGW GFOŚiGW budżet m.st. Warszawy	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 5.3
5.4	Działania na rzecz wzrostu świadomości ekologicznej społeczności lokalnych władz szczebla lokalnego w zakresie zrozumienia celów ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.	samorządy gmin samorządy powiatów Zarząd Województwa Mazowieckiego przedsiębiorstwa org. pozarządowe	Praca ciągła	0,03	0,03	2,80	3,83	środki Lasów Państwowych budżet państwa budżet samorządów WFOŚiGW PFOŚiGW GFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 5.4
5.5	Propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów biologicznych zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju.	Zarząd Parków	Praca ciągła	0,03	0,03	0,4	0,9	budżet państwa NFOŚiGW WFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 5.5

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
5.6	Utworzenie w urzędach administracji publicznej systemów gromadzenia i upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie, w tym stworzenie systemu elektronicznych baz danych	Samorząd Województwa Mazowieckiego Ministerstwo Środowiska	2002-2005	0,09	bd.	b.d	b.d	b.d	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 5.6
5.7	Stałe podejmowanie działań informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych w formie audycji i publikacji w środkach przekazu, kursów, szkoleń, wystaw, konkursów i zajęć plenerowych oraz imprez masowych	Samorząd Województwa Mazowieckiego Samorzady powiatów Samorzady gmin m. st. Warszawa Zarząd Parków przedsiębiorstwa	Pracę ciągłą	0,07	0,07	4,67	4,89	budżet państwa budżet województwa Budżet samorządów budżet m. st. Warszawy NFOŚiGW WFOŚiGW PFOŚiGW GFOŚiGW środki przedsiębiorstw	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 5.7
5.8	Włączenie do działalności Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego zadań z zakresu edukacji ekologicznej	WORD	b.d.	b.d	b.d	0,15	0,15	b.d	Informacja o zadaniu zamieszczona w priorytetach.
5.9	Zorganizowanie w Ostrołęce, Radomiu Siedlcach i Cechanowie Ośrodków Edukacji Ekologicznej	samorzady gmin samorzady powiatów	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	Informacja o zadaniu zamieszczona w priorytetach.
RAZEM				0,35	0,26	13,43	12,32		

Źródło: opracowanie własne.

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Tabela 39: Koszty poniesione na realizację *Celu głównego (5) – podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej* w latach 2005 – 2006 wg. źródeł finansowania (w mln zł).

Źródło finansowania	W roku 2005	W roku 2006
Budżet m.st. Warszawy	0,92	0,30
Budżet samorządów	2,23	1,34
Budżet Województwa	0,77	1,04
Budżet Państwa	0,72	1,13
Fundusze ekologiczne	4,77	6,91
Lasy Państwowe	2,97	0,09
Inne (kredyty bankowe)	0,81	0,49
Środki przedsiębiorstw	0,24	1,02
SUMA	13,43	12,32

Źródło: opracowanie własne.

5. Cel główny (5) - Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej

5.1 Rozszerzenie zakresu szkoleń pracowników administracji publicznej;

Przeprowadzenie regionalnych akcji promocyjnych w zakresie efektywności energetycznej

W 2005 roku Zarząd Województwa Mazowieckiego był współorganizatorem Sympozjum nt. *Klimat wewnętrzny budynków – związek z ochroną środowiska i warunkami bytowymi mieszkańców Województwa Mazowieckiego, wymagania związane z wdrożeniem Dyrektywy UE dotyczącej certyfikacji energetycznej budynków.*

W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, pracownicy nauki, instytucji zajmujących się energetyką oraz budownictwem.

Tematyka sympozjum zorganizowanym w siedzibie Autorskiego Parku Technologicznego pod Warszawą, była wyznaczona również przez cele długoterminowe zawarte w *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego*, a szczególnie cel poprawy jakości środowiska przyrodniczego Mazowsza. Właściwie przeprowadzona kompleksowa termomodernizacja budynków przyczynia się do zwiększenia efektywności energetycznej i w konsekwencji do niższej emisji szkodliwych związków do atmosfery.

Ponadto w 2006 roku Radio Viktoria wyemitowało cykl audycji radiowych pn. *Problemy oszczędzania energii*. Przedsięwzięcie to zostało dofinansowane przez Zarząd Województwa Mazowieckiego.

5.2 Edukacja ekologiczna w sferze wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych

Edukacja ekologiczna prowadzona w Lasach Państwowych jest wyrazem ogólnych tendencji, w skład której wchodzi m.in. edukacja leśna i przyrodnicza. Mają one na celu upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o środowisku leśnym, wielofunkcyjnej i zrównoważonej gospodarce leśnej, budowanie zaufania społecznego do leśników. Bardzo ważne jest podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie racjonalnego i odpowiedzialnego korzystania ze wszystkich funkcji lasu. Aspekt ten nabiera szczególnego znaczenia w stosunku do społeczności lokalnych „tkwiących” w środowisku przyrodniczym. Społeczności te szczególnie potrzebują rzetelnej wiedzy na temat otaczającego je środowiska, sprawdzonych, pochodzących z wiarygodnych źródeł informacji. Potrzeba ta uwidacznia się szczególnie w przypadku zagadnień dotyczących ochrony przyrody. Prowadzenie rzetelnej, fachowej i skutecznej edukacji społeczeństwa wymaga od pracowników Lasów Państwowych szerokiej wiedzy oraz odpowiedniego przygotowania. Niezbędna jest edukacja w strukturach Lasów Państwowych. Przykładami jej realizacji są prowadzone corocznie warsztaty dla koordynatorów i liderów edukacji leśnej z RDLP.

Nadleśnictwo Gostynin w latach 2005 – 2006 przeprowadziło 8 szkoleń dla pracowników prowadzących edukację przyrodniczo – leśną nt.: *Aktywne metody ochrony przyrody w zrównoważonym leśnictwie, Warsztaty dla liderów edukacji leśnej społeczeństwa, Zasady postępowania ochronnego w lasach o szczególnych wartościach przyrodniczych, Profesjonalny instruktor edukacji leśnej, Program Natura 2000 w lasach Polski szanse, możliwości, kontrowersje, Szkolenie edukatorów.*

RDLP w Radomiu zorganizowała szkolenie dla pracowników LP zajmujących się edukacją leśną w ramach Projektu Polsko – Holenderskiego nt. *Przyroda i społeczeństwo w zagospodarowaniu LKP Puszcza Kozienicka*. Edukacja ekologiczna prowadzona była wśród młodzieży szkolnej, w której uczestniczyło w 2005 r. ok. 100 000, a w 2006 roku 166 000 uczniów.

Pracownicy Lasów Państwowych spotykają się również ze społeczeństwem podczas zajęć edukacyjnych prowadzonych w szkołach, prelekcji i pogadanek poza szkołami, festynów, warsztatów, wystaw przyrodniczych, akcji i imprez okolicznościowych.

Nadleśnictwo Gostynin w latach 2005 – 2006 zorganizowało 6 konkursów nt. *Poznajemy uroki lasu, Pielęgnowujemy i odnawiamy las, Mój las i Rosnę z drzewem* – konkurs dla przedszkolaków (każde dziecko na zakończenie nauki otrzymało sadzonkę i miało za zadanie hodować ją podczas dalszej edukacji). Łącznie w konkursach uczestniczyło 1 642 uczniów.

Oprócz edukacji prowadzonej w terenie RDLP w Warszawie wydaje foldery, prasę i podręczniki, płyty CD i DVD zawierające gry, nagrania i filmy o tematyce przyrodniczej i leśnej. Jak widać, na polu edukacji ekologicznej Lasy Państwowe angażują się bardzo mocno. Działalność ta prowadzona jest w szerokiej współpracy ze szkołami, ośrodkami edukacji ekologicznej, parkami narodowymi i krajobrazowymi oraz z władzami samorządowymi.

Zadanie realizowane było przez: RDLP Warszawa, RDLP Radom, RDLP Łódź (Nadl. Gostynin i Nadl. Płock).

5.3 Kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcji w gospodarstwie domowym prowadzących do zmniejszenia ilości odpadów i ich segregacji

Powstawanie odpadów staje się coraz poważniejszym problemem w skali światowej ze względu na rosnącą liczbę ludności, zwiększającą się produkcję dóbr konsumpcyjnych oraz coraz szybszy postęp technologiczny. Dzięki segregacji zmniejsza się ilość odpadów na wysypisku, a część można przetworzyć i ponownie wykorzystać.

W 2005 roku powiat ostrowski zorganizował projekt edukacyjny, którego celem było przekazanie informacji o planowanych rozwiązaniach systemowych w gospodarce odpadami na terenie całego powiatu, uświadamianie mieszkańców o konieczności segregacji odpadów oraz motywacja do podejmowania działań. Jednym z etapów planowanych działań w zakresie edukacji było przeprowadzenie w szkołach konkursu na zbiórkę surowców wtórnych, w którym wzięło udział 3 906 uczniów z 22 szkół. Zebrano i przekazano do odzysku ok. 39 ton posegregowanych surowców wtórnych.

Projekt *Segreguj u źródła* przeprowadzony był m.in. w Siedlcach, Otwocku, Ciechanowie i Gąbinie. W ramach tego projektu w Siedlcach zorganizowano konkurs edukacyjno – plastyczny pt. *Segregując odpady chronię środowisko*, który był skierowany do ok. 10 000 uczniów. Wydrukowano 4 000 szt. folderów informacyjnych dla mieszkańców miasta przybliżającego problematykę segregacji odpadów dla mieszkańców miasta, zakupiono 16 pojemników przeznaczonych do selektywnej zbiórki dla szkół biorących udział w konkursie. Zorganizowano konferencję dla uczniów, nauczycieli oraz wystawę prac konkursowych.

Urząd Miasta w Nowym Dworze Mazowieckim przeprowadził akcję pt. *Roślinka za śmieci*, która cieszyła się wielkim zainteresowaniem mieszkańców. Wprowadzenie systemu selektywnej zbiórki i prowadzenie akcji edukacyjnych zmniejszyło ilość odpadów komunalnych, które podlegają procesom odzysku i recyklingu.

Zadanie realizowane było nie tylko przez duże miasta jak Radom, Ostrołęka, Siedlce, ale również przez gminy (Szczutowo, Zakroczym, Raszyn, Iłów, Różan, Sierpc, Dobrze, Rząśnik, Naruszewo, Stanisławów, Radzanów, Iłża, Nieporęt, Stromiec, Pomiechówek, Staroźreby, Dzierżążnia, Olszewo Borki, Nadarzyn, Raciąż, Sochocin, Michałowice).

5.4 Działania na rzecz wzrostu świadomości ekologicznej społeczności lokalnych władz szczebla lokalnego w zakresie zrozumienia celów ochrony przyrody i różnorodności biologicznej

Zadanie to realizowane było przez: gminę Wieliszew, Stoczek, Klembów, Brudzeń Duży, Stoczek, Rzewnie, Lutocin, Leoncin, Iłów, Miasto Siedlce, Nowy Dwór Maz., Maków Maz., Sokołów Podlaski, Pionki, Nasielsk, Radom, Halinów, Miasto i Gminę Serock i Gąbin, jak również przez powiat garwoliński, żuromiński, legionowski i wyszkowski.

W 2006 roku Miasto Siedlce zrealizowało projekt, który obejmował szkolenie nauczycieli z zakresu edukacji ekologicznej w przedszkolu wraz z opracowaniem scenariusza zajęć obejmujących zagadnienia ochrony przyrody i różnorodności biologicznej. Zostały zaprojektowane i wykonane ogródki dydaktyczne, w których można obserwować przyrodę i rozpoznawać gatunki roślin, zwierząt i ptaków. Szkoły i przedszkola są ważnym ogniwem kształtowania osobowości, między innymi w zakresie wychowania przyrodniczo - ekologicznego. Celem wychowania przedszkolnego w dziedzinie kształtowania świadomości ekologicznej jest przede wszystkim wyzwolenie chęci, nawyku i umiejętności obserwowania środowiska w jego naturalnym funkcjonowaniu. Dzięki temu

kształtuje się w dzieciach wrażliwość na piękno i dezaprobatę dla wszelkich przejawów niszczenia przyrody oraz szacunek dla innych istot. Działania te pośrednio wpływają na styl życia i świadomość ekologiczną rodziców.

W 2006 roku gmina Klembów wykonała 7 tablic z hasłem *Las rośnie długo nie wyrzucaj śmieci, bo nie zobaczą go twoje dzieci* mających na celu kształtowanie nawyków proekologicznych. Tablice zostały zamontowane w pasach drogowych przy gruntach leśnych, gdzie zostały wyrzucane śmieci.

W latach 2005 – 2006 miasto Serock wykonało 7 000 szt. ulotek, 500 szt. plakatów pt. *Ziemia i my*, wykonało 4 tablice dydaktyczne *Rok bociani* i *Rezerwat Zegrze*, zakupiło mapy dla szkół. Celem nadrzędnym tych działań była edukacja w zakresie przestrzegania zasad ochrony przyrody i otaczającego nas środowiska.

W powiatach: żuromińskim, garwolińskim i wyszkowskim, Makowie Mazowieckim oraz gminach Stoczek i Wieliszew zostały wybudowane ścieżki edukacyjno – przyrodnicze.

5.5 Propagowanie umiarkowanego użytkowania zasobów biologicznych zgodnie z zasadami trwałego i zróżnicowanego rozwoju

W 2005 r. Stowarzyszenie *Chrońmy Mokradła - CMOk* w ramach corocznych obchodów *Dnia Mokradel* zorganizowało w Obserwatorium Astronomicznym w Warszawie pokaz slajdów bagiennych Tomasza Kłosowskiego, poprzedzony prezentacją dr hab. Wiesława Dembka dotyczącą hydrologii wybranych rodzajów torfowisk.

W czerwcu 2005 r. odbyło się liczenie derkaczy na Bagnie Całowanie. Poza derkaczami liczone były również przepiórki, świerszczaki, strumieniówki i bręczki oraz niektóre gatunki płazów.

W 2006 r. członkowie Stowarzyszenia Chrońmy Mokradła przeprowadzili przyrodnicze warsztaty terenowe dla uczniów szkół podstawowych z Nadbrzeża i Starej Wsi (razem 45 uczniów). Dzieci dowiedziały się wielu interesujących informacji na temat historii bagna Całowanie, naturalnym magazynowaniu wód na torfowiskach ograniczającym występowanie w okolicy katastrofalnych susz i powodzi oraz o zagrożeniach dla tego obszaru związanych z nielegalnym wydobyciem torfu, odwodnieniami i zabudową torfowiska.

Powiat Węgrowski czynnie uczestniczy w edukacji przyrodniczej młodzieży, wspiera finansowo Stowarzyszenie *Czyste Krypy*. Współpracuje z Polskim Towarzystwem Przyjaciół Przyrody Pro - Natura, PTTK, Nadbużańskim PK, Towarzystwem Przyrodniczym „Bocian”, które było organizatorem warsztatów dotyczących sporządzania Programu Ochrony dla obszarów Natura 2000 Dolina Dolnego Bugu i Dolina Liwca dla pracowników starostwa.

5.6 Utworzenie w urzędach administracji publicznej systemów gromadzenia i upowszechniania informacji o środowisku i jego ochronie, w tym stworzenie systemu elektronicznych baz danych

W wyniku realizacji projektu Phare 2002 *Wzmocnienie ochrony środowiska*, we wrześniu 2005 r. w Ministerstwie Środowiska uruchomiony został Ekoportal. Jego podstawową częścią jest wykaz kart informacyjnych opisujących dokumenty dotyczące środowiska, który realizuje ustawy zapis o obowiązku prowadzenia publicznie dostępnego wykazu danych. W ten sposób organy administracji publicznej, bez ponoszenia jakichkolwiek dodatkowych kosztów, uzyskały możliwość wywiązania się z ustawowego obowiązku informowania społeczeństwa o wnioskach, jakie wpływają do urzędów wszystkich szczebli administracji i o wydawanych decyzjach, które mają związek ze środowiskiem, wykorzystaniem jego zasobów i jego ochroną.

Również w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Mazowieckiego funkcjonuje elektroniczny system baz danych – *GIS Mapa Mazowska*, który jest częścią Mazowieckiego Systemu Informacji Przestrzennej w Urzędzie. Serwis udostępnia dane i informacje o województwie mazowieckim, które m.in. przygotowane są przez merytoryczny departament w Urzędzie Marszałkowskim. Jednostką odpowiedzialną za koordynację prac związanych z budową, aktualizacją i udostępnianiem baz danych Mazowieckiego Systemu Informacji Przestrzennej jest Biuro Geodety Województwa Mazowieckiego w Warszawie.

5.7. Stałe podejmowanie działań informacyjnych, promocyjnych i edukacyjnych w formie audycji i publikacji w środkach przekazu, kursów, szkoleń, wystaw, konkursów i zajęć plenerowych oraz imprez masowych

Zadanie realizowały następujące jednostki:

- Zarząd Województwa Mazowieckiego
- Starostwa Powiatowe (Legionowo, Białobrzegi, Wyszaków, Żuromin, Pułtusk, Przasnysz, Siedlce, Wołomin, Węgrów, Ostrołęka, Płock, Lipsk, Mińsk Mazowiecki, Grodzisk Mazowiecki, Sokołów Podlaski, Ciechanów, Pruszków, Garwolin, Gostynin, Mława),
- Miasta i gminy (Warszawa, Płock, Marki, Nowy Dwór Mazowiecki, Józefów, Pruszków, Płock, Kozienice, Kałuszyn, Mszczonów, Węgrów, Zwoleń, Ciechanów, Szydłowiec, Siedlce, Ostrołęka, Sochaczew, Przasnysz, Warka, Radom, Sulejówek, Łochów, Błonie, Łomianki, Halinów, Płońsk, Sierpc, Załuski, Rybno, Klembów, Przesmyki, Nur, Miedzna, Lutocin, Szczutowo, Karniewo, Zakroczym, Milanówek, Mochowo, Raszyn, Nadarzyn, Rzewnie, Lipowiec Kościelny, Hów, Różan, Sońsk, Mała Wieś, Wierzbno, Brudzeń Duży, Olszewo Borki, Słupno, Ostrów Mazowiecka, Starożreby, Dzierżążnia, Słubice, Leoncin, Regimin, Nieporęt, Kampinos, Piaseczno, Pionki, Serock, Mordy, Lipsko i Biezuń, Ożarów Mazowiecki),
- Przedsiębiorstwa (PKN Orlen S.A., ZEC w Wołominie Sp. z o.o.; Zakład Energetyczny Płock, Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o.; Hortex Holding S.A. w Skrzyńsku, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Węgrowie, Przedsiębiorstwo Produkcyjno Usługowo Handlowe RADKOM Sp. z o.o.),
- Kampinoski Park Narodowy,
- Parki Krajobrazowe (Bolimowski PK i Kozienicki PK).

Wzrost świadomości ekologicznej, kształtowanie i wychowywanie społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego w województwie mazowieckim realizowane jest poprzez inicjowanie działań i rozszerzanie współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorstwami oraz placówkami edukacyjnymi.

W latach 2005 – 2006 Zarząd Województwa Mazowieckiego realizował następujące działania:

1. Zorganizowanie we wszystkich powiatach województwa mazowieckiego cyklu seminariów pt. *Wsparcie powiatów, gmin oraz lokalnych społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska w celu zaprezentowania przedstawicielom samorządów oraz podmiotów gospodarczych zagadnień związanych z ochroną środowiska w zakresie realizacji zadań będących w kompetencji Samorządu Województwa*

Dla osiągnięcia wymiernych rezultatów oraz podniesienia świadomości ekologicznej społeczeństwa konieczna jest współpraca pomiędzy województwem, powiatami, gminami oraz podmiotami korzystającymi ze środowiska. Załącznikiem tej współpracy były seminaria. Uczestniczyli w nich pracownicy starostw powiatowych, a także urzędów miast i gmin, którzy zajmują się ochroną środowiska oraz przedstawiciele podmiotów gospodarczych i organizacji społecznych z terenu województwa. Spotkanie ludzi, którzy działają w jednej przestrzeni społeczno-ekonomicznej i ich harmonijna współpraca w zakresie ochrony środowiska jest jednym z warunków zrównoważonego rozwoju.

W okresie od lipca 2004 roku do grudnia 2005 roku zorganizowano 36 seminariów, w których uczestniczyło około 20 000 osób. Na realizację tego zadania wydatkowano łącznie kwotę 57 372,89 zł.

2. Akcja informacyjna dla podmiotów korzystających ze środowiska

W latach 2005 – 2006 została przeprowadzona przez ówczesny Departament Ochrony Środowiska akcja informacyjna dla podmiotów zobowiązanych do wnoszenia opłat za korzystanie ze środowiska, wnoszących opłaty produktowe, opłaty za substancje kontrolowane oraz zobowiązanych do przedkładania zbiorczych zestawień dotyczących gospodarowania odpadami. Zadanie to zrealizowano poprzez przygotowanie, wydrukowanie i dystrybucję 10 000 egzemplarzy

brozur informacyjnych oraz 1 000 sztuk płyt CD. Broszury i płyty CD zostały rozesłane do wszystkich urzędów gmin, urzędów skarbowych i starostw powiatowych z terenu województwa mazowieckiego, Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie i jego delegatur oraz do delegatur Urzędu Marszałkowskiego, gdzie rozprowadzane były wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Koszt akcji informacyjnej wyniósł 22 570 zł.

3. Cykl Konkursów Ekologicznych dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z terenu Województwa Mazowieckiego

Ideą konkursu jest przygotowanie pracy o tematyce ekologicznej, która mogłaby być wykorzystana na lekcji ekologii, a jego celem jest kształtowanie świadomości uczniów w duchu dbałości o środowisko naturalne oraz upowszechnianie wiedzy i praktyki w tej dziedzinie. W roku 2005 przeprowadzono III Edycję Konkursu Ekologicznego.

Laureaci I, II i III miejsca w każdej kategorii wiekowej otrzymali nagrody w postaci rowerów i akcesoriów rowerowych. Natomiast szkoły, do których chodzą laureaci nagrodzone zostały mikroskopami biologicznymi. Na przeprowadzenie III Edycji Konkursu wydatkowano kwotę 75 746,26 zł. W 2006 roku przeprowadzono IV Edycję Konkursu Ekologicznego, na który przeznaczono kwotę 43 000,00 zł.

4. Cykl konkursów „Zbiórka makulatury”

Zarząd Województwa Mazowieckiego w latach 2005 – 2006 zorganizował dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie województwa „Konkurs – zbiórka makulatury”. W 2005 roku w konkursie wzięło udział 60 544 uczniów, którzy łącznie zebrali 1 016 990 kg makulatury. Dla laureatów zostały zakupione nagrody w postaci 17 zestawów komputerowych, sprzętu sportowego, książek i wydawnictw multimedialnych. Łączna wartość nagród wyniosła 95 307 zł. W 2006 roku w konkursie wzięło udział 73 051 uczniów. Zebrano 786 984,19 kg makulatury. Na zakup nagród w postaci 21 zestawów komputerowych, sprzętu sportowego, książek i wydawnictw multimedialnych przeznaczono sumę 130 500 zł.

5. Cykl szkoleń zorganizowanych z zakresu gospodarki odpadami dla przedstawicieli samorządów terytorialnych

W 2005 roku Zarząd Województwa Mazowieckiego zorganizował cykl szkoleń dla przedstawicieli samorządów terytorialnych pt. *Zdrowotne, techniczne oraz finansowe aspekty zagospodarowania odpadów zawierających azbest*, na które wydatkowano 29 000 zł - w całości zrefundowane przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy.

W 2006 roku Zarząd Województwa Mazowieckiego kontynuował szkolenia dla przedstawicieli samorządu terytorialnego z terenu województwa mazowieckiego. Na realizację tego zadania przeznaczono 28 000 zł. Kwota ta również w całości została zrefundowana przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy.

6. Organizacja szkoleń dla nauczycieli w zakresie gospodarki odpadami opakowaniowymi

W 2006 roku Zarząd Województwa Mazowieckiego zorganizował szkolenia dla nauczycieli środowiska szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu województwa mazowieckiego w zakresie gospodarowania odpadami opakowaniowymi. Na sfinansowanie cyklu tych szkoleń przeznaczono 248 000 zł, z czego 189 000 zł pochodziło ze środków własnych województwa, a 58 400 zł - ze środków WFOŚiGW.

7. Działania edukacyjne realizowane w latach 2005 – 2006 w ramach międzynarodowego projektu RECO

Od 2004 roku Województwo Mazowieckie uczestniczy w międzynarodowym projekcie w zakresie gospodarki odpadami RECO – Program Sąsiedztwa Regionu Morza Bałtyckiego INTERREG III B. Jednym z zadań projektu jest podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie gospodarki odpadami oraz tworzenie programów edukacyjnych dla urzędników samorządowych oraz osób zajmujących się gospodarką odpadami w zakresie zarządzania odpadami, technologii ochrony środowiska i finansowania tych zadań. W ramach działań przeprowadzono m.in. cykle szkoleń na

temat zarządzania odpadami i planowania przestrzennego oraz dotyczące praw i obowiązków wynikających ze zmian ustawy o odpadach i ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, a także szkolenia dotyczące regulacji prawnych w zakresie zamykania i rekultywacji składowisk. Utworzono stronę internetową dotyczącą projektu, przygotowano materiały edukacyjne i informacyjne w postaci płyt CD z quizem dla dzieci i młodzieży, ulotki, plakaty, foldery, kalendarze i koszulki z nadrukiem. W 2005 roku na projekt wydatkowano 43 738,10 zł, a w 2006 roku 113 600 zł.

8. Szkolenia organizowane w ramach współpracy z Biurem TaieX

Ówczesny Departament Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w ramach współpracy z Biurem TAIEX, działającym w strukturach Komisji Europejskiej, zorganizował w lutym 2005 r. seminarium pn. „Ochrona środowiska w świetle nowych przepisów prawa wspólnotowego”, skierowane do przedstawicieli samorządów lokalnych i organizacji branżowych. W seminarium wzięło udział około 70 osób. Grupę stanowili pracownicy starostw powiatowych z terenu województwa mazowieckiego, jak również przedstawiciele stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz ochrony środowiska. Przygotowano i przeprowadzono referaty na temat standardów europejskich w zakresie dostępu do informacji o środowisku, nowych koncepcji legislacyjnych w zakresie gospodarki odpadami, zmian klimatycznych i handlu emisjami.

Departament Środowiska, w ramach współpracy z Biurem TAIEX, zorganizował również w 2006 roku seminarium pn. *Wdrożenie i realizacja przepisów UE dotyczących odnawialnych źródeł energii na szczeblu regionalnym i lokalnym*, które skierowane było do przedstawicieli starostw powiatowych z terenu województwa mazowieckiego, jak również stowarzyszeń i organizacji działających na rzecz ochrony środowiska. Przygotowano i przeprowadzono referaty oraz dyskusje dotyczące zarówno standardów europejskich w zakresie wykorzystywania odnawialnych źródeł energii a także kierunków rozwoju energetyki odnawialnej w Polsce i jej potencjału w województwie mazowieckim. Odbyła się również wizyta studyjna w Zakładzie Geotermalnym w Mszczonowie oraz w ciepłowni na biomasę w Sochaczewie.

9. Międzynarodowa współpraca Samorządu Województwa Mazowieckiego z innymi regionami:

- Organizacja w 2006 roku trzydniowej konferencji w Dębem k/Serocka pn. *Możliwości Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii na Mazowszu i Saksonii – Anhalt, Brandenburgii, Środkowych Czechach, Południowych Morawach i Województwie Bratysławskim*, która miała na celu wymianę poglądów oraz zapoznanie się z sytuacją odnawialnych źródeł energii w w/w regionach. Na spotkanie, połączone z wizytami studyjnymi w Zakładzie Geotermalnym w Mszczonowie i Elektrowni Wodnej w Dębem, zostali zaproszeni przedstawiciele wymienionych regionów, którzy prezentowali możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii na swoich terytoriach, a także zapoznali się z sytuacją odnawialnych źródeł energii w Polsce i województwie mazowieckim. Spotkanie było również okazją do przedstawienia założeń *Programu możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego*. Na organizację konferencji przeznaczono kwotę 46 326,75 zł.
- Organizacja dwudniowego seminarium oraz forum dotyczącego systemów gospodarki odpadami niebezpiecznymi w ramach współpracy z Krajem Związkowym Saksonia-Anhalt - 30 000,00 zł.

10. Dofinansowanie (współfinansowanie) zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, placówki oświatowe, organizacje ekologiczne i naukowe:

- przygotowania i wydania kalendarza edukacyjnego pt. *Chrońmy płazy 2005* przez Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, w ramach projektu *Czynna ochrona płazów na Nizinie Mazowieckiej i Wyżynie Małopolskiej*, realizowanego przez Zakład Zoologii Wydziału Nauk o Zwierzętach SGGW,
- nagród dla uczestników konkursów ekologicznych organizowanych z okazji VI Powiatowego Dnia Ziemi w powiecie plockim,
- nagród dla uczestników konkursu *Czysta Gmina* w gminach Długosiodło, Gozdowo,

- konferencji poświęconej zagospodarowaniu Doliny Dolnej Wisły na odcinku między Warszawą a Płockiem organizowanej przez Starostwo Powiatowe w Płocku,
- wydania materiałów z konferencji poświęconej zagospodarowaniu Doliny Dolnej Wisły na odcinku między Warszawą a Płockiem - 6 000,00 zł.,
- nagród rzeczowych na konkursy oraz akcje ekologiczne organizowane przez instytucje ekologiczne, placówki oświatowe, mieszkańców Mazowsza w tym dla Regionalnego Centrum Edukacji Ekologicznej w Żyrardowie organizującego VI edycję *Powiatowego Konkursu Segregujemy Odpady* oraz dla grupy mieszkańców z okolic Józefowa i Otwocka organizujących *Akcję Sprzątania Rzeki Świder*,
- nagród dla uczestników konkursów związanych z VII Festiwałem Nauki i Sztuki w Siedlcach w dniach 13 - 16 października 2005 r.,
- nagród w konkursie pt. *Przyroda nie zna nagrody ni kary zna tylko konsekwencje* organizowanego przez Szkołę Podstawową w Czarni,
- nagród w konkursie fotograficznym *Ekologia w Gminie Jastrząb* organizowanym przez Urząd Gminy Jastrząb – 1 388,00 zł.,
- nagród w Konkursie Piosenki Ekologicznej *Nasza Ziemia, nasz zielony świat* organizowanym przez Starostwo Powiatowe w Płocku – 4 465,32 zł,
- nagród w konkursie Fotograficznym organizowanym przez Kampinoski Park Narodowy z okazji Dnia Ziemi i Europejskich Dni Parków – 2 986,00 zł,
- nagród w konkursie pod hasłem *Odzyskana Przyroda* organizowanym przez Starostwo Powiatowe w Garwolinie – 8 416,00 zł,
- nagród w Gminnym Konkurs Ekologiczny w gminie Stary Lubotyń organizowanym przez Szkołę Podstawową w Gniazdowie – 2 206,00 zł,
- nagród w konkursie ekologiczno-przyrodniczym pt. *Czysta Bzura - warto poznać jej piękno i odkryć tajemnice* organizowanym przez Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Razem dla Rozwoju Regionu Sochaczewskiego – 2 976,00 zł,
- nagród w konkursach pt. *Najładniejszy ogródek przydomowy* i *Najładniejszy ogródek na posesji wiejskiej*, organizowane przez Burmistrza Tłuszcza wraz z Komisją ds. Ładu, Porządku i Ochrony Środowiska Rady Miejskiej w Tłuszczu - 3 082,00 zł,
- szkolenia w zakresie gospodarki odpadami organizowanego przez Starostwo Powiatowe w Płocku - 7 000,00 zł,
- cyklu szkoleń organizowany przez gminę Bielany z zakresu edukacji ekologicznej ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki odpadami komunalnymi dla uczniów i mieszkańców obwodu szkolnego Zespołu Oświatowego w Rozbitym Kamieniu. – 6 000,00 zł,
- szkolenia dla producentów rolnych z terenu powiatu żuromińskiego z zakresu *Zasad postępowania z odpadami opakowaniowymi* przez Starostwo Powiatowe w Żurominie – 1 000 zł,
- nagród dla laureatów VI Powiatowego Konkursu Ekologicznego o tematyce związanej z gospodarką odpadami opakowaniowymi dla młodzieży z powiatu żuromińskiego – 5 000 zł,
- konferencji nt. „Problemy gospodarki odpadami w samorządach tzw. ściany wschodniej” organizowanej przez Stowarzyszenie Gmin, Powiatów i Regionów Nadbużańskich,
- szkolenia dla rolników i przedstawicieli samorządu lokalnego zorganizowane przez gminę Brudzeń Duży o tematyce związanej z gospodarką odpadami na terenach wiejskich oraz możliwości restrukturyzacji i modernizacji obszarów wiejskich – 6 000 zł,
- cyklu szkoleń organizowanych przez gminę Stoczek w zakresie zmian w przepisach prawnych dot. m.in. gospodarki odpadami dla radnych, sołtysów, uczniów szkół w Stoczku – 5 000 zł,
- organizacji Regionalnego Dnia Edukacji Ekologicznej na bazie Zespołu Szkół w Przesmykach – 5 000 zł,
- wydruku kalendarza ściennego na temat postępowania z odpadami opakowaniowymi realizowanego przez powiat płocki – 24 000 zł.
- nagród dla laureatów konkursu ekologicznego dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i uczniów szkół specjalnych w Żurominie pod nazwą *Zanim zasypią nas śmieci*, organizowanego przez Starostwo Powiatowe w Żurominie - 4 099,20 zł.

- zakup sprzętu nagłaśniającego dla Zespołu szkół w Lisewie w nagrodę za działania realizowane w ramach projektu proekologicznego pt. *Czy w naszym otoczeniu istnieje problem odpadów* – 5 000 zł,
- konkursu ekologicznego pod hasłem *Gospodarowanie odpadami – edukacja ekologiczna, środowisko naturalne, w którym pragnę żyć* organizowanego przez Starostwo Powiatowe w Płońsku - 6 000 zł,
- konferencji nt. *gospodarki odpadami dla samorządów powiatu makowskiego i przasnyskiego* zrealizowanej przez gminę Przasnysz – 5 000 zł,
- sesji naukowej realizowanej przez gminę Bielsk o tematyce ochrony środowiska ze szczególnym uwzględnieniem kompleksowej gospodarki odpadami, ochrony powietrza oraz wody w świetle regulacji prawnych - 4 000 zł,
- seminarium zorganizowanego przez Starostwo Powiatowe w Płocku i MODR w Płocku pt. *Gospodarowanie odpadami w rolnictwie i na terenach wiejskich* – 10 000 zł,
- opracowania i wydruku publikacji poświęconej zagadnieniom związanym z ochroną środowiska w ramach kampanii informacyjnej zorganizowanej przez miasto Milanówek – 8 500 zł,
- nagród dla laureatów konkursu na najlepszą zagrodę wiejską na terenie gminy Korynica – 3 600 zł,
- nagród dla laureatów kampanii *Sprzątanie świata 2006* i *Czysta Ziemia Płocka – wody płynące i ich otoczenie* zorganizowane przez powiat płocki – 10 000 zł,
- nagród dla laureatów konkursu *Segregujmy odpady* zorganizowanego dla uczniów placówek oświatowych przez RCEE w Żyrardowie – 5 000 zł,
- seminarium dla sołtysów, rolników i przedstawicieli samorządu lokalnego zorganizowanego przez gminę Baboszewo nt. *zagadnienia związane z tworzeniem zintegrowanego systemu zagospodarowania odpadów na obszarach wiejskich* – 3 000 zł,
- seminarium zorganizowanego przez powiat przasnyski nt. *gospodarki odpadami w tym zawierającymi azbest, na obszarach wiejskich* – 25 000 zł,
- akcji ekologicznej zorganizowanej przez gminę Opinogóra Górna pod hasłem *Dzień Edukacji Ekologicznej* – 5 000 zł,
- seminarium zorganizowanego przez gminę Raciąż nt. *Sprawnego systemu selektywnego odbierania odpadów oraz opróżniania zbiorników bezodpływowych* -2800 zł,
- druku kalendarza ściennego dotyczącego gospodarki odpadami wydanego przez powiat płocki – 30 000 zł.

Większość z tych przedsięwzięć objętych była honorowym patronatem Pana Adama Struzika, Marszałka Województwa Mazowieckiego.

11. Powierzenie lub dofinansowanie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe zgodnie z Programami Współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2005 i 2006:

- **Obszar programowy „Kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami ekorozwoju” (zadania ogólne: Współorganizowanie lub organizowanie konkursów ekologicznych na terenie Województwa Mazowieckiego, Akcje ekologiczne aktywizujące lokalne społeczności):**
  - zadanie fundacji SZANSA z siedzibą w Warszawie pn. *Jeziorka Patrol rzeczny Aktywizacja i edukacja ekologiczna uczniów ze szkół gimnazjalnych powiatów grójeckiego i piaseczyńskiego* - kwota dofinansowania - 12 166,36 zł,
  - zadanie Niezależnego Obywatelskiego Stowarzyszenia *Kurpik* z siedzibą w Kadzidle pn. *Konkurs: Zielono mi* - kwota dofinansowania – 6 920,00 zł,
  - zadanie Wspólnoty Ziemi Szydłowieckiej z siedzibą w Szydłowcu pn. *Konkurs I Ty możesz zostać ekologiem* - kwota dofinansowania - 4 259,18 zł,

- zadanie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Razem Dla Rozwoju Regionu Sochaczewskiego z siedzibą w Plecewicach pn. *Projekt ekologiczno - przyrodniczy Czysta Bzura - warto poznać jej piękno i odkryć tajemnice* - kwota dofinansowania - 14 240,02 zł,
- zadanie Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków z siedzibą w Warszawie pn. *Edukacja przyrodnicza dzieci i młodzieży w ramach Światowych Dni Ptaków* - kwota dofinansowania - 2 693,57 zł,
- zadanie Fundacji Ośrodka Edukacji Ekologicznej z siedzibą w Warszawie pn. *Konkurs Ekomedialny Zielona pocztówka z Mazowsza* kwota dofinansowania - 26 548,98 zł,
- **Obszar programowy „Działania na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego” (zadania ogólne: *Współorganizowanie, organizowanie konferencji, seminariów, sympozjów, szkoleń z zakresu ochrony środowiska, Wydawanie niskonakładowych, niekomercyjnych publikacji, książek, albumów związanych z ochroną środowiska*):**
  - zadanie Towarzystwa Przyrodniczego Bocian z siedzibą w Siedlcach pn. Druk serii plakatów edukacyjnych *Chrońmy nasze płazy* - kwota dofinansowania - 14 500,00 zł,
  - zadanie Towarzystwa Przyjaciół Miasta - Ogrodu Podkowa Leśna z siedzibą w Podkowie Leśnej pn. Wydanie niskonakładowego, niekomercyjnego poradnika ekologicznego *pt. Zwierzęta chronione w ogrodach Podkowy Leśnej* - kwota dofinansowania – 7 310,00 zł,
  - zadanie Ogólnopolskiego Towarzystwa Ochrony Ptaków z siedzibą w Warszawie pn. *Edukacja przyrodnicza dzieci i młodzieży w ramach Światowych Dni Ptaków* - kwota dofinansowania – 2 693,57 zł,
  - zadanie Fundacji Ośrodka Edukacji Ekologicznej z siedzibą w Warszawie pn. Realizacja wydawnictwa w formie kalendarza - albumu *pt. BOCIAN SYMBOL MAZOWSZA* - kwota dofinansowania – 13 000,00 zł.

Ogółem w 2005 roku odbyła się jedna edycja otwartego konkursu ofert, a w 2006 roku odbyły się 2 edycje na realizację zadań w zakresie działań na rzecz ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Łącznie w 2005 roku dofinansowano 1 zadanie na kwotę – 12 166,36 zł, a w 2006 roku 9 zadań na kwotę 120 000,00 zł.

13. Promocja ochrony środowiska w mediach

Zarząd Województwa Mazowieckiego w latach 2005 – 2006 dofinansował następujące audycje radiowe:

- cykl audycji radiowych w Radio Niepokalanów na temat gospodarki odpadami – 5 000 zł,
- cykl audycji radiowych w Radio Niepokalanów na temat gospodarki odpadami *pt. To się jeszcze może przydać* – 5 000 zł,
- cykl audycji radiowych w Radio Archidiecezji Warszawskiej Święty Józef na temat gospodarki odpadami – 10 000 zł,
- cykl audycji radiowych w Katolickim Radio Podlasie na temat *Czyściej razy trzy, czyli dłuższe, zdrowsze, ładniejsze życie* – 15 000 zł,
- cykl audycji radiowych w Katolickim Radio Płock *pt. Odpady a środowisko przyrodnicze Mazowsza* – 15 000 zł,
- cykl audycji radiowych w Radio Niepokalanów na temat gospodarki odpadami – 10 000 zł.
- cykl audycji radiowych w Radio Plus Radom *pt. Odpady a środowisko przyrodnicze Mazowsza* – 10 000 zł,
- cykl audycji radiowych w Radio WIKTORIA *pt. Gospodarka odpadami materiałowymi na Mazowszu a środowisko naturalne* 10 000 zł,
- cykl audycji radiowych w Katolickim Radio Ciechanów poświęconych gospodarce odpadami – 10 000 zł,
- cykl audycji radiowych w Radio Nadzieja *pt. Gospodarka odpadami* – 10 000 zł.

Przykładowe zadania realizowane przez inne jednostki w latach 2005 - 2006:

- **Radio dla Ciebie** - bardzo aktywny ośrodek medialny, działający na rzecz ekologii. Co roku patronuje imprezę *Dzień Ziemi*. Ponadto od 2006 roku, wspólnie z szesnastoma rozgłościami regionalnymi emituje audycje pod tytułem *Puls Ziemi*, a w paśmie porannym codziennie emituje *Zielone Studio*, czyli krótkie omówienie aktualnych wydarzeń związanych z ekologią. Kolejną inicjatywą jest *Rok ekologiczny w Radiu dla Ciebie*. Co tydzień organizowana jest debata ekologiczna w różnych miejscowościach Mazowsza. W debatach tych uczestniczą eksperci od ochrony środowiska, samorządowcy, rolnicy i młodzież z okolicznych miejscowości. Każda z 52 debat trwała ok. 3 godziny i miała ok. 100 słuchaczy.
- **Parki Krajobrazowe: Bolimowski i Kozienicki** - w ramach edukacji ekologicznej prowadzą różnorodne zajęcia dydaktyczne dla dzieci, młodzieży, nauczycieli. Bolimowski Park Krajobrazowy zorganizował doroczny konkurs ekologiczny z okazji *Dnia Ziemi* dla uczniów szkół podstawowych, jak również konkursy pt.: *Śmieci, śmieci, śmieci...2005*, *Zielone Mazowsze*, *Wygraj drzewko*, *Namaluj sobie zwierzątko*, *Śladami Reymonta*. W konkursach i zajęciach dydaktycznych w latach 2005 - 2006 wzięło udział 4 520 osób. Zarząd Bolimowskiego Parku Krajobrazowego zorganizował szkolenia i prelekcje nt. *Watorów przyrodniczych, turystycznych i krajobrazowych* dla 945 osób. Kozienicki Park Krajobrazowy prowadził warsztaty metodyczne dla nauczycieli, a podsumowaniem zdobytych wiadomości był zorganizowany konkurs wiedzy o Parku z nagrodami w postaci wydawnictw promujących Puszczę. W zajęciach wzięło udział 27 778 osób w 2005 r. i 21 809 osób w 2006 r.
- **Kampinoski Park Krajobrazowy** - prowadzi działalność wydawniczą, która stanowi ważne ogniwo edukacji ekologicznej. Wydawane są dwa kwartalniki *Parki Narodowe i Puszcza Kampinowska*. Ponadto wydano foldery tematyczne: *Ochrona Przyrody KPN*, *Gryznie KPN*, *Zbiorowiska roślinne terenów otwartych KPN*, *Reintrodukcja zwierząt w KPN*, *Edukacja w KPN*, *Kampinoski Park Narodowy*, publikację *Ryś w Puszczy Kampinoskiej*, przewodniki: *Ścieżka dydaktyczna Doliną Roztoki i Przyjaciel parku*, pakiet edukacyjny do prowadzenia zajęć *Lekcje w lesie* składający się z materiałów dla nauczyciela i ucznia, *kalendaryz edukacyjny na 2007 rok*. Dodatkowo zrealizowano film dokumentalny *Z łosiem w herbie*. KPN, poprzez Centrum Edukacji Kampinoskiego Parku Narodowego, stale prowadzi edukację społeczeństwa poprzez m.in. prowadzenie zajęć dydaktycznych, konferencji, szkoleń, wystaw czasowych, konkursów, rajdów rowerowych i pieszych.
- **Przedsiębiorstwo Produkcyjno Usługowo Handlowe RADKOM w Radomiu** - w 2006 roku w ramach edukacji ekologicznej przeprowadziło w szkołach konkursy ekologiczne pt. *Moja wizja Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych* i *VI Proekologiczne Forum Dzieci i Młodzieży*.
- **Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej (PEC) w Siedlcach** - opracowało scenariusz i zleciło realizację filmu dokumentalnego pt. *Polityka środowiska PEC*, który był wyemitowany w telewizji Siedleckiej i poruszał tematy związane z działalnością PEC w zakresie ochrony środowiska.
- **PKN ORLEN S.A.** - bierze aktywny udział w przedsięwzięciach dotyczących ochrony środowiska na terenie powiatu plockiego (przekazuje fundusze i obejmuje patronatem obchody Światowego Dnia Ziemi, organizuje *Dzień Chemika*), którym towarzyszyły konferencje nt. *Nauka i administracja w rozwiązywaniu problemów ekologicznych Mazowsza Plockiego*, *Odpady a środowisko przyrodnicze Mazowsza Zachodniego*. Firma uczestniczy w programie *Odpowiedzialność i Troska*.
- **Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku** - prowadzi edukację ekologiczną społeczeństwa województwa mazowieckiego. Jest także koordynatorem programów edukacyjnych na terenie innych województw. Głównym celem RCEE jest kształtowanie postaw i zachowań zgodnych z zasadami ekorozwoju, tworzenie ekologicznych postaw kształtowania tożsamości regionalnej i lokalnej, które realizowane są poprzez zajęcia stacjonarne i terenowe, warsztaty, plenery, konkursy, szkolenia, seminaria i imprezy ekologiczne. W konkursie *Przyjaźni Środowisku*, który organizowany jest pod patronatem Prezydenta RP RCEE zdobyło w roku 2005 tytuł *Promotora Ekologii* m.in. za promocje

innowacyjnych przedsięwzięć mających wpływ na wzrost świadomości ekologicznej, pomoc w skutecznej informacji na temat zmian w środowisku. RCEE w Płocku w latach 2005 – 2006 przeprowadziło 116 godzin zajęć dydaktycznych i warsztatów nt.: walorów przyrodniczo – krajobrazowych i kulturowych, zasad współpracy środowiska młodzieżowych i dorosłych w projektowaniu i realizowaniu projektów społecznych, czy budowy sieci społecznych, w których uczestniczyło 1 738 dzieci i młodzieży. Zorganizowano plener artystyczno – przyrodniczy dla młodzieży z terenów Płocka i międzyszkolny konkurs na projekt aktywizowania społeczności lokalnej w czasie obchodów Dnia Ziemi pod hasłem *Przyroda wokół nas i Ziemia dla pokoleń*. Przygotowano program edukacji ekologicznej opartej na społecznościach *KRAĞ*, którego celem było udzielenie pomocy społecznościom i szkołom w zdefiniowaniu głównych problemów środowiskowych, tworzenie aktywnych grup, zawiązanie koalicji do działań w środowisku, ukazanie drogi wiodącej do rozwoju zrównoważonego. Poprzez realizację zadania nastąpiło rozwinięcie sieci edukatorów do 150 osób.

- **Centrum Edukacji Ekologicznej w Radomiu** - w 2006 roku zorganizowało 16 warsztatów ekologicznych, które obejmowały następujące tematy: *Drzewa liściaste naszych lasów i parków, Kasztanowiec biały i jego wróg, My i nasze środowisko, Odnawialne źródła energii, Gdzie z tym śmieciem, Złote rady na odpady, Odpady czy surowce, Precz ze śmieciem, Ratujmy kasztanowce, Rośliny chronione, Woda w przyrodzie – oszczędzanie wody. Czysta woda zdrowia doda*. Łącznie w warsztatach uczestniczyło 1 474 osoby. W latach 2005 – 2006 CEE w Radomiu zorganizowało kursy doskonalące nauczycieli z zakresu edukacji ekologicznej, *Rodzinny festyn ekologiczny*, a także przy współpracy z Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych i Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa, konkurs ornitologiczny pt. *Miłośnicy ptaków na start*. W 2006 r. przeprowadzono akcję *Miasto bez samochodu – Radom 2006*. Przekazano uczestnikom pieszych i rowerowych wycieczek ok. 600 czapeczek propagujących *Dzień bez Samochodu*, rozpowszechniono 5 000 ulotek edukacyjno – informacyjnych. Ponadto przygotowano i zrealizowano kampanię *Przyjaźń zobowiązuje*, której celem było pomoc władzom samorządowym w rozwiązywaniu problemu psów, uświadomienie właścicielom zwierząt, że są odpowiedzialni za ich zachowanie, kształtowanie prawidłowych wzorców zachowań właścicieli psów oraz wszystkich przedstawicieli społeczności lokalnej w odniesieniu problemu bezpiecznych i hodowlanych zwierząt.
- **Centrum Edukacji Ekologicznej w Otwocku** organizowało różnego rodzaju akcje i imprezy o charakterze proekologicznym realizowane w szkołach, a także przeznaczone dla mieszkańców miasta pt.: *Dzień Bez Samochodu, Święto Sosny, Dzień Ziemi, Święto Niezapominajki, Sprzątanie Świata, Wiosenne Porządki, Otwock – Miasto Ogród*.
- **Centrum Edukacji Ekologicznej w Lipsku** - zrealizowało projekty pn. *Z ekologią przez życie, Międzyszkolny konkurs ekologiczno – przyrodniczy - Przyjaźni środowisku, Konkurs wiedzy ekologicznej - Gdzie z tym śmieciem?, Przegląd twórczości ekologicznej - EKOSONG*, które były skierowane bezpośrednio do dzieci i młodzieży z powiatu lipskiego. W przedsięwzięciach wzięło udział ponad 1 500 osób.
- **Starostwo Powiatowe w Płocku** zorganizowało 35 seminariów i szkoleń dla rolników, sołtysów, przedstawicieli urzędów gmin z powiatu płockiego nt. *Dostosowanie składowisk odpadów do wymogów prawa ekologicznego, Możliwości technicznych stosowania mikroorganizmów w celu ograniczania uciążliwości odorowych, Restrukturyzacja miast i wsi powiatu płockiego w pierwszym okresie naszego członkostwa w Unii Europejskiej, Jak postępować z odpadami wytwarzanymi na wsi i w rolnictwie*. Łącznie w seminariach udział wzięło 4 355 osób.
- **Starostwo Powiatowe w Zwoleń** - zorganizowało w gminach Zwoleń, Kazanów i Przyłęk konkurs edukacji ekologicznej pt. *Przyjazne Środowisko*, w którym uczestniczyło ok. 5 000 uczniów.

Tabela 40: Realizacja zadań szczegółowych w ramach Celu głównego (6) – Rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej.

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
6.1	Realizacja strategii ograniczenia materiałochłonności o 50% w stosunku do 1990 r.	przedsiębiorstwa	2003 - 2010	134,0	134,0	Koszty uwzględnione w zad. 1.1 oraz 6.8	Koszty uwzględnione w zad. 1.1 oraz 6.8	środki przedsiębiorstw NFOŚiGW WFOŚiGW środki unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.1
6.2	Opracowanie programu obniżenia energochłonności przewozów osobowych i towarowych	Zarząd Województwa Mazowieckiego	2003-2010	0,008	0,008	-	-	-	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.2
6.3	Stymulowanie rozszerzenia zakresu inwestycji termomodernizacyjnych	przedsiębiorstwa	praca ciągła	-	-	Koszty zostały uwzględnione w zad. 1.17	Koszty zostały uwzględnione w zad. 1.17	środki przedsiębiorstw budżet samorządów NFOŚiGW WFOŚiGW GFOŚiGW środki unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.3
6.4	Rozwój technik informatycznych w gospodarce energetycznej	przedsiębiorstwa energetyczne	2003 - 2010	7,44	7,44	0,61	1,09	środki przedsiębiorstw WFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.4
6.5	Budowa urządzeń i instalacji do produkcji energii wytwarzanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych	przedsiębiorstwa samorządy gmin samorządy powiatów	2003 - 2004	-	-	6,95	36,25	środki przedsiębiorstw budżet samorządów NFOŚiGW WFOŚiGW środki unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.5
6.6	Opracowanie i wdrażanie Programu Rolnośrodowiskowego, w tym: - działania na rzecz utrzymania tradycyjnego, urozmaiconego krajobrazu rolniczego, - zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych	samorząd województwa MODR ARiMR	2002 - 2010	41,6	59,4	545	356,35	budżet województwa MODR środki unijne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.6
6.7	Redukcja emisji metali ciężkich w różnych branżach produkcyjnych (głównie kadmu, ołowiu i rtęci) poprzez wprowadzenie wysokosprawnych systemów odpylających	przedsiębiorstwa	2002-2010	37,2	37,2	2,33	47,19	środki przedsiębiorstw NFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.7

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
	i specjalnych instalacji odzysku rtęci								
6.8	Inwestycje związane z wprowadzeniem najlepszych dostępnych technik (głównie w energetyce, przemyśle chemicznym, celulozowo-papierniczym, maszynowym, zagospodarowaniu odpadów)	przedsiębiorstwa	praca ciągła	420,6	420,6	155,59	31,65	środki przedsiębiorstwa budżet samorządów NFOŚiGW fundusze ekologiczne	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.8
6.9	Wspieranie form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego; realizacja programu „Rozwój rolnictwa ekologicznego na Mazowszu”	MODR Samorząd Województwa Mazowieckiego samorządy gmin	praca ciągła	0,15	0,15	2,66	1,68	budżet województwa budżet samorządów	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.9
6.10	Opracowanie programów rozwoju usług turystycznych dla Kampinoskiego Parku Narodowego, parków krajobrazowych	Zarząd KPN samorządy gmin	2004 - 2006	0,4	0,2	0,003	0,24	budżet państwa budżet samorządów	Informacja o zadaniu zamieszczona w priorytetach
6.11	Opracowanie koncepcji możliwości wykorzystania na Mazowszu odnawialnych źródeł energii	Samorząd Województwa Mazowieckiego				0,08		budżet województwa	Informacja o zadaniu zamieszczona w priorytetach
6.12	Wspieranie wykorzystania zasobów wód termalnych jako ekologicznego źródła ciepła	Wojewoda Samorząd Województwa Mazowieckiego	2002 - 2010	-	-	b.d	b.d	-	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.12
6.13	Promocja walorów i produktu turystycznego	Samorząd Województwa Mazowieckiego samorządy powiatów		-	-	0,33	0,81	budżet samorządów budżet województwa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.13
6.14	Wdrażanie zasad ekologizacji gospodarki leśnej	Lasy Państwowe	praca ciągła	-	-	2,23	2,47	środki Lasów Państwowych	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.14
6.15	Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozach osobowych i towarowych	Samorząd Województwa Mazowieckiego	praca ciągła	-	-	-	-	-	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt. 6.15

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
RAZEM:				641,39	658,99	715,78	477,73		

Tabela 41: Koszty poniesione na realizację *Celu głównego (6) – Rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej* w latach 2005 – 2006 wg źródeł finansowania (w mln zł)

Źródło finansowania	Rok 2005	Rok 2006
Budżet Państwa	0,003	0,02
Lasy Państwowe	2,23	2,47
Budżet Województwa	3,01	2,34
Budżet samorządów	1,91	6,84
Fundusze ekologiczne	4,7	29,04
Środki UE	545,14	361,85
Środki przedsiębiorstw	158,71	71,18
Inne (kredyty bankowe)	0,08	3,99
SUMA	715,78	477,73

Źródło: Opracowanie własne.

6.1 Realizacja strategii ograniczenia materiałochłonności o 50% w stosunku do 1990 r.

Zmiany w systemie gospodarowania, jakie dokonały się na przestrzeni ostatnich 15 lat doprowadziły do znacznego obniżenia zużycia materiałów w przemyśle i innych gałęziach gospodarki. Dzięki modernizacji przedsiębiorstw spada zapotrzebowanie na energię, wodę i surowce niezbędne do produkcji. Wzrostowi produkcji towarzyszy obecnie wzrost efektywności gospodarowania.

Korzystne zmiany w realizacji założeń strategii ograniczania materiałochłonności odnotowała energetyka. W wyniku modernizacji kotłowni, wprowadzenia najlepszych dostępnych technik lub zmiany nośnika energii, przedsiębiorstwa energetyczne obniżyły znacznie koszty wytwarzania energii (np. Elektrownia Koźnice S.A., Vattenfall Heat Poland S.A., Zespół Elektrowni Ostrołęka S.A.).

6.2 Opracowanie programu obniżenia energochłonności przewozów osobowych i towarowych

W latach 2005 – 2006 nie został opracowany program, jednakże Samorząd Województwa Mazowieckiego podejmuje szereg działań, które wpływają na obniżenie energochłonności przewozów osobowych i towarowych. Działania te zostały szczegółowo opisane w zadaniu 6.15 Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozach osobowych i towarowych.

6.3 Stymulowanie rozszerzenia zakresu inwestycji termomodernizacyjnych

Wsparcia dla działań termomodernizacyjnych udziela NFOŚiGW, WFOŚiGW oraz programy realizowane na szczeblu wojewódzkim przez Samorząd Województwa Mazowieckiego (Samorządowy Program Rozwoju Mazowsza, Mazowiecki Kontrakt Samorządowy), Kontrakt Wojewódzki oraz Ekofundusz i BOŚ.

Poniżej zostały przedstawione ilości inwestycji termomodernizacyjnych na terenie województwa mazowieckiego w latach 2005 – 2006 (dofinansowanie lub kredyt):

- WFOŚiGW – 142 inwestycje,
- NFOŚiGW – 20 inwestycji,
- Ekofundusz – 4 inwestycje,
- Samorządowy Program Rozwoju Mazowsza – 120 inwestycji,
- Kontrakt Samorządowy – 43 inwestycje,
- Kontrakt Wojewódzki – 3 inwestycje,
- BOŚ – 559 udzielonych kredytów, w tym 179 kredytów preferencyjnych we współpracy z NFOŚiGW i WFOŚiGW.

Dofinansowanie w szczególności dotyczyło:

- modernizacji systemów ciepłowniczych,
- ocieplenia ścian budynków,
- wymiany pokryć dachowych,
- wymiany stolarki okiennej
- kompleksowej termomodernizacji obiektów.

6.4 Rozwój technik informatycznych w gospodarce energetycznej

Do sprawnego działania dużych przedsiębiorstw energetycznych niezbędne są systemy wspomaganie zarządzania, które pozwalają uporządkować zachodzące w firmie procesy oraz umożliwiają szeroką integrację z innym systemami informatycznymi.

W latach 2005 – 2006 zadanie realizowały m.in. przedsiębiorstwa:

1. Zakład Energetyki Ciepłej w Wołominie Sp. z o.o. – wdrożenie nowoczesnego oprogramowania finansowo – księgowego firmy COMARCH – system Egeria. Wdrożenie systemu spowodowało zwiększenie funkcjonalności i niezawodności ewidencji dokumentów księgowych, kadrowych oraz rozliczeniowych ZEC. Program jest zintegrowany z systemem zdalnej transmisji danych z liczników energii ciepłej, co umożliwia sprawne fakturowanie odbiorców za pobraną energię.
2. Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „Legionowo” Sp. z o.o. – zakup oprogramowania i rozpoczęcie wdrożenia Zintegrowanego Systemu Informatycznego firmy UNISOFT Sp. z o.o. Istotną zaletą powyższego rozwiązania jest integracja systemu. Wdrożony Zintegrowany System

Informatyczny wspomaga zarządzanie przedsiębiorstwem i został wyposażony w moduły: infrastruktura, system finansowo – księgowy, bilingi, zakupy, sprzedaż, płace, kadry i magazyn.

3. Przedsiębiorstwo Energetyczne w Siedlcach Sp. z o.o. – pomiar emisji ciągłej z udostępnianiem danych w sieci Internet. Inwestycja objęła kompleksową dostawę oraz montaż systemu ciągłego monitoringu emisji spalin z pięciu kotłów WR 25 i jednego kotła WR 10. Ciągły monitoring obejmuje pomiar emisji stężenia SO₂, NO_x, CO, CO₂, O₂, w spalinach, a także zapylenie spalin, ich temperaturę, wilgotność i ciśnienie. Jest to tzw. *system ekstrakcyjny* – pobiera gorącą próbkę z komina i wykonuje pomiary w analizatorach umieszczonych w kontenerze pomiarowym. Wprowadzenie systemu pomiaru ciągłego emisji pozwala na bieżąco śledzić skład spalin w kominie ciepłowni. Dzięki temu przedsiębiorstwo może szybko reagować na zakłócenia procesu spalania i regulować go optymalnie pod kątem minimalnych stężeń substancji emitowanych do atmosfery. Jednocześnie przedsiębiorstwo w swoim serwisie internetowym uruchomiło wizualizację danych pomiarowych z systemu pomiaru emisji ciągłej uzupełnione o dane stacji meteorologicznej. Osoby zainteresowane mogą zapoznać się z aktualnym poziomem emisji wraz pomiarem temperatury zewnętrznej, ciśnienia atmosferycznego oraz siły i kierunku wiatru pochodzących ze stacji meteorologicznej.

4. Energopep Sp. z o.o., EC Jeziorna, Sp. komandytowa, Warszawa – wdrożenie systemu PI (Plant Information) porządkującego zagadnienia pomiarów obiektowych, który umożliwia nadzór nad pracą poszczególnych instalacji energetyki ciepłej.

6.5 Budowa urządzeń i instalacji do produkcji energii wytwarzanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych

Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo – energetycznym świata przyczynia się do poprawy efektywności wykorzystania zasobów energetycznych, poprawy stanu środowiska poprzez redukcję zanieczyszczeń do atmosfery i wód oraz redukcję ilości wytwarzanych odpadów.

Racjonalne wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych jest jednym z istotnych komponentów zrównoważonego rozwoju przynoszącym wymierne efekty ekologiczno - energetyczne. Malejące w skali globalnej zasoby surowców naturalnych stanowią coraz większe wyzwanie dla utrzymania trwałego rozwoju gospodarczego z jednoczesnym działaniem w celu poprawy jakości środowiska naturalnego. Niezbędne jest więc podejmowanie przedsięwzięć dążących do poszukiwania nowych źródeł energii, których wykorzystanie nie będzie skutkowało pogorszeniem się stanu środowiska.

W latach 2005 – 2006 zadanie zostało zrealizowane, m.in. przez:

1. Zakład Energetyki Ciepłej w Wołominie Sp. z o.o. – zainstalowano 208 płaskich kolektorów słonecznych o łącznej powierzchni aktywnej absorbera ok. 378 m², 80 szt. na dachu budynku pomocniczego Stacji Uzdatniania Wody, 128 szt. na gruncie wzdłuż osi głównej tego budynku. Cały system instalacji słonecznej jest w pełni zautomatyzowany oraz wyposażony w układ centralnego sterowania i wizualizacji. Energia ciepła pozyskana z kolektorów słonecznych przekazywana jest przez wymienniki ciepła do czynnego zbiornika wody uzdatnionej, z którego woda podgrzana z ok. 10° C do 60° C po dalszym dogrzaniu i przejściu przez system odgazowania, wtłoczona jest do sieci ciepłej. Energia słoneczna pozyskana z systemu kolektorów słonecznych wykorzystywana jest do podgrzania wody w zasobniku ciepłej wody użytkowej w budynku Centralnej Ciepłowni. W wyniku realizacji przedsięwzięcia uzyskany został efekt ekologiczny – ograniczono emisję CO₂, pyłu SO₂ oraz ograniczone zostały koszty eksploatacyjne w związku ze zmniejszeniem zużycia miału węglowego.

2. Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Ciechanowie – odgazowanie złoża odpadów na składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne (komunalnych) w Woli Pawłowskiej k/Ciechanowa wraz z energetycznym wykorzystaniem ujętego gazu składowiskowego. Odgazowanie składowiska zmniejszyło zagrożenia powodowane przez emisje i migrację gazu wysypiskowego, przynosząc jednocześnie korzyści materialne. Wyprodukowana energia elektryczna sprzedawana jest do zakładu energetycznego. W 2006 roku odzyskano 414 720 kWh.

3. Przedsiębiorstwo Produkcyjno Usługowo Handlowe RADKOM Sp. z o.o. – w wyniku przyjmowania odpadów na składowisko zaistniała konieczność podwyższania studni gazowych wraz z przybywaniem warstwy odpadów. Podwyższono 32 studnie gazowe o łącznej długości filtra 102 mb.

Podwyższone studnie służą do odzyskiwania z wnętrza składowiska odpadów biogazu, który jest transportowany gazociągiem do elektrowni zasilanej biogazem. Biogaz jest przetwarzany na energię elektryczną i ciepłą.

4. Vatenfall Heat Poland S.A. – budowa instalacji do podawania i rozliczania biomasy w Elektrociepłowni Żerań. Ograniczenie emisji CO₂ szacowane jest na 30 000 Mg rocznie.
5. Zespół Elektrowni Ostrołęka S.A. – budowa instalacji współspalania biomasy z węglem wraz z infrastrukturą w Elektrowni Ostrołęka B oraz placu składowego biomasy wraz z infrastrukturą w sąsiedztwie Elektrociepłowni Ostrołęka A. Zastąpienie części spalonego w elektrowni węgla biomasą spowodowało obniżenie emisji do powietrza dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, pyłu oraz zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów paleniskowych.
6. Zakon Braci Mniejszych Kapucynów Prowincja Warszawska – modernizacja kotłowni opalanej koksem na kotłownię opalaną biomasą typu EKO PLUS 150 kW.
7. Instytut „Pomnik – Centrum Zdrowia Dziecka” Warszawa Międzyzlesie – modernizacja systemu ciepłowniczego na bazie centralnej kotłowni gazowo – olejowej z odnawialnym źródłem energii (kolektory słoneczne) w kompleksie instytutu.
8. Urząd Miejski w Myszynie – modernizacja kotłowni węglowej na opalaną biomasą.
9. Wyższe Seminarium Duchowne w Nowym Opolu – modernizacja systemu grzewczego z wykonaniem układu solarnego dla obiektów Wyższego Seminarium Duchownego im. Jana Pawła II Diecezji Siedleckiej w Nowym Opolu.
10. Gmina Płońsk – przebudowa kotłowni na biomasę z zastosowaniem słomy jako paliwa dla Zespołu Szkół w Siedlinie, gm. Płońsk.
11. Gmina Myszyniec – modernizacja kotłowni węglowej na kotłownię opalaną biomasą w budynku Myszynieckiego Ośrodka Kultury i Sportu.
12. Gmina Bodzanów – modernizacja kotłowni węglowej na paliwo odnawialne (zrębki drewna) z modernizacją instalacji c.o. w budynku komunalnym Ośrodka Zdrowia w Chodkowie, gm. Bodzanów.
13. Spółdzielnia Mieszkaniowa „Mechanik” Mińsk Mazowiecki – wykonanie instalacji solarnej wspomagającej przygotowanie ciepłej wody użytkowej w budynkach wielorodzinnych i zabudowie szeregowej.
14. Powiat Miński – zakup i montaż instalacji solarnej z baterią kolektorów słonecznych w budynku Domu Pomocy Społecznej im. Św. Józefa w Mieni.
15. Gmina Łochów – montaż kolektorów słonecznych do podgrzewania ciepłej wody użytkowej w budynku socjalnym w Łopiance oraz hali sportowej przy Gimnazjum w Łochowie.
16. Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Sp. z o.o. Konstancin Jeziorna – modernizacja instalacji przygotowania ciepła w oparciu o odnawialne źródła energii.
17. Miasto Gostynin – instalacja solarna w pływalni.
18. Miasto Raciąż - wykorzystanie energii słonecznej w systemie ciepłowniczym.
19. Politechnika Warszawska – utworzenie Centrum Fotowoltaiki na Politechnice Warszawskiej.

6.6 Opracowanie i wdrażanie Wojewódzkiego Programu Rolnośrodowiskowego:

- działania na rzecz utrzymania tradycyjnego, urozmaiconego krajobrazu rolniczego,
- zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych.

Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 obejmuje 7 działań realizowanych w ramach 2 priorytetów oraz 3 działania finansowe z przyznanego budżetu:

Priorytet A. Wzrost konkurencyjności gospodarstw

Działanie 1 – Renty strukturalne

Działanie 2 – Wspieranie gospodarstw niskotowarowych

Działanie 7 – Grupy producentów rolnych

Priorytet B. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Działanie 3 – Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania

Działanie 4 – Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt

Działanie 5 – Zalesienie gruntów rolnych

Działanie 6 – Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej

Pozostałe działania

Działanie 8 – Pomoc techniczna

Działanie 9 – Uzupełnienie płatności obszarowych

Działanie 10 – Projekty w ramach rozporządzenia nr 1268/1999

Charakter działań realizowanych i finansowanych w ramach PROW jest zróżnicowany, odmienny jest także system wdrażania poszczególnych działań. Na podstawie przepisów ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich wydawane są odrębne rozporządzenia dotyczące działań objętych priorytetami oraz pomocy technicznej, określające warunki i tryb uzyskiwania wsparcia oraz wzory wniosków i niezbędnych dokumentów.

Celem działania 3 było m. in. zapewnienie ciągłości użytkowania ziemi, zachowanie walorów krajobrazowych obszarów wiejskich, promocja rolnictwa przyjaznego dla środowiska. Działanie adresowane było do użytkowników gospodarstw rolnych, położonych na terenach, na których produkcja rolnicza jest utrudniona ze względu na niekorzystne warunki naturalne (ONW). Dopłaty wyrównawcze dla gospodarstw rolnych położonych na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania kompensują istniejące utrudnienia w stosunku do gospodarstw położonych poza strefami ONW. Dopłaty te przeciwdziałają wyludnieniu się obszarów wiejskich i zatracaniu ich rolniczego charakteru. Płatność jest związana z przestrzeganiem mierzalnych standardów dotyczących ochrony środowiska w zakresie produkcji rolnej, zwanych zwykłą dobrą praktyką rolniczą.

Celem działania 4 (PRŚ) była promocja systemów produkcji rolniczej prowadzonych w sposób zgodny z wymogami ochrony środowiska (przeciwdziałanie zanieczyszczeniom wód, erozji gleb) ochrony i kształtowania środowiska, ochrony zagrożonych wyginieciem gatunków dzikiej fauny i flory oraz ich siedlisk. Poza tym działanie to miało wpływać na poprawę świadomości ekologicznej wśród społeczności wiejskiej.

Celem działania 5 (ZGR) jest powiększenie obszarów leśnych poprzez zalesienie użytków rolnych o niskiej przydatności dla rolnictwa, utrzymanie i wzmocnienie ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszenie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych oraz zwiększenie udziału lasów w globalnym bilansie węgla. Wsparcie finansowe w ramach tego działania obejmowało wsparcie na zalesienie (koszty założenia uprawy leśnej oraz koszty ochrony przed zwierzyną), premię pielęgnacyjną za utrzymanie nowej uprawy leśnej oraz premię zalesieniową, która stanowi ekwiwalent za wyłączenie gruntów z upraw rolnych.

Celem działania 6 (DSU) było przystosowanie gospodarstw rolnych do wymogów Unii Europejskiej. Realizacja tego działania miała na celu poprawę ochrony środowiska, zdrowia publicznego oraz zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt. Cały projekt opierał się na trzech standardach:

- wyposażenie gospodarstw rolnych w urządzenia do przechowywania nawozów naturalnych,
- dostosowanie gospodarstw produkujących mleko do standardów UE w zakresie poprawy warunków higienicznych udoju mleka,
- dostosowanie ferm kur niosek.¹⁰

Tabela 42. Liczba decyzji przyznających wsparcie w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

	ONW 2005 - 2006	PRŚ 2005 - 2006	ZGR 2005 - 2006	DSU 2005 - 2006
Polska	1 398 922	67 902	9 055	70 620
Województwo Mazowieckie	259 890	5 825	1 317	13 482
Białobrzegi	7 855	149	13	28
Ciechanów	5 880	41	27	926
Garwolin	11 333	62	29	506
Gostynin	3 830	119	40	194
Grodzisk Mazowiecki	1 066	58	2	32
Grójec	4 134	180	17	11

¹⁰ Sprawozdanie roczne z realizacji Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 za rok 2006, Warszawa, czerwiec 2007

Kozienice	9 226	72	21	111
Legionowo	659	74	2	12
Lipsko	2 621	206	81	96
Łosice	5 246	300	61	273
Maków Mazowiecki	8 912	545	58	839
Mińsk Mazowiecki	7 004	102	14	246
Mława	10 011	126	76	692
Nowy Dwór Mazowiecki	4 629	241	3	52
Ostrołęka	21 768	225	49	1 868
Ostrów Mazowiecka	11 861	372	18	815
Otwock	874	72	3	42
Piaseczno	454	32	9	2
Płock	5 103	260	32	973
Płońsk	7 783	93	33	656
Pruszków	732	65	4	2
Przasnysz	8 636	139	45	1 155
Przysucha	10 343	26	25	81
Pułtusk	8 074	114	18	516
Radom	10 035	214	97	126
Siedlce	15 065	471	37	413
Sierpc	8 197	84	21	513
Sochaczew	3 191	42	9	107
Sokolów Podlaski	10 790	119	142	454
Szydłowiec	3 685	104	13	46
Warszawa Zachód	5 903	235	145	17
Węgrów	9 186	217	38	370
Wołomin	4 965	104	17	110
Wyszków	11 110	220	25	403
Zwoleń	7 392	100	54	103
Zuromin	8 766	129	35	643
Żyrardów	3 571	60	4	49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów uzyskanych z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

6.7 Redukcja emisji metali ciężkich w różnych branżach produkcyjnych (głównie kadmu, ołowiu i rtęci) poprzez wprowadzenie wysokosprawnych systemów odpylających i specjalnych instalacji odzysku rtęci

W latach 2005 – 2006 zadania polegające na redukcji emisji metali ciężkich realizowane były przez:

1. Vattenfall Heat Poland S.A., Warszawa – ograniczenie stężenia emisji pyłu do 50 mg/m³ poprzez modernizację elektrofiltrów w Elektrociepłowni Żerań i Siekierki.
2. Arcelor Huta Warszawa Sp. z o.o., Warszawa – ograniczenie emisji niezorganizowanej pyłu. Budowa nowej hermetycznej instalacji podawania wapna w Stalowni.
3. Zap Sznajder Baterien S.A., Piastów – zmniejszenie wprowadzanych do powietrza pyłów i ołowiu pochodzących z procesu sezonowania płyt akumulatorowych poprzez zainstalowanie systemu wentylacji komór do sezonowania płyt na wydziale pastowni wraz z wentylatorami wyciągowymi, kanałami wentylacyjnymi oraz budową komory rozprężnej.

6.8 Inwestycje związane z wprowadzeniem najlepszych dostępnych technik (głównie w energetyce, przemyśle chemicznym, celulozowo-papierniczym, maszynowym, zagospodarowaniu odpadów)

Wprowadzanie Najlepszych Dostępnych Technik (BAT) w wymienionych gałęziach gospodarki jest uzależnione od wielu czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Stosowanie BAT ma na celu eliminowanie lub ograniczenie emisji do środowiska. Musi również spełniać wymagania, przy określaniu których uwzględnia się jednocześnie: rachunek kosztów i korzyści, czas niezbędny do wdrożenia najlepszych dostępnych technik dla danego rodzaju instalacji, zapobieganie

zagrożeniom dla środowiska powodowanym przez emisje lub ich ograniczenie do minimum, podjęcie środków zapobiegającym poważnym awariom przemysłowym lub zmniejszającym do minimum powodowane przez nie zagrożenia dla środowiska.

Podjęcie działań mających na celu wprowadzenie najlepszych technik związane jest ściśle z wielkością środków finansowych posiadanych przez przedsiębiorstwa oraz potrzebą zmiany technologii na korzystniejszą.

Zadanie to realizowane było w latach 2005 – 2006 przez: Rexam Glass z Wyszkowa, Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. – Nowy Dwór Mazowiecki, Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Płońsku, Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo - Handlowe Sp. z o.o. – Radom, SGT EuRoPol GAZ S.A. - Warszawa, Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Ciechanowie, Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych w Ciechanowie, Rockwool Polska Sp. z o.o. – Cigacice, Zakład Energetyczny Warszawa – Teren S.A. – Warszawa, Arcelor Huta Warszawa Sp. z o.o., Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Mszczonowie, Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Siedlcach, Przedsiębiorstwo Innowacyjno – Wdrożeniowe IPOCHEM Sp. z o.o. – Warszawa oraz Zakłady Mechaniczne „PZL – Wola” S.A. – Warszawa.

6.9 Wspieranie form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego; realizacja programu *Rozwój rolnictwa ekologicznego na Mazowszu*

Pozytywny wpływ na środowisko można przedstawić na przykładzie rolnictwa ekologicznego, które jest najbardziej przyjazną środowisku produkcją rolniczą. Dzięki uprawie bez agrochemii i kontrolowanym metodom produkcji, rolnictwo ekologiczne przyczynia się do zachowania bioróżnorodności i ochrony zasobów naturalnych, a także produkcji żywności o wysokiej jakości.

W 2005 roku liczba gospodarstw prowadzących produkcję metodami ekologicznymi oraz przetwórci ekologicznych w Polsce wzrosła o 3422 i wyniosła 7182, z czego na terenie województwa mazowieckiego - 849 (wzrost o 415 w stosunku do 2004 roku, co stanowi 96 %).

W promocji i wdrażaniu rolnictwa ekologicznego uczestniczy Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego. Od 2002 roku Departament Rolnictwa i Modernizacji Terenów Wiejskich realizuje program *Rozwój rolnictwa ekologicznego na Mazowszu*. W latach 2005 – 2006 kontynuowano realizację programu. Działania programu zostały skierowane do: rolników, przetwórców, hurtowników i konsumentów.

Strategia programu *Rozwój rolnictwa ekologicznego na Mazowszu* przewidywała podjęcie działań stymulujących rozwój rynku produktów ekologicznych od producenta poprzez organizacje producentów, przetwórstwo i handel do konsumentów. Oczekiwanym efektem realizacji programu jest także rozszerzenie oferty produktów ekologicznych przetworzonych. Rozbudowa rynku produktów ekologicznych przyczyniać się ma także do zwiększenia ilości rolników wprowadzających w swoich gospodarstwach ekologiczne metody produkcji, a także powstawanie ekologicznych pasiek.

Założeniem działań edukacyjnych programu było podnoszenie świadomości konsumenckiej, a w konsekwencji przyczynienie się do zwiększenia popytu na produkty rolnictwa ekologicznego, co w sposób pośredni spowoduje zwiększenie produkcji ekologicznej, czyli zmniejszenie chemizacji rolnictwa i poprawę stanu środowiska naturalnego.

Działalność na rzecz zrównoważonego rolnictwa w województwie mazowieckim prowadzi Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Warszawie. W latach 2005 – 2006 MODR kontynuował realizację *Programu Rozwoju Rolnictwa Ekologicznego* we współpracy z Urzędem Marszałkowskim. Uzyskano następujące rezultaty:

- przeprowadzono 74 szkolenia informacyjne oraz 1 szkolenie dla doradców rolniczych,
- zorganizowano 5 specjalistycznych szkoleń dla rolników ekologicznych,
- przeszkolono w sumie 2 816 rolników i doradców rolniczych z zakresu problematyki rolnictwa ekologicznego,
- przeprowadzono ankietyzację 307 ekologicznych certyfikowanych gospodarstw i będących w drugim roku przestawiania,
- zorganizowano 2 konkursy edukacyjne dla dzieci i młodzieży.

Województwo mazowieckie począwszy od 2004 r. uczestniczy w promocji polskich firm przetwórczych i nasiennych na Międzynarodowych Targach Produkcji Ekologicznej BioFach, które odbywają się w Norymberdze. Promocja rolnictwa ekologicznego prowadzona była również na Mazowszu poprzez:

- publikację ulotek, które zawierają wykaz rolników produkujących metodami ekologicznymi,
- cykl informacyjnych audycji radiowych nt. rolnictwa ekologicznego,
- udział w Targach Spółdzielczych Kielce 2005, Sopot 2000 , w Międzynarodowym Dniu Spółdzielczości Miedzeszyn oraz Dniach Ziemi w Warszawie,
- ustawienie stoisk z produktami ekologicznymi w centrach handlowych (Blue City i Domoteka),
- publikację szeregu artykułów sponsorowanych, które miały na celu uświadomienie konsumentom korzyści płynące ze spożywania produktów ekologicznych.

W ramach programu nawiązano współpracę z krajowym Związkiem Rewizyjnym Spółdzielni „Społem” celem rozwijania sieci stoisk z produktami ekologicznymi w sieci sklepów „Społem”.

6.12 Wspieranie wykorzystania zasobów wód termalnych jako ekologicznego źródła ciepła

Zarząd Województwa Mazowieckiego traktując wykorzystanie wód termalnych jako zadanie priorytetowe szczególnie na obszarze Gostynina i jego okolic uznał przedsięwzięcie pn. „Termy Gostynińskie” jako zadanie kluczowe dla *Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020*. Projekt ten został wpisany jako indykatywny do realizacji w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego*. Dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach RPO szacuje się na kwotę 180 mln zł.

W ramach ZPORR realizowany jest na Mazowszu projekt budowy kompleksu basenowego w Mszczonowie z wykorzystaniem źródeł termalnych. Całkowity koszt inwestycji szacowany jest na kwotę 26,8 mln zł z czego dofinansowane ZPORR wynosi 8,1 mln zł.

Wraz z rozwojem gospodarczym województwa, rośnie zapotrzebowanie na energię elektryczną i paliwa transportowe, a koszty i bezpieczeństwo dostaw energii w coraz większym stopniu będą wpływać na konkurencyjność gospodarki Mazowsza i poziom życia mieszkańców regionu. W tym celu Samorząd Województwa Mazowieckiego podjął działania, które mają na celu utworzenie Mazowieckiej Agencji Energetycznej. Do zadań agencji należeć będzie m.in.:

- koordynacja zagadnień związanych z energetyką na Mazowszu oraz rozproszonych działań poszczególnych podmiotów w tym zakresie (wsparcie Departamentu Środowiska i Departamentu Strategii i Rozwoju Regionalnego w Urzędzie Marszałkowskim oraz Mazowieckiego Biura Planowania Regionalnego),
- ocena i planowanie wykorzystania odnawialnych zasobów energetycznych,
- programowanie wykorzystania funduszy strukturalnych na następne lata oraz wsparcie instytucji pośredniczącej i wdrażającej w ich wydatkowaniu na cele związane z energetyką regionalną, zrównoważoną środowiskowo w sposób najefektywniejszy dla regionu,
- działania promocyjne i edukacyjne w zakresie energetyki, a w szczególności w zakresie OZE w tym: organizacja konferencji, seminariów i szkoleń,
- promocja partnerstwa publiczno-prywatnego,
- monitoring zagadnień energetycznych w regionie i gromadzenie oraz publikowanie zweryfikowanych danych statystycznych w tym zakresie,
- przygotowywanie wniosków o dotacje do programów Unii Europejskiej,
- pomoc w poszukiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania i przygotowywanie wniosków kredytowych,
- opracowywanie lokalnych planów energetycznych,
- przeprowadzanie audytów energetycznych w budownictwie mieszkaniowym, obiektach publicznych i w przemyśle.

Działania agencji skierowane będą do samorządów lokalnych, organizacji, rolników, konsumentów energii (przede wszystkim do gospodarstw domowych), a także do przedsiębiorstw, jak i innych zainteresowanych podmiotów.

6.13 Promocja walorów i produktu turystycznego

Zarząd Województwa Mazowieckiego na bieżąco podejmuje działania w zakresie promocji walorów i produktu turystycznego. Dąży do utworzenia warunków prawno – organizacyjnych i ekonomicznych dla rozwoju bazy turystycznej na terenie Województwa Mazowieckiego.

W latach 2005 – 2006 na terenie województwa mazowieckiego były realizowane następujące zadania w zakresie promocji i turystyki:

- czynny udział w targach turystyki i wypoczynku w kraju i zagranicą,
- organizacja i uczestnictwo w turystyce rowerowej, wodnej, pieszej i konnej,
- organizacja imprez i wydarzeń zwiększających ruch turystyczny w regionie,
- wydanie niskonakładowych, niekomercyjnych publikacji i periodyków, książek, katalogów o tematach poruszających turystykę na Mazowszu,
- tworzenie systemów informacji turystycznej o terenach Mazowsza.

Samorząd Województwa Mazowieckiego dofinansował ogółem 296 przedsięwzięć, poprzez udzielenie wsparcia finansowego stowarzyszeniom, fundacjom i organizacjom pozarządowym turystycznym, takim jak: PTTK, PTSM, TKKF, ZHP, ZHR oraz wielu innym mającym w swojej działalności statutowej zadania z zakresu turystyki.

Dofinansowane zadania dotyczyły m.in. akcji turystycznych (rajdy rowerowe, spływy kajakowe), organizacji czasu wolnego (zloty, festiwale) poszerzenia wiedzy o Mazowszu, zarówno historycznej, geograficznej, krajoznawczej, jak również podnoszenia świadomości ekologicznej i tożsamości regionalnej (konkursy, quizy, sejmiki). Województwo mazowieckie angażuje się także w rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej poprzez dotowanie projektów, dotyczących: popularyzacji wydawnictw edukacyjnych (foldery, przewodniki), tworzenia systemów informacji turystycznej, poprawy jakości usług turystycznych, w tym tworzenia lub odnawiania infrastruktury szlaków turystycznych (znakowanie szlaków, budowa schronisk młodzieżowych).

W promocji walorów i produktu turystycznego uczestniczą także powiaty i gminy poprzez:

- organizację imprez turystycznych i targów turystycznych,
- wydawnictwa promujące powiaty i gminy,
- wykorzystanie walorów przyrodniczych powiatu do organizacji imprez o zasięgu ponad powiatowym.

6.14 Wdrażanie zasad ekologizacji gospodarki leśnej

Wdrażanie ekologizacji gospodarki leśnej na terenie województwa mazowieckiego prowadzą Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych w Warszawie, Radomiu, Olsztynie, Białymstoku, Łodzi, Lublinie i Toruniu, poprzez:

- sporządzanie planów urządzania lasu,
- sporządzanie opracowań glebowo – siedliskowych,
- przebudowa drzewostanów, których skład jest niezgodny z siedliskiem,
- pozostawienie na powierzchniach zrębowych kęp ekologicznych,
- zaniechanie spalania pozostałości pozrębowych i wprowadzenie zrębkowania,
- zwiększenie udziału gatunków liściastych w nowo zakładanych uprawach leśnych,
- pozostawienie stref ekotonowych wzdłuż dróg, cieków wodnych i granic kompleksów leśnych, preferowanie odnowienia naturalnego,
- wykorzystanie do odnowień sadzonek mikoryzowanych i z zakrytym systemem korzeniowym,
- pozostawienie drzew martwych i dziuplastych,
- sporządzanie planów zalesień dla właścicieli gruntów przewidzianych do zalesienia z uwzględnieniem Zasad Hodowli Lasu i Instrukcji Ochrony Lasu,
- w ramach sprawowanego nadzoru nad lasami niepaństwowymi prowadzony jest instruktaż w tym zakresie,
- minimalizowanie zużycia środków chemicznych,
- propagowanie w ZUL-ach stosowanie ekologicznych olejów do pił spalinowych.

Rezultaty wynikające z ekologizacji gospodarki leśnej:

- wdrażanie do gospodarki leśnej metod możliwie mało ingerujących w środowisko,

- zachowanie biologicznej różnorodności lasu,
- podnoszenie naturalnej odporności drzewostanów,
- zachowanie nisz ekologicznych gatunków związanych z rozkładającym się drewnem, starodrzewem itp., zwiększenie lesistości kraju,
- kształtowanie świadomości prywatnych właścicieli lasu w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej na zasadach zrównoważonego rozwoju.

Wszystkie nadleśnictwa podlegające pod Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Warszawie posiadają certyfikat FSC.

6.15 Zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozach osobowych i towarowych

Samorząd Województwa Mazowieckiego podejmuje szereg działań, które mają wpływ na zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozach osobowych i towarowych:

1. Podpisano kontrakt na zakup 37 nowoczesnych wagonów push – pull dla Kolei Mazowieckich S.A.
2. *Wspólny Przejazd* – to oferta, która powstała na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy pasażerskimi przewoźnikami kolejowymi: PKP – Intercity Sp. z o.o., PKP Przewozy Regionalne Sp. z o.o., PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście Sp. z o.o. oraz Koleje Mazowieckie. Podrózny na przejazd kilkoma pociągami różnych przewoźników otrzymuje jeden bilet tańszy o 10%.
3. Wspólny bilet ZTM – KM (na mocy porozumienia pomiędzy Spółką Koleje Mazowieckie a Zarządem Transportu Miejskiego)
4. Zakup i remont pociągów. Samorząd Województwa Mazowieckiego zakupił dwa elektryczne zespoły trakcyjne typu EW 60. W zmodernizowanych pociągach jest wiele nowych urządzeń, znacznie podwyższających komfort podróżowania i estetykę pociągu.
5. Uruchomiono nowe połączenia kolejowe:
  - Siedlce – Siemiatycze,
  - Radom – Drzewica,
  - bezpośrednie połączenie Ostrołęka – Warszawa,oraz reaktywowano połączenie
  - Płock – Kutno.
6. Zamontowano automaty do sprzedaży biletów na Dworcu Warszawa Wileńska i Dworcu Wschodnim.
7. Uruchomiono wewnętrzny punkt informacji telefonicznej.
8. Samorząd Województwa Mazowieckiego oraz gminy: Pruszków, Podkowa Leśna, Milanówek, Grodzisk Mazowiecki, Brwinów i Michałowice zostali właścicielami Warszawskiej Kolei Dojazdowej (WKD). Na wszystkie inwestycje związane z WKD Samorząd Województwa Mazowieckiego zadeklarował wydatkować kwotę w wysokości 166,5 mln zł, a na zakup nowych pociągów – 142,5 mln zł.

Tabela 43: Realizacja zadań szczegółowych w ramach Celu głównego (7) – Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych.

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
7.1	Wdrożenie sieci obszarów Natura 2000 w województwie	Wojewoda Lasy Państwowe	2002-2010	-	-	-	0,03	budżet państwa, środki Lasów Państwowych	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 7.1
7.2	Wzmocnienie etatowe oraz zapewnienie zaplecza technicznego komórek organizacyjnych do spraw ochrony przyrody, które będą zarządzały obszarami sieci Natura 2000	samorządy gmin	2002-2005	9,07	-	-	0,02	budżet samorządów	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 7.2
7.3	Renaturalizacja zniszczonych, cennych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, szczególnie wodno – błotnych	Lasy Państwowe Zarządy Parków, samorządy powiatów Wojewoda	Praca ciągła	0,12	0,12	2,22	1,51	środki Lasów Państwowych NFOŚiGW WFOŚiGW EkoFundusz	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 7.3
7.4	Obejmowanie formami ochrony przyrody najcenniejszych obszarów przyrodniczych wymagających ochrony w świetle wymogów prawa międzynarodowego, w tym ochrona dolin rzecznych oraz innych ważnych korytarzy ekologicznych m.in. utworzenie nowych parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, powiększenie Parków Krajobrazowych: Nadbużańskiego, Górznieńsko- Lidzbarskiego, Bolimowskiego, opracowanie Planów Ochrony dla Parku Mazowieckiego, Chojnowskiego, Nadbużańskiego i Kozienickiego i rezerwatów przyrody.	Zarządy Parków Wojewoda samorządy gmin samorządy powiatów	Praca ciągła	2,2	4,1	0,29	0,01	budżet państwa WFOŚiGW PFOŚiGW budżet samorządów	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 7.4 i priorytetach.
7.5	Kontrola pozyskiwania zasobów przyrodniczych z ich naturalnych siedlisk	Lasy Państwowe Wojewoda	Praca ciągła	0,06	0,06	0,05	b.d	GFOŚiGW środki Lasów Państwowych budżet państwa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 7.5

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO ZA LATA 2005 - 2006

Nr Zad.	Zadanie	Jednostka realizacyjna	Okres realizacji zadania wg Programu	Szacunkowa kwota przeznaczona na zadanie wg Programu w mln zł		Realizacja zadania – kwota wydatkowana na zadanie w mln zł		Źródła finansowania zadania	Uwagi
				Rok 2005	Rok 2006	Rok 2005	Rok 2006		
7.6	Utworzenie ośrodków rehabilitacji zwierząt chronionych w wybranych parkach narodowych, krajobrazowych, Lasach Państwowych i ogrodach zoologicznych	Zarządy Parków	2002-2005	0,025	0,025	0,003	0,004	budżet państwa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli, pkt 7.6
7.7	Zadania inwestycyjne w zakresie ochrony różnorodności biologicznej w parkach narodowych, w tym regulacja własności gruntów (wykupy gruntów prywatnych), opracowanie planu ochrony	Zarządy Parków Wojewoda	2003-2010	2,3	2,3	3,34	3,35	budżet państwa NFOŚiGW WFOŚiGW	Informacja o zadaniu zamieszczona w priorytetach
7.8	Kształtowanie i pielęgnacja zieleni (pomniki przyrody, zadrzewienia, parki)	m.st. Warszawa samorządy gmin samorządy powiatów				12,89	10,62	WFOŚiGW PFOŚiGW GFOŚiGW m.st. Warszawa	Informacja o zadaniu zamieszczona poniżej tabeli pkt 7.8
RAZEM				13,77	6,6	18,773	15,544		

Koszty poniesione według źródeł finansowania w mln zł

Tabela 44: Koszty poniesione na realizację *Celu głównego (7) – Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych* w latach 2005 – 2006 wg źródeł finansowania (w mln zł).

Źródło finansowania	W roku 2005	W roku 2006
Budżet Państwa	0,33	0,37
Fundusze ekologiczne	13,36	6,92
Lasy Państwowe	0,14	0,16
Budżet m.st. Warszawa	0,56	2,51
Budżet samorządów	4,35	4,72
inne	0,03	0,86
SUMA	18,77	15,54

7. Cel główny (7) - Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych

7.1 Wdrożenie sieci obszarów Natura 2000 w województwie mazowieckim

W celu ustanowienia i wdrożenia obszarów Natura 2000 zostały wydane następujące rozporządzenia:

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. 04, Nr 229, poz. 2313 z późn. zm.),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie trybu i zakresu opracowania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 (Dz.U.05, Nr 61, poz. 549).

Zgodnie z w/w rozporządzeniem z dnia 21 lipca 2004 r. na terenie województwa mazowieckiego zostały wyznaczone następujące obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000:

- Dolina Dolnego Bugu (kod obszaru PLB 140001), obejmująca obszar 53 299,9 ha,
- Dolina Liwca (kod obszaru PLB 140002), obejmująca obszar 27 431,5 ha,
- Dolina Pilicy (kod obszaru PLB 140003), obejmująca obszar 33 010,8 ha,
- Dolina Środkowej Wisły (kod obszaru PLB 140004), obejmująca obszar 27 410,9 ha,
- Dolina Omulwi i Płodownicy (kod obszaru PLB 140005), obejmująca obszar 31 340,1 ha,
- Małopolski Przełom Wisły (kod obszaru PLB 140006), obejmujący obszar 2 037,5 ha,
- Puszcza Biała (kod obszaru PLB 140007), obejmująca obszar 83 779,7 ha,
- Dolina Wkry i Mławki (kod obszaru PLB 140008), obejmująca obszar 21 861,8 ha,
- Dolina Kostrzynina (kod obszaru PLB 140009), obejmująca obszar 14 376,1 ha,
- Ostoja Kozienicka (kod obszaru PLB 140013), obejmująca obszar 68 301,0 ha,
- Dolina Dolnej Narwi (kod obszaru PLB 140014), obejmująca obszar 17 115,6 ha,
- Puszcza Kampinoska (kod obszaru PLB 140014), obejmująca obszar 37 640,5 ha,
- Puszcza Piska (kod obszaru PLB 280008), obejmująca obszar 56,6 ha.

Ponadto na terenie województwa mazowieckiego proponowane są specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000:

- Bagno Całowanie (kod obszaru PLH 140001), obejmujące obszar 3 447,5 ha,
- Baranie Góry (kod obszaru PLH 140002), obejmujące obszar 180,6 ha,
- Dąbrowa Radziejowska (kod obszaru PLH 140003), obejmująca obszar 52,2 ha,
- Dąbrowy Seroczyńskie (kod obszaru PLH 140004), obejmującą obszar 552,5 ha,
- Dolina Wkry (kod obszaru PLH 140005), obejmująca obszar 21 861,8 ha,
- Dolina Zwoleńki (kod obszaru PLH 140006), obejmująca obszar 2 379,3ha,
- Kantor Stary (kod obszaru PLH 140007), obejmujący obszar 97,0 ha,
- Krogulec (kod obszaru PLH 140008), obejmujący obszar 113,1 ha,
- Łęgi Czarnej Strugi (kod obszaru PLH 140009), obejmujące obszar 38,7ha,
- Olszyny Rumockie (kod obszaru PLH 140010), obejmujące obszar 149,6 ha,
- Ostoja Nadbużańska (kod obszaru PLH 140011), obejmująca obszar 46 036,7 ha,
- Sikórz (kod obszaru PLH 140012), obejmujący obszar 204,5 ha,
- Wydmy Lucynowsko-Mostowieckie (kod obszaru PLH 140013), obejmujące obszar 427,76 ha,
- Pakosław (kod obszaru PLH 140015), obejmujący obszar 668,6 ha,
- Dolina Dolnej Pilicy (kod PLH 140016), obszar całkowity 31 821,5 ha (brak informacji o powierzchni na terenie województwa mazowieckiego),
- Dolina Rawki (kod PLH 100015), obszar całkowity 2 525,3 ha (brak informacji o powierzchni na terenie województwa mazowieckiego),
- Ostoja Lidzbarska (kod 280012), obszar całkowity 7 397,7 ha (brak informacji o powierzchni na terenie województwa mazowieckiego),
- Przełom Wisły w Małopolsce (kod PLH 060045), obszar całkowity 15 116,37 ha (brak informacji o powierzchni na terenie województwa mazowieckiego),
- Puszcza Kampinoska (kod obszaru PLC 140001), obejmująca obszar specjalnej ochrony ptaków i specjalny obszary ochrony siedlisk o powierzchni 37 640,5 ha, których granice całkowicie się pokrywają.

W 2006 roku wszystkie RDLP, zgodnie z Decyzją 63/2006 z dnia 7 sierpnia 2006 r. Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych (*wprowadzającą jednolity tekst decyzji nr 61 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 25 lipca 2006 r. w sprawie przeprowadzenia w roku 2006 i 2007*

powszechnej inwentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, o których mowa w dyrektywach Rady Europejskiej nr 92/43/EWG z 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, jak też 92/62/WE z 27 października 1997 r. w sprawie dostosowania do postępu naukowo-technicznego dyrektywy 93/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory, a także uzupełnienia inwentaryzacji bociana czarnego, orla bielika, orlika krzykliwego, puchacza, żurawia i cietrzewia - ZO-732-2-24/2006), rozpoczęły inwentaryzację gatunków roślin, zwierząt, innych organizmów i siedlisk przyrodniczych w Lasach Państwowych. Końcowym efektem będzie uzupełnienie i uaktualnienie baz danych o walorach przyrodniczych, występujących na terenie poszczególnych nadleśnictw. Wyniki inwentaryzacji zostaną wykorzystane przede wszystkim do opracowywania programów ochrony przyrody, również dla obszarów NATURA 2000.

7.2 Wzmocnienie etatowe oraz zapewnienie zaplecza technicznego komórek organizacyjnych do spraw ochrony przyrody, które będą zarządzały obszarami sieci Natura 2000

W 2006 roku gminy Piaseczno i Rząśnik wzmocniły kadre swoich urzędów poprzez zatrudnienie pracownika do działu zajmującego się ochroną środowiska. Na terenie gmin znajduje się część obszarów Natura 2000, co wiąże się ze szczegółową analizą przy wydawaniu decyzji środowiskowych.

7.3 Renaturalizacja zniszczonych, cennych ekosystemów i siedlisk przyrodniczych, szczególnie wodno – błotnych

Zadanie realizowane było przez RDLP w Warszawie poprzez:

- opracowanie ekspertyz dotyczących zabiegów mających na celu odtworzenie wcześniej istniejących stosunków wodnych oraz stanu zmian szaty roślinnej i wybranych grup zwierząt,
- wykonanie dokumentacji technicznej na wykonanie renowacji – odbudowy stawów oraz budowa mniczków i przewał,
- wykonanie zastawek na rowach,
- renaturalizacja obszaru leśnego (Uroczysko Mienia) – wykonanie urządzeń wodnych przy zbiornikach retencyjnych,
- odbudowa stawu „Piskornik”,
- czynna ochrona storczyka poprzez wykaszanie traw,
- odsłonięcie lustra wody na użytkach ekologicznych na pow. 4,83 ha w Nadleśnictwie Wyszaków.

Poprzez realizację tych zadań nastąpiło zatrzymanie wody powierzchniowej i podniesienie poziomu wody gruntowej, zwiększenie różnorodności biologicznej krajobrazu i ekosystemów leśnych o gatunki roślin i zwierząt związane ze środowiskiem wodnym i podmokłym. Zwiększyła się również stabilność i odporność przyległych ekosystemów leśnych.

Kampinoski Park Narodowy w latach 2005 – 2006 zadanie to realizował poprzez renaturalizację ekosystemów leśnych na powierzchniach pohuraganowych. Wykonano poprawki, zalesienia i uzupełnienia we wcześniej założonych uprawach, na gruntach polnych i odnowień sztucznych, uprzątanie wiatrolomów i wiatrował, pielęgnację upraw oraz czyszczenia wczesne i późne. Działania te miały na celu przywrócenie dawnego, naturalnego charakteru Puszczy Kampinoskiej.

W Nadbużańskim Parku Krajobrazowym prowadzona była czynna ochrona przyrody w rezerwacie „Wilcze Błota”. Przez wykaszanie i grabienie łąk i ugorów powstały odpowiednie warunki dla storczyków. Usuwanie samosiewów brzoźowych i olchowych, kęp oraz zakrzewień zarastających łąki umożliwiło lęgi ptakom i ograniczyło drapieżnictwo ze strony krukowatych.

W 2005 r. Wojewódzki Konserwator Przyrody zlecił opracowanie programu ochrony żółwia błotnego, który jest kontynuacją programu polegającego na działaniach ochronnych *in situ* i *ex situ*.

W ramach działań *in situ* będzie prowadzony:

- monitoring lęgówisk na stanowiskach „Borowiec”, „Okólny Ług”, tj. kontrola wychodzących osobników do składania jaj i pilnowania złóż, oczyszczanie lęgówisk z porostu, drzew i krzewów,
- kontrola zgłoszonych miejsc występowania żółwi poza dotychczas wyznaczonymi stanowiskami,
- inkubacja jaj,
- hodowla młodych w okresie jesienno-zimowym.

W 2006 roku Wojewódzki Konserwator Przyrody kontynuował 10-letni *Program ochrony strzebli błotnej* (4 rok programu), który obejmuje:

- wysiedlenie osobników na rozpoznanych stanowiskach (po otrzymaniu zgody Ministra Środowiska),
- prowadzenie hodowli zachowawczej – *ex situ* – stada matecznego (do 200 osobników) oraz narybku (planowane do 20 – 30 tysięcy sztuk) w Instytucie w Żabieńcu,
- monitorowanie stanowiska występowania strzebli,
- inwentaryzację stanu posiadania,
- monitoring istniejących stanowisk,
- monitoring nowych i potencjalnych stanowisk,
- restytucję i introdukcję (zarybianie),
- hodowlę zachowawczego stada podstawowego w Żabieńcu,
- ustalenie zróżnicowania genetycznego,
- wychowu materiału zarybieniowego.

Projekt *Aktywna ochrona ohara w Dolinie Środkowej Wisły* był realizowany w 2005 roku przy współpracy Regionalnego Centrum Edukacji Ekologicznej (RCEE), Polskiego Związku Wędkarskiego (Okręg Płocko-Włocławski) i Nadleśnictwa Płock. Projekt miał na celu:

- poznanie stanu populacji *ohara* oraz innych gatunków rzadkich (np.: gągoł tracz nurogęs) w Dolinie Środkowej Wisły,
- Przeprowadzenie inwentaryzacji przy wykorzystaniu zakupionego sprzętu optycznego i dokumentacji stanowisk lęgowych,
- ograniczenie lub eliminacja czynników negatywnych oddziałujących na stan populacji *ohara*,
- stworzenie bezpiecznych warunków rozrodu,
- wydanie folderu edukacyjnego pt. *Aktywna ochrona ohara w Dolinie Środkowej Wisły*.

7.4 Obejmowanie formami ochrony przyrody najcenniejszych obszarów przyrodniczych wymagających ochrony w świetle wymogów prawa Międzynarodowego, w tym ochrona dolin rzecznych oraz innych ważnych korytarzy ekologicznych (utworzenie nowych parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, powiększenie parków krajobrazowych)

Zadaniem ochrony jest utrzymanie ciągłości struktury przestrzennej dolin rzecznych, charakteryzujących się bogactwem siedlisk i nisz ekologicznych, pełniących funkcje korytarzy ekologicznych i umożliwiających rozprzestrzenianie się gatunków.

Trwają prace nad utworzeniem Parków Krajobrazowych obejmujących:

- dolinę Wisły na odcinku Warszawa-Płock (Wisłańsko-Narwiański Park Krajobrazowy),
- dolinę Wisły na odcinku Góra Kalwaria – Dęblin (Park Krajobrazowy Dolina Środkowej Wisły),
- dolinę Omulwii i Płodownicy (Kurpiowski Park Krajobrazowy),
- dolinę Pilicy (Park Krajobrazowy Doliny Pilicy).

W 2005 roku została opracowana koncepcja utworzenia Wisłańsko-Narwiańskiego Parku Krajobrazowego. Środki na ten cel przeznaczył Zarząd Województwa Mazowieckiego. Koncepcja została przekazana do Wojewody Mazowieckiego celem podjęcia dalszych działań. W 2006 roku podczas III konferencji Wyszogrodzkiej poświęconej Dolinie Wisły, Wojewódzki Konserwator

Przyrody, przedstawił wstępny projekt rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego w sprawie powołania Wiślańsko-Narwiańskiego Parku Krajobrazowego, zwracając uwagę na pewne istotne braki w dokumentacji i konieczność ich uzupełnienia przez autorów projektowanego parku. Do dnia dzisiejszego Wojewódzki Konserwator Przyrody nie otrzymał wymaganych prawem uzupełnień, a zatem nie jest możliwe przystąpienie do procedury uzgodnień z radami właściwych gmin w sprawie ustanowienia Parku.

W 2005 roku Wojewoda Mazowiecki przystąpił do opracowania projektu Kurpiowskiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną i Kurpiowskim Obszarem Chronionego Krajobrazu. Obszar parku obejmie swoim zasięgiem Dolinę Omulwii i Płodownicy – obszary sieci NATURA 2000 oraz Puszcę Myszyniecką. Inicjatorami powstania nowego parku są: Stowarzyszenie Ekologiczne „Zielone Płuca Polski” oraz Wojewoda Mazowiecki.

Teren projektowanego parku obfituje w zasoby przyrodnicze – wody podziemne i powierzchniowe, ostoje dzika, wilka, łosia: żyją tam licznie bociany białe i czarne oraz niezmiernie rzadkie już cietrzewie i kraska. Występują również myszołowy, błotniaki stawowe, orliki krzykliwe oraz puchacze.

Efektom opracowania będzie objęcie ochroną prawną obszaru szczególnie ważnego dla ekosystemu o niezwykłych walorach przyrodniczych i edukacyjnych. Nie bez znaczenia jest fakt, iż teren Doliny Omulwii i Płodownicy jest ujęty w wykazie obszarów sieci NATURA 2000. Niestety nie przystąpiono do uzgodnień w zakresie ustanowienia Kurpiowskiego Parku Krajobrazowego, pomimo posiadanej dokumentacji projektowej, z racji istotnych braków kadrowych Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

W 2006 roku Samorząd Województwa Mazowieckiego podjął decyzję o dofinansowaniu *Regionalnego Programu Rozwoju Gmin i Powiatu Pruszkowskiego zlewni Utraty – Program Utrata*, który swoim obszarem obejmuje teren zlewni rzeki Utrata w Powiecie Pruszkowskim. Celem „Programu Utrata” jest ochrona stanu ilościowego i jakościowego wód rzeki Utraty i jej dopływów. „Program Utrata”, oprócz aspektów związanych z zanieczyszczeniem wód będzie zawierał:

- inwentaryzacje obszarów cennych przyrodniczo i charakterystykę obszarów chronionych w zlewni rzeki Utraty;
- prognozę zmian i kierunki renaturyzacji korytarza rzeki Utraty.

W 2005 r. na mocy Rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego został utworzony Rezerwat florystyczny *Podjabłońskie* o powierzchni 38,48 ha. Rezerwat położony jest w gminie Ceranów w powiecie sokołowskim, na terenie leśnictwa Ceranów. Celem jego ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych siedlisk przyrodniczych roślin charakterystycznych dla zbiorowisk świetlistej dąbrowy z charakterystycznymi chronionymi i rzadkimi gatunkami roślin m.in. orlikiem pospolitym oraz okrzykiem szerokolistnym.

W 2006 roku na mocy Rozporządzenia Wojewody Mazowieckiego został utworzony rezerwat przyrody *Dęby Biesiadne im. Mariana Pulkowskiego* o powierzchni 17,20 ha. Rezerwat położony jest w województwie mazowieckim w powiecie kozienickim, na terenie gminy Głowaczów. Celem ochrony w rezerwacie *Dęby Biesiadne* jest zachowanie naturalnych grądów typowych.

W 2005 roku opracowano plany ochrony następujących rezerwatów przyrody: *Parów Sójek, Florianów, Wólczańska Góra, Mokry Jegiel, im. Bolesława Hryniewieckiego*.

W roku 2005 został ustanowiony zespół przyrodniczo – krajobrazowy *Turczynek* w Mieście-ogrodzie Milanówek o powierzchni 10,01 ha.

7.5 Kontrola pozyskania zasobów przyrodniczych z ich naturalnych siedlisk

W 2005 roku na zlecenie Wojewody Mazowieckiego wykonano opracowanie pn. *Badania populacji ślimaka winniczka Helix pomatia L. w województwie mazowieckim dla określenia wielkości planowanych odłowów*, które było wykorzystane w celu racjonalnego pozyskiwania tego gatunku w województwie mazowieckim.

W Lasach Państwowych kontrola pozyskiwania zasobów z lasów była prowadzona między innymi przez RDLP w Warszawie. Pozyskiwanie drewna w Lasach Państwowych odbywa się na podstawie planu urządzania lasu zatwierdzonego przez Ministra Środowiska. Kontrola pozyskania zasobów przyrodniczych z ich naturalnych siedlisk przez RDLP polega na prawidłowości stosowania

rębni, preferowania rębni złożonych i właściwego wykonywania trzebieży. Natomiast Straż Leśna prowadzi regularne kontrole przed nielegalnym pozyskaniem zasobów przyrodniczych (drewno, runo leśne, żwir, piasek, zwierzyna).

Działania te powodują:

- zrównoważone pozyskanie drewna w LP,
- zwiększanie zasobów leśnych,
- urozmaicone składy gatunkowe drzewostanów,
- spadek ilości wykroczeń popełnionych na terenie lasów.

7.6 Utworzenie ośrodków rehabilitacji zwierząt chronionych w wybranych parkach narodowych, krajobrazowych, Lasach Państwowych i ogrodach zoologicznych

Ośrodek rehabilitacji dla zwierząt jest miejscem, które przyjmuje i utrzymuje zwierzęta w celu wyleczenia ich z urazów fizycznych i psychicznych.

W Nadbużańskim Parku Krajobrazowym, z inicjatywy pracowników, taki ośrodek powstał w 2004 r. Najczęstszymi pacjentami są ptaki z uszkodzeniami skrzydeł, a szczególnie młode bociany, które wypadły z gniazda lub zraniły się podczas pierwszych lotów. Zwierzęta w ośrodku są pod stałą opieką lekarza weterynarii i opiekunów z Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego. Na terenie azylu specjalnie dla bocianów zostały wybudowane drewniane platformy, na których mogą zakładać gniazda po okresie rehabilitacji. W latach 2005 – 2006 przyjęto 26 rannych ptaków, 2 myszołowy i 1 jeża.

Od 2002 roku na terenie Mazowieckiego Parku Krajobrazowego funkcjonuje ośrodek rehabilitacji ptaków leczonych w miejscowym ośrodku weterynaryjnym i Ptasim Azylu w Warszawskim Ogrodzie Zoologicznym. W 2006 r. w ośrodku przebywało 14 osobników należących do 4 rzędów i 8 gatunków. Ptaki dostarczone zostały przez okolicznych mieszkańców lub znalezione przez pracowników Zespołu Parków a także przekazane przez Akademię Podlaską w Siedlcach i "Azyl dla Ptaków" przy Miejskim Ogrodzie Zoologicznym w Warszawie. Jeden osobnik został przekazany do "Azylu dla Ptaków" w celu zapewnienia specjalistycznego leczenia, 7 wypuszczono a 6 nadal przebywa w ośrodku.

W Kampinoskim Parku Narodowym jest planowana budowa ośrodka rehabilitacyjno- pokazowego. W 2006 r. zostały przeprowadzone prace nad wytypowaniem lokalizacji ze szczególnym uwzględnieniem minimalnej ingerencji w naturalne środowisko Parku.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z Lasów Państwowych, utworzony został ośrodek rehabilitacji zwierząt w Nadleśnictwie Płock w Leśnictwie Miszewo.

7.7 Zadania inwestycyjne w zakresie ochrony różnorodności biologicznej w parkach narodowych, w tym regulacja własności gruntów (wykupy gruntów prywatnych), opracowanie planu ochrony

Pozyskiwanie gruntów poprzez ich wykup na terenie parku pozwoli realizować właściwie zadania ochrony przyrody na terenie Parku w tym renaturalizacją środowiska. W konsekwencji mogą zostać przywrócone typowe dla puszczy siedliska. Likwidacja rozproszonego budownictwa zmniejszy ilość ogólnodostępnych dróg, co ograniczy dostęp do terenów bardzo cennych przyrodniczo i w ten sposób umożliwi ich ochronę. Ponadto zlikwiduje szkodliwe oddziaływanie na środowisko przyrodnicze związane z prowadzeniem budownictwa i zamieszkiwaniem ludzi a także rozwiąże problemy ludności, która nie mogąc budować domów na terenie Parku, będzie miała możliwość osiedlenia się poza terenem puszczy i znalezienie godnych warunków do życia. Sprawa wykupu gruntów jest bardzo ważna zarówno z punktu widzenia przyrodniczego jak i rozwiązywania problemów miejscowej ludności. W latach 2005- 2006 Kampinoski Park Narodowy wykupił 110,3 ha gruntów, zawarł 64 akty notarialne i skorzystał 11 razy z prawa pierwokupu.

Kampinoski Park Narodowy nie ma jeszcze uchwalonego nowego 20- letniego planu ochrony, natomiast do czasu ustalenia tego planu sporządzane są roczne zadania ochronne na każdy kolejny rok kalendarzowy.

7.8 Kształtowanie i pielęgnacja zieleni (pomniki przyrody, zadrzewienia, parki).

Zadanie realizowały następujące jednostki:

- **Starostwa Powiatowe:** Żuromin, Garwolin, Mińsk Mazowiecki.
- **Wojewoda Mazowiecki**
- **Miasta i gminy:** Płońsk, Otwock, Słupno, Klembów, Hów, Łomianki, Wąsewo, Olszewo-Borki, Raszyn, Miedzna, Sieciechów, Brańszczyk, Sanniki, Łosice, Radzymin, Milanówek, Węgrów, Wyszaków, Sochaczew, Nowy Dwór Maz., Maków Maz., Wołomin, Józefów, Piaseczno, Ciechanów, Ostrów Maz., Piastów, Legionowo, Radom, Płock, Sulejówek, Sielce, Sokółów Podlaski.
- **Miasto Stołeczne Warszawa.**

W 2005 roku Wojewoda Mazowiecki wydał rozporządzenie Nr 38 z dnia 29 kwietnia 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody „Aleja Sosnowa 1” (238 szt. sosen pospolitych rosnących na terenie powiatu ostrołęckiego) i rozporządzenie Nr 70 z dnia 23 czerwca 2005 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody „Aleja Sosnowa II” (295 szt. sosen pospolitych rosnących na terenie powiatu Ostrów Mazowiecka).

V. PODSUMOWANIE I OCENA REALIZACJI PROGRAMU (W TYM ANALIZA KOSZTÓW)

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego wymaga kontroli i oceny stopnia jego realizacji z punktu widzenia podstawowych celów. Szczególnie ważny jest monitoring środowiska.

Do monitorowania stanu środowiska zastosowano dostępne wskaźniki i mierniki. Wskaźniki umieszczone zostały w poniższej tabeli. Na ich podstawie oraz na podstawie mierników zawartych w Programie Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego dokonana została analiza mająca na celu określenie stopnia realizacji zadań znajdujących się w raportowanym dokumencie.

1. Wybrane wskaźniki środowiskowe i zrównoważonego rozwoju województwa mazowieckiego w porównaniu do Polski

Zaprezentowane wskaźniki zostały oszacowane na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (z uwagi na niekompletną dostępność danych za rok 2006 niektóre wskaźniki nie mogły zostać wyliczone).

Parametry wykorzystane do wyliczenia niektórych wskaźników:

Powierzchnia:

- województwo mazowieckie - 35 579 km²
- Polska - 312 685 km²

Ludność:

- Rok 2002: województwo mazowieckie – 5 129 tys., Polska – 38 219 tys.
- Rok 2003: województwo mazowieckie – 5 136 tys., Polska – 38 191 tys.
- Rok 2004: województwo mazowieckie – 5 142 tys., Polska – 38 201 tys.
- Rok 2005: województwo mazowieckie – 5 158 tys., Polska – 38 157 tys.
- Rok 2006: województwo mazowieckie – 5 172 tys., Polska – 38 125 tys.

W przypadku użycia innego źródła niż GUS, umieszczono informację poniżej tabeli.

Tabela 45: Wybrane wskaźniki środowiskowe i zrównoważonego rozwoju województwa mazowieckiego w porównaniu do Polski.

Lp.	Wskaźniki	Jednostka miary	Rok	Województwo Mazowieckie	Polska
1.	Wskaźnik lesistości	%	2002	22,0	28,5
			2003	22,0	28,6
			2004	22,0	28,7
			2005	22,1	28,8
			2006	22,3	28,9
2.	Wskaźnik powierzchni konserwatorskiej ochrony przyrody	%	2002	30,14	33,10
			2003	29,60	32,53
			2004	29,73	32,52
			2005	29,74	32,54
			2006	29,74	32,11
3.	Wskaźnik zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej	m ³ /1 mieszk./rok	2002	456,1	268,3
			2003	491,9	274,9
			2004	510,4	273,3
			2005	522,5	272,1
			2006	565,5	295,2
4.	Wskaźnik udziału wód podziemnych w wodach przeznaczonych do konsumpcji	%	2002	44,67	65,74
			2003	44,85	66,52
			2004	44,90	66,90
			2005	46,65	67,52
			2006	b.d.	b.d.

Lp.	Wskaźniki	Jednostka miary	Rok	Województwo Mazowieckie	Polska
5.	Wskaźnik ilości ścieków wprowadzanych do wód powierzchniowych i ziemi ¹¹	m ³ /1 mieszk./rok	2002	49,8	59,6
			2003	48,9	57,0
			2004	48,1	55,9
			2005	46,4	55,4
			2006	b.d.	b.d.
6.	Wskaźnik liczby mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków	%	2002	45,0	56,7
			2003	46,5	58,2
			2004	47,3	59,0
			2005	47,3	60,2
			2006	49,0	61,4
7.	Wskaźnik proporcji pomiędzy długością sieci kanalizacyjnej i wodociągowej	kmk/kmw	2002	0,21	0,27
			2003	0,22	0,30
			2004	0,21	0,31
			2005	0,22	0,33
			2006	0,22	0,34
8.	Wskaźnik skanalizowania województwa	kmk/1000 mieszk.	2002	1,16	1,59
			2003	1,28	1,80
			2004	1,32	1,93
			2005	1,43	2,10
			2006	1,53	2,23
9.	Wskaźnik emisji gazów do atmosfery ze źródeł szczególnie uciążliwych	t/1 mieszk./rok	2002	4,70	5,47
			2003	5,12	5,79
			2004	5,08	5,59
			2005	5,28	5,60
			2006	5,62	5,86
10.	Wskaźnik udziału gruntów wymagających rekultywacji w powierzchni województwa/Polski	%	2002	0,15	0,23
			2003	0,15	0,23
			2004	0,12	0,22
			2005	0,12	0,21
			2006	0,12	0,21
11.	Udział gleb silnie i bardzo silnie zanieczyszczonych metalami ciężkimi (Cd, Cu, Ni, Pb, Zn) ¹²	%	2002	0,02	0,35
			2003	0,02	0,35
			2004	0,02	0,35
			2005	0,02	0,35
			2006	0,02	0,35
12.	Wskaźnik ilości odpadów przemysłowych i komunalnych	ton/km ² /rok	2002	179,3	410,6
			2003	209,7	417,3
			2004	209,5	427,9
			2005	206,7	428,4
			2006	b.d.	b.d.
13.	Wskaźnik wykorzystania odpadów przemysłowych	%	2002	43,5	79,0
			2003	42,7	79,1
			2004	50,1	78,5
			2005	50,0	79,3
			2006	52,7	76,8
14.	Wskaźnik udziału energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii ogółem	%	2002	0,55	2,80
			2003	0,50	2,29
			2004	0,55	2,54
			2005	0,57	2,56

¹¹ Wskaźnik został obliczony dla ścieków wymagających oczyszczenia ogółem (przemysłowych i komunalnych)

¹² Oszacowanie wskaźnika zostało przeprowadzone na podstawie monitoringu chemizmu gleb Polski przeprowadzonego w latach 1995-1998. Ze względu na brak przekroczeń emisji metali ciężkich do powietrza w ostatniej dekadzie dane te można uznać jako reprezentatywne dla obecnego stanu gleb. Wynika to z małej mobilności metali w glebach i niewielkiego ich pobrania przez rośliny (źródło: IUNG, 2005 r.)

			2006	b.d.	b.d.
15.	Wskaźnik zużycia energii elektrycznej w gospodarstwach domowych	kWh/1 mieszk./rok	2002	634,4	566,7
			2003	643,9	577,4
			2004	681,8	596,9
			2005	668,9	588,0
			2006	b.d.	b.d.
16.	Wskaźnik gęstości eksploatowanych linii kolejowych	km/100 km ²	2002	4,77	6,74
			2003	4,78	6,61
			2004	4,80	6,48
			2005	4,99	6,48
			2006	4,99	6,45
17.	Wskaźnik liczby przedsiębiorstw z certyfikatem ISO 14001 ¹³	ilość	2002	50	472
			2003	65	657
			2004	80	796
			2005	110	827
			2006	129	842
18.	Wskaźniki wielkości finansowania gospodarki ściekowej i ochrony wód	zł/1 mieszk./rok	2002	79,2	74,1
			2003	46,9	76,3
			2004	57,2	81,8
			2005	73,8	94,8
			2006	b.d.	b.d.

2. Podsumowanie Celu głównego (1) - Zmniejszenie zanieczyszczeń środowiska

2.1 CEL SZCZEGÓŁOWY - POPRAWA JAKOŚCI WÓD

RZEKI

W 2004 roku wprowadzone zostały nowe sposoby oceny czystości wód - *Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji i prezentacji stanu tych wód* (Dz. U. 04, Nr 32, poz. 284).

Rozporządzenie to wprowadza pięć klas czystości, a badane rzeki oceniane są w wyznaczonych punktach pomiarowo-kontrolnych. Jest to istotna zmiana sposobu oceny stanu czystości rzek w Polsce w stosunku do wcześniejszego rozporządzenia, obowiązującego do końca 2002 roku, kiedy rzeki oceniano w 3 klasach czystości (wody przekraczające parametry trzeciej klasy czystości traktowano jako wody pozaklasowe).

Dokonując oceny rzek badanych w roku 2006 według nowej, pięciostopniowej klasyfikacji stwierdzono:

- brak wód bardzo dobrej (I klasa) i dobrej jakości (II klasa),
- wody zadawalającej jakości (III klasa) określono tylko w dwóch punktach pomiarowo-kontrolnych na rzekach: Radomka i Wkra,
- wody niezadawalającej jakości (IV klasa) wystąpiły m.in. na rzekach: Wisła, Narew, Bug, Wkra, Sona, Bzura,
- wody złej jakości (V klasa) wystąpiły m.in. na rzekach: Bzura, Karsówka, Mleczna, Rokitnica, Nida, Gubinianka, Okrzesza i Utrata po dopływie ścieków z miast (są to najbardziej zanieczyszczone rzeki w województwie).

Wpływ na powyższą ocenę mają zanieczyszczenia mikrobiologiczne, wskaźniki biogenne: azotyny, związki fosforowe i selen oraz barwa, co wskazuje na komunalne źródła zanieczyszczeń oraz oddziaływanie zanieczyszczeń wprowadzonych do wód ze źródeł powierzchniowych.

¹³ Źródło: Krajowy Rejestr Certyfikatów, Certyfikatorów i Firm Certyfikowanych Instytutu Organizacji i Zarządzania w Przemśle „**ORGMASZ**”. Dane obejmują certyfikaty, o których IOZP „**ORGMASZ**” posiada informacje.

Wraz z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej powstał wymóg dostosowania sposobu oceny jakości i klasyfikacji wód do Ramowej Dyrektywy Wodnej. W 2004 roku rozpoczęto badania wielu nowych wskaźników wcześniej nie badanych w ramach monitoringu – rozszerzono zakres oznaczeń biologicznych oraz metali ciężkich.

Zapisy Dyrektywy Wodnej szczególnie nacisk kładą na ocenę stanu ekologicznego oraz rolę badań wskaźników biologicznych. Podstawą tej oceny powinna być struktura jakościowa i ilościowa wybranych grup organizmów. W krajach europejskich do oceny rzek najpowszechniej stosowane są makrobezkręgowce bentosowe, tj. zespół organizmów zasiedlających dno zbiorników wodnych i rzek. Z przeprowadzonej oceny jakości wód powierzchniowych, w oparciu o makrobezkręgowce bentosowe, badanych w latach 2004 – 2006 wynika, **iż w ponad połowie (50,8 %) badanych ppk woda odpowiadała I lub II klasie czystości, klasie III - 18,4 %, natomiast IV - 30,8 %. W żadnym z punktów nie stwierdzono klasy V.**

Ocena jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do spożycia wykazała, iż w każdym badanym punkcie pomiarowo - kontrolnym stwierdzono jakość wód poza kategoriami określonymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. (Dz. U. 02, Nr 204, poz. 1728). O negatywnej ocenie zdecydowały przede wszystkim wskaźniki tlenowe oraz selen i przewodność.

Ocena przydatności wód do bytowania ryb w warunkach naturalnych wskazuje, że w żadnym z punktów nie były dotrzymane normy jakości wymagane dla prawidłowego rozwoju ryb łososiowatych i karpiowatych.

Typowym zjawiskiem jest pogarszanie się jakości rzek po przyjęciu ścieków z aglomeracji miejskich. Pomimo, że jakość większości wód jest niezadowolająca, obserwuje się systematyczną poprawę ich stanu. Nie bez znaczenia jest również realizacja istotnych działań proekologicznych, które mają wpływ na ograniczenie emisji zanieczyszczeń.

JEZIORA

Istotnym elementem wód powierzchniowych na Mazowszu są również jeziora, wśród których większe znaczenie hydrologiczne, gospodarcze i krajobrazowe spełnia 16 zbiorników zajmujących łączną powierzchnię 2 000 ha a ich objętość to ponad 58 mln m³ wody. Jeziora województwa cechuje duża podatność na degradację.

W 2006 roku WIOŚ wykonał badania pięciu jezior: Drzesno, Sumino, Szczutowskiego, Zuzinowskiego oraz Zdwońskiego. Badania i ocena stanu jakości wód jezior były przeprowadzone zgodnie z „Wytycznymi monitoringu podstawowego jezior”.

Jakość wód jezior badanych w 2006 roku w porównaniu z wcześniejszymi badaniami przedstawia tabela 1.

Tabela 46: Jakość wód jezior województwa mazowieckiego badanych w 2006 roku.

Jezioro	Powiat	Gmina	Podatność jeziora na degradację		Klasyfikacja czystości wód					
					bakteriologiczna		fizykochemiczna		ogólna	
			przed 2006 r.	2006 r.	przed 2006 r.	2006 r.	przed 2006 r.	2006 r.	przed 2006 r.	2006 r.
Drzesno	gostyniński	Gostynin	non	non	I	II	III	III	III	III
Sumino			III	III	II	II	III	III	III	III
Zuzinowskie (Główki)			non	non	II	II	II	II	II	II
Zdwońskie	płocki	Łąck	III	III	II	III	non	III	non	III
Szczutowskie	sierpecki	Szczutowo	III	III	II	II	II	III	II	non ^x

x- ze względu na wystąpienie wiosną śnięcia ryb

Z analizy tabeli wynika że uległa poprawie jakość wód jeziora Zdwońskiego, co może mieć związek z realizacją szeregu działań proekologicznych w tym renaturyzacyjnych tego zbiornika w ramach Porozumienia zawartego we wrześniu 2004 roku pomiędzy Marszałkiem Województwa

Mazowieckiego, Dyrektorem Wydziału Środowiska i Rolnictwa Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, Mazowieckim Wojewódzkim Inspektorem Ochrony Środowiska, przedstawicielami organów samorządowych Płocka, Gąbina, Łącka, Nadleśnictwa Łąck, Agencji Nieruchomości Rolnych oraz Zarządu Okręgu Płocko - Włocławskiego Polskiego Związku Wędkarskiego.

Na Mazowszu:

- brak jest jezior odpowiadających I klasie czystości,
- II klasie odpowiada 5 jezior: Białe, Bledzewskie, Ciechomskie, Sądeckie, Zuzinowskie,
- III klasie odpowiada 8 jezior: Górskie, Drzesno, Kocioł, Lucieńskie, Przymotne, Sumino, Urszulewskie, Zdrowskie,
- akweny o charakterze pozaklasowym to: Jezioro Łąckie Duże i Starorzecze Białobrzeskie.

Generalnie jakość wód jezior województwa ulega pogarszaniu. Świadczy o tym mniejsza przezroczystość, wyższa produktywność zbiorników, gorsze warunki tlenowe panujące w wodzie. Poważnym zagrożeniem dla jezior jest ich eutrofizacja - wzrost żyzności wód. Obecnie proces ten przyspieszany jest działalnością człowieka. Głównym źródłem przyspieszenia eutrofizacji są zrzuty ścieków, zanieczyszczenia obszarowe (rolnictwo) a także turystyczno - rekreacyjne wykorzystanie akwenów. Na postępującą eutrofizację zbiorników wskazuje struktura jakościowa i ilościowa planktonu.

WODY PODZIEMNE

Ogólna ocena jakości wód podziemnych na Mazowszu, przeprowadzona przez Państwowy Instytut Geologiczny, wykazała, że w 2006 r.:

- brak było wód bardzo dobrej jakości (klasa I),
- do wód dobrej jakości (klasa II) zaliczono 15,2 %,
- do wód zadawalającej jakości (klasa III) zaliczono 49,4%,
- wody złej jakości (klasa V) stwierdzono w pozostałych 2,5 %.

Decydującym o klasie IV było przede wszystkim zawartość żelaza i związków azotu. Klasę V stwierdzono, podobnie jak w 2005 roku, w 2 punktach: Warszawa UW (z uwagi na amoniak i wodorowęglany) i Brochów w powiecie sochaczewskim (ze względu na azotyny, chlor i sól).

Podobnie jak w roku ubiegłym, normy dla wód przeznaczonych do spożycia przez ludzi nie przekraczane były tylko w 8 otworach badawczych.

Do głównych czynników mających znaczny wpływ na stan czystości wód należy zaliczyć **nieuporządkowaną gospodarkę wodną oraz spływy powierzchniowe zanieczyszczeń.**

Z informacji zebranych do niniejszego Raportu za lata 2005 i 2006 oraz w oparciu o dane statystyczne również za rok 2004 zauważyć można dalsze obniżenie (w stosunku do 2002 r.) wskaźnika ilości ścieków wymagających oczyszczenia wprowadzonych do wód powierzchniowych i ziemi (z 49,8 w 2002 roku, poprzez 48,1 w 2004 roku do 46,4 m³/1 mieszkańca w roku 2005). Wpływ na taką sytuację ma niewątpliwie wzrost inwestycji dotyczących budowy sieci kanalizacji sanitarnych oraz przedsięwzięć w zakresie budowy i modernizacji oczyszczalni ścieków. Wymienione inwestycje przyczyniły się do podniesienia wskaźnika skanalizowania województwa (z 1,32 w 2004 roku do 1,53 km sieci kanalizacyjnej /1000 mieszkańców w roku 2006) oraz zwiększenia liczby osób obsługiwanych przez oczyszczalnie (z 47,3% ludności w 2004 roku do 49,0% w roku 2006). Jednak nadal utrzymuje się znaczna dysproporcja między długością sieci kanalizacyjnej, a wodociągowej (stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej w roku 2004 wynosił 0,21, zwiększył się nieznacznie o 0,01 w roku 2005 i pozostał na tym samym poziomie w roku 2006). Dotyczy to głównie terenów wiejskich, w których długość sieci kanalizacyjnej, na terenie województwa mazowieckiego w 2005 roku wyniosła tylko 2 314 km, podczas gdy sieć wodociągowa jest ponad 11 razy dłuższa.

Zagadnienia związane z uporządkowaniem gospodarki ściekowej, a więc dotyczące **wyposażenia aglomeracji w zbiorcze systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych** znalazły odzwierciedlenie w prawodawstwie Unii Europejskiej. W celu realizacji wymogów dyrektywy 91/271/EWG¹⁴ w wyżej wymienionym zakresie opracowane zostały „**Krajowy**

---

¹⁴ Dyrektywa Rady 91/271/EWG dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych nakłada na państwa obowiązek oczyszczania ścieków komunalnych. Zobowiązuje do wyposażenia wszystkich aglomeracji

Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych” (przyjęty w dniu 16 grudnia 2003 roku przez Radę Ministrów) oraz **Aneks** do w/w programu z maja 2005 roku. Program jest już realizowany na Mazowszu przy widocznym wsparciu funduszy unijnych. Również Samorząd Województwa Mazowieckiego w ramach *Mazowieckiego Programu Wyrównywania Rozwoju Obszarów Wiejskich* przeznaczył w 2005 roku kwotę 2,43 mln zł na realizację 10 inwestycji związanych z oczyszczaniem ścieków na Mazowszu. W roku 2006 dzięki dotacji z *Samorządowego Programu Rozwoju Mazowsza-komponent C-Infrastruktura wsi* zostało zrealizowanych 8 zadań na kwotę 1,62 mln zł.

Obok nieuporządkowanej gospodarki ściekowej istotny jest również problem spływów powierzchniowych zanieczyszczeń (głównie obciążonych związkami azotu i fosforu pochodzenia rolniczego). W celu eliminacji tego zjawiska Zarząd Województwa Mazowieckiego, wspólnie z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, w latach 2005-2006 kontynuował realizację *Programu ograniczenia zanieczyszczeń środowiska składnikami nawozowymi z produkcji zwierzęcej w województwie mazowieckim w latach 2003-2006*. W latach 2005 - 2006 wykonano 1972 inwestycje dotyczące budowy płyt obornikowych wraz ze zbiornikami na gnojówkę na kwotę ponad 25 mln zł. Zainteresowanie rolników indywidualnych dofinansowaniem budowy tych płyt było bardzo duże.

2.2 CEL SZCZEGÓŁOWY - POPRAWA JAKOŚCI GLEB

Na terenie województwa mazowieckiego występuje stosunkowo mały udział gruntów zdegradowanych i zdewastowanych wymagających rekultywacji. Ich udział w ogólnej powierzchni województwa wynosił 0,15 % w roku 2002, zmniejszył się do 0,12 w roku 2004 i nadal utrzymuje się na tym samym poziomie. Obszary przemysłowej degradacji gleb występują punktowo w rejonie Warszawy, Koźmiana, Płocka i Ostrołęki.

Objektami powodującymi zanieczyszczenie gleby są najczęściej instalacje związane z dystrybucją paliw – transport rurociągowy produktów ropopochodnych, stacje paliw, magazyny i bazy paliwowe, nalewaki, zbiorniki paliw, rozładunek paliw – bocznice kolejowe, tereny zakładowych pompowni paliw i inne.

Na terenie województwa mazowieckiego nieznaczne jest zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi (Cd, Cu, Ni, Pb, Zn). Udział gleb silnie i bardzo silnie zanieczyszczonych tymi pierwiastkami stanowi 0,02 % powierzchni użytków rolnych i nie uległ zmianie od 2002 roku (dla kraju wskaźnik wynosi 0,35 %).

Istotnym problemem jest natomiast erozja wietrzna. Dotyczy ona około 33% powierzchni województwa i występuje głównie na obszarach gleb lekkich i nadmiernie wylesionych. Dlatego też niezbędnym działaniem rekultywacyjnym jest zalesianie tych gruntów.

2.3 CEL SZCZEGÓŁOWY - UPORZĄDKOWANIE GOSPODARKI ODPADAMI

W latach 2002 – 2004 utrzymywała się tendencja zwyżkowa w ilości zebranych odpadów komunalnych (z 285 kg/mieszkańca w 2002 roku do 313 kg/mieszkańca w roku 2004) na terenie województwa mazowieckiego. W 2005 roku w/g GUS wskaźnik ten wyniósł 291 kg/mieszkańca/rok, co wskazywałoby na poprawę sytuacji w tym zakresie. Zmniejszenie to, według WIOŚ, jest prawdopodobnie efektem niezgodnego ze stanem faktycznym raportowania w zakresie odbioru odpadów od właścicieli przez podmioty gospodarcze oraz porzucania odpadów w sposób niekontrolowany w środowisku. Należy również brać pod uwagę możliwość zmniejszenia zebranych odpadów w wyniku zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców – ograniczaniu wytwarzania odpadów i zbiórce odpadów w sposób selektywny.

Ilość odpadów przemysłowych na Mazowszu po znacznym wzroście w roku 2003 (5 917,7 tys. ton) w stosunku do roku 2002 (4 916,2 tys. ton), uległa zmniejszeniu w roku 2004 (5 842,3 tys. ton) i nadal utrzymuje się tendencja ich zmniejszania (5 773,3 tys. ton w 2006 r.). Ilość wytworzonych odpadów niebezpiecznych na Mazowszu w 2005 r., w stosunku do roku 2004, uległa zwiększeniu

---

o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) większej od 2 000, gdzie zaludnienie lub działalność gospodarza są skoncentrowane, do ujmowania ścieków w systemy kanalizacji i dostarczanie ich do oczyszczalni komunalnych pracujących z zastosowaniem biologicznych systemów usuwania zanieczyszczeń.

o 32 % W 2005 roku według danych WIOŚ na terenie województwa mazowieckiego powstało 105,4 tys. Mg odpadów niebezpiecznych, co stanowi 1,8 % ogółu wytworzonych odpadów na Mazowszu. Głównym wytwórcą odpadów niebezpiecznych na Mazowszu jest ORLEN Eko Sp. z o.o. w Płocku (41,7 %). Szczególny problem w województwie mazowieckim stanowią również mogilniki (składowiska przeterminowanych środków ochrony roślin). W 2006 roku zlikwidowano dwa z nich, w miejscowości Duży Las gm. Przytyk i Suskowi, gm. Pionki. Według stanu na koniec 2006 roku na terenie województwa mazowieckiego znajduje się jeszcze 11 mogilników.

W województwie mazowieckim, w ciągu ostatnich lat sukcesywnie rośnie ilość odpadów poddawanych procesom odzysku. Nieznacznie zmniejszyła się ilość odpadów trafiających na składowiska na korzyść innych metod unieszkodliwiania.

W 2005 roku w porównaniu do 2002, wzrosła ilość odpadów poddanych odzyskowi o 37 %, unieszkodliwianych poza składowaniem o 84 %, natomiast o 61 % zmniejszyła się ilość odpadów składowanych. W wyniku selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w 2005 roku zebrano 53 378,3 Mg surowców wtórnych, co stanowiło 3,6 % wszystkich zebranych odpadów komunalnych w województwie i jest to **nieznaczna** część odpadów zbieranych selektywnie.

Następuje spadek ilości składowisk komunalnych z 126 w 2004 roku do 115 w 2006 roku (WIOŚ). Konieczność ograniczenia ilości eksploatowanych składowisk w województwie, realizowana poprzez ich sukcesywne zamykanie, stanowi jeden z głównych celów gospodarki odpadami na terenie Mazowsza. Ogromną rolę w ograniczaniu negatywnego oddziaływania na środowisko instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów, odgrywa konieczność uzyskiwania pozwoleń zintegrowanych, co jest związane z koniecznością spełnienia przez instalacje wymogów BAT (najlepszych dostępnych technik).

Wyraźny wzrost zainteresowania tematem gospodarki odpadami w ostatnich latach, realizacja planów gospodarki odpadami na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym, regulacja przepisów prawnych, podejmowanie działalności w zakresie odzysku i wykorzystania surowców wtórnych przez zwiększoną liczbę podmiotów, a także przeprowadzane liczne akcje i szkolenia edukacyjne (również z udziałem środków pochodzących z budżetu Samorządu Województwa Mazowieckiego i zaangażowaniu pracowników Urzędu Marszałkowskiego), spowodowały zmiany w dotychczasowej niekorzystnej tendencji w zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi, przyczyniając się do zmniejszenia ich ilości w latach 2004 - 2006.

Wobec powyższego, znaczącą rolę w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi będzie odgrywało wdrażanie spójnego systemu gospodarowania tymi odpadami na terenie województwa mazowieckiego (zgodnie z koncepcją regionalnej sieci zakładów utylizacji odpadów).

2.4 CEL SZCZEGÓŁOWY - ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Na podstawie rocznej oceny stanu jakości powietrza za 2006 rok wykonywanej przez WIOŚ, 18 stref województwa zakwalifikowano do Programów Ochrony Powietrza ze względu na przekroczenia PM10 - pyłu zawieszonego (w 2005 r. - 11), w tym strefa miasto stołeczne Warszawa, również ze względu na przekroczenia NO₂ (dwutlenku azotu).

Miasta i powiaty zakwalifikowane w 2008 r. do Programów Ochrony Powietrza to: Warszawa, Radom, Płock, Ostrołęka, powiaty - ciechanowski, grodziski, legionowski, makowski, mławski nowodworski, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, pułtusi, wołomiński, żuromiński, żyrardowski.

W 2006 roku liczba dni z przekroczeniem standardów imisyjnych dla pyłu w odniesieniu do 2004 roku wzrosła około dwukrotnie zarówno w województwie, jak i w miastach.

Dla pozostałych zanieczyszczeń standardy imisyjne są dotrzymane.

Powodem przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM10, który w sposób istotny wpłynął na podwyższenie stężeń tego zanieczyszczenia, były warunki meteorologiczne – długa mroźna zima. Emisja zanieczyszczeń pochodząca ze spalania paliw zarówno punktowa, powierzchniowa jak i liniowa w okresie grzewczym wzrosła, co spowodowało niedotrzymanie normy dobowej dla pyłu na wszystkich stacjach pomiarowych.

Najwyższe stężenia pyłu PM10 wystąpiły w Warszawie, gdzie norma średnioroczna została przekroczona o 48 %, a norma dobową była przekraczana przez ponad połowę roku. Na wysokie poziomy stężeń pyłu PM10 duży wpływ miała komunikacja, która w ogólnym bilansie emisji w miastach stanowi dominujące źródło zanieczyszczeń.

Tabela 47: Klasyfikacja stref w latach 2002 - 2006 ze względu na ochronę zdrowia

Rok	Klasa strefy		
	A	B	C
2002	12	24	6
2003	20	17	5
2004	24	14	4
2005	30	1	11
2006	24	0	18

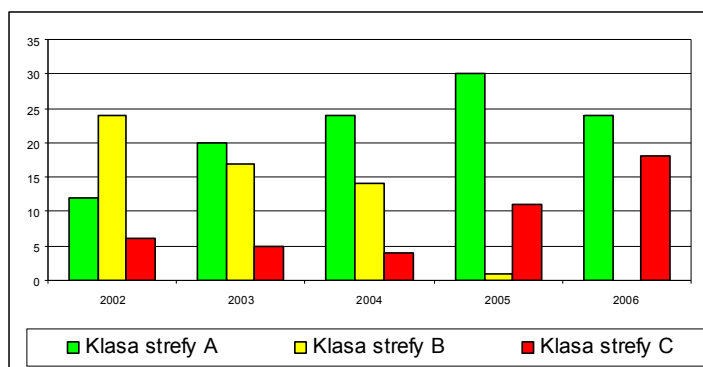
Źródło: WIOŚ

Klasa strefy A - poziom substancji nie przekracza poziomu dopuszczalnego

Klasa strefy B - poziom chociaż jednej substancji mieści się pomiędzy poziomem dopuszczalnym a poziomem dopuszczalnym powiększonym o margines tolerancji (z wyłączeniem pyłu zawieszonego od 2005 r.)

Klasa strefy C - poziom chociaż jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny lub poziom dopuszczalny powiększonym o margines tolerancji (z wyłączeniem pyłu zawieszonego od 2005 r.)

Wykres 1: Klasyfikacja stref w latach 2002 - 2006 – cel ochrona zdrowia

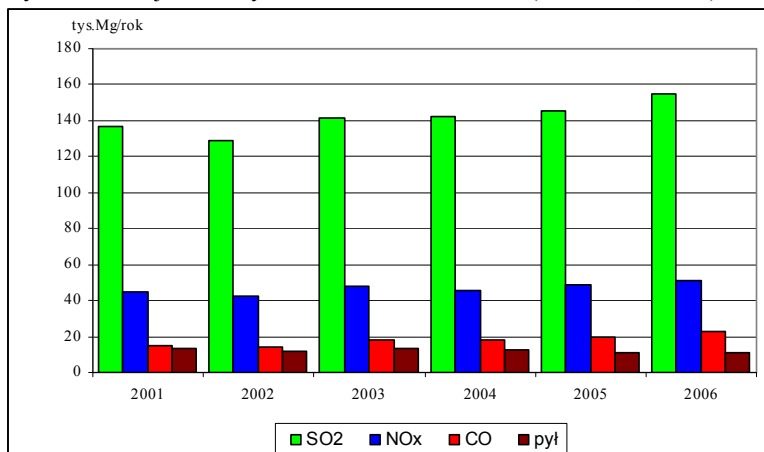
Źródło: WIOŚ

Od 2005 roku wzrasta liczba stref o klasie C ze względu na przekroczenia pyłu PM 10. Powodem takiej tendencji jest wygaśnięcie marginesów tolerancji dla pyłu, zmniejszenie liczby klas, utrzymywanie się wysokich poziomów stężeń pyłu (szczególnie w miastach) oraz zaistniałe warunki pogodowe. Standard jakości powietrza dla pyłu PM 10 (w szczególności dla wartości 24 - godzinnych) w znacznej części województwa jest przekraczany. Stężenia pyłu muszą być monitorowane na wielu stanowiskach pomiarowych w strefach, w których przekraczane są poziomy dopuszczalne.

Województwo mazowieckie zajmuje trzecie miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych. Emisja gazów stanowi 14,1 %, a emisja pyłów 11 % globalnej emisji w kraju. Całkowita ilość zanieczyszczeń wprowadzonych do powietrza z terenu województwa w 2006 r. wyniosła 29 093 319 Mg.

Z danych GUS dla województwa mazowieckiego wynika, że emisja zanieczyszczeń gazowych wykazuje tendencję wzrostową (wykres x). W stosunku do 2001 roku emisja dwutlenku siarki wzrosła o 13 %, tlenków azotu o 12 %, a tlenku węgla o 55%. Emisja pyłów obniżyła się w stosunku do 2001 roku o 17,5 %.

Wykres 2: Emisja zanieczyszczeń w latach 2001-2006 (dane GUS, WIOŚ)

Źródło: WIOŚ.

Największe punktowe źródła zanieczyszczeń na terenie województwa mazowieckiego to:

- Vattenfall Heat Poland S.A.,
- Elektrownia „Kozienice” S.A.,
- Zespół Elektrowni „Ostrołęka” S.A.,
- Polski Koncern Naftowy „Orlen” S.A. w Płocku.

W latach 2005 – 2006 na terenie województwa mazowieckiego podejmowanych było szereg działań zmierzających do poprawy jakości powietrza takich jak: modernizacja przedsiębiorstw energetycznych, modernizacja w przemyśle rafineryjnym w celu doprowadzenia jakości benzyn i olejów do poziomu wymaganego standardami europejskimi, przedsięwzięcia ograniczające emisję lotnych związków organicznych uwalnianych w trakcie magazynowania i dystrybucji paliw, modernizacja w przemyśle paliwowym w celu ograniczenia emisji pyłów, siarki, tlenków azotu oraz lotnych trwałych związków organicznych, przedsięwzięcia termomodernizacyjne, inwestycje z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii i in.

2.5 CEL SZCZEGÓŁOWY - OGRANICZENIE UCIAŹLIWOŚCI HAŁASU

Podstawowym źródłem zagrożeń hałasem jest ruch komunikacyjny. Największe problemy występują w Warszawie (szczególnie w centrum) i jej najbliższych okolicach. Ponadto w innych większych miastach takich jak: Radom, Płock, Siedlce, Ciechanów i Ostrołęka, a poza miastami przy drogach, na których odbywa się ruch tranzytowy. Duży wpływ na systematyczny wzrost natężenia hałasu wywiera wzrastająca ilość samochodów, często w złym stanie technicznym.

Nie bez znaczenia jest również hałas kolejowy, ale zasięg jego oddziaływania jest znacznie mniejszy niż od dróg. Kolejnym źródłem hałasu jest komunikacja tramwajowa, która dotyczy jedynie Warszawy. Jednakże w ostatnich latach w stolicy realizowanych jest bardzo dużo przedsięwzięć związanych z wymianą torowisk i tramwajów na cichsze i nowocześniejsze. Ważnym czynnikiem wpływającym na klimat akustyczny wokół szlaków komunikacyjnych jest zagospodarowanie otoczenia a także zastosowane rozwiązania techniczne i budowlane (ekrany, pasy zieleni).

Problemem staje się coraz dynamiczniej rozwijający się transport lotniczy (głównie z lotniska na Okęciu), którego duży wpływ odczuwalny jest również w okolicach lotnisk. Hałas emitowany przez samoloty czyni nieprzydatnym tereny położone od kilku do kilkunastu kilometrów od granicy lotniska zależnie od położenia pasów startowych (emisja 80 - 110 dB). W związku z powyższym wokół lotniska na Okęciu ustalono obszar ograniczonego użytkowania o powierzchni 47,5 km².

Jednym z istotnych źródeł hałasu, który wpływa na kształtowanie klimatu akustycznego jest hałas przemysłowy. Podczas kontroli WIOŚ w 2005 roku tylko w 8 obiektach (na 59 kontrolowanych) stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku A w porze dnia i w 20 w porze nocnej co stanowi odpowiednio 13,6 % i 33,9 % kontrolowanych obiektów. Należy podkreślić, że odsetek

zakładów, w których wystąpiły ponadnormatywne poziomy hałasu przemysłowego jest niewielki w porównaniu do ilości zakładów znajdujących się w ewidencji WIOŚ.

2.6 WNIOSKI DOTYCZĄCE REALIZACJI PRIORYTETÓW W RAMACH CELU GŁÓWNEGO (1) - ZMNIEJSZENIE ZANIECZYSZCZEŃ ŚRODOWISKA

- **Priorytet - *Likwidacja mogilników i magazynów po przeterminowanych środkach ochrony roślin.***

Zlikwidowano 2 mogilniki w pow. radomskim. Do likwidacji pozostaje jeszcze 11 obiektów.

- **Priorytet - *Opracowanie koncepcji regionalnej sieci zakładów utylizacji odpadów.***

Koncepcja została opracowana w zaktualizowanym *Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 - 2015*, który został przyjęty w dniu 15 października 2007r. Uchwałą Nr 164/07 Sejmiku Województwa Mazowieckiego.

- **Priorytet - *Budowa oczyszczalni ścieków dla lewobrzeżnej Warszawy.***

Uruchomienie oczyszczalni przewidziano na drugą połowę 2005 roku.

Ostatecznie, z powodu problemów z dostosowaniem starego projektu do nowych, unijnych norm dla zanieczyszczeń, otrzymano w październiku 2005 r zezwolenie na zrzut ścieków do rzeki w Oczyszczalnia Ścieków Południe przyjmuje i oczyszcza ścieki od około 25 % mieszkańców lewobrzeżnej Warszawy.

- **Priorytet - *Dostosowanie istniejących oczyszczalni ścieków do wymogów ustalonych (III stopień oczyszczania).***

Na koniec 2006 roku 52 komunalne oczyszczalnie ścieków (na 101 instalacji określonych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz Aneksie) spełnia wymagania Traktatu Akcesyjnego.

2.7 ANALIZA KOSZTÓW REALIZACJI CELU GŁÓWNEGO (1) - ZMNIEJSZENIE ZANIECZYSZCZEŃ ŚRODOWISKA

- koszty planowane w latach 2005-2006 – 1 418,05 mln zł,
- koszty realizacji w latach 2005-2006 zamieszczone w raporcie – 2 389,06 mln zł,
- % realizacji w latach 2005-2006 – **168,3 %**,
- koszty planowane w 2004 roku – 850,28 mln zł,
- koszty realizacji w 2004 roku zamieszczone w poprzednim raporcie – 389,50 mln zł,
- % realizacji w 2004 r. – **45,8 %**,

Główne przyczyny wzrostu współczynnika realizacji w latach 2005 - 2006 w stosunku do 2004 roku oraz kosztów planowanych:

- realizacja większej ilości zadań związana z obowiązkiem dostosowania inwestycji do znowelizowanych przepisów prawnych z zakresu ochrony środowiska, w tym konieczność uzyskiwania pozwoleń zintegrowanych,
- aspekt ekonomiczny - chęć obniżenia poziomu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska,
- wzrost gospodarczy (możliwość przeznaczenia wyższych środków finansowych na inwestycje proekologiczne),
- wyższa świadomość ekologiczna społeczeństwa,
- większe wykorzystanie środków unijnych (szczególnie w 2006 r.).

Dotyczy to w szczególności zadań:

- modernizacja i rozbudowa podczyszczalni i oczyszczalni ścieków przemysłowych w celu likwidacji przekroczeń norm emisyjnych i ograniczenia zrzutu substancji niebezpiecznych ze ściekami (przede wszystkim metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych),
- wdrożenie dyrektywy IPPC,
- modernizacja, rozbudowa i budowa oczyszczalni ścieków oraz systemów kanalizacji zbiorczej,

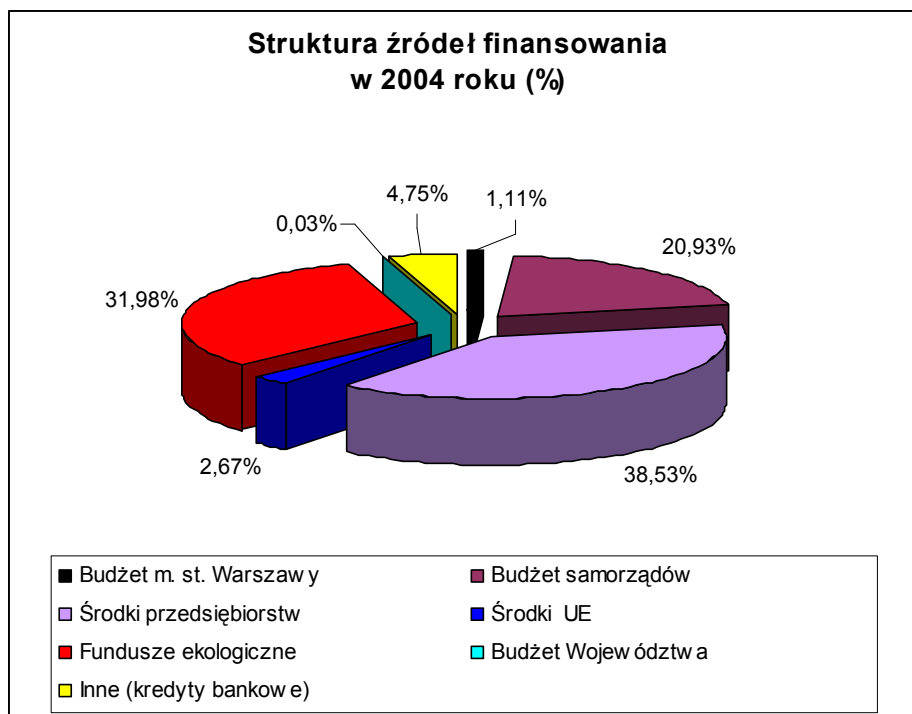
- wprowadzenie do przemysłu i gospodarki komunalnej technologii ograniczających emisję zanieczyszczeń powietrza, w tym większe wykorzystanie paliw ekologicznych.

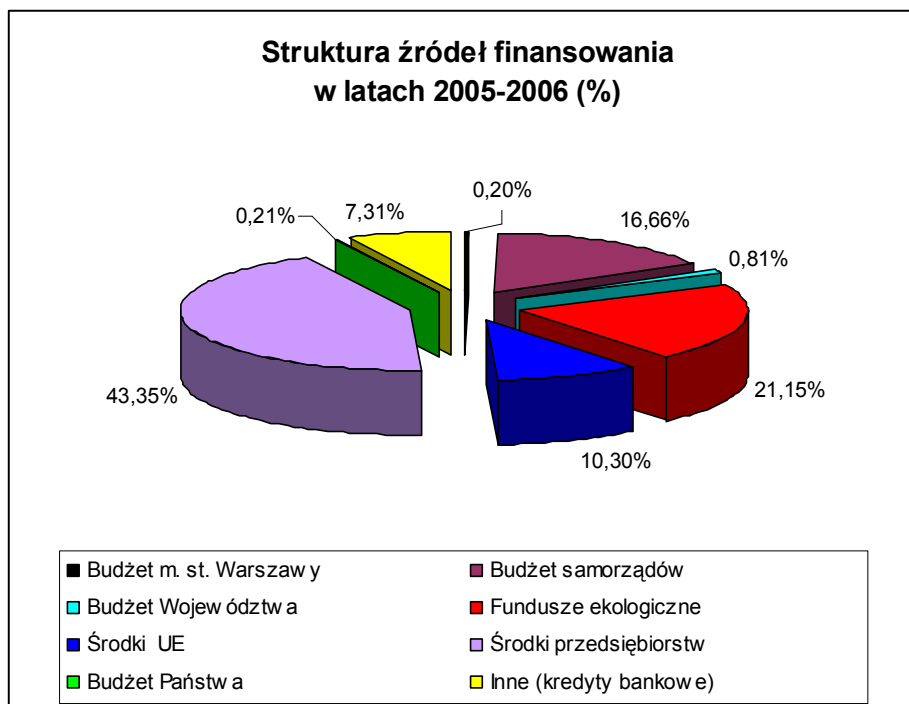
2.8 KOSZTY PONIESIONE NA REALIZACJĘ CELU GŁÓWNEGO (1) - ZMNIEJSZENIE ZANIECZYSZCZEŃ ŚRODOWISKA

Tabela 48: Koszty poniesione w 2004 roku i w latach 2005 – 2006 w mln zł (wg źródeł finansowania).

Źródło finansowania	Rok 2004	Rok 2005 - 2006
Budżet m. st. Warszawy	4,32	4,76
Budżet Województwa	0,1	19,41
Budżet samorządów	81,54	398,05
Budżet Państwa	-	5,00
Fundusze ekologiczne	124,6	505,40
Środki UE	10,4	246,01
Środki przedsiębiorstw	150,1	1035,70
Inne (kredyty bankowe)	18,5	174,73
SUMA	389,5	2389,06

Źródło: Opracowanie własne.

3. Podsumowanie Celu głównego (2) - Racjonalna gospodarka wodą

Racjonalna gospodarka wodą polega na utrzymywaniu zasobów wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej. Odpowiedni poziom zasobów wody uzyskiwany jest poprzez zmniejszenie deficytu wód powierzchniowych, zasadny pobór wód podziemnych, zmniejszanie wodochłonności oraz poprawę infrastruktury zaopatrzenia w wodę.

3.1 CEL SZCZEGÓŁOWY - ZMNIJSZENIE DEFICYTU WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Na przestrzeni lat 2002 - 2006 w województwie mazowieckim nastąpił wzrost wskaźnika zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej z 456,1 do 565,5 m³/mieszkańca/rok. Największą ilość wody powierzchniowej (ponad 90 %) pobiera przemysł energetyczny.

Według danych GUS za lata 2002 - 2003 na obszarach wodnych administrowanych przez RZGW w Warszawie zaobserwowano widoczny spadek zasobów wód powierzchniowych z powodu wystąpienia suszy w tym okresie (z 33 797,3 mln m³ w roku 2002 do 24 444,8 mln m³ w 2003 roku). Jednakże od 2004 roku obserwuje się wzrost zasobów wód powierzchniowych (z 26 896,6 mln m³ w roku 2004 do 32 177,8 mln m³ w roku 2005).

Pojawiający się deficyt ilościowy i jakościowy powoduje konieczność zintegrowanego planowania i zarządzania zasobami w obrębie poszczególnych zlewni rzecznych (zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną 2000/60/EC).

Jedną z metod powiększania zasobów wód powierzchniowych jest jej gromadzenie w okresach opadowych w budowanych w tym celu zbiornikach retencyjnych, które oprócz podstawowej funkcji pełnią również funkcje gospodarcze, rekreacyjne i ekologiczne.

Na terenie województwa mazowieckiego w latach 2005 - 2006 były podejmowane przez WZMiUW i jednostki samorządu terytorialnego działania w zakresie budowy i modernizacji zbiorników wodnych (m.in. remont zbiornika wodnego w m. Łoje, kontynuacja budowy zbiornika Sterdyń, budowa zbiornika „Ustronie” w Radomiu).

Zwiększenie retencyjności zlewni, a tym samym oddziaływanie na zmniejszanie deficytu wód powierzchniowych odbywa się również poprzez zwiększenie zalesień (w latach 2005 - 2006 zalesiono ponad 2500 ha) i unowocześnianie metod gospodarowania wodą.

Duże znaczenie dla utrzymania i zwiększenia naturalnej retencji wodnej mają obszary torfowisk i terenów podmokłych (np. Natura 2000). Należy stwierdzić, że intensywność wyżej wymienionych działań jest niewystarczająca, dlatego też w celu wskazania zadań i obszarów do poprawy retencji wodnej Samorząd Województwa Mazowieckiego w 2006 r. podjął decyzję dotyczącą opracowania *Programu małej retencji dla Województwa Mazowieckiego*, którego projekt przewiduje się zakończyć pod koniec listopada 2007 r. Przygotowywany projekt jest spójny z założeniami opracowania pn.: *Plan działań dla ograniczenia skutków susz i powodzi przy wykorzystaniu urządzeń i budowli na sieci melioracji podstawowych w województwie mazowieckim*, który został opracowany w 2006 r. przez Instytut Melioracji i Użytkowania Terenów Zielonych w Falentach na zlecenie WZMiUW. Powyższe opracowanie obejmuje wykorzystanie podstawowej sieci melioracyjnej województwa mazowieckiego do spowalniania odpływu wód ze zlewni, a tym samym ograniczenie skutków susz i powodzi. Przyczyni się to do poprawy struktury bilansu wodnego na obszarach wiejskich oraz tworzenia warunków dla zaspokojenia potrzeb wodnych rolnictwa i środowiska przyrodniczego.

Ponadto w 2006 roku Samorząd Województwa Mazowieckiego podjął decyzję o dofinansowaniu *Regionalnego Programu Rozwoju Gmin i Powiatu Pruszkowskiego zlewni Utraty – Program Utrata*, który swoim obszarem obejmuje teren zlewni rzeki Utrata w Powiecie Pruszkowskim (jedna z najbardziej zanieczyszczonych rzek na Mazowszu). Celem „Programu Utrata” jest ochrona stanu ilościowego i poprawa jakości wód rzeki Utraty oraz jej dopływów.

3.2 CEL SZCZEGÓŁOWY - OGRANICZENIE POBORU WÓD PODZIEMNYCH DLA CELÓW GOSPODARCZYCH PRODUKCJI I USŁUG

Ze względu na dobre właściwości wód podziemnych są one pozyskiwane dla celów produkcyjnych i usługowych. Jednakże z uwagi na ich ograniczone zasoby i dobrą jakość w aspekcie spożywczym należy minimalizować jej pobór na cele przemysłowe. Obszary intensywnego poboru wód podziemnych koncentrują się w pobliżu aglomeracji miejskich i ośrodków przemysłowo - energetycznych.

Obserwuje się stały wzrost udziału wód podziemnych w wodach przeznaczonych do konsumpcji z 44,67 % w 2002 roku do 46,65 % w roku 2005, natomiast zauważalne jest ograniczenie poboru wód podziemnych dla potrzeb przemysłu z 32,8 hm³ w roku 2003 do 31,9 hm³ w roku 2005. W roku 2005 nastąpił wzrost zasobów eksploatacyjnych wód podziemnych województwa mazowieckiego z 1911,2 hm³ w 2004 roku do 1950,0 hm³ w roku 2005 (tj. o ok. 2 %).

3.3 CEL SZCZEGÓŁOWY - OGRANICZENIE WODOCHŁONNOŚCI

Ograniczenie wodochłonności związane jest nie tylko z minimalizowaniem jej odpływu naturalnego, co jest niezwykle trudne z uwagi na rozległe obszary chłonnae wodę, ale wiąże się także z szeregiem działań mających na celu uszczelnienie i unowocześnienie linii przesyłowych wody, a także wprowadzanie nowych technologii zmniejszających chłonność wody w przemyśle w fazie produkcyjnej lub poprodukcyjnej. Przedsiębiorstwa z uwagi na wymierne korzyści finansowe coraz częściej wprowadzają systemy zamkniętego obiegu wody lub gradacyjnego jej wykorzystywania (woda częściowo zużyta wykorzystywana jest w innych procesach technologicznych, w których wymogi jakościowe są niższe).

Na terenie województwa mazowieckiego wzrósł udział zakładów wyposażonych w obiegi zamknięte w ogólnej ilości zakładów zużywających wodę do produkcji z 44,9 % w 2004 r. do 45,4 % w 2005 r. Nie przyczyniło się to jednak do zwiększenia ilości wody w obiegach zamkniętych (zużycie wody w obiegach zamkniętych na cele produkcyjne w ogólnym zużyciu wody na cele produkcyjne wynosiło kolejno: 0,8 % w roku 2004, 0,7 % w roku 2005 – są to jedne z najniższych wskaźników w kraju). Spowodowane to może być największym w kraju zużyciem wody przez zakłady na terenie województwa mazowieckiego (ok. 31 % całości zużywanej wody przez zakłady na cele produkcyjne w Polsce).

3.4 CEL SZCZEGÓŁOWY - POPRAWA STANDARDÓW ZAOPATRZENIA W WODĘ

Poprawa standardów zaopatrzenia w wodę zarówno w kontekście mechaniki płynów, zachodzących zjawisk fizycznych jak i nowoczesnych urządzeń odbiorczych wpływa znacząco na uzyskanie wymiernych oszczędności wody, a tym samym pozwala na racjonalne gospodarowanie wodą w tym obszarze.

Dąży się do pełnej automatyzacji linii przesyłowych począwszy od stacji poboru i uzdatniania wody poprzez stacje pomp, a na urządzeniach odbiorczych skończywszy. Ponadto same wodociągi sukcesywnie wymieniane są na nowe, co daje możliwość ich uszczelnienia i zapobieżenia awariom wysłużonych rurociągów.

W latach 2005 – 2006 długość wodociągów na terenie województwa mazowieckiego zwiększyła się o ok. 3 257 km w porównaniu do roku 2004. Również w tym okresie przy dużym wsparciu Samorządu Województwa Mazowieckiego oraz WFOŚiGW zostało zmodernizowanych i wybudowanych ok. 101 stacji uzdatniania wody.

3.5 WNIOSKI DOTYCZĄCE REALIZACJI PRIORYTETÓW

W RAMACH CELU GŁÓWNEGO (2) – RACJONALNA GOSPODARKA WODĄ

- **Priorytet - *Opracowanie regionalnego programu retencjonowania wód z uwzględnieniem programów przygotowywanych w latach 1997-99 na obszarach byłych województw***

W roku 2006 roku Zarząd Województwa Mazowieckiego przystąpił do opracowania znowelizowanego *Programu małej retencji dla Województwa Mazowieckiego* wzbogaconego o niezbędne zapisy dotyczące uwarunkowań przyrodniczych. Powyższe opracowanie przewiduje się zakończyć pod koniec listopada 2007 r.

- **Priorytet - *Opracowanie pilotażowych programów ochrony wód dla zlewni: Liwca, Omulwi, Łydyni i Radomki***

W celu ochrony zlewni rzeki Radomki, a szczególnie poprawy czystości wody w zbiorniku wodnym Domaniów, WZMiUW przygotował projekt pn. *Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej wokół zbiornika wodnego Domaniów gm. Przytyk, Wieniawa i Wolanów* (powiat radomski i przysuski).

- **Priorytet - *Opracowanie programów przywrócenia prawidłowego funkcjonowania melioracji dla terenów zagrożonych***

W 2006 r. na zlecenie WZMiUW został opracowany *Plan działań dla ograniczenia skutków susz i powodzi przy wykorzystaniu urządzeń i budowli sieci melioracji podstawowych w województwie mazowieckim*.

3.6 ANALIZA KOSZTÓW REALIZACJI CELU GŁÓWNEGO (2) – RACJONALNA GOSPODARKA WODĄ

- koszty planowane w latach 2005-2006 – 160,10 mln zł,
- koszty realizacji w latach 2005-2006 zamieszczone w raporcie – 252,79 mln zł,
- % realizacji – **157,9 %**,
- koszty planowane w 2004 roku – 82,18 mln zł,
- koszty realizacji w 2004 roku zamieszczone w poprzednim raporcie – 52,05 mln zł,
- % realizacji w 2004 roku – **63 %**,

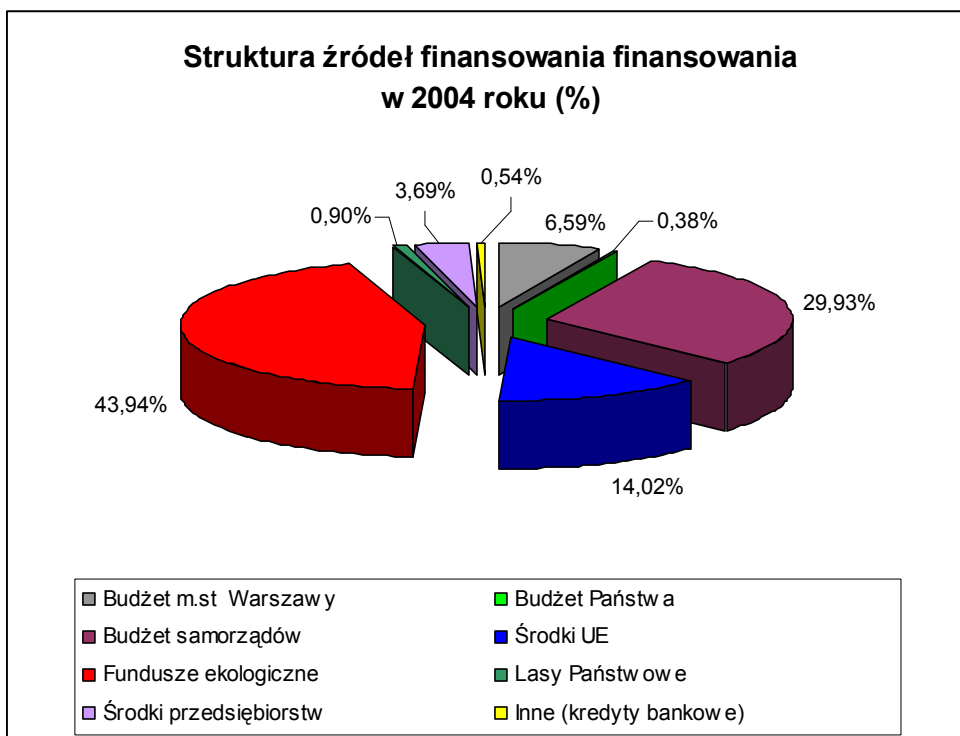
Główną przyczyną wzrostu współczynnika realizacji w latach 2005 - 2006 w stosunku do kosztów planowanych jest: nieuwzględnienie w latach 2005 - 2006 w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego* zadania dotyczącego *modernizacji i budowy stacji uzdatniania wody (SUW) zgodnie z wymogami nowych przepisów oraz budowy wodociągów* (wg *Programu* wszystkie przedsięwzięcia budowy i modernizacji związane z SUW powinny być zakończone w 2004 r.).

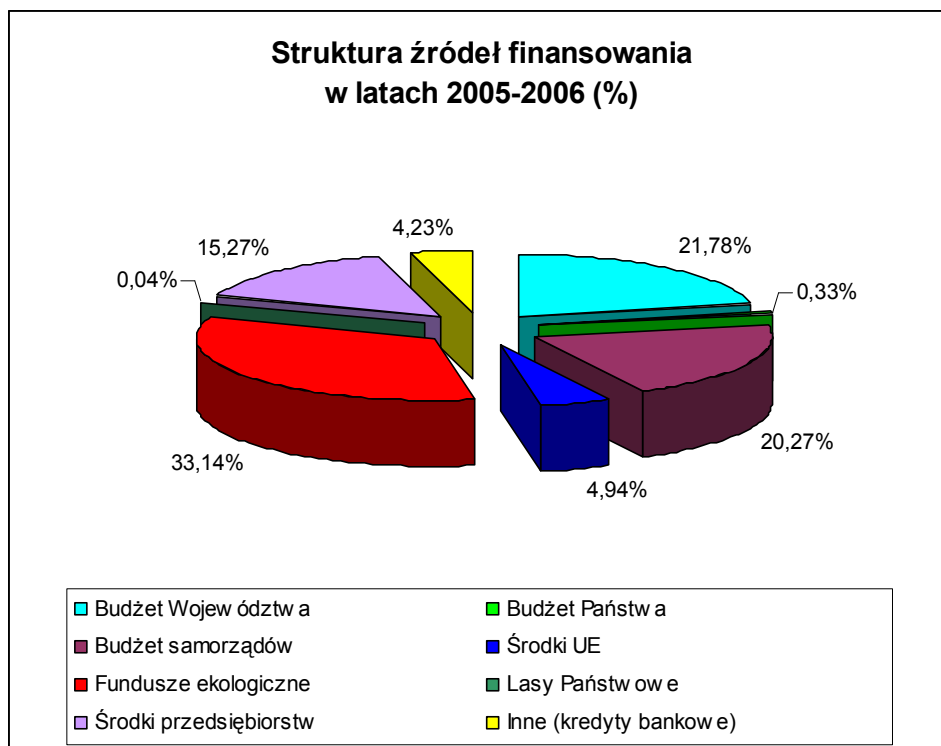
3.7 KOSZTY PONIESIONE NA REALIZACJĘ CELU GŁÓWNEGO (2) – RACJONALNA GOSPODARKA WODĄ

Tabela 49: Koszty poniesione w 2004 roku i w latach 2005 – 2006 w mln zł (wg źródeł finansowania).

Źródło finansowania	Rok 2004	Rok 2005 - 2006
Budżet m. st. Warszawy	3,43	
Budżet Województwa	-	55,05
Budżet Państwa	0,20	0,83
Budżet samorządów	15,58	51,23
Środki UE	7,30	12,5
Fundusze ekologiczne	22,87	83,78
Lasy Państwowe	0,47	0,11
Środki przedsiębiorstw	1,92	38,59
Inne (kredyty bankowe)	0,28	10,7
SUMA	52,05	252,79

Źródło: Opracowanie własne.

4. Podsumowanie Celu głównego (3) - Zwiększenie lesistości i ochrona lasów

4.1 CEL SZCZEGÓŁOWY - OSIĄGNIĘCIE WSKAŹNIKA LESISTOŚCI MAZOWSZA DO 25%

W 2006 roku wskaźnik lesistości na Mazowszu wynosił zaledwie 22,3% chociaż wzrósł o 0,3% w stosunku do 2004 roku. Na wskaźnik ten ma wpływ nie tylko powierzchnia nowych nasadzeń ale również wylesienia (w wyniku zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na inne cele). W roku 2004 na terenie województwa mazowieckiego zalesiono tylko 372 ha, natomiast w latach 2005 - 2006 ponad 2 500 ha. Na powyższą sytuację miała wpływ między innymi większa dostępność środków unijnych dla prywatnych właścicieli gruntów w ramach realizacji Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W roku 2006 na zlecenie Województwa Mazowieckiego został opracowany *Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do 2020 roku*, który został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 19 lutego 2007 roku (Uchwała Nr 18/07). Program stanowi cenny materiał wyjściowy do rozpoznania uwarunkowań przyrodniczych i społeczno – gospodarczych, nakreśla docelową wizję systemu obszarów leśnych regionu, a także wskazuje konkretną przestrzeń, w obrębie której samorządy gminne mogłyby i powinny rozważać zmiany przeznaczenia gruntów w tym kierunku. Dokument zawiera jednocześnie swoistą instrukcję dla samorządów, w oparciu o którą możliwe będzie doprecyzowanie lokalizacji gruntów przeznaczanych do zalesienia.

W latach 2005 – 2006 na terenie województwa mazowieckiego zalesiono odpowiednio 1209,38 ha i 1364,26 ha na obszarach rolniczego użytkowania.

Głównym źródłem finansowania zalesień w latach 2005 – 2006 były środki UE w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Instytucją zarządzającą Planem jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

4.2 CEL SZCZEGÓŁOWY – ZMIANA STRUKTURY WŁASNOŚCIOWEJ LASÓW

W 2006 roku, w porównaniu z rokiem 2002, powierzchnia lasów publicznych uległa zwiększeniu z 453,8 tys. ha do 466,2 tys. ha, czyli o 12,4 tys. ha. Również lasy publiczne Skarbu Państwa, w tym samym okresie zwiększyły swoją powierzchnię o 11,8 tys. ha (z 452,0 tys. ha do 463,8 tys. ha). Jednocześnie nastąpił wzrost powierzchni lasów będących w zarządzie Lasów Państwowych z 415,1 tys. ha do 426,9 tys. ha oraz lasów gminnych z 1,8 tys. ha do 2,4 tys. ha. Lasy będące własnością prywatną również zwiększyły swoją powierzchnię z 300,0 tys. ha w 2002 r. do 338,0 tys. ha w 2006 r.

Nastąpił także wzrost powierzchni gruntów związanych z gospodarką leśną z 10,9 tys. ha w 2002 r. do 11,7 tys. ha w 2005 r.

4.3 CEL SZCZEGÓŁOWY – RACJONALIZACJA GOSPODARKI LEŚNEJ

Duże znaczenie dla zachowania stanu przyrody ma racjonalna gospodarka leśna. W gospodarstwie leśnym jest realizowana zasada trwałego, zrównoważonego rozwoju, która łączy wymagania wzrostu gospodarczego z potrzebami ochrony przyrody w długim horyzoncie czasowym. Do głównych zadań gospodarki leśnej należą w szczególności ochrona lasów i ograniczanie negatywnych skutków zagrożeń, zwiększanie powierzchni leśnej i zasobów drzewnych, wzmacnianie wielofunkcyjnej roli lasów w gospodarce przestrzennej. Wszystko odbywa się poprzez wykonywanie planów urządzania lasów zgodnie z najnowszą wiedzą leśno-przyrodniczą oraz działania mające na celu traktowanie każdego drzewostanu jako jednostki kształtującej równowagę w ekosystemach leśnych. Istotnymi czynnikami wpływającymi na doskonalenie zasad użytkowania lasów jest postępujące zjawisko ekologizacji procesu produkcyjnego, denaturalizacji i ochrona bioróżnorodności, jak również wykorzystywanie w pracach urządzeniowych lasów najnowszych osiągnięć techniki m.in. nanoszeniu danych na mapę numeryczną, będącą częścią systemu informacji przestrzennej (GIS). Wprowadzanie tych działań powinno w rezultacie doprowadzić do powiększenia zasobów leśnych województwa, polepszenia stanu zasobów i ich kompleksowej ochrony oraz zmianę sposobu zarządzania lasami na model proekologicznego i zrównoważonego ekonomicznie i racjonalnie funkcjonującego gospodarstwa leśnego.

Na terenie województwa istnieją trzy Leśne Kompleksy Promocyjne – LKP Puszcza Kozienicka o pow. 30 435 ha, LKP Lasy Gostynińsko - Włocławskie o łącznej pow. 53 093 ha, z czego na terenie województwa mazowieckiego jest 27 971 ha i LKP Lasy Warszawskie o pow. 48 572 ha. Leśne Kompleksy Promocyjne w województwie zajmują obszar 106 978 ha, co stanowi 13,4% powierzchni lasów i gruntów leśnych województwa. LKP to tereny o szczególnych walorach przyrodniczych.

4.4 CEL SZCZEGÓŁOWY – ROZWÓJ FUNKCJI OCHRONNYCH I BUFOROWYCH LASU

Lasy spełniając funkcje ochronne, wpływają tym samym na kształtowanie klimatu globalnego i lokalnego, stabilizację składu atmosfery i jej oczyszczania, regulują obieg wody w przyrodzie i przeciwdziałają powodziom. Ochroniają jednocześnie gleby przed erozją i krajobraz przed stepowaniem. Powstają tym samym optymalne warunki do zachowania potencjału biologicznego wielkiej liczby gatunków i ekosystemów, a także różnorodności krajobrazu. Istotnym jest również polepszenie warunków dla prowadzenia produkcji rolniczej.

Tabela 51: Powierzchnia lasów ochronnych w latach 2002 – 2005.

Lp	Kategoria ochrony lasów	Powierzchnia w tys. ha			
		Rok 2002	Rok 2003	Rok 2004	Rok 2005
1.	Lasy ochronne ogółem	205,5	169,2	168,5	174,3
2.	Lasy ochronne w zarządzie Lp:				
	- glebochronne	19,6	20,5	20,8	20,0
	- wodochronne	45,0	47,8	48,8	51,0
3.	Lasy ochronne w strefie oddziaływania przemysłu	63,5	24,1	17,9	21,2
4.	Lasy ochronne w miastach i wokół miast	41,9	42,0	47,6	48,4
5.	Lasy prywatne	22,2	21,7	20,9	21,3
6.	Lasy gminne	0,75	0,84	0,77	0,74

Zródło: GUS

Powierzchnia lasów ochronnych stanowi 22,1 % powierzchni lasów województwa.

Powierzchnia lasów ochronnych, po okresie wyraźnego zmniejszenia (w 2003 roku w stosunku do roku 2002) sukcesywnie się zwiększała i w 2005 roku wyniosła 174,3 tys. ha. Także powierzchnia lasów ochronnych będących w zarządzie Lasów Państwowych uległa zwiększeniu, chociaż wzrost ten dotyczył tylko powierzchni lasów wodochronnych. Bardzo duży spadek powierzchni lasów ochronnych wystąpił w strefie oddziaływania przemysłu, natomiast lasy ochronne wokół miast sukcesywnie zwiększają swoją powierzchnię.

4.5 WNIOSKI DOTYCZĄCE REALIZACJI PRIORYTETÓW W RAMACH CELU GŁÓWNEGO (3) - ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI I OCHRONA LASÓW

▪ Priorytet - *Opracowanie wojewódzkiego programu zwiększenia lesistości*

W roku 2006 na zlecenie Województwa Mazowieckiego został opracowany *Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do 2020 roku*, który Sejmik Województwa Mazowieckiego przyjął w dniu 19 lutego 2007 roku (Uchwała Nr 18/07).

▪ Priorytet - *Uporządkowanie ewidencji gruntów*

W latach 2005 - 2006 na terenie 12 powiatów częściowo przeprowadzono: weryfikację klasyfikacji gruntów, uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych, uproszczone plany urządzania lasów. Powyższe prace muszą być kontynuowane w następnych latach.

▪ Priorytet - *Opracowanie regionalnego systemu Monitoringu Gospodarki Leśnej*

Zarządzeniem Nr 62 z dnia 30 września 2005 r. Dyrektor Generalny Lasów Państwowych wprowadził do stosowania w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe system pobierania, przechowywania i udostępniania danych zwany hurtownią danych.

4.6 ANALIZA KOSZTÓW REALIZACJI CELU GŁÓWNEGO (3) - ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI I OCHRONA LASÓW

- koszty planowane w latach 2005-2006 – 84,52 mln zł,
- koszty realizacji w latach 2005-2006 zamieszczone w raporcie – 80,53 mln zł,
- % realizacji w latach 2005-2006 – **95,3 %**,
- koszty planowane w 2004 roku – 42,42 mln zł,
- koszty realizacji w 2004 roku zamieszczone w poprzednim raporcie – 3,6 mln zł,
- % realizacji w 2004 r. – **8,5%**.

Nastąpiło wyraźne zwiększenie kosztów realizacji celu w stosunku do 2004 roku, szczególnie dotyczy to zadań:

- zalesiania gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego,
- doskonalenia zasad i mechanizmów użytkowania obszarów leśnych,
- realizacji programu ochrony ekosystemów leśnych i różnorodności biologicznej w lasach w tym zwiększenie odporności lasów.

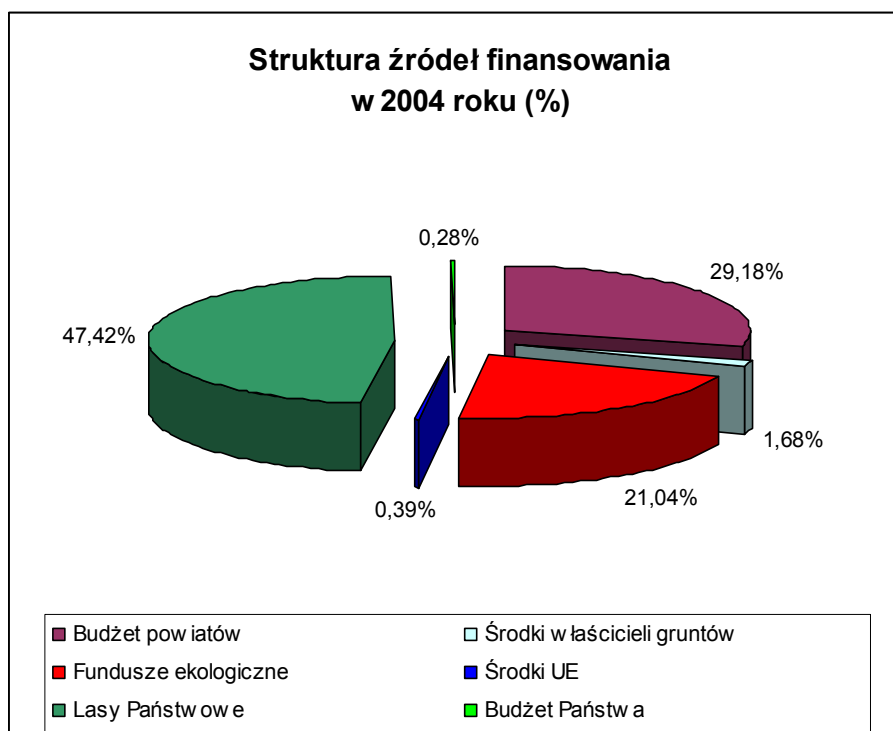
Główną przyczyną nieco niższego niż 100% współczynnika realizacji zadań w latach 2005 - 2006 był niezbyt duży postęp prac zalesieniowych (głównie w 2005 roku).

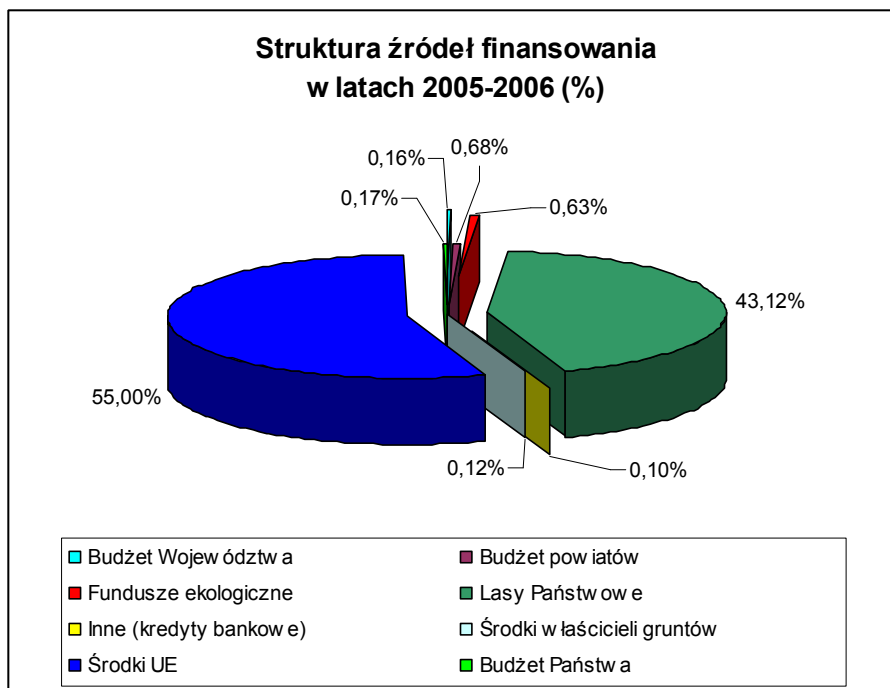
4.7 KOSZTY PONIESIONE NA REALIZACJĘ CELU GŁÓWNEGO (3) – ZWIĘKSZENIE LESISTOŚCI I OCHRONA LASÓW

Tabela 51: Koszty poniesione w 2004 roku i w latach 2005 – 2006 w mln zł (wg źródeł finansowania).

Źródło finansowania	Rok 2004	Rok 2005 - 2006
Budżet Województwa	-	0,13
Budżet powiatów	1,04	0,55
Fundusze ekologiczne	0,75	0,51
Lasy Państwowe	1,69	34,72
Inne (kredyty bankowe)	-	0,08
Środki właścicieli gruntów	0,06	0,1
Środki UE	0,014	44,29
Budżet Państwa	0,01	0,14
SUMA	3,6	80,52

Źródło: Opracowanie własne.

5. Podsumowanie Celu głównego (4) - Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego

Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego jest realizowana poprzez przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym, pożarowym, wystąpienia poważnej awarii.

5.1 CEL SZCZEGÓŁOWY - OCHRONA PRZECIWPOWODZIOWA

Dla zapewnienia bezpiecznego przepływu wód, jednostki projektowe ciągle opracowują warianty zabezpieczeń przed powodzią. Bardzo przydatną pomocą w projektowaniu nowoczesnych urządzeń hydrotechnicznych i przeciwpowodziowych są nowoczesne systemy komputerowe teledetekcji i systemów GIS (ang. Geographic Information Systems). Systemy te umożliwiają zbieranie, przetwarzanie i analizowanie różnego rodzaju danych zlokalizowanych przestrzennie. Pozwalają obserwować i analizować zjawiska rzeczywiste i symulacje zdarzeń mających odniesienie przestrzenne, obojętnie czy w wymiarze globalnym, czy lokalnym. Jest to zgodne z Dyrektywą Unii Europejskiej, obligującej państwa członkowskie do jak najszybszego wdrożenia nowej strategii ochrony przeciwpowodziowej polegających m.in. na wzmacnianiu działań prewencyjnych i zdolności przewidywania groźnych zjawisk. Oprócz projektowania i wdrażania nowych rozwiązań w zakresie wałów przeciwpowodziowych, są modernizowane i konserwowane istniejące obwałowania, będące częstokroć w złym stanie technicznym.

W latach 2005 - 2006 WZMiUW realizował obiekty ochrony przeciwpowodziowej w województwie mazowieckim za kwotę 37,86 mln zł. Środki te były mniejsze o 13% od kosztów poniesionych na to zadanie w latach 2003 - 2004. Jednakże można stwierdzić, że środki wydatkowane na ochronę przeciwpowodziową w latach 2003 - 2006 uległy znacznemu zwiększeniu w stosunku do 2002 roku, w którym kształtowały się na poziomie niespełna 9 mln zł.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie w ramach zapewnienia warunków bezpiecznego przepływu wód wielkich w latach 2005 – 2006 wykonywał prace remontowo – budowlane obiektów w obrębie koryta rzeki (np: udroźnienie koryt rzek, wycinkę drzew w międzywale, tamy podłużne, opaski brzegowe, usuwanie skutków powodzi). Koszty tych przedsięwzięć realizowanych w latach 2005 - 2006 wyniosły 22,22 mln zł i były nieco wyższe niż w latach 2003 - 2004, w których wyniosły 20,23 mln.

5.2 CEL SZCZEGÓŁOWY - OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA

Samorządy w ramach przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu wiele uwagi poświęcają usuwaniu skutków lub minimalizowaniu już zaistniałego niebezpieczeństwa pożarowego. Do takich działań można zaliczyć przede wszystkim współfinansowanie lub finansowanie zakupów sprzętu dla jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, Państwowej Straży Pożarnej i dla jednostek ratownictwa drogowo - chemicznego takiego jak:

- samochody ratowniczo-gaśnicze,
- samochody do ratownictwa drogowo-chemicznego,
- sprzęt do posiadanych urzędzeń,
- strażackie ubrania ochronne itp.

W 2005 r. Samorząd Województwa Mazowieckiego w ramach realizacji zadania przeznaczył na dofinansowanie Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie województwa mazowieckiego 803 890 zł. W 2006 roku został opracowany *Program Wsparcia Ochotniczych Straży Pożarnych OSP – 2006* w ramach, którego przekazane zostały środki finansowe na kwotę około 10 mln zł, które trafiły do 461 jednostek OSP w województwie mazowieckim.

Działaniami bardzo skutecznymi w przedmiotowym zakresie są działania zapobiegawczo - edukacyjne wśród ludności uświadamiające efekty nieodpowiedzialnego zachowania, ale i ustalające normy zachowania w sytuacjach nieumyślnego zagrożenia pożarowego zarówno na terenach zurbanizowanych jak i leśnych.

Przeprowadzane są szkolenia młodzieży z zakresu przepisów przeciwpożarowych i zachowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa i życia ludzi. Uatrakcyjniane są one organizowanymi konkursami z wiedzy pożarniczej na szczeblu gminnym i szkolnym. Natomiast organizowane zawody strażackie mają na celu nie tylko poprawę funkcjonowania i wymianę doświadczeń służb zajmujących się ratownictwem pożarowym, ale i demonstrację ludności wyuczonego odruchowego zachowania zgodnego z procedurami opracowanymi na okoliczność zagrożenia pożarowego.

Stale podnoszenie stanu świadomości z zakresu bezpieczeństwa wśród kadry placówek oświatowych pozwala - za ich pośrednictwem - na wykształcenie u dzieci i rodziców unikania zagrożeń zdrowia i życia, a w przypadku ich zaistnienia odpowiedniego reagowania wraz z udzieleniem pierwszej pomocy poszkodowanym.

W latach 2005 - 2006 KWPSP przeprowadziła liczne konkursy wśród dzieci i młodzieży o tematyce pożarniczej oraz przeprowadziła akcję edukacyjną w ramach upowszechniania wiedzy o zasadach zachowania bezpieczeństwa i postępowania w przypadku pożaru.

W 2006 roku przy współpracy z Policją, Strażą Miejską, Pogotowiem Ratunkowym oraz WOPR i władzami samorządowymi przeprowadzona została akcja *Bezpieczne wakacje 2006*. W ramach w/w akcji oprócz kontroli przestrzegania przepisów p.poż. oraz stanu przygotowania obiektów służących wypoczynkowi dzieci i młodzieży, przeprowadzono m.in. akcje edukacyjne mające na celu kształtowanie nawyków i zasad postępowania w przypadku powstawania pożaru lub innych zagrożeń.

5.3 CEL SZCZEGÓŁOWY - ZMNIEJSZENIE RYZYKA AWARII ZWIĄZANYCH Z WYKORZYSTANIEM LUB TRANSPORTEM SUBSTANCJI NIEBEZPIECZNYCH

Liczba Zakładów Dużego Ryzyka (ZDR) uległa zmniejszeniu w województwie mazowieckim z 14 w 2002 r. do 11 w 2004 r. i 10 w 2006 r. Również liczba Zakładów Zwiększonego Ryzyka (ZZR) po wzroście z 35 w 2002 r. do 41 w 2004 r., ponownie uległa redukcji do 31 w 2006 r. Dla tych zakładów sporządzane są wewnętrzne plany operacyjno - ratownicze (ZDR) oraz programy zapobiegania awariom (ZDR, ZZR). W województwie mazowieckim WIOŚ zidentyfikował również 90 zakładów mogących być potencjalnymi sprawcami poważnych awarii. Ilość zakładów będących potencjalnymi sprawcami poważnych awarii i ich klasyfikacja podlega ciągłej weryfikacji ze względu na rodzaj, ilość wykorzystywanych i magazynowanych substancji niebezpiecznych w istniejącym zakładzie oraz zamieszczenie w wykazie nowych zakładów.

System monitoringu i kontroli stanu bezpieczeństwa wszystkich zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej na terenie województwa

mazowieckiego tworzą WIOŚ i KW PSP. KW PSP corocznie zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na stronie internetowej KW PSP aktualizowany rejestr substancji niebezpiecznych znajdujących w zakładach zlokalizowanych na terenie województwa (informacja dotyczy zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej) oraz opracowuje wykaz obiektów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz stwarzających zagrożenie dla środowiska. Przygotowywana (aktualizowana) corocznie analiza zagrożeń powiatu, która zawiera wykaz obiektów posiadających materiały i substancje niebezpieczne mogące spowodować zagrożenie ekologiczne, przedstawiana jest do wiadomości władzom samorządowym.

Nadal trwają prace nad *Koncepcją Organizacji Przewozu Substancji Niebezpiecznych na terenie i w rejonie m. st. Warszawy*. Opracowano tranzytowe trasy przejazdu dla pojazdów przewożących towary niebezpieczne w kierunkach wschód - zachód i północ - południe w sposób umożliwiający omięcie Warszawy w bezpiecznej odległości. Nie zostały jeszcze wyznaczone miejsca postoju pojazdów przewożących substancje niebezpieczne na terenie województwa mazowieckiego. Obecnie, żaden ze zgłoszonych 31 obiektów (w ocenie Wydziału Ruchu Drogowego KWP z siedzibą w Radomiu) nie spełnia kryteriów określonych w Rozporządzeniu MSWiA z dnia 14 sierpnia 2003 r. *w sprawie parkingów, na które są usuwane pojazdy przewożące towary niebezpieczne* (Dz. U. 03, Nr 161, poz. 1567). Państwowa Straż Pożarna opracowuje, poprzez swoje jednostki organizacyjne, katalogi dotyczące tras przewozu materiałów niebezpiecznych w transporcie drogowym i kolejowym w układzie powiatów i województwa.

5.4 WNIOSKI DOTYCZĄCE REALIZACJI PRIORYTETÓW

W RAMACH CELU GŁÓWNEGO (4) - POPRAWA STANU BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

Priorytet - *Wdrożenie na terenie województwa systemów ochrony przeciwpowodziowej*

Ochronę przed powodzią prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej na obszarze regionu wodnego (RZGW).

Priorytet - *Opracowanie regionalnego systemu informacji o trasach przewozu materiałów niebezpiecznych*

Państwowa Straż Pożarna opracowuje poprzez swoje jednostki katalogi dotyczące tras przewozu materiałów niebezpiecznych.

Trwają prace nad *Koncepcją Organizacji Przewozów Materiałów Niebezpiecznych na terenie i w Rejonie m. st. Warszawy*.

Priorytet - *Utworzenie regionalnego systemu wczesnego ostrzegania i wspierania służb ratownictwa (sporządzanie wojewódzkiego planu zarządzania ryzykiem)*

Prowadzone są działania mające na celu stworzenie planu zarządzania ryzykiem.

5.5 ANALIZA KOSZTÓW REALIZACJI CELU GŁÓWNEGO (4) - POPRAWA STANU BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

- koszty planowane w latach 2005 - 2006 – 66,40 mln zł,
- koszty realizacji w latach 2005 - 2006 zamieszczone w raporcie – 105,03 mln zł,
- % realizacji w latach 2005 - 2006 – **158,18 %**,
- koszty planowane w 2004 roku – 27,61 mln zł,
- koszty realizacji w 2004 roku zamieszczone w poprzednim raporcie – 47,35 mln zł,
- % realizacji w 2004 roku – **171,5 %**.

Główną przyczyną wysokiego współczynnika realizacji w latach 2004 - 2006 w stosunku do kosztów planowanych jest realizacja zadań, dla których nie były zaplanowane koszty w programie, w tym:

- Przywracanie prawidłowego funkcjonowania systemów melioracyjnych,
- Zapewnienie warunków bezpiecznego przepływu „wód wielkich” woj. mazowieckiego,
- Propagowanie zasad przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu,
- Kształtowanie postaw społeczeństwa w sytuacji wystąpienia nadzwyczajnych awarii.

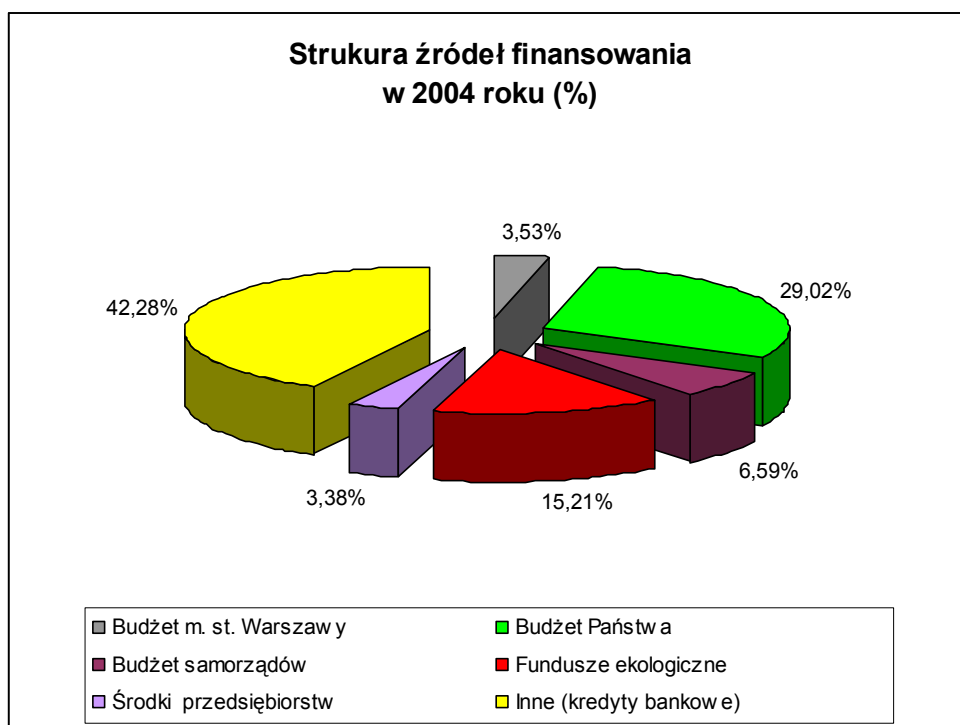
Niższy współczynnik realizacji w latach 2005-2006 w stosunku do 2004 roku był związany z małym postępem prac zmierzającym do opracowania *Wojewódzkiego Planu Zarządzania Rysikiem*.

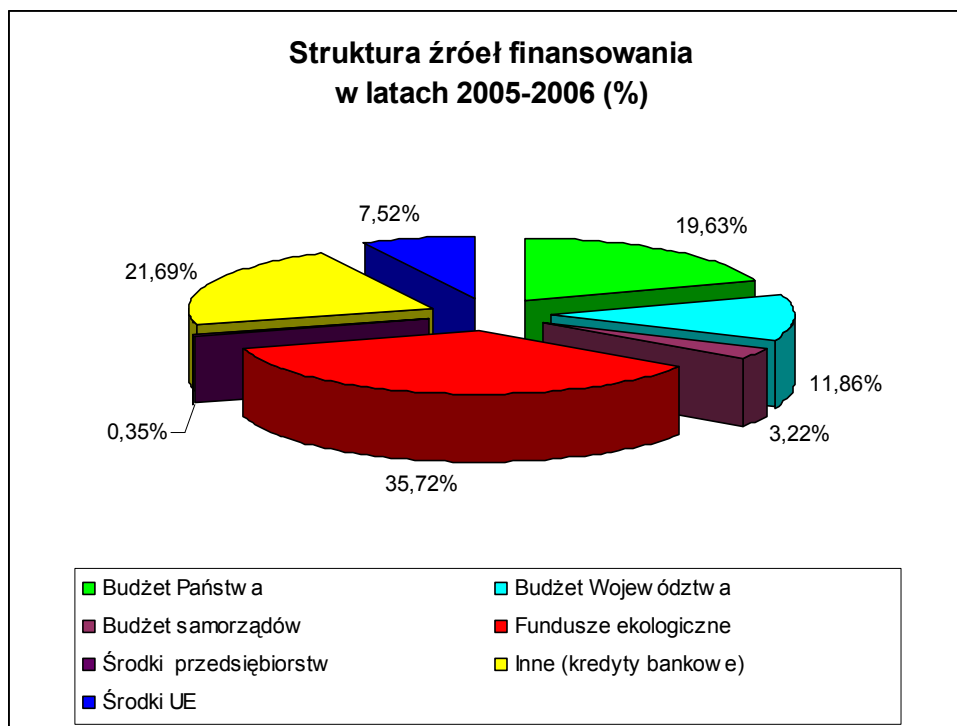
5.6 KOSZTY PONIESIONE NA REALIZACJĘ CELU GŁÓWNEGO (4) – POPRAWA STANU BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO

Tabela 52: Koszty poniesione w 2004 roku i w latach 2005 – 2006 w mln zł (wg źródeł finansowania).

Źródło finansowania	Rok 2004	Lata 2005-2006
Budżet m. st. Warszawy	1,67	
Budżet Państwa	13,74	20,62
Budżet Województwa	-	12,46
Budżet samorządów	3,12	3,38
Fundusze ekologiczne	7,20	37,52
Środki przedsiębiorstw	1,60	0,37
Inne (kredyty bankowe)	20,02	22,78
Środki UE	-	7,90
SUMA	47,35	105,03

Źródło: Opracowanie własne.

6. Podsumowanie Celu głównego (5) - Podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej

6.1. CEL SZCZEGÓŁOWY – KSZTAŁTOWANIE POSTAW I ZACHOWAŃ ZGODNYCH Z ZASADAMI EKOROZWOJU,

6.2 CEL SZCZEGÓŁOWY – WIEDZA EKOLOGICZNA JAKO WAŻNY CZYNNIK W PROCESIE ZARZĄDZANIA,

6.3 CEL SZCZEGÓŁOWY – TWORZENIE EKOLOGICZNYCH PODSTAW KSZTAŁTOWANIA TOŻSAMOŚCI REGIONALNEJ I LOKALNEJ

Na terenie Mazowsza podnoszenie poziomu wiedzy ekologicznej odbywa się na wielu płaszczyznach i realizowane jest przez wiele jednostek organizacyjnych.

Należy podkreślić, iż w raportowanych latach na terenie województwa mazowieckiego przeprowadzono wyjątkowo dużo przedsięwzięć związanych z podnoszeniem poziomu wiedzy ekologicznej, w tym konkursów, szkoleń, seminariów, konferencji, akcji i imprez ekologicznych, programów edukacyjnych, ścieżek ekologicznych, tworzeniem i wyposażeniem baz edukacyjnych i in.

Do najważniejszych działań w tym obszarze, realizowanych przez Zarząd Województwa Mazowieckiego zalicza się:

- zorganizowanie we wszystkich powiatach województwa mazowieckiego cyklu seminariów pt. *Wsparcie powiatów, gmin oraz lokalnych społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska* w celu zaprezentowania przedstawicielom samorządów oraz podmiotów gospodarczych zagadnień związanych z ochroną środowiska w zakresie realizacji zadań będących w kompetencji Samorządu Województwa (zadanie rozpoczęte w 2004 roku, zakończone w 2005 r.),
- akcję informacyjną dla podmiotów korzystających ze środowiska (broшуry, plakaty),
- cykl Konkursów Ekologicznych dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z terenu województwa mazowieckiego (w latach 2005 - 2006 przeprowadzono 2 konkursy),
- cykl konkursów *Zbiórka makulatury* (w latach 2005 - 2006 przeprowadzono 2 konkursy),
- cykl szkoleń zorganizowanych z zakresu gospodarki odpadami dla przedstawicieli samorządów terytorialnych,
- organizacja szkoleń dla nauczycieli w zakresie gospodarki odpadami opakowaniowymi,

- działania edukacyjne realizowane w latach 2005 – 2006 w ramach międzynarodowego projektu RECO (podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie gospodarki odpadami),
- szkolenia z zakresu ochrony środowiska dla przedstawicieli samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych, przeprowadzone w ramach współpracy z Biurem Taiex działającym w strukturach Komisji Europejskiej (w raportowanych latach przeprowadzono 2 szkolenia),
- międzynarodową współpracę Samorządu Województwa Mazowieckiego z innymi regionami w zakresie edukacji ekologicznej i ochrony środowiska (Saksonia – Anhalt, Brandenburgia, Środkowe Czechy, Południowe Morawy i Województwo Bratysławskie),
- dofinansowanie (współfinansowanie) zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, placówki oświatowe, organizacje ekologiczne i naukowe (konkursy ekologiczne, kalendarze edukacyjne, konferencje, szkolenia, *Dzień Edukacji Ekologicznej*, *Dzień Ziemi*, kampania *Sprzątanie Świata* - łącznie dofinansowano 39 przedsięwzięć),
- powierzenie lub dofinansowanie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe zgodnie z *Programami Współpracy Samorządu Województwa Mazowieckiego z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2005 i 2006* (akcje ekologiczne aktywizujące lokalne społeczności, konkursy, plakaty, poradniki i kalendarze ekologiczne - łącznie dofinansowano 10 zadań),
- promocję ochrony środowiska w mediach – dofinansowanie 10 cykli audycji w Radio Niepokalanów, Radio Archidiecezji Warszawskiej Święty Józef, Katolickie Radio Podlasia, Katolickie Radio Płock, Radio Plus Radom, Radio WIKTORIA, Katolickie Radio Ciechanów, Radio Nadzieja,
- współorganizowanie Sympozjum nt. *Klimat wewnętrzny budynków – związek z ochroną środowiska i warunkami bytowymi mieszkańców województwa mazowieckiego, wymagania związane z wdrożeniem Dyrektywy UE dotyczącej certyfikacji energetycznej budynków* w którym uczestniczyli przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, pracownicy nauki, instytucji zajmujących się energetyką oraz budownictwem.

6.4 WNIOSKI DOTYCZĄCE REALIZACJI PRIORYTETÓW W RAMACH CELU GŁÓWNEGO (5) – PODNOSZENIE POZIOMU WIEDZY EKOLOGICZNEJ

- **Priorytet - Włączenie do działalności Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego zadań z zakresu edukacji ekologicznej**

W roku 2004 ośrodek w Warszawie przygotował opracował i wdrożył program, którego jednym z istotnych celów był *rozwój świadomości ekologicznej kierowców zawodowych oraz wykształcenie u nich postaw troski o środowisko naturalne* (zmiana postaw kierowców zawodowych w aspekcie takiego kierowania pojazdami, które zminimalizuje ilość zużywanego paliwa oraz spowoduje zmniejszenie ilości szkodliwych substancji do atmosfery). W 2005 roku programem tym objęto 2 705 kierowców natomiast w 2006 r. przeszkolono 2645 kierowców.

- **Priorytet - Zorganizowanie w miastach (dawne ośrodki wojewódzkie) regionalnych ośrodków edukacji ekologicznej**

W latach 2005 - 2006 nie zostały zorganizowane w dawnych miastach wojewódzkich, takich jak Ostrołęka, Siedlce, Ciechanów regionalne ośrodki edukacji ekologicznej. Regionalne Centra Edukacji Ekologicznej działają natomiast w Płocku, Radomiu, Otwocku, Lipsku.

6.5 ANALIZA KOSZTÓW REALIZACJI CELU GŁÓWNEGO (5) – PODNOSZENIE POZIOMU WIEDZY EKOLOGICZNEJ

- koszty planowane w latach 2005 - 2006 – 0,61 mln zł,
- koszty realizacji w latach 2005 - 2006 zamieszczone w raporcie – 25,75 mln zł,
- % realizacji w latach 2005-2006 – **4 221,3 %**,
- koszty planowane w 2004 roku – 0,36 mln zł,
- koszty realizacji w 2004 roku zamieszczone w poprzednim raporcie – 4,75 mln zł,
- % realizacji w 2004 roku – **1319,4 %**.

Głównymi przyczynami wysokiego współczynnika realizacji w latach 2004 - 2006 w stosunku do kosztów planowanych są:

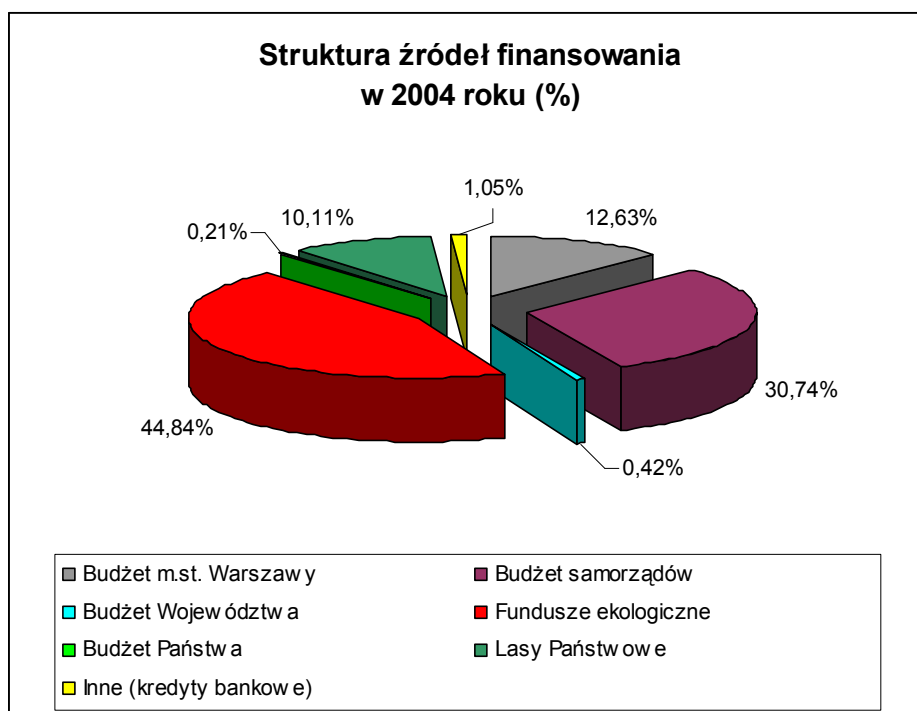
- potrzeba edukacji społeczeństwa w zakresie zrozumienia, zaakceptowania i realizacji czynnej ochrony środowiska w tym ochrony przyrody,
- bardzo duże zaangażowanie jednostek samorządowych, rządowych, pozarządowych, Lasów Państwowych i przedsiębiorstw w proces edukacji ekologicznej,
- potrzeba uzupełnienia wiedzy dotyczącej zaktualizowanych przepisów prawnych związanych z ochroną środowiska i obowiązku dostosowania się do nowych wymogów w tym zakresie.

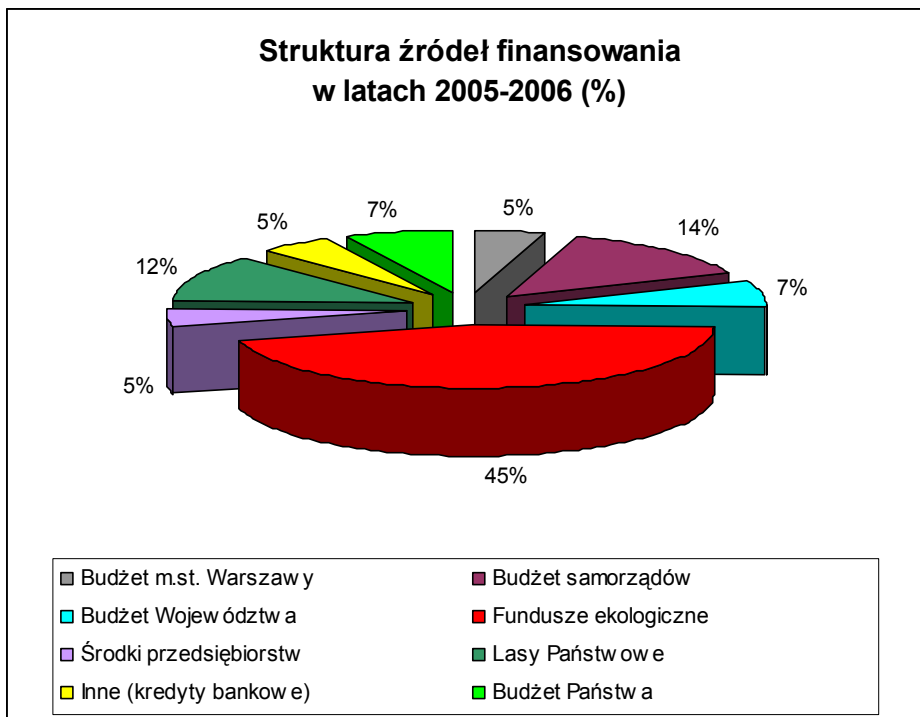
6.6 KOSZTY PONIESIONE NA REALIZACJĘ CELU GŁÓWNEGO (5) – PODNOSZENIE POZIOMU WIEDZY EKOLOGICZNEJ

Tabela 53: Koszty poniesione w 2004 roku i w latach 2005 – 2006 w mln zł (wg źródeł finansowania).

Źródło finansowania	Rok 2004	Lata 2005 - 2006
Budżet m.st. Warszawy	0,6	1,22
Budżet samorządów	1,46	3,57
Budżet Województwa	0,02	1,81
Fundusze ekologiczne	2,13	11,68
Środki przedsiębiorstw	-	1,26
Lasy Państwowe	0,48	3,06
Inne (kredyty bankowe)	0,05	1,30
Budżet Państwa	0,01	1,85
SUMA	4,75	25,75

Źródło: Opracowanie własne.

7. Podsumowanie Celu głównego (6) - Rozwój proekologicznych form działalności gospodarczej

7.1 CEL SZCZEGÓŁOWY - WZROST ILOŚCI PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH POSIADAJĄCYCH ŚRODOWISKOWE CERTYFIKATY JAKOŚCI (ISO 14001)

Pod koniec 2006 roku certyfikat jakości ISO 14001 posiadało 129 podmiotów gospodarczych z terenu województwa mazowieckiego. W stosunku do roku 2004 nastąpił wzrost przedsiębiorstw z terenu Mazowsza, które uzyskały wyżej wymieniony certyfikat środowiskowy o ponad 61% (w roku 2004 liczba przedsiębiorstw z certyfikatem ISO 14001 wynosiła 80).

7.2 CEL SZCZEGÓŁOWY - ROZWÓJ PROEKOLOGICZNYCH FORM PRODUKCJI ROLNICZEJ

Pozytywny wpływ na środowisko można przedstawić na przykładzie rolnictwa ekologicznego, które jest najbardziej przyjazną środowisku produkcją rolniczą. Dzięki uprawie bez agrochemii i kontrolowanym metodom produkcji, rolnictwo ekologiczne przyczynia się do zachowania bioróżnorodności i ochrony zasobów naturalnych, a także produkcji żywności o wysokiej jakości.

W 2005 r. liczba gospodarstw prowadzących produkcję metodami ekologicznymi oraz przetwórci ekologicznych w Polsce wzrosła o 3422 i wyniosła 7182, z czego na terenie województwa mazowieckiego - 849 (wzrost o 415 w stosunku do 2004 r., co stanowi 96 %).

W promocji i wdrażaniu rolnictwa ekologicznego uczestniczy Zarząd Województwa Mazowieckiego. Od 2002 roku realizowany jest program *Rozwój rolnictwa ekologicznego na Mazowszu*. W latach 2005 – 2006 kontynuowano realizację programu. Działania programu zostały skierowane do: rolników, przetwórców, hurtowników i konsumentów.

Strategia programu *Rozwój rolnictwa ekologicznego na Mazowszu* przewidywała podjęcie działań stymulujących rozwój rynku produktów ekologicznych od producenta poprzez organizacje producentów, przetwórstwo i handel do konsumentów. Oczekiwanym efektem realizacji programu jest także rozszerzenie oferty produktów ekologicznych przetworzonych. Rozbudowa rynku produktów ekologicznych przyczyniać się ma także do zwiększenia ilości rolników wprowadzających w swoich gospodarstwach ekologiczne metody produkcji a także powstawanie ekologicznych pasiek.

Założeniem działań edukacyjnych programu było podnoszenie świadomości konsumenckiej a w konsekwencji przyczynienie się do zwiększenia popytu na produkty rolnictwa ekologicznego, co w sposób pośredni spowoduje zwiększenie produkcji ekologicznej, czyli zmniejszenie chemizacji rolnictwa i poprawę stanu środowiska naturalnego.

Działalność na rzecz zrównoważonego rolnictwa w województwie mazowieckim prowadzi Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego. W latach 2005 – 2006 MODR kontynuował realizację *Programu Rozwoju Rolnictwa Ekologicznego* we współpracy z Urzędem Marszałkowskim. Uzyskano następujące rezultaty:

- przeprowadzono 74 szkolenia informacyjne oraz 1 szkolenie dla doradców rolniczych,
- zorganizowano 5 specjalistycznych szkoleń dla rolników ekologicznych,
- przeszkolono w sumie 2 816 rolników i doradców rolniczych z zakresu problematyki rolnictwa ekologicznego,
- przeprowadzono ankietyzację 307 ekologicznych certyfikowanych gospodarstw i będących w drugim roku przestawiania na produkcję ekologiczną,
- zorganizowano 2 konkursy edukacyjne dla dzieci i młodzieży.

Województwo mazowieckie począwszy od 2004r. uczestniczy w promocji polskich firm przetwórczych i nasiennych na Międzynarodowych Targach Produkcji Ekologicznej BioFach, które odbywają się w Norymberdze. Promocja rolnictwa ekologicznego prowadzona była również na Mazowszu poprzez:

- publikację ulotek, które zawierają wykaz rolników produkujących metodami ekologicznymi,
- cykl informacyjnych audycji radiowych nt. rolnictwa ekologicznego,
- udział w Targach Spółdzielczych Kielce 2005, Sopot 2005 oraz w Międzynarodowym Dniu Spółdzielczości Miedzeszyn oraz Dniach Ziemi w Warszawie,

- ustawienie stoisk z produktami ekologicznymi w centrach handlowych (Blue City i Domoteka),
- publikację szeregu artykułów sponsorowanych, które miały na celu uświadomienie konsumentom korzyści płynące ze spożywania produktów ekologicznych.

W ramach programu nawiązano współpracę z krajowym Związkiem Rewizyjnym Spółdzielni „Społem” celem rozwijania sieci stoisk z produktami ekologicznymi w sieci sklepów „Społem”.

7.3 CEL SZCZEGÓŁOWY - WZROST WYKORZYSTANIA ENERGII ODNAWIALNEJ

Chociaż ilość instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii sukcesywnie się zwiększa, to jednak wskaźnik udziału energii ze źródeł odnawialnych w produkcji energii ogółem jest nadal bardzo niski i wynosi zaledwie 0,57% w 2005 r. (nieznaczny wzrost o 0,02 % w stosunku do 2002 r.).

Szerokie działania w zakresie promocji odnawialnych nośników energii podejmuje Samorząd Województwa Mazowieckiego poprzez:

- uwzględnienie we wszystkich dokumentach strategicznych i programowych związanych z ochroną środowiska zapisów określających potrzebę wykorzystania odnawialnych nośników energii,
- opracowanie *Programu możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii*, który został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w 2006 r. i jest dystrybuowany do wszystkich jednostek samorządu terytorialnego na Mazowszu,
- organizowanie, współorganizowanie i uczestnictwo w sympozjach, warsztatach szkoleniowych i konferencjach poświęconych odnawialnym źródłom energii (również międzynarodowych),
- uznanie za priorytetowe i uwzględnienie w projektach kluczowych Regionalnego Programu Operacyjnego projektu pn. *Termy Gostynińskie* który zakłada realizację inwestycji wykorzystujących wody geotermalne (kompleks balneologiczno - leczniczy),
- dofinansowanie w ramach ZPORR budowy Kompleksu Basenowego z wykorzystaniem wód termalnych w Mszczonowie,
- podjęcie działań mających na celu utworzenie Mazowieckiej Agencji Energetycznej do zadań której należeć będzie m.in. ocena i planowanie wykorzystania odnawialnych zasobów energetycznych, promocja i edukacja w zakresie energetyki a w szczególności odnawialnych źródeł energii.

W zakresie wykorzystania odnawialnych nośników energii pomoc finansową można było uzyskać poprzez kredyty i dotacje z funduszy ekologicznych (NFOŚiGW, WFOŚiGW, Ekofundusz) oraz Banku Ochrony Środowiska.

7.4 CEL SZCZEGÓŁOWY - ZWIĘKSZENIE UDZIAŁU TRANSPORTU SZYNOWEGO W PRZEWOZACH OSÓB I TOWARÓW

Podjęte zostały konkretne działania zmierzające do poprawy jakości funkcjonowania pasażerskiego transportu regionalnego poprzez utworzenie samorządowej spółki prawa handlowego „Koleje Mazowieckie – KM”, która rozpoczęła wykonanie przewozów od 2005 r. Udziałowcami są Sejmik Województwa Mazowieckiego i gminy położone na trasie dojazdowej. Samorząd Województwa Mazowieckiego podejmuje szereg działań, które mają wpływ na zwiększenie udziału transportu szynowego w przewozach osobowych i towarowych:

- Podpisano kontrakt na zakup 37 nowoczesnych wagonów push – pull dla Kolei Mazowieckich S.A.,
- Wspólny Przejazd – to oferta, która powstała na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy pasażerskimi przewoźnikami kolejowymi: PKP – Intercity Sp. z o.o., PKP Przewozy Regionalne Sp. z o.o., PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście Sp. z o.o. oraz Koleje Mazowieckie. Podróżny na przejazd kilkoma pociągami różnych przewoźników otrzymuje jeden bilet tańszy o 10%,
- Wspólny bilet ZTM – KM (na mocy porozumienia pomiędzy Spółką Koleje Mazowieckie a Zarządem Transportu Miejskiego),

- Zakup i remont pociągów. Samorząd Województwa Mazowieckiego zakupił dwa elektryczne zespoły trakcyjne typu EW 60. W zmodernizowanych pociągach jest wiele nowych urządzeń, znacznie podwyższających komfort podróżowania i estetykę pociągu,
- Uruchomiono nowe połączenia kolejowe:
  - Siedlce – Siemiatycze,
  - Radom – Drzewica,
  - bezpośrednie połączenie Ostrołęka – Warszawa,
  - reaktywowano połączenie Płock – Kutno.
- Zamontowano automaty do sprzedaży biletów na Dworcu Warszawa Wileńska i Dworcu Wschodnim,
- Uruchomiono wewnętrzny punkt informacji telefonicznej,
- Samorząd Województwa Mazowieckiego oraz gminy: Pruszków, Podkowa Leśna, Milanówek, Grodzisk Mazowiecki, Brwinów i Michałowice zostali właścicielami Warszawskiej Kolei Dojazdowej (WKD). Na wszystkie inwestycje związane z WKD Samorząd Województwa Mazowieckiego zadeklarował wydatkować kwotę w wysokości 166,5 mln zł a na zakup nowych pociągów – 142,5 mln zł.

W latach 2005 – 2006 uległ zwiększeniu wskaźnik gęstości eksploatowanych linii kolejowych z 4,77 km/100 km² do 4,99 km/100 km².

7.5 CEL SZCZEGÓŁOWY - ZMNIJSZENIE MATERIAŁOCHŁONNOŚCI I ENERGOCHŁONNOŚCI PRODUKCJI:

Przedsiębiorstwa w swojej działalności realizują strategię ograniczenia materiałochłonności, energochłonności i wodochłonności. Świadczy o tym coraz większa liczba podmiotów gospodarczych posiadających certyfikaty środowiskowe.

Podmioty gospodarcze realizują inwestycje związane z wprowadzeniem najlepszych dostępnych technik co również ma wpływ na zmniejszenie materiałochłonności i energochłonności, ale przede wszystkim odpadowości produkcji (obecnie 86 przedsiębiorstw na terenie województwa mazowieckiego posiada pozwolenia zintegrowane). Także restrukturyzacja i modernizacja przedsiębiorstw energetycznych jak również wprowadzanie zamkniętych obiegów wody w przemyśle i wodooszczędnych technologii wpływają na ograniczenie materiałochłonności i energochłonności produkcji. Działania realizowało wiele przedsiębiorstw m.in. Elektrownia Kozienice, MPWiK w m. st. Warszawa Sp. z o.o., Zakład Energetyki Ciepłej w Wołominie Sp. z o.o., Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Nowym Dworze Mazowieckim i Hortex Holding S.A.

7.6 WNIOSKI DOTYCZĄCE REALIZACJI PRIORYTETÓW W RAMACH CELU GŁÓWNEGO (6) - ROZWÓJ PROEKOLOGICZNYCH FORM DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

- **Priorytet - *Opracowanie i przygotowanie do wdrożenia programów rolnośrodowiskowych na obszarach chronionych***

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, przy współpracy z Ministerstwem Środowiska, w 2004 roku przygotowało założenia i zasady wdrażania programów rolnośrodowiskowych. Projekt polskiego programu rolnośrodowiskowego został przygotowany w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004 - 2006. Działalność rolnicza na obszarach chronionych jest promowana poprzez zwiększenie płatności do 120% stawki podstawowej na obszarach Natura 2000.

W latach 2005 – 2006 w ramach priorytetu B: zrównoważony rozwój obszarów wiejskich (PROW) było dofinansowanych 280 514 przedsięwzięć na kwotę: 1 091 mln zł.

Przedsięwzięcia te dotyczyły następujących zadań:

- wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania,
- wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt,
- zalesienie gruntów rolnych,

- dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej.

- **Priorytet - Opracowanie programów rozwoju usług turystycznych dla Kampinoskiego Parku Narodowego i parków krajobrazowych**

Nie zostały opracowane Programy.

- **Priorytet - Opracowanie koncepcji możliwości wykorzystania na Mazowszu odnawialnych źródeł energii**

Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą nr 208/06 z dnia 9 października 2006 r..

7.7 ANALIZA KOSZTÓW REALIZACJI CELU GŁÓWNEGO (6)

- ROZWÓJ PROEKOLOGICZNYCH FORM DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

- koszty planowane w latach 2005-2006 – 1 300,38 mln zł,
- koszty realizacji w latach 2005-2006 zamieszczone w raporcie – 1 193,51 mln zł,
- % realizacji w latach 2005-2006 – **91,78 %**,
- koszty planowane w 2004 roku – 635,55 mln zł,
- koszty realizacji w 2004 roku zamieszczone w poprzednim raporcie – 63,02 mln zł,
- % realizacji w 2004 roku – **9,9 %**.

Główne przyczyny wzrostu współczynnika realizacji w latach 2005-2006 w stosunku do 2004 roku oraz kosztów planowanych:

- zwiększenie aktywności inwestycyjnej wśród rolników
- większe wykorzystanie środków unijnych

Dotyczy to w szczególności zadań:

- opracowanie i wdrażanie programu rolnośrodowiskowego w tym: działania na rzecz utrzymania tradycyjnego, urozmaiconego krajobrazu rolniczego oraz zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych
- wspieranie form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego, realizacja programu: Rozwój rolnictwa ekologicznego na Mazowszu.

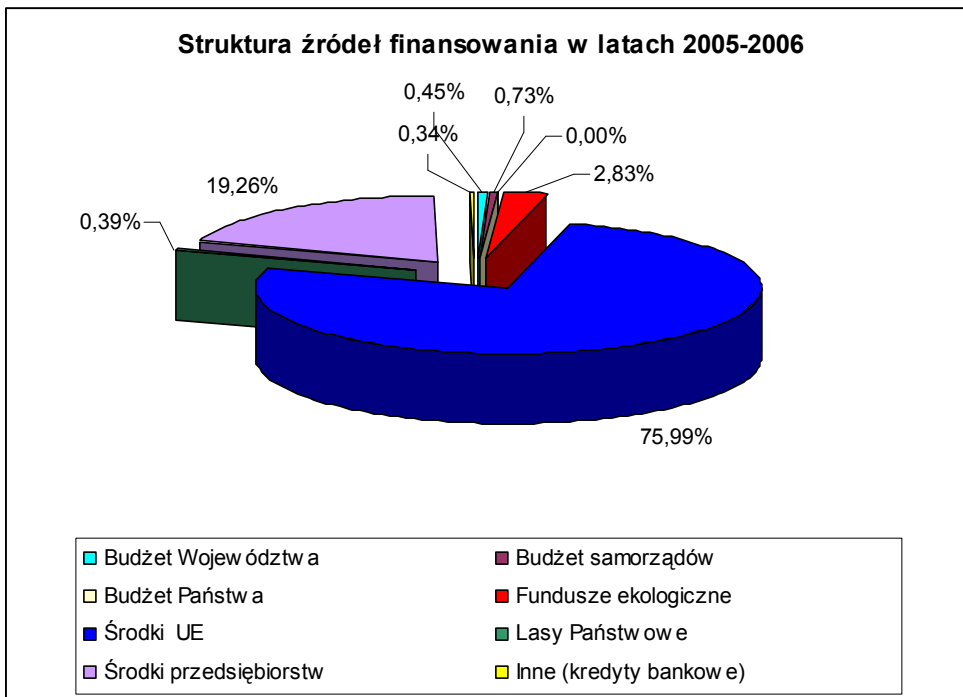
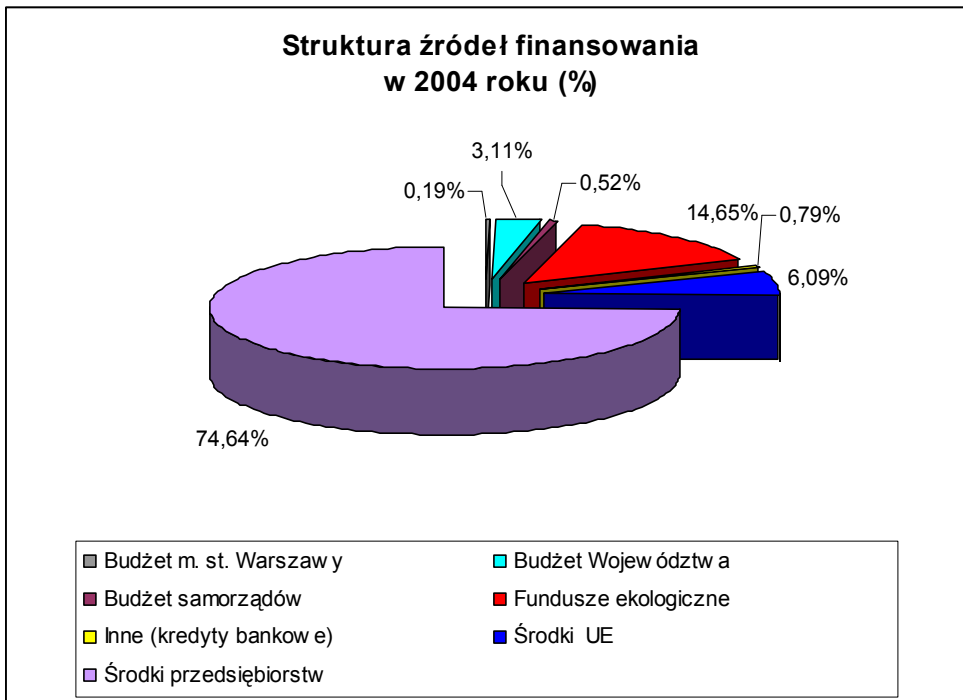
Główną przyczyną nieco niższego niż 100 % współczynnika realizacji zadań w latach 2005 - 2006 był niższa od planowanej realizacja inwestycji związanych z wprowadzeniem najlepszych dostępnych technik.

7.8 KOSZTY PONIESIONE NA REALIZACJĘ CELU GŁÓWNEGO (6) – ROZWÓJ PROEKOLOGICZNYCH FORM DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Tabela 54: Koszty poniesione w 2004 roku i w latach 2005 – 2006 w mln zł (wg źródeł finansowania).

Źródło finansowania	Rok 2004	Lata 2005 - 2006
Budżet m. st. Warszawy	0,12	-
Budżet Województwa	1,96	5,35
Budżet samorządów	0,33	8,75
Budżet Państwa	-	0,02
Fundusze ekologiczne	9,23	33,74
Środki UE	3,84	906,99
Lasy Państwowe	-	4,7
Środki przedsiębiorstw	47,04	229,89
Inne (kredyty bankowe)	0,5	4,07
SUMA	63,02	1193,51

Źródło: Opracowanie własne.

8. Podsumowanie Cel głównego (7) - Utworzenie spójnego systemu obszarów chronionych

8.1 CEL SZCZEGÓŁOWY - ZWIĘKSZENIE OBSZARÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ PRAWNĄ DO 35 % POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA,

8.2 CEL SZCZEGÓŁOWY - UTRZYMANIE I WZMOCNIENIE CIĄGŁOŚCI POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH W RAMACH KORYTARZY EKOLOGICZNYCH,

8.3 CEL SZCZEGÓŁOWY - PARTNERSTWO SAMORZĄDOWE I PARTYCYPACJA SPOŁECZNA W DZIAŁANIACH NA RZECZ TWORZENIA OBSZARÓW CHRONIONYCH

Powierzchnia obszarów chronionych na terenie województwa mazowieckiego w latach 2005 – 2006 uległa zwiększeniu o 51,3 ha, co stanowi 0,01 % powierzchni województwa. Obszary prawnie chronione zajmowały pod koniec 2006 roku 29,74 % powierzchni województwa.

W roku 2005 został utworzony rezerwat florystyczny „Podjabłońskie” o powierzchni 38,48 ha położony w gminie Ceranów, powiat sokołowski a w 2006 roku rezerwat leśny „Dęby Biesiadne im. Mariana Pulkowskiego” o powierzchni 17,20 ha, położony w powiecie kozienickim, na terenie gminy Głowaczów. Uległa zwiększeniu powierzchnia i ilość użytków ekologicznych w stosunku do 2005 roku o 7 sztuk, co stanowi 5 ha. W roku 2005 został ustanowiony zespół przyrodniczo – krajobrazowy *Turczynek* w Mieście - ogrodzie Milanówek o powierzchni 10,01 ha.

W latach 2005 - 2006 nastąpiło zmniejszenie ilości pomników przyrody w stosunku do 2004 roku (ustanowionych wcześniej przez radę gminy), chociaż w tym czasie Wojewoda ustanowił dwie aleje pomnikowe - sosnowe.

Tabela 55: Liczba i powierzchnia obiektów prawnie chronionych w województwie mazowieckim w latach 2004 -2006.

Lp.	Forma ochrony	Powierzchnia całkowita w latach 2004 – 2006			Ilość sztuk w latach 2004 – 2006			% powierzchni województwa w latach 2004 – 2006		
		2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
1.	Parki Narodowe - KPN	38 476,1	38 476,1	38 476,1	1	1	1	1,08	1,08	1,08
2.	Rezerваты przyrody	17 670,0	17 689,5	17 706,7	175	176	177	0,49	0,50	0,50
3.	Parki krajobrazowe	173 297,5	173 297,5	173 297,5	9 ^a	9 ^a	9 ^a	4,87	4,87	4,87
4.	Obszary chronionego krajobrazu	821 809,6	821 809,6	821 809,6	28	28	28	23,09	23,09	23,09
5.	Użytki ekologiczne	1 816,7	1 816,7	1 821,3	874	874	881	0,05	0,05	0,05
6.	Stanowiska dokumentacyjne	521,3	521,3	521,3	6	6	6	0,01	0,01	0,01
7.	Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe	5 134,9	5 144,9	5 144,9	32	33	33	0,14	0,14	0,14
8.	Pomniki przyrody	-	-	-	4222	4155	4142	-	-	-
OGÓLEM		1058726,1	1058755,6	1058777,4	x	x	X	29,73	29,74	29,74
ŚREDNIA KRAJOWA W %		-	-	-	-	-	-	32,52	32,54	32,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS i materiałów Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody

^a - w tym 5 położonych całkowicie na terenie województwa mazowieckiego, 4 częściowo

W najbliższych latach istnieje realna szansa zwiększenia powierzchni obszarów chronionych, a tym samym wzmocnienia ciągłości powiązań przyrodniczych w ramach korytarzy ekologicznych. Dotyczy to projektowanych parków krajobrazowych:

- Wiślańsko - Narwiański Park Krajobrazowy (dolina Wisły na odcinku Warszawa - Płock),
- Park Krajobrazowy Dolina Środkowej Wisły (dolina Wisły na odcinku Góra Kalwaria – Dębin,
- Kurpiowski Park Krajobrazowy (dolina Omulwii i Płodownicy),
- Park Krajobrazowy Dolnej Pilicy (dolina dolnej Pilicy).

Wszystkie plany, projekty i koncepcje dotyczące utworzenia nowych obszarów prawnie chronionych są szeroko konsultowane ze społeczeństwem, jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi poprzez organizowanie spotkań, sympozjów, konferencji, umieszczanie projektów na stronach internetowych itp.

8.4 CEL SZCZEGÓŁOWY - OKREŚLENIE DO ROKU 2006 ZASAD GOSPODAROWANIA NA WSZYSTKICH OBSZARACH CHRONIONYCH ORAZ SPORZĄDZENIE PLANÓW OCHRONY DLA TYCH OBSZARÓW

Obecnie Plany Ochrony Chojnowskiego i Brudzeńskiego Parków Krajobrazowych są na ostatnim etapie uzgodnień. Natomiast Plan Ochrony Kozińskiego Parku Krajobrazowego jest w trakcie uzgodnień. Parki będące częściowo w granicach województwa: Gostynińsko – Włocławskiego Górznińskiego – Lidzbarskiego, Podlaski Przełom Bugu są w trakcie sporządzania planów ochrony a Bolimowski Park Krajobrazowy jest na ostatnim etapie uzgodnień. Plany ochrony opracowano i zatwierdzono dla Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Kampinoski Park Narodowy nie ma jeszcze uchwalonego nowego 20 - letniego planu ochrony, natomiast do czasu ustanowienia tego planu sporządzane są roczne zadania ochronne na każdy kolejny rok kalendarzowy.

8.5 CEL SZCZEGÓŁOWY - UTWORZENIE NOWYCH OBSZARÓW CHRONIONYCH ZGODNIE Z WYMOGAMI EUROPEJSKIEJ SIECI EKOLOGICZNEJ NATURA 2000.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. 04, Nr 229 poz. 2313 z późn. zm) na terenie województwa mazowieckiego znajduje się 13 obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (poniżej uwzględniono tylko powierzchnie obszarów na terenie województwa - zredukowane):

- Dolina Dolnego Bugu (kod obszaru PLB 140001), obejmująca obszar 53299,9 ha,
- Dolina Liwca (kod obszaru PLB 140002), obejmująca obszar 27431,5 ha,
- Dolina Pilicy (kod obszaru PLB 140003), obejmująca obszar 33010,8 ha,
- Dolina Środkowej Wisły (kod obszaru PLB 140004), obejmująca obszar 27410,9 ha,
- Dolina Omulwi i Płodownicy (kod obszaru PLB 140005), obejmująca obszar 31340,1 ha,
- Małopolski Przełom Wisły (kod obszaru PLB 140006), obejmujący obszar 2037,5 ha,
- Puszcza Biała (kod obszaru PLB 140007), obejmująca obszar 83779,7 ha,
- Dolina Wkry i Mławki (kod obszaru PLB 140008), obejmująca obszar 21861,8 ha,
- Dolina Kostrzynia (kod obszaru PLB 140009), obejmująca obszar 14376,1 ha,
- Ostoja Kozińska (kod obszaru PLB 140013), obejmująca obszar 68301,2 ha,
- Dolina Dolnej Narwi (kod obszaru PLB 140014), obejmująca obszar 17115,6 ha,
- Puszcza Kampinoska (kod obszaru PLB 140014), obejmująca obszar 37640,5 ha,
- Puszcza Piska (kod obszaru PLB 280008), obejmująca obszar 56,60 ha.

Na terenie województwa mazowieckiego proponowane są również specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000:

- Bagno Całowanie (kod obszaru PLH 140001), obejmujące obszar 3447,5 ha,
- Baranie Góry (kod obszaru PLH 140002), obejmujące obszar 180,6 ha,
- Dąbrowa Radziejowska (kod obszaru PLH 140003), obejmująca obszar 52,2 ha,
- Dąbrowy Seroczyńskie (kod obszaru PLH 140004), obejmujące obszar 552,5 ha,
- Dolina Wkry (kod obszaru PLH 140005), obejmująca obszar 21861,8 ha,

- Dolina Zwoleńki (kod obszaru PLH 140006), obejmująca obszar 2379,3ha,
- Kantor Stary (kod obszaru PLH 140007), obejmujący obszar 97,0 ha,
- Krogulec (kod obszaru PLH 140008), obejmujący obszar 113,1 ha,
- Łęgi Czarnej Strugi (kod obszaru PLH 140009), obejmujące obszar 38,7ha,
- Olszyny Rumockie (kod obszaru PLH 140010), obejmujące obszar 149,6 ha,
- Ostoja Nadbużańska (kod obszaru PLH 140011), obejmująca obszar 46 036,7 ha,
- Sikórz (kod obszaru PLH 140012), obejmujący obszar 204,5 ha,
- Wydmy Lucynowsko - Mostowieckie (kod obszaru PLH 140013), obejmujące obszar 427,76 ha,
- Pakosław (kod obszaru PLH 140015), obejmujący obszar 668,63 ha,
- Forty Modlińskie (kod obszaru PLH 140020), obejmujące obszar 157,25 ha,
- Dolina Dolnej Pilicy (kod obszaru PLH 140016), obszar całkowity 31 821,57 ha (brak informacji o powierzchni na terenie województwa mazowieckiego),
- Dolina Rawki (kod obszaru PLH 100015), obszar całkowity 2 525,38 ha (brak informacji o powierzchni na terenie województwa mazowieckiego),
- Ostoja Lidzbarska (kod obszaru PLH 280012), obejmująca obszar 7 397,77 ha (brak informacji o powierzchni na terenie województwa mazowieckiego),
- Przełom Wisły w Małopolsce (kod obszaru PLH 060045), obszar całkowity 15 116,37 ha (brak informacji o powierzchni na terenie województwa mazowieckiego),
- Puszcza Kampinoska (kod obszaru PLC 140001), obejmująca obszar specjalnej ochrony ptaków i specjalny obszar ochrony siedlisk o powierzchni 37 640,5 ha, których granice całkowicie się pokrywają.

Zgodnie z obowiązującym prawem na równi są traktowane obszary Natura 2000 zarówno już wyznaczone jak i projektowane - zgłoszone zarówno przez rząd jak i zgłoszone przez organizacje pozarządowe tzw. *Shadow List*.

Obszary z *Shadow List* dla województwa mazowieckiego to:

- obszary specjalnej ochrony ptaków: Dolina Wkry i Mławki, Dolina Kostrzynia, Bagno Całowanie, Puszcza Kozienicka, Dolina Dolnej Narwi,
- specjalne obszary ochrony siedlisk: Dolina Dolnej Pilicy, Forty Modlińskie, Lasy Gostynińskie – Włocławskie, Puszcza Kozienicka, Przełom Wisły w Małopolsce, Wisła Środkowa, Pakosław.

8.6 WNIOSKI DOTYCZĄCE REALIZACJI PRIORYTETÓW W RAMACH CELU GŁÓWNEGO (7) – UTWORZENIE SPÓJNEGO SYSTEMU OBSZARÓW CHRONIONYCH

- **Priorytet - *Uchwalenie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego uwzględniającego system obszarów chronionych***

Aktualny i obowiązujący *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego* został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego uchwałą nr 65/2004 z 7.06.2005 r.

- **Priorytet - *Utworzenie parków krajobrazowych***

Obecnie trwają prace nad utworzeniem następujących parków krajobrazowych:

- Wiślańsko - Narwiański Park Krajobrazowy (dolina Wisły na odcinku Warszawa -Płock),
- Krajobrazowy Dolina Środkowej Wisły (dolina Wisły na odcinku Góra Kalwaria - Dęblin),
- Kurpiowski Park Krajobrazowy (dolina Omulwii i Płodownicy),
- Park Krajobrazowy Dolnej Pilicy (dolina dolnej Pilicy).

- **Priorytet - *Powiększenie obszarów Parków Krajobrazowych: Nadbużańskiego (dolina Bugu do Zalewu Zegrzyńskiego i Puszcza Biała), Górznieńsko - Lidzbarskiego i Bolimowskiego***

Powierzchnia Parków Krajobrazowych w latach 2005-2006 nie zwiększyła się.

- **Priorytet - *Utworzenie obszarów chronionego krajobrazu obejmujących : dolinę rzeki Bzury, Liwca, Kostrzynia, Świdra, Okrzemki, Orzyca, a także fragment Równiny Kurpiowskiej oraz kompleksy położone w gminach Jadów, Strachówka, Poświętne, Dobre i Stanisławów***

W latach 2005 - 2006 nie zostały utworzone nowe obszary chronionego krajobrazu.

▪ **Priorytet - Opracowanie planów ochrony Kampinoskiego Parku Narodowego i parków Krajobrazowych**

Obecnie Plany Ochrony Chojnowskiego i Brudzeńskiego Parków Krajobrazowych są na ostatnim etapie uzgodnień, natomiast Plan Ochrony Kozienickiego Parku Krajobrazowego jest w trakcie uzgodnień. Parki będące częściowo w granicach województwa: Gostynińsko -Włocławski, Górznieńsko – Lidzbarski , Podlaski Przełom Bugu są w trakcie sporządzania planów ochrony, a Bolimowski Park Krajobrazowy jest na ostatnim etapie uzgodnień. Plany ochrony opracowano i zatwierdzono dla Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Kampinoski Park Narodowy nie ma jeszcze uchwalonego nowego 20 – letniego planu ochrony, natomiast do czasu ustanowienia tego planu sporządzane są roczne zadania ochronne na każdy kolejny rok kalendarzowy.

8.7 ANALIZA KOSZTÓW REALIZACJI CELU GŁÓWNEGO (7) – UTWORZENIE SPÓJNEGO SYSTEMU OBSZARÓW CHRONIONYCH

- koszty planowane w latach 2005-2006 – 20,37 mln zł,
- koszty realizacji w latach 2005 - 2006 zamieszczone w raporcie – 34,31 mln zł,
- % realizacji w latach 2005-2006 – **168,4 %**
- koszty planowane w 2004 r. – 14,45 mln zł,
- koszty realizacji w 2004 r. zamieszczone w raporcie – 3,41 mln zł,
- % realizacji w 2004 r. – **23,6 %**,

Główną przyczyną wzrostu współczynnika realizacji w latach 2005-2006 w stosunku do 2004 roku oraz kosztów planowanych było :

- Uwzględnienie dodatkowo zadania *Kształtowanie i pielęgnacja zieleni (pomniki przyrody, zadrzewienia, parki)*.

Obserwuje się mały postęp w realizacji zadań:

- *Wzmocnienie etatowe oraz zapewnienie zaplecza technicznego komórek organizacyjnych do spraw ochrony przyrody, które będą zarządzały obszarami sieci Natura 2000,*
- *Wdrożenie sieci obszarów Natura 2000 w województwie.*

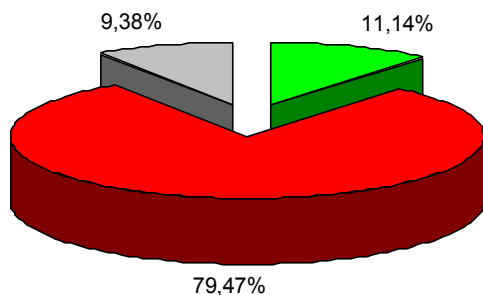
8.7 KOSZTY PONIESIONE NA REALIZACJĘ CELU GŁÓWNEGO (7) – UTWORZENIE SPÓJNEGO SYSTEMU OBSZARÓW CHRONIONYCH

Tabela 56: Koszty poniesione w 2004 roku i w latach 2005 – 2006 w mln zł (wg źródeł finansowania).

Źródło finansowania	Rok 2004	Lata 2005 - 2006
Budżet Państwa	0,38	0,7
Fundusze ekologiczne	2,71	20,28
Lasy Państwowe	-	0,3
Budżet m. st. Warszawy	0,32	3,07
Budżet samorządów	-	9,07
Inne (kredyty bankowe)	-	0,89
SUMA	3,41	34,31

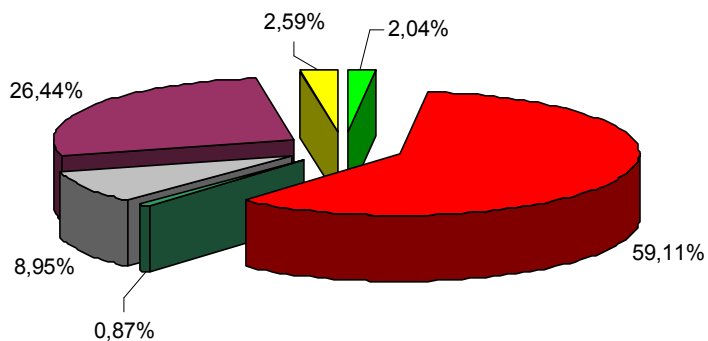
Źródło: Opracowanie własne.

**Struktura źródeł finansowania
w 2004 roku (%)**

■ Budżet Państwa   ■ Fundusze ekologiczne
■ Budżet m. st. Warszawy

**Struktura źródeł finansowania
w latach 2005-2006 (%)**

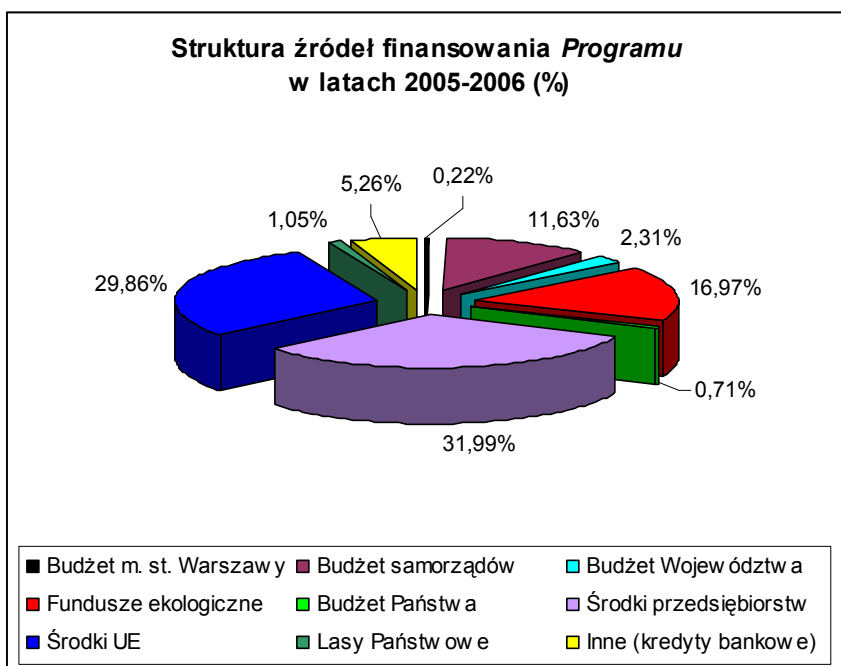
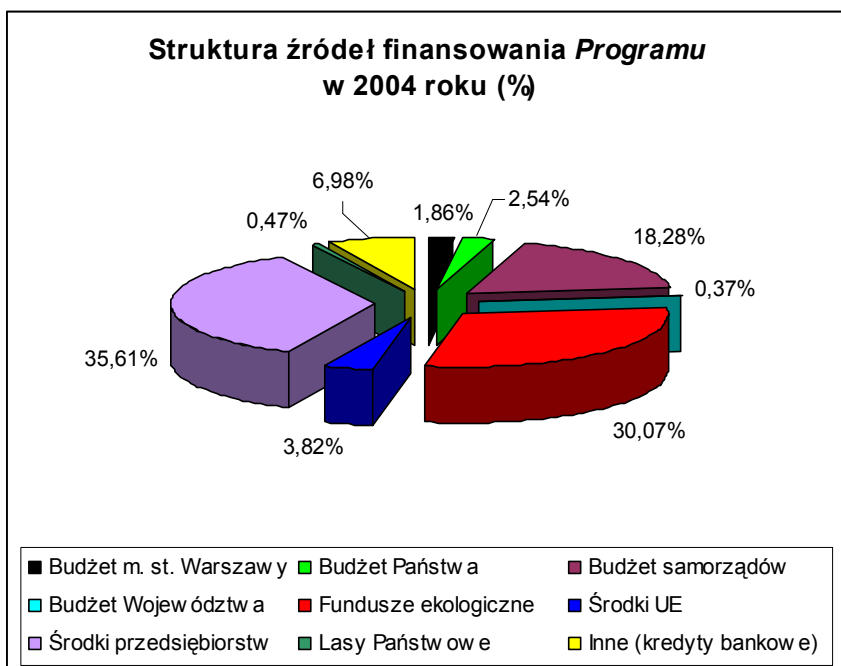
■ Budżet Państwa   ■ Fundusze ekologiczne   ■ Lasy Państwowe
■ Budżet m.st. Warszawy   ■ Budżet samorządów   ■ Inne (kredyty bankowe)

9. KOSZTY OGÓLEM PONIESIONE NA WSZYSTKIE CELE ZAWARTE W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO WG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA:

Źródła finansowania	Rok 2004	Lata 2005-2006
Budżet m. st. Warszawy	10,46	9,05
Budżet Państwa	14,34	29,17
Budżet Województwa	2,08	94,21
Budżet samorządów	103,07	474,60
Fundusze ekologiczne	169,49	692,91
Środki UE	21,55	1218,73
Środki przedsiębiorstw	200,72	1305,91
Środki własne LP	2,64	42,89
Inne (kredyty bankowe)	39,35	214,55
RAZEM	563,70	4 082,02

Źródło: Opracowanie własne.

VI. WNIOSKI

W raportowanych latach Programu Ochrony Środowiska zauważalny jest wyraźny wzrost kosztów realizacji Programu w porównaniu do 2004 roku (z 563,7 mln zł w 2004 r. do 4 082,02 mln zł w latach 2005 - 2006). Wysoki współczynnik wzrostu dotyczył prawie wszystkich celów głównych:

- Zmniejszenia zanieczyszczeń środowiska (z 45,8% w 2004 roku do 168,3 % w latach 2005-2006),
- Racjonalnej gospodarki wodą (z 63 % w 2004 roku do 157,9 % w latach 2005 - 2006),
- Zwiększenia lesistości i ochrony lasów (z 8,5 % w 2004 roku do 95,2 % w latach 2005-2006),
- Podnoszenia poziomu wiedzy ekologicznej (z 1 319,4 % w 2004 roku do 4 221,3 % w latach 2005 - 2006),
- Rozwoju proekologicznych form działalności gospodarczej (z 9,9 % w 2004 roku do 91,78 % w latach 2005 - 2006),
- Utworzenia spójnego systemu obszarów chronionych (z 23,6 % w 2004 roku do 168,4% w latach 2005 - 2006).

Jedynie w latach 2005 - 2006 nastąpiło zmniejszenie, w stosunku do 2004 roku, współczynnika realizacji celu – Poprawa stanu bezpieczeństwa ekologicznego, które było związane z małym postępem prac zmierzających do opracowania w 2005 roku *Wojewódzkiego Planu Zarządzania Ryzykiem*. Jednakże i w tym przypadku, współczynnik realizacji celu w latach 2005-2006 przekraczał 100 % i wynosił 158,18%.

W okresie obowiązywania raportowanego Programu (lata 2004 - 2006) łączny współczynnik realizacji celów wynosił ponad 82%.

Na 33 zadania priorytetowe określone w Programie 10 zostało już zrealizowanych, 10 zrealizowano częściowo, trzy nie zostały wykonane.

W latach 2005 - 2006 najwięcej środków finansowych pochodziło od przedsiębiorców - 32 %, co jest związane z:

- obowiązkiem dostosowania inwestycji do znowelizowanych przepisów prawnych z zakresu ochrony środowiska, w tym konieczności uzyskiwania pozwoleń zintegrowanych,
- aspektem ekonomicznym - chęcią obniżenia poziomu opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska,
- wzrostem gospodarczym (możliwość przeznaczenia wyższych środków finansowych na inwestycje proekologiczne),
- wyższą świadomością ekologiczną.

Również obserwuje się zwiększenie udziału funduszy Unii Europejskiej - 30%. Zgodnie z rozdziałem, w niniejszym raporcie, dotyczącym źródeł finansowania inwestycji na terenie województwa mazowieckiego, w latach 2005 - 2006 bardzo dużo środków Unii Europejskiej było alokowanych na przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska. W przedmiotowym raporcie, tylko część z tych funduszy została wykazana przy realizacji poszczególnych zadań. Większość z nich będzie rozliczona w latach późniejszych.

Należy również podkreślić wzrastającą rolę Samorządu Województwa Mazowieckiego w realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska. W latach 2005 - 2006 wskaźnik udziału środków własnych województwa zwiększył się, w stosunku do 2004 roku, o prawie 2% i wynosił 2,3 %. Ze środków Województwa Mazowieckiego w latach 2005 - 2006 były realizowane następujące przedsięwzięcia na kwotę ponad 94 mln zł:

- inwestycje wodno - kanalizacyjne (dofinansowanie jednostek samorządu terytorialnego w ramach *Mazowieckiego Programu Wyrównywania Rozwoju Obszarów Wiejskich, Samorządowego Programu Rozwoju Mazowsza*),
- inwestycje termomodernizacyjne (dofinansowanie placówek oświatowych i jednostek samorządu terytorialnego w ramach *Samorządowego Programu Rozwoju Mazowsza, Kontraktu Samorządowego*),
- inwestycje z zakresu małej retencji, prawidłowego funkcjonowania systemów melioracyjnych, ochrony przeciwpowodziowej,

- opracowane programy (*Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii Województwa Mazowieckiego, Program Zwiększenia Lesistości dla Województwa Mazowieckiego, Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 roku, Plan działań dla ograniczenia skutków susz i powodzi przy wykorzystaniu urządzeń i budowy sieci melioracji podstawowych w województwie mazowieckim*),
- szereg działań związanych z edukacją ekologiczną, w tym: spotkania, sympozja, szkolenia, konferencje, seminaria, warsztaty (również międzynarodowe), konkursy, publikacje, dofinansowanie zadań realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe (m.in w ramach otwartych konkursów ofert),
- dofinansowanie jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych zgodnie z *Programem Wsparcia Ochotniczych Straży Pożarnych*.

Dwa lata to zbyt krótki okres do osiągnięcia widocznej poprawy stanu środowiska przy jednoczesnym zachowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Niewątpliwie przystąpienie Polski do Unii Europejskiej stanowi silny bodziec w poszukiwaniu rozwiązań ukierunkowanych na wykorzystanie funduszy unijnych, które od 2005 roku są jednymi z dominujących w strukturze wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną (w poprzednich latach największy udział w dofinansowaniu przedsięwzięć jednostek samorządu terytorialnego miały fundusze ekologiczne – NFOSiGW, WFOŚiGW, PFOŚiGW, GFOŚiGW, Ekofundusz).

Cele uwzględnione w Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska, dla swojej realizacji, wymagają kontynuacji działań już podjętych, uzupełnienia o dodatkowe zadania, ale przede wszystkim przyspieszenia działań trudnych, wymagających konsultacji i uzgodnień ze społecznościami lokalnymi, jednostkami samorządowymi (ustalenie nowych obszarów chronionych, inwestycje służące uporządkowaniu gospodarki odpadami). Nie bez znaczenia jest również pomoc Państwa np. w promowaniu odnawialnych źródeł energii.

Realizacja przedsięwzięć z ochrony środowiska jest procesem bardzo kosztownym, a efekty ekologiczne tych poczynań mogą być widoczne dopiero za kilka lat. Dotyczy to przede wszystkim poprawy jakości i ilości wód, poprawy jakości powietrza atmosferycznego, zmniejszenia uciążliwości hałasu. Obserwuje się zbyt mały postęp prac w realizacji zadań, takich jak: zwiększenie lesistości, utworzenie nowych obszarów chronionych, wdrażanie sieci obszarów NATURA 2000, budowa kanalizacji (zbyt duża dysproporcja pomiędzy długością sieci kanalizacyjnej i wodociągowej), wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii, sporządzenie i wdrażanie wojewódzkiego planu zarządzania ryzykiem, inwestycje związane z ochroną przeciwpowodziową, małą retencją, gospodarką odpadami, budową obwodnic wokół miast i inne.

Istotne znaczenie dla spełnienia wymogów środowiskowych ma aglomeracja warszawska, szczególnie w zakresie poprawy jakości wód (gospodarka wodno - ściekowa), gospodarki odpadami, poprawy jakości powietrza (głównie zmniejszenie ilości pyłu zawieszonego), zmniejszenia uciążliwości hałasu. Jednocześnie należy podkreślić, że Warszawa realizuje bardzo dużo przedsięwzięć w celu poprawy środowiska, zarówno poprzez inwestycje jak również szeroko rozbudowaną edukację ekologiczną.

Należy również zwrócić uwagę na trudności przy sporządzaniu niniejszego raportu związane przede wszystkim z:

- ograniczonymi możliwościami Samorządu Województwa w kreowaniu polityki ekologicznej w regionie ze względu na brak kompetencji w zakresie określenia warunków korzystania ze środowiska przez podmioty gospodarcze,
- dowolnością zakresu raportu z realizacji wojewódzkich programów ochrony środowiska, która utrudnia porównywanie danych,
- brakiem prawnego obowiązku przekazywania danych do raportu, co skutkuje dowolnością i często nierzetelnością przekazywanych informacji lub nie przekazywaniem ich w ogóle,
- istotnymi różnicami, zarówno w wymiarze rzeczowym, jak i finansowym w informacjach przekazywanych z różnych źródeł na temat tych samych przedsięwzięć,

- dużymi utrudnieniami związanymi z wykorzystaniem do raportu danych z rocznych sprawozdań z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, gdyż sprawozdania te nie zawierają całkowitych kosztów poszczególnych przedsięwzięć, a tylko środki dofinansowania.

W lutym 2007 roku został przyjęty przez Sejmik Województwa Mazowieckiego zaktualizowany *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Mazowieckiego na lata 2007 - 2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 roku*, który uwzględnia sugestie, zamieszczone w poprzednim raporcie, dotyczące najważniejszych zadań, jakie powinny być realizowane dla osiągnięcia zamierzonych celów przedmiotowego programu.

Wyjaśnienia skrótów użytych w opracowaniu

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BAT – najlepsze dostępne techniki
BGK – Bank Gospodarstwa Krajowego
BPK – Bolimowski Park Krajobrazowy
BOŚ – Bank Ochrony Środowiska
ChZT – chemiczne zapotrzebowanie na tlen
EBI – Europejski Bank Inwestycyjny
EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
FS – Fundusz Spójności
GFOŚiGW – Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
GIS – System Informacji Geograficznej
GUS – Główny Urząd Statystyczny
IPPC – Zintegrowane Zapobieganie i Ograniczanie Zanieczyszczeń (Integrated Pollution Prevention and Control)
IUNG – Instytut Uprawy i Nawożenia Gleboznawstwa
KE – Komisja Europejska
KM – Koleje Mazowieckie
KW PSP – Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej
KPOŚK – Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KWP – Komenda Wojewódzka Policji
LKP – Leśny Kompleks Promocyjny
Mg – megagram = 1 tona
MFPK – Mazowiecki Fundusz Poręczeń Kredytowych
MODR – Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
MPWROW – Mazowiecki Program Wyrównywania Rozwoju Obszarów Wiejskich
MSWiA – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
MZDW – Mazowieckie Zarząd Dróg Wojewódzkich
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSN – obszary szczególnie narażone
OSO – obszary specjalnej ochrony ptaków
OZE – odnawialne źródła energii
PFOŚiGW – Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PK – Park Krajobrazowy
PLB – obszary specjalnej ochrony ptaków
PLC – obszary specjalnej ochrony ptaków i specjalne obszary ochrony siedlisk, których granice całkowicie się pokrywają
PLH – specjalne obszary ochrony siedlisk
Ppk – punkt pomiarowo – kontrolny
POŚ – Program Ochrony Środowiska
PROW – Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSP – Państwowa Straż Pożarna
PTTK – Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze
PTSM – Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych
RCEE – Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej
RDLP – Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RLM – Równoważna Liczba Mieszkańców
RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SOO – specjalne obszary ochrony siedlisk
SPO – Rolnictwo – Sektorowy Program Operacyjny – restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich
SPO-WKP - Sektorowy Program Operacyjny – Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw
SPRM – Samorządowy Program Rozwoju Mazowsza
SUW – Stacja Uzdatniania Wody

TKKF – Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej
UE – Unia Europejska
URE – Urząd Regulacji Energetyki
WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WKD – Warszawska Kolej Dojazdowa
WOPR – Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
WZMiUW – Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
WZR - Wojewódzki Zespół Roboczy ds. Krajowego Programu Rolnośrodowiskowego
ZDR – Zakład Dużego Ryzyka
ZHP – Związek Harcerstwa Polskiego
ZHR - Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej
ZPORR – Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego
ZTM – Zarząd Transportu Miejskiego
ZZR – Zakład Zwiększonego Ryzyka

L i t e r a t u r a

- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja), Warszawa 2006 r.
- Sprawozdanie za rok 2005 z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Warszawa 2006 r.
- Sprawozdanie za rok 2006 z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Warszawa 2007 r.
- Stan Środowiska w Województwie Mazowieckim w 2005 roku – Opracowanie: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2004 r.
- Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego, grudzień 2003 r.
- Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014r., Warszawa 2007 r.
- Raport Urzędu Regulacji Energetyki (URE)
- Ochrona środowiska 2005. Informacje i opracowania statystyczne. GUS. Warszawa, 2005 r.
- Ochrona środowiska 2006. Informacje i opracowania statystyczne. GUS. Warszawa, 2006 r.
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2007 – 2011 z uwzględnieniem lat 2012 - 2015, Warszawa 2007 r.
- Aktualizacja danych dotyczących inwentaryzacji ilości przeterminowanych środków ochrony roślin w Polsce, opracowanie procedur określających sposób prowadzenia działań polegających na likwidacji mogilników i rekultywacji terenów zdegradowanych składowaniem przeterminowanych środków ochrony roślin, Państwowy Instytut Geologiczny (PIG), 2006 r.
- Raport z postępu wdrażania *Programu Sąsiedztwa Polska – Białoruś - Ukraina INTERREG III A/TACIS CBC 2004 - 2006* za rok 2004, Warszawa, maj 2005 r.
- Kontrakt Wojewódzki dla Województwa Mazowieckiego na lata 2005 – 2006
- Uchwała nr 165/06 Rady Nadzorczej NFOŚiGW z dnia 4 października 2006 r.
- Uchwała nr 10/07 Rady Nadzorczej NFOŚiGW z dnia 22 stycznia 2007 r.
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (aktualizacja), Warszawa 30 maja 2005 r.
- Sprawozdanie roczne z realizacji Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004 - 2006 za rok 2006, Warszawa, czerwiec 2007 r.
- Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2006 r.
- Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020, Warszawa 2007 r.
- Raport z realizacji programu ochrony środowiska województwa mazowieckiego za rok 2004 (z uwzględnieniem roku 2003), Warszawa 2005 r.
- Raport: Realizacja zintegrowanego programu operacyjnego rozwoju regionalnego 2004 – 2006 w województwie mazowieckim, Warszawa 2006 r.
- Źródła internetowe:
  - www.wios.warszawa.pl
  - www.mos.gov.pl
  - www.lp.gov.pl
  - www.rzgw.warszawa.pl
  - www.bip.miol.gov.pl
  - www.lasy.warszawa.pl
  - www.lasy.radom.pl
  - www.stat.gov.pl
  - www.ure.gov.pl
  - www.mazovia.pl
  - www.ukie.gov.pl
  - www.fundusze-strukturalne.gov.pl
  - www.cios.gov.pl
  - www.arimr.gov.pl
  - www.mazowsze.uw.gov.pl/news
  - www.nfosigw.gov.pl
  - www.ios.edu.pl
  - www.ekoportal.pl
  - www.cmok.pl
  - www.biolog.pl
  - www.sokolow.warszawa.lasy.gov.pl
  - www.straz.pl